

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

hymenoptera
Athenum
nature.

28

173g

*ARTIFICII
CHYMISTICI*

*PHYSICI, METAPHYSI-
cique, Secunda pars & Tertia, qua-
rum summarium versa pagella dabit.*

*Accessit etiam Tertiæ parti, de Præpara-
tionibus Metallicis in utroque Lapidis
Philosophorū opere maiore minoreq;
Tractatus excellentissimus.*

Gerardo Dorn Authore.

M. D. L X I X.

S V M M A R I V N .

*secunda pars huius Artificij duobus tractatulis
absolutitur.*

*Prior, Commentaria quedam in Tabulam Smarag-
dinam Hermetis Trismegisti Philosophorum celeberrimi
continet, Physica necnon Metaphysica.*

*Posterior, unionem Ternary Metaphysici, per spe-
culativam exponit Philosophiam.*

Tertia pars etiam duos Tractatus habet.

*Prior, mineralē Genealogiam Allegoricis & mo-
ralibus colloquijs proponit.*

*Alter, nudis uerbis omnium Preparationes mine-
ralium, & metallorum, lapidumq; pretiosorum fabri-
cationes, ac Philosophorū opus manus minusq; docet.*

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI FRIDERICO
Palatino Comiti, Sacri Imperij
Archidapifero, Duci Bauariæ,
&c. Salus.

AM experior, Illustrissime Princeps, ea, quæ superioris suæ sit anno mihi Veritas, fæliciter successisse. Nam Auiculae meæ, cuius volatum ad Illustrissimam Celsitatem tuam direxi, pennæ supercreuerunt, ut sub eius Patrocinio, tutò viuere potuerit hactenus absq; metu. Animum hoc addidit Animo sanè propensiorem, ad Naturæ secreta latius detegendum acutis ingenij: quo dam seruato moderamine tamē, ne vide ar ipsam indecentiū, quam par erat, suis nudasse mysterijs. Nec semper latebris

)(2 occultam

Dedicatoria.

occultam esse decuit, alijs in obliuio-
nem ducta, falsis conculcata fuisse ar-
tibus. Quid Luce nature supernaturaliq;
post cognitionem Dei tamē excellentius?
Quid cognitus desideratiūs & intellectu
iucundius esse potest? Altera Theologia
verè nominanda venit, qua quicunque
fuerit illustratus, omnia sibi cognita fore
latereq; nihil posse, necesse est. At nem
ni contingit, præterquam illi, qui à Da-
tore luminum receperit. Non est hæc Phi-
losophia quam tractamus, Princeps Illu-
striſſime: quod C. T. perquām optimè no-
tum est, vulgaris, aut quibusuis, licet eti-
am Doctis cognita: sed paucissimis fami-
liaris & his tantum, scilicet qui reducti
sunt ad similitudinem eius quod que-
runt: alijs reperiri vel intelligi nullo mo-
do poterit unquam. Hinc fit, ut etiam
artem, qua peruenire licet ad Unionis
perfectionem,

Epistola

perfectionem, Chymisticis addiderim:
ut illis nempè qui sese dare cupierint ab-
ditorum & arcanorum Studijs nihil eo-
rum desit, quibus prodeesse possem ipsis,
& omnibus. Potissimum in his descri-
bendis mihi Studium hoc fuit præ cæteris
ut rem quanto clarius fieri posset, ex
una detegerem, ex altera parte, ne Phi-
losopho loquacior extitisse dicerer ab alijs:
sua sunt enim quibusuis obseruanda me-
dia. Qualecunq; sit igitur opusculum
hoc, C. T. dicatum esse debuit, cui re-
rum abditissimarum, & excellentissi-
marum Artium summa cum peritia com-
mendatio semper coiuncta fuit. Id ipsum
certissimum reddere me potest, alterius
huius nostri fætus tutelam, Veritatis
in eo contentæ saltem libenter fore susce-
pturam. Sic fiet, ut nullus eorum qui
Veritatem in omnibus præter Verita-

Dedicatoria.

tem & AEquitatem opprimere conantur, vix audebit hiscere. Princeps Illustriſſime, fœliciſſimè viuens plurimos in annos, Vale.

Illustriſſimæ Cels. T.

Seruulus infimus.

Gerardus Dorn.

AD L E C T O R E M

P R A E F A T I O .

M E L I V S profecto' quam
ab eius authoritate, qui
fuit huius tam excellen-
tis , imo Diuinæ potius
artis , in obliuionem ob Diluuium
fermè sepultæ , primus post De-
um uindex & restaurator , exor-
dium in eius tractatione sumi non
potuit : Hermetem puto Mercu-
rium Trismegistum . Is posterita-
ti seruatum sub verborum breui-
tate , quæ sermo Veridicus à Phi-
losophis nuncupatur , esse uoluit.
Verum quòd ænigmatica forent ,
uarij fuerunt eorum interpretes ,
iuxta quorumuis diuersam eti-
am ingenij capacitatem . Omnes

Præfatio.

tamen quotquot hāc difficilem admodum prouinciā aggressi sunt, ad lapidem Philosophicum (ut uocant) allegorico sensu deflexisse notum est omnibus. Ego tamen quod summè necessarium, & Authoris menti consonum fore uiderem, ad Medicam artem in studiosorum utilitatem, & uniuersæ Reipublicæ commodum exposui. Patet ex conclusione quam facit Author sub finem, opinionem eius non de metallis tantum intelligendam fore sub ænigmate quod ponit, sed etiam de Vegetabilibus & Animalibus: quod infra suo loco latius explicabitur. Hac ratione duo alia rerum omnium genera generalissima, tacitè solum attigisse, quod ceteros hoc fecisse uideam, nolui: nec imitari nec redarguere, sed unicuique suam opinionem inter-

Præfatio.

integralm relinquere proposui. Poteris igitur optime Lector, si lapidem illum quæsieris ad metallorum, tollendam lepram, exactius ab alijs, qui de hoc negotio magis quam ego fuerunt anxij, petere. Si tamen cupis Medicinam illam uniuersalem addiscere, de quo quis trium genere dictorum tractam, quæ cunctis indifferenter humani corporis mederi morbis ualeat: conabor totis viribus in tui gratiam, quicquid eius apud me fuerit abditi, reuelare. Certum est, anima libus, Vegetabilibus, & Mineralibus, tam superiores, quam inferiores naturæ uirtutes, iuxta gradus posituum, comparatiū & superlatiū inesse: ueluti priori parte potest à motu differentijs iudicari. Quapropter ad perfectam Philosophiæ naturalis cognitionē

) (5 horum

Præfatio.

horum trium generū Anatomiæ noticia plena, simul aut separatim experientia comprobata requiriatur. Quos abdita naturæ latet mysteria (prout illi sunt qui à Scholis publicis progrediuntur: imo qui iam à plurimis annis ea reliquerūt, domiq; particularia coluerunt improbo, continuoq; labore studia similia prioribus) mirari nil mirum est eos, huiusmodi Medicinam inueniri posse, quæ uniuersalis & indifferens morbis omnibus existat. Quandoquidem unica tantum ala (quod dici consuetū est) feruntur sursum eaq; plurimum aggrauata. Manifestissima solum, ut minus & manifesta subticeam, ferre ualēt eorum ingenia, quæ quod illis imbuta sint à iuuentute recētia, tām fixè retinēt, ut reliqua tū occulta maximē, minusq; non admittant. Relinquendū

Præfatio

di sunt igitur, quum pertinaces extiterint, in tabescētia sua. Verū contra Veritatē niti si præsumpserint, operib. & signis conuincendi sunt. Hos in præsentiarum missos facimus, & Veritatis alumnos alloqui mur. Cuiq; sua rei Virtus inest, omnēq; suū uirus habet à quo repurgari potest arte Chymistica. Sed quod iuxta magis & minus, probāda sunt omnia, nec nisi quæ perfectioni propinquiora, sunt assumenta; sic artificium ab intolera bili subleuabitur onere. Docuimus enim in parte priori, Solem & Lunam à quibusuis modum extra hendi. Quapropter si iuxta Patris Hermetis opinionem Solem suæ Lunæ coniunxeris, & igne suaui nutriueris fœtum eorum in sua terra, facile Medicinam illam perficies, de qua loquitur Hermes dices;

Fugiet

Præfatio.

Fugiet à te omnis obscuritas, &c.
Verum enim uero, priusquam opus hoc aggrediaris, est quod ipsum te reducas ad unitatis simplicitatem, ex arte Chymistica moraliter ab humana Metaphysica deprompta: Quia quidem fugare disces à te, mentis obscuritatem omnem, & postmodum illuminatus ab alto, rem percipies ac Medicinam, quæ pellere poterit à corpore menteque tuis nebras, id est ignorantiam, intelleges. Quam ergo tibi Philosophiam infra posui, Moralem & Metaphysicam, summa cum attentione mentis addiscas, ac eam in teipso diligenter exerceas oportet, si rerum, quas Pater Hermes hoc loco docet, peritus esse cupias. Facilioribus clarioribusque verbis docere te nullo modo

Præfatio.

do potuisse, tam in ista, quam in
expositionibus Hermetis Artificij
breui sermone contenti: Quem in
decem partes, ut rationi consonu
est, in tui gratiam diuisi. Mentis
nostre si dispersam intentionem col
ligere valueris, minimè fieri pote
rit, ut arcana Diuina hæc potius
quam humana te lateant. Lege igi
tur & relege sæpius: Laborum te
minimè poenitebit, Vale.

ARGUMENTVM IN SECUNDAM PARTEM.

Ocet Hermes Philosophorum expertissimus omnium, breui sermone hoc, nullam artem fore potius expetendam ea, quae docetur corporū naturalium in Binarium separatio, & huius per Ternarium in vnionē reductio. Non sanè melius exemplar dare potuit Resurrectionis humanae, quam ab isto suo documento. Siquidem innuit corpora naturalia rerum insensatarum, à suis Spiritibus diuisa, repurgataque, rursus illis in sui resurrectionem (hoc est) perfectionem coniungi posse. Veluti corpora humana morte separantur à Spiritibus, animalibusque suis, ut postmodum nutu solo Dei per meliorem priore coniunctionem resurgent ad Vitam æternam. Sic etiam docet artificiali corruptione corporum insensatorum (quæ mors eorum dicitur Chymistica) separare Spiritus & Animas eorū, in Ternarij sui coniunctionem ad suam unitatem (id est) ad potiorem vitam: licet non perpetuam, tamen excellentiorem ea, quam à natura priùs habebat. Nam insensata motu vivunt occulto, vel in seipsa manifesto, prout in prima parte scripsimus. Postquam tamen ad

A R C V M E N T V M.

ad vniōnēm sui Ternarij methaphysicē peruenient, manifestissimē suas operationes in seipsa nedum, verumetiā in aliena corpora patefaciūt, sic ut illa faciant viuere sine sui corruptione, donec vltimus eorum natura terminus aduenerit: nec solūm id in insensa ta, sed etiam in rationaliū corpora, quod ad cāducāvitā attinet, aliāsnō efficiūt. Est igitur scopus istius Hermeticæ doctrinę Medicina quædam vniuersalis, quę nō solūm insensatorum corpora, sed rationaliū etiam corruptiones atque morbos omnes in differenter auferat, illaq; disponat, ut ad vltimū & constitutū à Deo terminum vsq; viuāt: qui quidem varijs accidentibus & petulantia homi nū ferè semper abbreviatur. Nō parum sanè fecerint homines quū tot, atq; tam varias nature corruptiones amouerint. Quandoquidem vltra quòd sanitatem corporis hac ratio ne sibi conciliare valeant, Mentis etiā tenebras & velamina tollunt, quibus amotis, facile veritatē percipiunt, cùm creaturarū, tūm Creatoris omniū. Et ita sui, proximorumq; salutem ad gloriā Dei diligentius quærunt, petunt, & non frustra pulsant, quoniam inueniunt, accipiunt, & intromittuntur. Non isto medicamento salutē acquiri dicimus, at solūm eo disponi corpora nostra, ut mētem & rationem à Deo datam nō impedian ad gloriam

A R G U M E N T U M.

gloriam Dei, nostrisq; salutem anhelantem.
Iacto per Trismegistum igitur corporei me-
dicaminis hoc fundamento, latius ad men-
tis medelam deueniendum esse duximus,
videlicet vniōne Ternarij mentalis, ad simi-
litudinem praecedentis vniōnis ab Herme-
te positae. Quapropter alterum huic se-
cundē parti tractatum adiunximus, quo do-
ceremus ex opinionibus puriorum & since-
riorum Christianæ Philosophie sectatorum,
corpora nostra voluntarie mori posse, mané-
te vita naturali, spiritusq; nostros ac animas
intelle&tualiter separari, non dissoluto vincu-
lo Physico. Præter & supra naturam autem
separantur, speculativa solūm facultate, ac
rursum castigatione corporis, appetituumq;
suorum frœnatione, tandem spiritus cum ani-
ma cōfederatione, per terrenorum abiectio-
nem, & perpetuorum & cœlestium ample-
xum, hæc tria coniunguntur in vnum. Et ita
per similitudinem eius, qui solus in trinitate
personarum Deus vnuſ existit, ei propin-
quiores, conformioresq; reddimur ad æter-
nam vitam, & gloriam eius. Laudetur Altissi-
mus Dominus, qui miranda sua nō abscon-
dit paruulis, at mundi sapientibus tantum.

A E N I G M A T I C A

VERBA SVNT HAEC HER-
metis vel Mercurij Trismegi-
sti, Patris veræ Metaphysices
non immerito nuncupatí, quæ
Sermo veridicus à nonnullis di-
cuntur.

VERVM est sine menda-
cio, certum & verissimum.
Quod est inferiùs, est sicut id
quod est superiùs. Et quod est
superiùs, est sicut id quod est inferiùs, ad
perpetranda miracula rei unius.

2. Et sicut omnes res fuerunt ab uno,
meditatione unius: sic omnes res natæ
fuerunt ab hac una re, adaptatione.

3. Pater eius est Sol, Mater eius Luna,
Portauit illud ventus in ventre suo,

a Nutrix

**Nutrix eius terra est. Pater omnis Theo,
Iesmi totius mundi est hic.**

4. Separabis terram ab igne, subtile à
spisso, suauiter magno cum ingenio. Asce-
dit à terra in cælum, iterumque descendit
in terram, & recipit vim superiorum
& inferiorum.

5. Sic habebis gloriam totius mundi:
Ideò fugiet à te omnis obscuritas.

6. Hæc est totius fortitudinis fortitu-
do fortis: quia vincet omnem rem subti-
lem, omnemque solidam penetrabit.

7. Sic mundus creatus est.

8. Hinc erunt adaptationes mirabi-
les: quarum modus est hic.

9. Itaque vocatus sum Hermes Tris-
megistus, habens tres partes philosophie
totius mundi.

10. Completum est quod dixi de ope-
ratione Salis.

PRIMA

PRIMA PARS SER-
MONIS VERIDICI TRIS-
megisti.

De Veritate Physica magisterij.

C A P V T P R I M V M .

Expositio Physica.

VERVM est, inquit, sine mendacio, certum & verisimilium. Quod est inferius, est sicut id quod est superius, & è contra.)

Suum à veritate sumit author exordium, quasi loqueretur. En fratres veritatem vobis dico. Nam præsagiuit his verbis aduenturos post eum aliquos inexpertos philosophos, qui veritatem suis in scriptis non erant obseruaturi: hoc postmodum innuit eo quod sequitur (certum & verisimum,) vt audietis postea. Diffinitionem veri facere videtur à contrario, sic: Verum est, quod mendacio caret,

ex aduerso mendacium, quod veritatis expers. Quamquam sane melior vtriusque definitio dari non potest, nihilominus ob universalitatem, non satis ab his qui sacris & abditis naturae mysterijs nondum iniciati sunt, intelligi poterit. Quamobrem elucidatione plurimum indiget: hanc a divisione sumendum esse duximus. Bisariam sumi verum potest, scilicet modo physico, tunc verum hoc mendacio non caret: unde constat auctore istud non intelligere, sed verum proponere metaphysicum, hoc est sine mendacio physico. Siquidem natura verax est & mendax, id est incorruptibilis, & corruptibilis. Veritatem in sui creatione per Dei verbum obtinuit: Falsitatem ex accessorio, cpi locum reddit, etiam habere cogitur. Nec potest natura per se, verum suum a falso pariter suo vindicare vel separare, nisi metaphysico sit adiuta magisterio. Patet igitur Physicam versari tam in fallitate naturae, quam in eius veritate: Metaphysicam autem, in sola rerum veritate naturalium a suo repurgata mendacio. Itaque veritas vniuscuiusque rei propriè dicitur eius incorrupta natura. Non est quod cum plurimis quispiam existimet, Hermetem hoc loco vulgariter tantum esse locutum suis filiis: ac si voluisse illis innovere simpliciter se veritatem loqui, sed etiam sub rudis sermone quibusvis

busuis vſitato, nec non ſub quauiſ dictiuncula maximū naturę mysterium inclusiſſe. Hac de cauſa videlicet, vt qui noñ ſunt eius filii, videntes non percipiāt, & audientes non intelligant. Si quidem arcana tutius occultari non poterunt, quām ſub maniſteſto quām lauerint. Idi pſum videmus indies per naturā facere voluiſſe Deū in omnibus, ut pote ſub vili prelio ſum ne reperiatur ab indignis, cōtegere. Quantū auri vilis arena, lutū & ſpreti lapides velat oculis cernentibus, que manus abiicit ignorantis, & pes conculcat inſcius? Quām occulte ſteriles regiones opibus ditauit incognitis, quas negauit fertilibus? Quid conqueruntur adhuc mortales anxi, cum Deus omnia dederit omnibus, di- cens: Quærite & inuenietis, at Regnum Dei primū, & omnia adiicientur vobis. Eſt ita- que negligentia cuiusq; ſua paupertatis & in opib; potiſſima cauſa: poſt eam rani, quā Deus voluit pauperes ſemper ad eſſe diuiti- bus, vt in illos iſti ſuam charitatē exerce- ant, eumq; hoc ipſo fateantur, qui cum diui- tias omnes diſtribuat omnibus, ipſem et in terris pauperrimus eſſe voluit. Hinc fit etiā ut in omni lapide, vel arena quauiſ au- um non habeatur, & ea cognoscere quæ con- tinent illud, non ſit omnibus datum cœlitus. Reſeāamus iam vnde progresi, videlicet ad-

6 SERMONIS VERIDICE

terum veritatem, quam docet Hermes hac arte quærendam, & à vili nec non abiepto Margaritam fore separādam priusquam aggrediamur.

*De Certitudine & Veritate metaphysicis
huius artificij.*

C A P V T S E C V N D V M.

Expositio metaphysica.

Certum & uerissimum.) Hæc particula metaphysicè venit interpretanda. Quoduis enim elementatum aliud in se cōtinet præter elementa, quod quidem omnibus minimè notum est, sed paucissimis, & longè paucioribus certum. Exempli gratia: Plurisque notum est aliquos lapides & non nullam arenam aurum in se continere: veni nemini certò constat, præterquam illis, qui rei huius fecerunt periculum (id est) qui per experientiam artis illud extraxerant: hi soli dicere possunt id certum esse. Quod quidē author hoc loco vult, nempe nobisartem au thoritate quadam reliquas omnes excelle te, quæ est experientia, probare: ac si loqueretur. Expertus ipsem et ego sum artem hanc fore certam & verissimam, quia non hominum tantum authoritatibus vel scriptis, at experimento certitudinem eius didici. Notandum est igitur, quod supra, uerum & sine mendacio,

mendacio, physicè protulit, nūc id ipsum altius
& metaphysicè repete re nostrum præcepto-
rem: non secus atque loqueretur. Physicis
corporibus inest quædam veritas incorru-
ptibilis occulta, de qua per metaphysicum
artificium, certior factus sum eam fore Medi-
cinam verissimam. Ex his luce clarius appa-
ret, naturales philosophos opinione verita-
tis, ab indicio quo piam physiognomia rerū
naturalium, aut effectus apparētia facto, vel
scriptorum authoritatibus duci tantum: Su-
pernaturales verò solius experientiæ fore di-
scipulos, à qua veritatis etiam certitudinem
addiscunt. Binæ sunt itaque viæ quas philo-
sophos ingredi contingit, opinionem scili-
cet, ac experimentum. Harum alteræ dunta
xat innixi, sese nec nō alios doctrina sua vel
opera falli necessum est. Quicunque tamen
vtramq; rimati iudicarint alteram ex altera,
hi suo labore non frustrabūtur, nec alij qui-
bus opem ferēt aut consilium. Opinio qui-
dem dubia proponit, philosophicis tamē ra-
tionibus apparentia vera: quæ demùm ex-
perientia verificari debent. Nec refert, si vul-
gari modo prout verba sonant, Hermetis af-
firmatio sumatur, hoc modo. Veritatem vo-
bis dico, non mentior: certò quidem exper-
tus sum, hanc artem fore verissimam, quam
vos his verbis doceo.

S E R M O N I S V E R I D I C I

De probatione Metaphysici magistry.

C A P V T T E R T I V M .

Expositio physica.

Quod est inferior, est sicut id quod est superior,
& è contra.) Postquam de veritate
protestatus est, ad eius probationem ex phy-
sica vera deducam, progreditur. Est verum
inquit, elemēta hęc inferiora, vnius, & eius
dem substantiæ fore, cuius & cœlum ipsum,
nec aliàs intersese differre, quam accidēta-
liter: hoc est uti corruptibile, & incorruptibi-
le, purum & impurum, graue & leue, serenū
& opacum, agens & patiēs, mas & fœmina,
&c. quæ omnia sunt accidentia non substā-
tiæ. Cœlum enim est incorruptibile, hinc fit
ut eorum quæ corruptibilia sunt (elementa
puta) nullum altius attollitur, quam ad sphe-
ræ proximæ concavitatem, in qua graditur
Lunæ corpus & circumvoluitur. Eius rei
causam fore dicimus, quia non habet patiēs
in suum agens potestatem, at è contra: quo
fit ut cœlum elementis, & non hęc illi mi-
sceantur naturaliter. Sed quamvis elementa
patientia fore dicamus, intelligendum est
hoc respectu cœli, siquidem in sese mutuò
per corruptionis motum agere possunt, vt
ignis

ignis in aquā, & in terram agit, & in ignem
aqua: verū actiones & passiones istae nihil
permanentis generare possunt, ut videtur
ex aqua per ignem subtiliatione quadā aë
generari, qui tamē rufus in aquam, & ignis
in seipsum redit naturaliter. Non ita vide-
mus de cœlicis actionibus in elementa fieri,
quoniam ex eis generantur corpora natura-
lia, quæ pér naturam in cœlum, aut in elemen-
ta rufus non reuertuntur, at cōtra vel supra
naturam, ut morte vel magisterio. Sunt & a-
liæ generationes meteoricis non absimiles,
quamvis tales hactenus existimatæ non fu-
erint, non in cœlo, sed in elementis, aëre sci-
licet igneq; sub terra factæ, quæ etiam actio-
nibus iuantur cœlestibus, ut sunt metallicæ.
Non potest in cœlo generatio perfecta, non
magis quam in masculo fieri, nec in elemen-
tis absque masculo, non magis quam in fœ-
mina, sed vtrunq; generationis est pars alte-
ra. Fuit igitur hæc differentia necessaria, sepa-
ratione duorum ab uno facta, sicuti posse
narrabitur. Dicet fortè quispiam, sic cœlum &
elementa sunt inter se differentia, qui sit ut
author eadem fore dicat? Loquitur de iden-
titate substantiæ, non accidentium, quod
postmodum explicat, ut audietis in sequen-
tibus. Est etiam ipsarum substantiarum ge-
nerare, non accidentium; licet ista sint admi-

20 SERMONIS VEREDIC
niculo, generationemq; naturalem promo-
moueant, non tamen inchoare per se pos-
sunt, non magis quam absq; substantijs per-
sistere.

*De similitudinis inferiorum & superio-
rum fructu.*

C A P V T Q V A R T V M.

Expositio metaphysica.

Similitudinem istam in unitate postmo
dum concludit Hermes, inquiens, *Ad
perpetranda miracula rei unius.* Metaphysi-
cè iam explicat ea quæ physice proposuit, ac
filoqueretur. Oportet admirandorum arti-
ficem habere cœli notitiam & elementorum
perfectissimam, identitatis eorum & conue-
nientiæ, priusquam ad unicum totius philo-
sophiæ scopum & Medicinæ terminum per-
ueniat, quo medicamentum vniuersale fa-
bricet miracula patrans: quod solum possit
indifferenter omnibus mederi morbis, tam
incurabilibus (quos vocant) quam alijs. Nō
est sanè mirandum, si paucissimi sint etiam
docti viri Medici, qui hāc artem credere pos-
sibilem valeant, cūm summa sit admiratio-
ne digna, his etiam qui fuerūt experti: quid
ignaris? Verū si quis considereret magnalia
Dei naturæ per ipsum inclusa, licet admire-
tur,

eur, cum veneratione maxima, non impossibilem iudicabit. Impossibile tamen ut aliquis mortalium eam intelligat, nisi diuino sit prius illustratus lumine: tum etiam fabricando miranda viderit in hac arte prodere se, quæ doctissimorum, & mundi sapientum occulta sunt oculis ac menti. Poterit etiam illustratus, ex permissione diuina quempia diuinitus electum illustrare verbis philosophicis, quæ qui non intellexerit, non electus se putet, aut electionis horam sui nondum aduenisse. Nam euenire quandoq; solet, ut post multos annos, labores & studia maximis etiā facta sumptibus, quidam electi sint pulsationibus, orationibus & inuestigatione sedula. Dicit enim Christus Pulsate & appetietur vobis, petite & dabitur, quærite & inuenietis. Erit igitur hac ratione quiuis ad hanc artem electus, modò Christi verbum sequutus fuerit. Paucissimi tamen reperiuntur qui perseverant in finem usq;. Ne vobis opera mea hac in re defecisse videatur, adferam in medium ea, quæ mihi concredita sunt haec tenus ad intelligentiam istius excellentissimæ scientiæ, Medicinam Patrum antiquorū vnicam & vniuersalem docentis.

De

■ SERMONIS AVERIDICI

De Universali Medicina.

■ C A P V T Q V I N T V M .

Expositio physica.

AVdite qui aures ad audiendum habetis. Huiusmodi Medicinam oportet ut cœlum, incorruptibilem, penetratiuam, & agilem existere, quæ non secus ac illud in elementa, hæc in corpus physicum agat. Nunc videamus quæ nam sit operatio cœli cum elementis. Certum est ea fore mortua, sicuti cadauer separatum ab anima: si cœlum itaque separaretur ab elementis, nō moverentur ad corruptionem & generationem, neque sursum ascenderent, ut ignis, &c. Nec propterea cœlum actiones ac vitam amitteret. Rerum itaque naturalium omnium vita cœlum est: vita mortis exclusio, cuius initium infirmitas. Quicunque Medicus igitur corporibus ægris, incorruptibile cœlum metaphysicum, intrinseco languentiq; cœlo phisico nouerit coniungere, vitam Deo dante sanam restituet per miraculum vnius. Nam languens & coniunctū vtrumque cœlū vnū & idem est: vnde per similitudinem auctum quod corruptis opprimebatur, obtinet vietiam, inimicosq; facillimè supprimit. Verum quānam arte fieri possit, ut cœlum tratemus

Itemus nostris manibus, & ægris corpori-
bus administremus, docet Hermes his quæ
sequuntur verbis.

*De comparatione inferiorum ad superiora.
& iſtorma ad illa.*

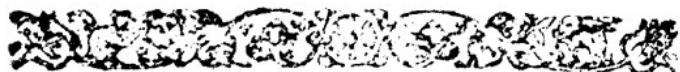
C A P V T · S E X T V M .

Expositio metaphysica.

Quod est inferioris (intellige cœlum) et si-
cūt superius (vixote cœlum) ad perpe-
tranda miracula rei unius, (medicinæ
scilicet vniuersalis,) &c.

Satis clare docet cœlum apud nos fore nō
solùm apud nos, at etiam in nobis, & fortius
in omnibus rebus à natura productis. Quid
manifestius dici posset? Vis audire latius. V-
nio corporis cum anima vita est, & horum
dissolutio, mors. Est igitur vñica Medicina
quæ vitam adauget, languoremq; refocil-
lat, & non plures: hoc ipsum docet author
ab exordio secundæ partis inquiens, vt se-
quitur.

SECVN

SECUNDA PARS.

*De probatione metaphysici magisterij, per manu
creationem.*

CAPUT PRIMUM.

Tsicut omnes res fuerunt ab uno, meditatione unius, sic omnes res natæ fuerunt ab hac unare, adaptatione.)

Concludendo metaphysicè iam probat ac physicè, quod metaphysico modo fieri posse docet ex corporibus physicis: quasi loqueretur. Non alias quam res omnes ab uno Deo creatæ sunt creatione unius rei creatæ, sic omnes res productæ sunt ab una natura, per separationem eius. Et sicuti Deus unus est & non plures, unum etiam per unum verbum ex nihilo creare voluit, quo continerentur omnia, Deus ut foret in omnibus unus. Declarare visum est mihi, cur ego sententiam aliorum commentariorum hoc loco sequi noluerim, nec in plerisq; alijs. Percepī nō esse Hermetis opinionem, ut per unum in hac particula, ab uno, glebum confusum quem Cabos appellant Poëtæ, sed unum Deum intelligamus, cùm postea subdat, ab hac

hac vna re nata, id est, ab vna massa confusa productas esse. Dixit enim in prima parte, *Ad perpetranda miracula rei unius,* & non vnius absolute, sed rei, quam repetit in fine conclusionis: natæ sunt, inquam, ab hac vna re, non dicit ab uno sicut antea dixerat, fuerunt ab uno meditatione unius. Notanda est etiam hic differentia, quam tacite facit author inter esse, & nasci: quandoquidem à natura nulla res habet esse quod est, sed ab ea solùm res omnis producitur vel nascitur, ex eo quod esse habet ex nihilo per verbum eiusq; virtutem, & non ex verbo recipit essentiam: hoc ipsum est prima creatura nempe natura. Sed autho ris nostri sententia depravata mihi videtur, mutilataq; per omissionem dictionis creatæ, negligentia potius quam typographiæ, traductorum, & ita restituendam esse duco. Sicut omnes res creatæ fuerunt ab uno Deo, creatione vnius rei, meditatione (id est, solo nutu facta Dei.) sic omnes res natæ fuerunt ab hac vna re per adaptationem. Innuic his verbis Hermes luce clarius, Medicinam hanc vniuersalem ad imitationem creationis mādi fiendam, quod postea fatetur inferias, quum dicit. *Sic mundus creatus est:* quæ quidem particula meam probat opinionem, & non perperam neque temerè me quod multilum fuit restituisse. Collendum est igitur

igitur ex his metaphysicum opus hoc ad me
dicimā uniusq[ue] solum esse, veluti mundi crea-
tūram, ut pote super naturale. Postmodum
ex creatione metaphysicā naturalem & phy-
sicam generationem a similitudine quidem
vniuersitatis, & non operationis concludit, nam
ad operationē p[ro]p[ri]a artis nō g[ra]m[ati]cā peruenit, sed
compendiosē prius eam firmi[us] simis argumē-
tis; cōtra quosvis detractores & ignoratos cor-
robore copat, quād aggredi: ne filii sui
reprobantiam nūgīs perterriti remōgentur.

Defecunditate prime creature.

C A P V T S E C V N D V M.

*Expositio physica, nec non gram-
matica.*

Svbit author post creationem vnius rei
per vnum Deum, eiusdē rei fertilitatē,
inquiens: *sic omnes res natā fuerunt ab hac*
unā re. Creatorū h[oc] docet vnicū fuisse genus
generalissimū, à quo reliqua genera, species,
& individua nata sunt naturaliter, indiesq[ue];
propagantur in finem usque seculi. Non est
quod quispiam putet hanc rem vñā ad Cre-
atorem vnum se referre, sed ad creaturam v-
nam, scilicet naturam, quod præpositionem
(hac) denotare videt quisquis rei grammati-
cæ gna-

cægnarus est. Nam si genitiuus vnius in hac oratione (*fuerunt ab uno meditatione unius*) referretur ad ablatiuum (*ab uno*) quod præter omnem latini sermonis rationem est, quia potius dixisset, (*fuerunt ab uno meditatione eiusdem*) certum est eum etiam dicere debuisse postea, *sic omnes res natae sunt ab hoc uno*. Hæc tantum à me dicta sint, ut lectorum admoneam à dubia philosophorum phrasí cœwendūesse. Non quod Hermetem ita scripsisse dicam, sed eius interpretes nudam authoris sententiam alijs inuidentes omnibus præterquam sibi, dubiam interpretatione sua commentarijsque reddidisse. Quod facile percipient illi, quotquot alia commentaria legentes, acutè rem ipsam perpenderint: utpote sui lapidis interpretationem textu longè diffici liorem, & obscuriorem intellectu fore. Sed quid vnum, & vna res apud Hermetem extiterint, est quod interpretemur, è re medica, non metallaria, sed humana.

De uno creato, per unum increatum.

C A P V T T E R T I V M.

Expositio metaphysica.

DEUS HOC VNUM EST QUOD ANTE SÆCULA solum esse trinum in unitate fuit ab

b æter-

æterno, quodq; sibi simile creare voluit, ut
 pote naturam vnam, primā creaturā, & mun-
 dum vnum. Hic enim spiritu, anima & cor-
 pore constat. Est aliorum Philosophorum
 sententia rerum naturalium spiritum esse
 medium inter animam & corpus, qua ratio-
 ne tamen id probent non constat. Ego qui-
 dem hoc argumento ductus, existimo spiri-
 tum & corporis esse duo extrema contraria,
 tanquam subtile & spissum, quæ postmodū
 Hermes commemorat, quum ait, *separabis*,
 &c. Quod si concedatur, animam esse me-
 dium oportebit, aut alias qui spiritum esse
 medium affirmauerit, subtiliorem spiritu fo-
 te dicet animalm, quod absurdum est. Nam
 anima naturalis nihil aliud est, quam ipse
 motus corporū, qui videtur, sensibusque per-
 cipitur magis, quam ipsa causa motus, id est,
 ignis æthercus. Probabilius: dicimus vitam
 vniōnem esse duorū, spissi videlicet ac sub-
 tilis: quod ista connectere debet, oportet va-
 triusque naturæ fore participans veluti agēs
 & patiens, naturalia per vtrumque motum
 aetuum & receptuum, tertium quid produ-
 cunt ex sua substantia: quod non solum acci-
 dens est, sed etiam substantia, quia similis est
 generatio naturalis partibus generantibus.
 Tertiò causa quævis est motu subtilior & ef-
 fectu, quia motus est initium, & effectus finis
 motus.

motus . Exempli gratia, si faber domum extruere debeat, haec tria potissimum necessaria sunt, scilicet ars aut ingenium, quae spiritus existunt: motus aut operatio, quae sunt animae: deinceps ipsa materia, quae corpus artificij refert. Si quis dicat hoc loco motum accidens fore, concedimus: ut in operationibus naturalibus negamus, quia commisetur utriusque substantiae spiritus & corporis, motus substantia quae ab utraque procedit: hoc probatur a continuo motu vegetabilium, animalium, & mineralium in suis generationibus, aut operationibus. At in artificiali motu, cui nulla suffragatur natura, deducto ad suum effectum artificio cessat in eo motus omnis . Concludentes dicimus nullum posse fieri motum absque motore, motoque tria sunt igitur ad vitam naturalem necessaria haec, velut anima, spiritus & corpus, quae coniuncta simul omnia, naturale quid vnu efficiunt. De spiritu rationali vero, nullam hic mentionem facimus, quia naturalis non existit, quapropter huic non est artificio subiectus, at istud illi.

De comparatione physicæ metaphysicæq; dispositio-
nis, ad creationis ordinem facta.

C A P V T Q V A R T V M .

Expositio partim physica, partim me-
taphysica.

Nunc superest ut postremam secundæ partis dictionem enucleemus, adaptatiōnem scilicet, correspondentem priori dictioni meditationi, quam hoc loco declaran- dam seruare volui. Non absimili modo quo Deus omnia sub vna re meditatione, hoc est solo nutti creauit, & postea per diuinæ suæ mentis ordinem disposuit, sic etiam res o- mnes ab hac vna re natæ sunt adaptatiōe, id est, sola dispositione physica vel ipsius natu- ræ. Postquam D. O. M. naturam solam & vni- cam in se tamen omnia continentem crea- set, in suas partes diuisit eam: patet ex Sacra Genesi his verbis: Et diuisit aquas ab aquis, quæ licet ibidem cœlum & terra nominen- tur, non tamen discretè, sed confusæ creatæ sunt. Innuit enim per cœlum & terram Pro- pheta Moses, Deum sub duabus partibus in vno conclusis omnia creasse. Hoc ipsum di- cere videtur Hermes quum inquit. Quod est inferius, est sicut id quod est superius, & è contra, ad perpe-

perpetranda miracula rei unius. His verbis Hermetem Trismegistum ab Hebræis edoctum Dei fuisse cōstat, licet Ægyptius fuerit, vt Augustinus testatur li. de Ci. D. Suidas, &c. Naturæ massam illam Deus in Cœlum (quod superius esse dicit Hermes) & in Terram (quā inferius, nominavit) numine suo (quod meditationem vocat) mira discretione diuisit. Non voluit aliás, vt in seipsa manens vna generaret natura, nec Adam. Quapropter hæc separatio necessaria fuit, in eorum genetationē quæ continuit, id est, vt de potentia deducantur in actum. Sub isto binario spirituali corporeoq;, tertium quod vinculum est sacram matrimonij cōtinetur; hoc ipsum est medium particeps extremorum suorum, sine quibus ipsum, nec ipsa medio sine persistere possunt extrema. Verūm dicet quispiam sententiam esse philosophorum omnium artē istam intelligentium, non fieri transitum de uno ad aliud extrellum, nisi per medium: docere tamen videtur Hermes hīc, sumendum esse motus initium ab imperfectiore per medium ad perfectius illi, qui summam perfectionē artis adipisci velit: aliás qui transitum fecerit à perfectiore ad imperfectius, imperfectum opus consequi talem, & ea de causa præposuisse inferiūs superiori mox ab initio. Nos contrā docemus in speculatiuis,

ut pote sumendum initium à perfectiore, spiritu videlicet, per animam, ad imperfectius, quod corpus est siendum esse transitum. Respondemus, fatuum esse putare hoc loco dōceri transitum ab Hermete, cum nōdum ad artem peruenierit, sed similitudinem tantū ambarum extremitatum. Imperfectoria fore propter impuritatem & compositionem eorum elementa hæc inferiora cœlo certum est, quod etiam ex elementis constat simplicibus, in vnum tamen elementum per unitatem in cœlum reductis. Est igitur ab inferioribus ad superiora scandendum nobis, quod in inferioribus iam existamus, & superiora secreta minimè tractare possimus, at benè quæ permista sunt inferioribus naturaliter, uti patebit infrà suo loco latius. Iam ad mundi fabricam & artificium veniamus.

*De magisterio naturæ, suis instrumentis
& materia.*

C A P V T Q V I N T V M .

Expositio physica.

Non aliàs quàm hic apud nos ars nulla suo carere potest artifice, materia, nec instrumentis: naturale magisterium necessarium

riò suis indiget. Ab artifice priùs exordiamur, qui motus est. Nam prout lignum & ipsa dolabra nihil efficiunt, nisi faber illa moverit ad actum: cœlum & elementa nihili generare poterunt absque sui fabri motu, qui mundi quidem est anima: quæque medium est inter instrumentum & materiam, sicuti suprà diximus. At qua ratione vinculum sit extremerū iam videamus. Motus est duplex & unus, aut ut melius intelligatur dupliciter unus, videlicet elementaris & æthereus. Dicamus igitur cum Hermete. Quod inferiora mouet, idem est quod superiora, & è contra, quo miracula petrificantur unius rei diuersa, non secus ac physico, perfectius metaphysico modo. Necessarium est enim ut anima sit vinculum & medium quod partes binas copulet extremitatū suarum. Quotamen id ipsum fiat magisterio, postmodum audietur. Faber iste primus omnium, fabris apud nos ferrarijs non inconcinnè comparari potest, qui ferro primum, & malleis diversis maioribus & minoribus indiget, patiter & incude cum igne. Huius officina fabri focaria, terrę centrū existit, in quo natura lis ignis inferior sui motus initiu habet, vt noster artificiatus à cote calibeq; vel ceteris, è quib. excutì potest assiduis fricationib. vt lignorū aliquorū, &c. Verū æthereus datus est

illi sicuti nostris habitus magisterij per inge-
nium & assiduitatem acquisitus: qui tamen
ambo substantia non, sed accidente solo, par-
tim inter se differunt, partim conueniunt, vt
motu quo quidem iterum differunt, utpote
circulari, & recto, vel ut mathematicè loquar
perpendiculari. Similiter animaduertendū
prout incus fabris hic in terris instrumentū
est inferiùs, & mallei superius: naturali fabro
fixa, nec non solidior elementorum substantia
sicuti lapides, terra, &c. vicem incudis &
matricis refert, & stellæ malleorum similitu-
dinem habent. Item inferiorum substantia
volatilis, & superiorum semina materiam
præbent. Nec follium obliuisci nos decuit,
qui naturales venti sunt, vt priori parte nar-
rauimus. Adaptat igitur natura materiā suā,
priusquam informet animetq;. Conclu-
entes igitur, mundi nexum à duplicitibus corpo-
re, anima, spirituq; superioribus & inferiori-
bus, accidente solo, differentibus, at substā-
tiā similibus, originē habere dicimus. Quæ
meliùs ut intelligantur, operæ premium fue-
rit hīc naturę magisterium amplius explicare.
Mundum vniuersum pluribus constare
partibus generalissimis, quam tribus, quis
philosophorum, nisi temerarius nugatoria-
liquis, audebit affirmare? Sunt enim forma,
natura, materiaque prima rerum omnium

prin-

principia. Mundum itaque quicunq; voluerit in substâlia cognoscere, tria primùm hæc sibi notissima fore necessum est, à quorum distinctionibus erit inchoandum.

De tribus naturæ principijs.

CAPUT SEXTVM.

Porrò materia dicitur elemētaris regio tota, quæ licet in quatuor partes, (quas elementa vocamus) diuidatur, ignem, aërem, aquam & terram, duo tamen sunt principalia, scilicet ignis & aqua: quia nihil aliud esse videtur aér, quam per calorem virtute Spiritus D. super aquas natantis, excitatum in creatione mundi persistens aqua resoluta: terra verò per calorem & siccitatem aqua defata, vel potius exsiccata. Bifariam alias diuiduntur, in manifesta nempe duo terram & aquam, & in occulta duo, scilicet ignem, & aërem. Sub aqua namq; delitescit aér donec ignis actionibus manifestetur, & hic sub terra quo usq; hominis apparet artificio, uel alias naturaliter per spiracula quædam emerget, ut in monte Ethna cæterisq; patet locis. Conatur ignis ex propriâ natura dum possit aquam in se conuerte: quod ut facilius perficiat, duo quærit media secundum am-

bas utriusque qualitates contrarias: prius ut
calore suo frigiditatem: illo siccitateq; suis
humiditatem aqueas absument. Videmus nu-
bes ignis calore suspensas, inter aquam & i-
gnem tenere mediū, quia si calor ignis, qui
circa superficiem remissior est, quam in suæ
sphæræ meditullio, vincatur aquæ frigidita-
te: medium hoc in alterum extremorum, ut
pote vincens conuertitur, & ignis (sic dispo-
nente natura) suo conatu frustratus, dum v-
num absument nititur, eodem generat alte-
rum, quod rursus in id ex quo generatum
est reddit. Hæc transmutationis circulatio, ge-
nerationis est potissima causa. Non absimili-
le videmus ignem in corporibus à natura
compositis exercere. Lignum exemplo sit
admotum igni, quod priusquam omne hu-
midum aqueum eius in aërem sit cōuersum,
non flagrat eius sulphur: hoc tamen absum-
pto, pariter & ignis in aërem, & ita demum
in seipsum transit, ligni partibus solidiorib.
in cinerem vel terram decidētibus. Propte-
rea dicēdum non est elementa ligni talis cō-
sumpta fuisse, verū à suo separatum com-
posito quodlibet ad propriam sphærā re-
diisse. Hac de re facta fuit apud Philosophos
dubiosa quæstio talis: vtrum plus absume-
ret ignis quam generaret? Sanum videtur di-
ci quod sunt æquales operationes ignis æ-
theri

thereti & elementaris. Nam si plus absumentur igne elementari, quam generaretur aethereo, posset assignari vacuum in rerum natura: quod absurdum est. Si vero plus generaret ignis ethereus quam absumeret elementaris, superfluum non posset determinatio iam suo loco contineri: sic alterutro modo vel alium naturae solui, aut comprimi foret necesse. Breuius tamen respondebitur, nihil ab igne consumi, sed per transmutationis modum, quod ab uno recedit, accedit ad aliud elementum. Sic natura sagax iudicis ex elementis, hoc modo transmutatis & forma, nouas excitare formas sollicitè procurat, ut per generationem informetur, quod per corruptionem dispositum est, sitque operatio naturae sicut celestes motus. Solent plerique minimum curiosi. Physiologi nondum experti rerum, nebis hoc argumentum obruerunt, quo Chymistarum quintam essentiam oppugnent, verum non expugnabunt nisi validius adferant. Corpora (inquam naturalia) quatuor constare elementis, ubi quintum igitur erit elementum? Respondeamus omnia naturalia corpora constare quatuor elementis simul & forma, quod etiam aliqd est, & potissimum pars cuiusvis cōpositi: nec solū exhibet omnibus, quia nō potest fieri vera cōiunctio, nisi per aliquod vinculum, alias erit cōtactus vel collitio.

Non

Non possunt enim qualitates primæ, propter earum inter se repugnantiam in unum per seiphas conuenire. Quapropter necessarium fuit illas per elementa duas qualitates habentia componi, quò faciliùs coniungentur. Hoc natura vinculo cuncta compnit corpora, Philosophi solent id nobis ænigmate tradere dicentes: fac pacem, inquietum, inter inimicos, & totum habebis magisterium. De elementis itaq; concludendo, dicimus illa fore triplicia, nempe simplicia, composita, & decomposita. Simplicia sunt, quæ nec corruptiuntur nec patiuntur inter se compositionem: non ex his, sed per hæc omnia alia inferiora elementa vires suas exercent, quas etiam ab illis sortiuntur. Composita sunt quæ componuntur & corruptionem patiuntur. Decomposita uero quæ iam in compositione per corruptionem conueniunt. Quicunque hæc in illa, impura in pura, composita in simplicia nouerit conuertere, maximus erit admirandorum operū artifex. Iam quid forma sit uideamus. Est quidem æthereæ regionis in elementarem actus & potentia. Per elementorum in se mutant transmutationem, aptat naturam materiam, illi formam tanquam in matricem semé includens: huius uirtute prægnans, ueluti mater foetum producit in actum specificum. Id sibi

sibi uolunt Philosophi dicentes. Forma deducitur de potentia materię. Potēs est enim ipsa materia parere, quod à forma generatur in illa. Concludendum est igitur, quòd forma sit agens in materiam patientem eius actionem, inter quas natura se medium p̄bet ut artificem. Hæc enim ex uniuersali totius forma, specificas indies formas à Deo tamen primo creatas renouare non cessat, quæ corruptione defecerant, nec magis quam cœlorum motus est inferiùs otiosa. Dicitur ista Cœli cum elementis in generationem omnium quæ sunt excitatio. Qnod artificium duplii perficit instrumento, dispositione etiā delicet ac in fluxu. Natura materiam corruptam disponit ad potentiam formæ receptuam, & cœlestium influxuum, quæ tandem suo determinato tempore prorumpit in actum: & formam specificam. Hoc sibi uult dictum illud à Philosophis, nempe. Secundum materię dispositionem agit forma. &c.

TERTIA

TERTIA PARS.

De parentibus metaphysice proli-

CAPUT PRIMUM.

Expositio Physica.

 *PATER eius est Sol, Mater
verò Luna. Portauit illud
ventus in ventre suo. Nu-
trix eius terra est. Patero-
minus Theolesimi totius mundi est hic. Un-
eius integra est, si versa fuerit in terram.)*

*Postquam Hermes artem supernaturalem
ex diuinis & naturalib. probauit. Fœtus ad-
mirabilis generationem à suis parentibus
indicat, à patre primū his verbis: *Pater eius
est sol.* Quid Sol & Luna sint in cœlo non est
quod explicemus, cum pueris etiam notis-
simum existat. Verūm actiones, atque virtu-
tes eorum pauci reperiuntur qui intelligant.
Quapropter eas hoc loco narrare datur oca-
sio.*

casio, quarū cognitione mēs ad altiora peruenire potest, ut pote metaphysica. Sol itaq; cœlestis est luminare diei magnū à Deo possum in medium cœlum. Cur autem cœlum occupet medium, intelligendum est hac de causa fieri, nempe ut superiora se ne non inferiora quævis calefaciat æqualiter & illuminet. Sicuti fons vite nostræ (aducet tamen) est cordis nostri centrum, in quo viget calor naturalis reliqua nostri corporis membra calefaciens & illuminans, illi est, vivificans: non alias. Sol omnes mundi partes superiores & inferiores calore lumineq; suis vivificat. Hac de causa mundi cor à calore dicitur, & oculus à lumine, quia cuncta perlustrat, etiā abditissima quævis in terræ centrū usq;. In eo cœlicæ virtutes omnes reconditæ sunt, & ipse reliquias omnes stellas infrasupraq; se existētes illuminat. In summa corpus est omnium quæ in cœlo sunt & in terra nobilissimū. Iusla ratione primus poss Deū parens est omniū ab Hermete vocatus, q; in eo semina quorūuis & formæ delitescat inferiorum. Masculinū & vniuersale semen, ac naturæ primum & potissimum sulphur existit, generationumque pars omnium, & potissima causa. Quamobrem à sapientissimis viris, ut Paracelso primum affirmatus Solem & hominem generare hominem.

A So-

A' Sole uita naturalis creaturarum omnium originem dicit, nam ex eius uita, est omnis uita caduca. Si Sol igitur uiuit, necessarium est ut in aliquo uiuat, scilicet in humido suo radicali, uidelicet aere purissimo, qui temperat calorem eius humiditate sua. Patuum esset cum plurimis credere, Solem ignem existere tantum, quia uita consistit in unione spiritus cum corpore per medium animae; quae ab hac unione causatur. Alias non uiuere concedendum erit contra veritatem, cum unio naturalis inter duo semper fiat, ex quo rum concordia tertium quid resultat unum, id est, unitum. Imo quod magis est, dicimus unicum elementum fore Solem, in quo cuncta continentur elementa simplicia, sicut in celo reliquisque corporibus celestibus: at in illo perfectius propter uitam, quam omnibus infundit. Non sunt igitur ignis & aer solum in Sole celoque, sed etiam terrae, nec non aquae substantia purissima simplicissimaque. Sol igitur pater est, & virile semen omnium, & Luna mater, ut audietur in sequentibus.

De

De matre metaphysicae prolis.

CAPUT SECUNDUM.

Expositio physica.

Mater eius Luna.) Iam author innuit Solem esse Lunæ virum, & Lunam eius vxorem, primamque rerum generationem in cœlo primū concipi, demū in terris perfici, prout infrā dicetur apertiū. Non enim Sol immediatè suos influxus vitales imprimit in inferiora, sed per Lunam, quæ dēcies & ter quotannis à viro suo per coniunctionem concipit, fœtumq; pariens indies demittit in terram, & aquas, ut audierit postea. Et sicuti parit singulis diebus, ita etiā recipit à viro suo virtutes, nō alias quam stellæ quæuis, licet in cōgressu fœcūdiū ob maiorem eius vicinitatem. Nec est quod vulgus putet istas conceptiones & partus huius modi fieri sicut apud nos in terris, at spiritualiter, & per influxus, nullo contactu, sed solis aspectibus. Et quum nobis plena conspicitur, minus virtutū à Sole recipit, quam vbi latēs omnino fuerit Soli coniuncta, propter maiorem distantiam: at plus in oppositione, quam inter ambōs laterales aspectus, ideo quod potentiores influxus recti Solis existant, quam obliqui. Existimandum igitur

tur non est, ut communis aliquorum impro-
pria loquutio defectum pati Lunam, cum
eo tempore maxime virtutibus imbuatur so-
laribus. At quia tunc nobis conspicua non
est, ob solare iubar omnia vincens & obfus-
cas, videtur priuata lumine, cum tamē plus
in se contineat à Soleque recipiat, quam in
oppositione plena prorsus apparet. Verū
est etiam ista duo luminaria, ratione mati-
monij, quod in uiolatum obseruant ex ordi-
ne divino, bina fore discreta corpora, tamen
in vna substantia, sicuti vir & fœmina hīca-
pud nos, duo sunt in vna carne, quod pari-
ter ut illa prius vnum fuerint. Ista Solis virtu-
tum in Lunam receptio, perfecta generatio
non est, sed eius initium tantum, quia in in-
ferioribus elementis perfici debet, ut audie-
tis in sequentibus. Est igitur Luna medium
per quod inferiora fœmina iunguntur supe-
rioribus, à quibus impregnantur, & pariunt
elementa crassiora, quæ mixta vel compo-
sta propriè nominamus. Quanam ratione id
fiat narrabitur postquam ea quæ de primis
& cœlicis parentibus dicta sunt physice, me-
taphylico modo iam explicuerimus.

Exposi-

Expositio metaphysca.

SOLEM per Lunam influere vitam in inferiora si verum est, ambo quibusuis etiam per vitam, id est potentialiter (quæ potentia per metaphysicam in actu deducit potest) inesse necessum est. Nam vita Solis & Lunæ quibusuis in rebus est unio per Iouem, & sana dici debet, aut alias ægrorum per Saturnum Mercurius & Mars coniunguntur, ut in priori Parte dictum est. Quapropter si metaphysicè quodvis ad Mercurium, Saturnum & Martem suæ compositum reduxeris, ab hisq; Sole & Lunam extraheris, mediaq; Iouis utriusque temperie simul uniuieris: unum efficies ex tribus excellentijs, quam antea per naturam compositum fuerat, sub alia forma tamen. Quia destrueta forma physica, non est artis iterum eandem restituere, sed longè meliorem, oculis tantum alteratam & occulto virtutibus repurgatioibus & non impeditis eisdem, quæ prius à suis actionibus remotiores erat. Sed cum ista iam in priori Parte posita sint, obiter pertransibimus.

Demetaphysici parentis utriusque fætum.

CAPUT TERTIVM.

Expositio physica.

SVperiori naturæ magisterio priùs ab Hermete posito, mox eius fœtum adjicit his verbis : *Portauit illud uentus in uentre suo*. Licet in priori Parte locum hunc explicuerimus, vt lectorib. tamē à me satisfiat, amplius hīc elucidabitur. Sol & Luna inferiora se se sursum attollunt, inferioris naturæ magisterio, donec ad Solem & Lunam superiores veniant, id est ad superioris Solis virtutes in superiore Lunam infusas: & quia similia similibus gaudent, inferiores matrices superiora semina recipiunt, quod vxoris, non mariti sit officium. Iam clarius patet verum esse quod Hermes antea dixit ab exordio mox, inferiùs & superiùs idem esse. Nam si cuti Sol & Luna sunt in cœlo superiori, sunt & in inferiori similia substantia, non accidēte, prout suprà diximus, & in fratre clarius indicabitur. Iam ad inferius artificium veniendū esse video. Sub Marte Vulcanicas artes in centro terræ suas exercente Sol inferior delitescit vniuersalis, qui sui parentis impetu per ventum extra cauernas subterraneas erumpit, vt sequitur. Huiusmodi follibus Vulca-

nus

nus elementorum partes puriores & subtiliores in cœlum à se pellit, vt pote Solé, quē diximus inferiorem, ignis & terræ materiā potissimam continentem, & Lunam inferiorem etiam, quæ materiam aquæ subtilissimam sub aëris forma delitescentem habet, quæq; Solis inferioris est vehiculum, vt patet his verbis: *Portauit illud uentus, &c.* hoc est, semen inferius & vniuersale per aëra delatū est, ad se coniungendum superiori semini etiam vniuersali, &c. Certum est ex aqua & igne constare aërem, sicuti cœlum: verū sub ignis hac appellatione, potissima substantia terræ comprehenditur inferioris, igni pariter ascendentī quòd admixta sit: & sub aëris nuncupatione, purior inferioris aquæ substantia, subtiliorque, vt in sequentibus liquebit amplius. Venter itaque naturæ est ex omnium elementorum inferiorum puriori substantia cōflata matrix, in quam se recipit semen Solis superioris vniuersale per Lunæ medium, quæ hac etiam de causa propinquior elementis inferioribus facta est, &c.

Expositio metaphysica.

Auditum est suprà Solem & Lunam inesse quibusuis etiam inferioribus per vitam, & ab ipsis extrahi posse lo-

c 3 uemq;

uemq;. Nunc est quòd sciatur viterius, etiam
in omnibus fore cælum, id est quintam es-
sentiam, quæ per ventum, hoc est aërem arte
chymica factum, portatur, &c. Quia via ven-
tus hic fiat chymicè, prior Pars continet, etiā
quum sic, & quando nominatur aér; item
quinā physicus vel naturalis ventus in terre
cavernis generetur, &c. Modò restat vt ven-
tum huiusmodi metaphysicè probemus fieri
per experientiam artis chymicæ, prout affir-
mauimus. Chymiste veii, nihil intentatū re-
linquētes eorum quæ ad naturā pertinent,
studio suo merè philosophico, repererunt
venti naturalis originem hoc modo. Quum
ad fusionem calcinatorum suorum, & redu-
ctionem in corpus (vt ait:nt) igne continua-
to nullius respirationis, quæ follibus quan-
tumq; magnis, vel duplicatis excitare non
poterant, indigerent: ad globi teræ simili-
tudinem, globum æneum vacuum, aut sphé-
ram extruxerunt vnico respiraculo patentē,
vix æquè magno ac cicer intrare posset, per
fistulam sesquipedales longitudinis promi-
nenteim vetrīs eius medio. Quem ad quar-
tam plus minusue suæ capacitatis partem
imbuerunt aqua. Demum super crateres fer-
reas, & supra carbones aut prunas colloca-
runt, fistula ad alterum ignem directā flagra-
tem, in cuius medio vas fusorium cum tua-
mate-

materia situm erat. Statim atque per calorē aqua suos in vapores conuerſa vel resoluta fuit, his tādem auctis & multiplicatis, aut cū impetu prorumpere, magnumq[ue] flatum excitare coacti sunt instar venti, vel globus huiusmodi crepuit medius, si fortè minus os illis in exitum patuerit. Hac ratione venti naturalis generationem edocti sunt, alias fieri quām à gentilicijs philosophis quibusdam experientia nihil docentibus, at verbis tantum effutitum est. Quia de venti naturaliis generatione diximus in priori Parte, hīc obiter eam pertransibimus, ad nostri venti chymici declarationem venientes. Non alias quām auditum est, sub nostro globo terra chymica struimus ignem, quo mercurialis aqua nostra suos in vapores resoluitur, ad globum cœli nostri scandentes. Verū, quia generatio nostri fœtus est super-naturalis, nostra matrix, aut ventus nullo modo respirare debet, vt infrā latius.

C A P V T Q V A R T V M .

Expositio physica.

PRiori parte Martem ab vberibus Satyrⁱni fugere Mercurium diximus, quum infirmitatis & sanitatis arbores describere mus: idem Hermes hoc loco docet, nempe terram inferioris vbera fore naturæ, per quæ lac mercuriale fœtus omnis in alimentum, & vitæ suæ sustentationem fugit. Postquam author elementa tria proposuit, duo priora sub duorum Planetarum nomine, Solis & Lunæ, tertium verò sub vento: quartum iam sub nutricis comparatione, proprioq; scilicet elementari nomine terra subdit. Non sine consideratione prætereundum est, hic opinionem de primis principijs nostram tacite contineri, nempe tria tantum elementa fore, quæ sub sensu nostros corporaliter cœidunt, ignem scilicet, aquam & terram, & hęc in quartum reduci, quod magis aliorum esse matrix & massa quedam ex alijs tribus mistis confecta, quam elementum per se fore videtur. Expræcedenti sententia patet, Portauit uentus, id est aëris, in uentre suo, Solem & Lunam, ac puriorem terræ substantiam inferiores,

ris, cuius crassior & impurior pars non ascen-
dens, nutrix est fœtus in aëris ventre conce-
pti. Nam sub Solis nomine, terræ purior sub-
stantia & ignis, ac sub Lunæ dictione subti-
lior aquæ substantia continetur, quæ per i-
gnem in aërem conuersa, reliqua secum in
sublime vehit, &c. Quod etiam priùs dixi-
mus, hic repetendum est, nempe sub appella-
tione terræ, crassiorem aquæ substantiam
contineri. Quoniam & aqua nutrix est eoru-
m quæ ab alto rursus in eam (eleuata priùs ta-
men) decidunt. Ignis igitur substantia cras-
sior in terræ centro, totum artificium eleua-
tionis inferius, vel dispositionis exercet,
Marsque dicitur impetuosus, & agens infe-
riùs, quod Solem suum in gremio Veneris,
vnâ cum Luna Mercuriali, Ioueque Saturni
per aëra pellit, ut matrix ista Solis & Lunæ
superiorū semina, per Iouem etiam superio-
rem vñita recipiat, impregneturq;. Postmo-
dum rediens à sublimis, & huiusmodi fœtū
parturiens, inferioribus, videlicet aquæ ter-
ræque nutriendum committat, &c. quæ clé-
rius infrà declarantur.

Expositio metaphysica.

Non aliás quām omne quod generatur,
à terra suum alimentum sumit: fœtus

ficij nostri suum nutrimentum habet à terra nostra, quæ dupliciter hic intelligi debet. Pars enim inferior nostri vasis, pro terra non nunquam accipitur, & superior pro cœlo. Quandoque Iupiter quod fixus existat, loco terræ ponitur, & aliæ partes quod in cœlum ascendant, volatiles fore dicuntur, & postquam descenderint, à sua terra nempe Ioue nutriti, &c.

De maximo totius mundi mysterio.

C A P V T Q V I N T V M.

Expositio physica.

Pater omnis Thales mihi totius mundi est hic. His quæ dicta sunt maximum arcanum huius mundi continetur, omnibus non, & prophanis minime propalandum, sed sacris initiatis mysterijs tantum, & his adhuc sub breuiloquio. Quid enim excellentius, aut homini Philosopho dignius esse potest, quam integrum naturam superiorem, & inferiore, cum eius operibus omnibus cognoscere, tam intus, quam extra se? Nonne præstantius est omnibus poëmatum fabulis figura, magis ad idolatriam, quam ad virtutem?

nius veri Dei cultum excogitatis? Et quamvis ab aliquibus allegoricè perpetram, ac si præclara mysteria complecterentur interpretata sint, nihil minus tamen tot somniatis Deorum suorum Dearumque nominibus, quam Dei magnalia cecinerunt. Licit Ouidius aliquid subodorasse videatur in sua Metamorphosi, multa nihilominus immiscuit friuola quædam, ad artem hanc nihil profus conferentia. Quid Ethnicorum scripta prosunt, aut ædificant in salutem? certè nihil: pluris tamen sunt in Scholis, quam piorum scripta virorum Deum vnum profitem-
tium in omnibus. Non præstaret quæsto, iu-
uentutem addiscere quæ Dei sunt opera,
quam hominum? Physica sicut si ritè doceat-
ur, in cognitionem Dei magnalium nos du-
cit, & Metaphysices postea Patrum antiquo-
rum diuinitatis edoctæ, quæ talis est ut Her-
mes retulit, &c.

Expositio metaphysicæ.

Si tu frater profundè meditatus fueris ea quæ D.O.M. in creatione mundi sece-
rit, ac omniū quæ in eo sunt, tuiq; præ-
sertim intelliges Patré arcanorum omnium
id est,

id est excellentissimum Theologici sacrī my
sterium, hoc est artis diuinę potius quām hu
manæ secretissimum opus Alchymiae, cuius
pater, id est supremum arcanum, est hic in
sermone meo veridico, &c.

De seminum cœlestium sationibus.

C A P V T S E X T V M .

Expositio physica.

Vis eis integra est, si uersa fuerit in terram.) Postquam elementorum inferiorum subtiliores partes grauidæ fuerint virtutib.
cœlicis, demittuntur in terram, vel in aquas; non prius eorum vires integræ sunt, id est, suum consequuntur effectum generationis. Participium hoc, uersa, notandum venit, pro suo compagno reuersa vel retrouersa debere sumi, si physicè rem ipsam intellexeris, eritq; duplex sensus, utpote: Pro parte inferiorum seminum reuersa potest intelligi ad locum unde recesserant, scilicet ab elementis fixis. Et ex altera parte, superiorum videlicet, potest etiam composite sumi pro conuersa, hoc est, mutata in terram, vel fixata fuerint, &c, suo loco latius.

Exposi-

Expositio metaphysica.

Non prius cognosces opus metaphysicum esse completum, quam ubi materia tota versa fuerit in terram, id est, in puluerem fuerit conuersa. Longa decoctione liquida, licet etiam non evaporent, sed retenta fuerint, inspissantur, & successu temporis exsiccantur in puluerem. Vulgo videtur hoc absurdum, & qui huius rei fecerunt periculum soli credere possunt. Verum longissimum & summè tedious opus existit, in uno plus quam in alio tamen. Quapropter industria summa requiritur, in electione magis aptæ materiæ. Quædam remota sunt, alia remotiora, nonnulla remotissima: sic & propinquæ, propinquiora, maximeque propinqua perfectioni, quæ quidem artifici metaphysico necessaria cognitu sunt omnia priusquam aggrediatur opus: alias deplorabit errorem suum.

QVARTA

QVARTA PARS.

*De operationibus, & decremento metaphysici
magisterij. De mundificatioie in veria,
ad opus metaphysicum assumptæ.*

C A P V T P R I M U M;

Separabis terram ab igne,
subtile à spizzo, suauiter cum
ingenio magno. Ascendit à
terra in cælum, iterumq; de-
scendit in terram, & sic recipit vim su-
periorum & inferiorum.

Iam primum incipit author practicam ar-
tis metaphysicæ docere. Pris enim theoris
cè tantum eam demonstravit. At separatio-
nie mox rem ipsam aggressus, inquit, Separa-
bis terram ab igne, hoc est à viro feminam, ut
generare valeat. Oportet siquidem in omni
generatione duo fore, quæ conueniant in vi-
num, quæque vocavit author in prima sui
sermonis parte *superioris & inferioris*. id est agos
&

& patiens. Huiusmodi separatio primū est in
hac arte necessaria, quę propriè vocatur à phī
losophis elemētorū diuisio puriorum ab im
purioribus. Docet hic author primam præ-
parationem esse mundificationem partium
in hac arte conuenientium. Non nulli pu-
tant elementorum quatuor separationem
hic intelligendam esse, quod ego nemini re-
fragari cupio, si de separatione philosophica
non vulgari tamen intellexerit. Sub ignis
hac appellatione duo alia continentur ele-
menta, scilicet aér & aqua. Nullus siquidem
ignis est aëris expers, nec aér aquæ, cùm aér
sit aqua per ignem resoluta; quo cogitur illa
sursum ascendere. Terra verò partim ascen-
dit, partim inferiùs & fixa remanet, ut in frā
declarabitur exactius.

D e secunda purificatione materie.

C A P V T S E C V N D V M .

NOnnulli putat hanc particulam, *subti-*
le à pīssō, referri ad priorem, nempe; Se-
parabis terram ab igne: verūm ego sum istius o-
pinionis cum authore, secundam & particu-
larem esse purificationem philosophicam:
qui credere volet poterit, qui noluerit,
minimè cogitur. *subtile* quidem à Phi-
losopho

losophis, dicitur omne quod æthereum est,
aut per ætherei virtutes in subtilitatem reda-
ctum. Nam vti suprà dictum est, æthereum
& elementa substantia quidem vnum fore,
sic etiam remotis accidentibus, quibus tan-
tum differunt, in vnum facile redibunt. Est
igitur authoris sententia per separationem
subtilis à spizzo, subtiliari spissum, & in æ-
therei subtilitatem elementare posse redigi
metaphysicè. Hęc separatio, philosophica so-
lutio dicitur, quæ nili præcedat, compositio
nulla fieri poterit etiam philosophica. Qua-
propter hęc posterior separatio per optimè
consideranda est, ne cum priori confunda-
tur. Ex ordine dictiorum in orationibus (li-
cet nulla coniunctio sit intermedia) patet au-
thoris menti meam opinionem esse confor-
mem, cùm priùs dixerit, *separabis terram abi-
gne.* Si hanc sententiam per eam quæ se-
quitor exposuisset, vt nonnulli volunt, dixisse
debuerat postea, *spissum à subtili,* quia terra
spissior est igne, quem etiam præcedit in o-
ratione, & non inuertisse præter omnē scri-
bendi rationem substantiuorum correspon-
dentiam. Nec dici potest adiectua fore, quia
spissam dixisset. Vnus est hic Philosophorū
occultandi modus in manifestissimis, à quo
reliquos addiscas.

De instrumento philosophico vel metaphysico.

C A P V T T E R T I V M.

POstquam author materiam, & operan
di modum in eam indicauit, ordine co
uenientissimo post, instrumentum addit phi
losophicum, eiusque temperamentum ver
bis occultissimis, inquiens: *Sicuter cum inge
nio magno. Qui filij sunt Hermetis, facile per
cipiunt, quid per haec verba velit, & non a
lij. Chymistarum, ut etiam naturae proprium
instrumentum est ignis, qui penes artifices
multipliciter consideratur. Est enim ignis
exterius, aut internus: Externus aut violen
tus aut per tres gradus temperatus, vel natu
rali similis, & remississimus, quamlibet sibi na
tura in generatione rerum usurpat: Internus
cuilibet substantiae proprius est, & naturali
ter insitus, cuius etiam Chymista rationem
habeat oportet. Utuntur igne violento Chy
mistæ, vel inter calcinandum, sicciora subli
mandum, aut metalla sua liquefaciendum:
igne temperato per tres gradus inter destil
landum ascensorie, descensorieq; naturali
simili dum putrefaciant, digerunt, conge
lant, vel circulatorie soluunt, atque fixant.
Patris Hermetis documentum est, ut filij sui
postremo, quo naturam in suis operationi
bus*

bus imitari valeant, vt tantur, vti per aduer-
bium suauiter apparet. Altera pars: *Cum inge-
nio magno*, denotat hunc ignem ingeniose,
summaque diligentia conſtruendum esse,
iuxta naturalem calorem, &c. Varia est ignis
huiusmodi ſtruendi ratio, cui libet pro ſuī iñ-
genij capacitate relinquenda, modò ſuauiſ
& continuus exiſtat, non interuptus. Ali-
qui ſolent induſtriosis fornacibus caloris
huiusmodi continuationem ſibi compara-
re: non nulli alij varia materia ſuum ignem
exſtruere, quorum omnium author hoc loco
eo non meminit, quod breuitatem in ſua ta-
bula feruare coactus fuerit. Apud scriptores
alios quæ poſita ſunt, recenſere, ſuperfluum
effe duximus.

*De priore parte Circulationis, id est, ſolu-
tione pliogaphica.*

C A P V T Q V A R T V M.

DOCEt postmodum signa tacite, quæ
inter operandum apparent, quum di-
cit: *Scendit a terra in cœlum, &c.* Circulatoria
deſtillatio pulcherrime declaratur hoc loco,
nec non vas ad naturalium vaſorum ſimi-
litudinem effe conſtruendum. Videmus e-
nī totum cœlum & elementa ſimilitudinē
habe-

habere cuiusdam spherici vasis, in cuius centro, naturalis ignis viget inferior, subtiliore elementorum inferiorum materiam in cœlum agens, &c. Non alias vult Hermes nos habere vas idoneum, ad illius imitationem. At quia foret impossibile nobis in aliquo vase clauso, veluti natura suspensum in medio, nec non accensum ignem rationibus varijs includere, maximè quia noster ignis fomentum tatus est, hoc est indiget materia, quæ propter grauedinem centrum vniuersi petit, unde fieret ut in fundum laberetur, nec remaneret in centro. Minimè potest etiam ignis huiusmodi præter liberum aërem vires suas exercere, quapropter occluso vase statim extingueretur: necessarium fuit ignem extra vas nostrum fore sub eius fundi rotundi centro. Totum ignis magisterium in eo consistit, ut continuus existat, ac in eodem statu, levius & vaporosus, veluti continuatur ignis in terræ centro naturalis, qui magisterium eleuationis, id est ascensus à terra in cœlum exercet: hoc indicat prioribus verbis inquiens: *Cum ingenio magno*, hoc est igne persimili naturali, &c. Quorundam Philosophorum expertissimorum in hac arte, iam occurrit opinio reprobantium, parte igne subterraneo, sed affirmantium cœlesti solùm omnia

penetratē metallorum generationem fieri:
non vident interim quinam Hermeti con-
tradicant, & sibi, qui nullo modo possunt a-
lio suum exercere magisterium, quām peri-
gnem extrinsecum & subtus agentem, natu-
ralis ignis ad similitudinem in vniuersi cén-
tro suum centrum habentis, à quo sitrūm af-
surgit, &c. Nam & si vehementissimus ibidē
exilitat, ob maximum tamen interuallum, &
intermedium terram, & aquam eius calorē
arctissimum impedientem & compescen-
tem, in cauernis metallicis, quæ ut plurimū
ad 600. aut 700, plus minusvè cubitos sub
terræ superficie non latent, est ita remissus,
ut vapores metallicos tātū eleuet ad sum-
mitatem clausarum naturaliter cauernarum
Hermetico vasi persimiliū. Verum est quod
ab igne cœlesti lāpideas cauernas, & omnia
penetrante, vires atque suas virtutes acqui-
rant, quæ generationis eorū est pars altera.
Huic igni comparandus est internus, id est,
Hermetis materiæ naturaliter insitus, cuius
fortè quum illa scriberent nullam rationem
habuerunt: Nonnunquam bonus dormitat
Homerus. Porro sumus homines, errareque
nos omnes contingit à minimo vsque ad
maximum. Et quamuis artem ipsam callue-
rint & adimpleuerint illi boni viri, magis ex
dono Dei quām ex naturæ noticia, vel im-
probo

probo suo labore sunt eam adepti. Contrà plerique reperiuntur, qui rem ipsam experti non dum fuerunt, acutius tamen expertis contati sunt. Patris Hermetis opinio est, ut igne subtilus metaphysici magisterij vas extrinsecus agente, materia vase contenta sursum ad summitatem eius instar naturæ cogatur ascendere. Quod his verbis innuit: *Ascedit à terra in cœlum; hoc est ab inferiori parte vasis, quæ nonnunquam terra vocatur à Philosophis, ad superiorem quæ cœlum, ab illis etiam dicitur.* Potest etiam alias intelligi, sic videlicet: Solis & Lunæ fœtus ascendit, id est conuertitur, aut resoluitur eius terrena substâlia, vel spissum eius in cœlum, hoc est in subtilissimam substantiam, cœlesti similem, &c.

*De Circulationis metaphysicæ parte posteriore,
scilicet Fixatione philosophica.*

C A P V T Q V I N T V M.

STATIM atque Solutionem philosophicam author suis filijs indicauit, Fixationem subdit his verbis: *Iterumq; descendit in terram:* id est Postquam aliquandiu sub cœlestium virtutum internarum obedientia, resoluta materia Philosophorum, ascensus de-

scensusq; steterit artificio, suo tempore determinato maturitatis, ad suam terram reddit, id est, Spiritus iste fit iterum corporeus, qui prius è corpore factus fuit Spiritus. Ænigmatibus verbis Philosophi hoc ipsum inuoluerunt, dicentes. Fac fixum volatile, rursumque volatile fixum, & totum habebis magisterium. Sunt nihilominus alię solutiones & congelationes in hoc magisterio necessarie, quae præparationes potius appellandę sunt. Fatuum sanè credere foret, materiam hanc philosophicam non præparandam & subtiliandum esse prius. Hoc ipsum docent quotquot sunt Philosophi naturales in hac arte sublimati, scilicet præparationes esse necessarias, quas operationes vocarunt mundificationes & subtiliations, solutiones & congelationes. Corpus enim in Spiritum resoluti necesse est, & Spiritum in corpus, si naturam imitari voluerit artifex. Videmus fieri naturaliter, ut in nubem aqua resoluatur, & eadem nubes iterum in aquam, ut fiat quod sequitur,

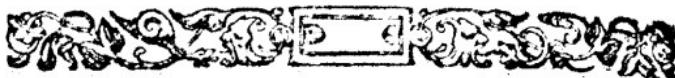
De

*De ratione cur huiusmodi conuersiones vel
transmutationes fiant.*

C A P V T S E X T V M .

Concludit author quartam sui sermonis partem, his verbis: *Et sic recipit vim superiorum & inferiorum.* Docet hoc loco latius quod antea dixit: *Quod est inferius, est sicut id quod est superius, & e contra.* Nam per singulare numerum vini, indicat eandem esse potentiam naturæ superioris, quæ inferioris est, & non diuersam: alias vires dixisset, aut singularem numerum geminasset, hoc modo, recipit vim inferiorum & vim superiorum. Hoc minime suos docere voluit Hermes, immo potius id ipsum confirmare, quod superioris allegatis addidit, videlicet: *Ad perpetrandam miracula, id est potentiam, rei unius.* Quonia in uione superiorum cum inferioribus maxima vis inest, ac ad miraculum usque potentia. Quod superioris ea quæ hoc loco requiruntur, late satis dicta fiant, repetitionibus pauprum implere nolumus.

d 4 Q V I N -

QVINTA PARS.

De utilitate metaphysici magisterij,

CAPUT PRIMUM,

*I C habebis gloriam totius
mundi. Ideo fugiet à te omnis
obscuritas.*

Hic docet filios suos Pater Hermes utilitatem artis, & ad usum applicationem duabus modis. Priore suae medicinæ tacite satis in metallis utilitatem indicat. Nam totius mundi gloria consistere videtur in opibus. Non enim spernunt Philosophi diuitias omnino, sed abusum carum. Imò felicem & gloriosum existimant in hoc mundo fore diuitem, qui bona sua pauperibus distribuit. Licet obulus viduę de vietu suo diminutas, magis acceptus Deo fuerit, quam opulentū ingens pecunia superflua. Nihilominus ut subuentum sit pauperibus D.O.M. hominibus suis diuitias hac arte, donoqué suo tribuit, ut non existiment cum nonnullis, qui habent

habent eas ex hæreditate parentum, sibi solis fore possidendas. Verùm quòd huius partis haec tenus paucam fecerim professionem, alijs amplius hunc locum elucidandum libentissimè cedens relinquo, posterioremq; partem quę Medicinam animi, nec non corporis humani concernit assumens, hunc liberum in studiosorum utilitatem, & vniuersitatem reipublicæ conscribere volui: maximè quòd alios hunc locum integrum reliquissimè videré, aut obiter, aut studioſe transcurrisse.

De fructu metaphysicæ medicina, quo ad humana corpora.

C A P V T S E C V N D V M.

Non solum Deus pauperibus auro vel argento subuentum esse vult, sed etiā remedijs ad eorum tollendas infirmitates adhibitis, vt Christus ipse testatur in Evangelio, dices: Infirmus fui & non visitasti me, &c. Hoc posteriore quintæ partis utilitatis modo, satis innuit Medicinam suam Hermes ad corpus & animam utilem fore, his verbis: *Ideo fugiet à te omnis obscuritas.* Non alias enim quam animi corporisque scilicet infirmitatem fore scitur, duplicem etiam esse Medicinam oportet. Hinc fit ut author (à te) lo-

58 SERMONIS VERIDICI

quutus fuerit, & non à metallis. Verum posset nasutulus quispiam adducere Sophista: non dixit ab alijs, at à te solùm, artificem intelligens. Qualisunque fuerit hoc afferens, Ethnicus erit, non Christianus, quandoquidem alter ego mihi tu, & alter tu tibi nisi fuemus ego & ille, cui vicissim & nos illi sumus ipse, nostrum Christo dignus esse nemo poterit vñquam. Nuoc inquiramus quid per obscuritatem intelligat Hermes, nihil aliud sanè quam tenebras ægritudinem. Omne corpus infirmum tenebrosum est, & è contra Verbi gratia, videmus homines ægros nedum colore, verum etiam omnibus humoribus, ut sanguine, lotio, sudore, cæterisque exrementis omnibus obscuritatem reddere, contra sanos splendorem, &c. Mens est authoris hoc loco, si portiunculam huius medicamenti quoconque modo sumperis, decidet à te quæuis infirmitas corporis, quam in priori Parte nostra quaternario descripsimus, à quatuor Plantis imperfectioribus. Cæterum de mentis obscuritate loquamur. Variæ profecto mentales infirmitates existunt, ut Vesania, Mania, Furia, Stoliditas, &c. quibus obscuratur hominum animus. Omnes quotquot esse possunt infirmitates huiusmodi metaphysico medicamine curantur Hermetico. Nec solùm

solum animi sanitatem restituit, verum etiam ingenium atque mentem hominum accuit, ut omnia sibi sint intellectu perceptaque facillima, eosque nihil eorum lateat, quae sunt inferius ac superius. Est itaque ratio sententiae, quod omnia corpora tam rerum naturalium quam hominum, ad summam sui suamque perfectionem hac arte reduci valeant. Huius etiam in priori nostri libelli parte mentionem fecimus, quum de tribus Planetis perfectioribus loqueremur, indicantes hoc medicamento, sanam in corpore fano mentem acquiri posse. Viesto per ternarium igitur quaternario,
septenarius in exaltatione sua
iubilabit,

SEXTA

SEXTA PARS.

*De virtute potentiae solis meta-
physici.*

CAPUT PRIMUM.

AE C est totius fortitudinū fortitudo fortis, quia vincet omnem rem subtilem, omnemq; solidam penetrabit.

Nihil in rerum natura fortius isto medimento reperiri potest. Ideo dicit author: *Hac est fortitudo fortis, id est vis & efficacia supernaturalis: totius fortitudinis, hoc est potentissima, viresque naturales omnes excedens. Ideo vere metaphysicum opus optimo iure nominatur.* Nec alia quævis Metaphysica præter istam reperitur, garriant quicquid velint vulgares Philosophi, qui nihil minus quam artem intelligentes Metaphysicam, in ea non erubescunt ingentia scribere volumina, suisque nugis anilibus albam contamineare papyru. Nam quid est Metaphysicapreceptor, aliud quam ars opere suo naturā excellens,

P A R S S E X T A .

lens, & quæ vbi naturalis industria deficit, ibidem incipit. Hoc artificium duplex est, ut pote speculatum, & practicum. Vtrumque Pater Hermes intelligit: Verum ordine prepostero practicum exponere volui prius, ut ex fructu melius adducere possem recentes adhuc studiosos artis, eosque Nectaris alleatos dulcedine, laborum studiorumque minime pœniteret.

De proiectione metaphysicæ medicinæ.

C A P V T S E C V N D V M .

Rationem hic reddit Hermes eius fortitudinis, quam suo medicamento prius attribuit his verbis: *Quia vincet omnem rem subtilem, omnemq; solidam penetrabit.* Quotquot fuerunt Hermetis interpretes, hunc locum ad metalla solent inflectere, prout nunc auditis: *Quia vincet, id est coagulabit atq; fixabit omnem rem subtilem,* hoc est Mercurium vel argentum vulgi viuum: *omnemq; solidam penetrabit,* id est omne metallum durum perfectum & imperfectum: vti sunt ista sex, Sol, atq; Luna, Saturnus, Iupiter, Mars, & Venus, ad sumam perfectionem perducet atq; minorem. id est Metaphysicam & naturalem. Verum quod ego tantum ad Medicinam corporis huma-

Humani rem istam exponendam assump-
tim , alijs opinionem dictā integrā reliq.
quere cupio, munusque meum & officium
pro viribus prosequi. Sic pro parte mea rem
intelligo : *Quia inquit*, id est purgabit: *omnem*
rem subtilēm, hoc est Mercurium totum hu-
manumque sanguinem , vel humorē in
quo spiritus vitales degunt: *omnemque solidam*
penetrabit, id est carnem & ossa penetrando,
suis ab infirmitatibus vindicabit, &c. Nam
vti supra gleriam pro metallis exponendā,
& obicitatem pro hominibus fore dixi-
mus ; sic etiam hoc loco pro corporibus hu-
manis est intelligenda solidorum penetra-
tio , subtiliumque humorū scilicet purga-
tio . Nam in homine mineralis , animalis &
vegetabilis est sita virtus naturaliter, & o-
mnia quae maior in se mundus contineta-
ctu, sunt in minore potentia. Quapropter o-
mnem rem, & non rem absolute dixit Her-
mes, &c.

SEPTIMA

S E P T I M A P A R S .

*De comparatione metaphysici magisterij, ad
mundi creationem.*

C A P V T P R I M V M .

I C mundus creatus est.

Ænigmatische docet Hermes hoc loco totum artificium suæ Metaphysices à creatione mundi perditendum esse. Non est quod arbitretur quispiam, cum dicere velle, suos filios ex nihilo, sicuti Summus rerum omnium Artifex mundum, Solem suum creare, verum ex iam creatis à Deo, perfectionem ab ipso creatam, & in rebus existentem elicere posse. Quapropter dictio creationis hinc pro diuinè mentis ordine, tempore creationis mundi sumenda est. Eritque sensus & authoris hæc opinio, nempe: Sic in sui creatione mundus est ordinatus, id est artificium nostrum similem seruat ordinem illi, qui fuit in creatione mundi. Iam videamus qualis iste fuit. In Genesi legitur: Ab initio creauit Deus cœlum & terram. Sic etiam ait Hermes,

opor-

oportet vos cœlum & terram à Deo creata, materiaque nostra contenta rursus producere, hoc est ab inferiori superius eius discernerere. Quod suprà dixit sui statim sermonis ab initio sub finem repetit quasi diceret: Ex his duobus vnum oportet generari, nā per se nihil generare potest, sed cum alio sui simili, quod etiam ex seipso fuerit. Hoc idem est ac si loqueretur: Vnum ex duobus tertium generat pér similitudinem. Dicit etiam in Genesi Moses: Terra erat inanis & vacua, & spiritus Domini ferebatur super aquas, & separauit aquas quæ sub firmamento sunt ab aquis quæ supra firmamentum existunt, &c. Quid multis, totam si Genesin cum invocatione diuini luminis meditatus fueris, artem hanc inuenies, alias non. Hæc est Hermetis mens atque sententia.

OCTAVA

OCTAVA PARS.

De compositionibus elementorum philosophicis.

CAPUT PRIMVM.

IN C erunt adaptationes mirabiles, quarum modus est hic.

Ista particula præcedenti conformis est, eique respondeat ex arte. Videtur enim Hermes id ipsum loqui: Si tu pari modo feceris de tua materia, quo de mundo factum est ab initio, hoc est ab eo si puriora separaueris ab impurioribus elementa, nec non à foissis subtilia simpliciaque, mirabiles sient inde adaptationes elementorum & mixtiones. Ita Deus elementa coniunxit ab initio, ut nullum elementum sit, quod in se non contineat aliud elementum. Hinc sit etiam ut per Mosen duorum tantum elementorum nuda mentio facta sit, aquæ scilicet, ac terræ, quæ dicitur ibidem alias arida. Nam sub terra concluditur ignis, & sub aqua continetur

aer;

aer. Etha ratione sub uno solo reliqua tria contenta fuisse videntur, quum dicitur: Spiritus Domini ferebatur super aquas, & congregentur aquae sub firmamento & apparet arida: his constat aridam prius sub aquis fuisse terram, & ignem in ea, nec non aerem in aquis, &c. Erit itaque materia quae filios suos uti vult in suo magisterio, quaedam aqua continens in se quatuor elementa (si saltem imitari mundi creationem debeat istud artificium) à qua separanda sunt elementa, componendaque rursus, ut superius auditum est his verbis: *Hinc erunt adaptations mirabiles*, id est supra naturam. Nam quae sunt ex natura non æquè mirabilia sunt, penes eos qui cognouerunt natutam, ac apud vulgares. Illa vero quæ naturam superant verè mirabilia sunt omnibus, quia ex Deo fore necessarium est. Quamuis & quæ natura facit, etiam quod ex Deo sint, admiranda nobis, nihilominus indies nostris oculis apparentia per ordinem existunt, ac omnibus contingentia. Sed ea quæ raro, nec nisi speciali Dei dono paucissimis & electis sunt, maximè fore mirabilia debent. Mirabiles igitur adaptations, id est, raro nec nisi pro miraculo contingentes.

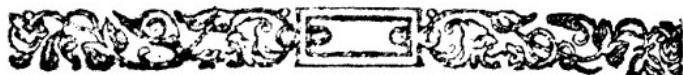
De

De modo compositionis elementorum.

C A P V T S E C V N D V M.

P Oft compositionum insinuationem, subiungit author modum quo fieri debeant, inquiens: *Quarum modus est hic: ac si dicteret. En tibi viam strauī, qua pōteris huiusmodi compositiones elementorum perficere, videlicet ab exemplo mundi creationis, vel ordinis in ea. Rudem & ignarum sānē Philosophum oporteret eum esse, qui mundi creationem intelligeret, has autem adaptationes Philosophicas ignoraret. Quapropter orandus est Deus, vt mundi creationis ordinem reuelare dignetur, quo cognito Metaphysicum artificium latere nullo modo potest.*

e 2 N O N A

NONA PARS.

*De maniſtatione dupli ci matriæ, cùm ab au-
thoris nomine cognomineq; , tūm ab eius
arte, nec non experientia de promenda.*

CAPUT PRIMUM.

*Taque vocatus sum Hermes
Trismegistus , habens tres
partes Philosophie totius
mundi.*

In finem usque referuauit Hermes decla-
rationem suæ materiæ, quam dupli ci via pa-
tefacit eis, qui poilent ingenio: si quidem ru-
dibus minimè propalanda , porro nomine
cognomineque suis aiens : *Taque vocatus sum
Hermes Trismegistus, ac si loqueretur suis filijs.
Hac ratione vocatus sum Hermes, quia Sa-
pientiæ Metaphysicæ vobis interpres , &
Trismegistus, vel ter maximus, quia hæc Sa-
pientia quam vobis annuncio , sub ternario
latet in vnum concluso. Quod melius ut in-
telligatur, excellentiam ternarij duximus in
lucem*

Jucem esse propalandam. Sacrato ternario totus mundus, ordine, numero & mensura per unitatem constructus est. Unitas enim non est numerus, sed concordiae fœdus. Binarius vero primus numerus discordie fons & origo, per assumptionem materiae dissestus est ab unitate, & rursus in unum coniungi non potest, nisi in vinculo plurimum indissolubili, quod solum unum est. Frustra certe laborat qui paria paribus copulare nititur, sed impare solo paria conueniunt in unum. Numero nanque Deus impare gaudet. Unarius itaque binarium, hoc est unum & unum, per unitatis simplicitatem, in ternarium vincit, animatque, nexu quidem indissolubili. Nam unum in alias partes diuidi non potest. Non enim unum atque unum duobus conjungi possunt, cum duo, quae necesse deberent, in unum atque alterum per se solubilia sint. Reiciatur itaque binarius & ternarius reducibilis erit ad unitatis simplicitatem, ut ait Iohannes in epistol. ad Germanum Gnaum, & latius. Non est humanus mihi Germane hic ascensus, neque eorum imitationi consentiens, qui una duntaxat ala sursum ferruntur, sed paucissimis familiaris, illis vide licet qui se in unitatem, non temere reduxerunt, & in quorum est mente verus ternarius, id est qui reiecto binario per assumptionem

75 C E R M O N I S V E R I D I C E
nem ternarij, sunt ad vnitatis simplicitatem
assumpti.

De triplicitate materiae metaphysicae.

C A P V T S E C V N D V M,

Posteriore parte manifestationis matræ
priæ, docet author manifestò, quod su-
præ dixi, non solum de metallis intelligen-
dum esse quod loquitur, sed etiam de alijs;
id est, non tantum ex metallis ad metalla,
Metaphysicam depromendam esse Medicinam,
verum etiam ex eis ac vegetabilib. &
animalib. ad animalia, quod innuit his ver-
bis: *Habens tres partes Philosophia totius mundi*,
quasi loqueretur. Hęc ars eiusq; materia cō-
sistit in triplici Philosophia, hoc est in cogni-
tione trium partium totius mundi: quae mihi
simul aut separatim Hermeti Trismegisto
cognitæ fuerunt experientia. Notanda est
hęc particula: *totius mundi*, quia distinctus est
mundus vniuersus in duas partes principa-
les, ætheream scilicet ac elementarem, qua-
rum utraque pars tres in se partes cōtinet,
videlicet corpus, animam, & spiritum, simul
ut in coloribus Philosophicis, nigro, albo, ru-
beoq; vel separatim, ut in mineralibus, ani-
malibus, & vegetabilibus, quorum posterio-
rum

cum hic rationem habere proposui, quod elementari mundo complectantur, à quo nobis æthereus venandus est. Tribus igitur potissimum cernitur elementaris mundus consistare partibus, Mineralibus, Animalibus, & Vegetabilib. Præter hæc nihil in hoc mūdo, quod sub sensum cadat, est quod queamus inuenire. Quapropter à Mineralib. tanquā aliarum partium basi faciens exordium, veniam ad reliqua corpora materialia. Terra quidem basis est & retinaculum omnium cœlestium influxuum, quam solidorum corporum. Circum eius centrum cœlestes motus feruntur omnes. Ad eius centrum grauia quæque feruntur, nisi soliditatis eius beneficio retinerentur. Et ab eius centro leuia fugiunt omnia. Quod author supra docet, inquiens: *Terra nutrix*, & paulò post: *Ascendit à terra in cœlum, iterumq; descendit in terram, sic recipit vim superiorum & inferiorum.* Ibidem vides ipsum inferiorum vires terre potissimum adscriptisse. Mirabilem enim est producatrix ex cœli semine, sororisque suæ menstruo. Quod idem Hermes inquit antea: *Res pater unus est Sol, Luna uero mater. Portauit uentus hanc rem in utero suo, (& rursus quod prius) Nutrix eius terra est, &c.* Sunt itaque Mineralia, quæ in visceribus terræ mixtione huius & aquæ, secundum earum diuersam

proportionem, in diuersas formas ac species
concreta reperiuntur. Horum tria sunt gene-
ra, lapidum videlicet, metallorum, & medio-
rum mineralium. Et licet haec omnia gene-
rentur, ex mixtione proportionali terrae &
aqua, nihilominus ex quatuor elementis
constant, sicut vegetabilia, & animalia. Nam
supradictum est, aquam, aerem, & in se ter-
ram, ignem, quodque alterum occultum co-
tinere. Lapidès ex multa terra, & aqua pauca
iuxta magis aut minus à natura cōfati sunt,
ideò non fusibles, atigne potius friabiles e-
xistunt. Quod nonnulli cæteris lucidiores
euadant ac diaphani, fit propter maiorem
terræ depurationem, & clarificationem à na-
tura factas. Cum videamus & arte cineres a-
ridissimos in vitrum transfire diaphanum.
Nec potest ars curiosissima, præter Metaphy-
sicam Hermetis, minimum opus, quo d'na-
turæ fuerit facillimum, imitari. Metalla, qui-
dem è contra conflantur ex aqua multa, in
argentum viuum transmutata, nec non ter-
ra pauca in sulphur à natura conuersa, quo
fit ut liquabilia sint, potius quam friabilia.
Diuturna decoctione densatur aqua, modo
non exhalet: è diuerso terra clarescit. Nam
occulta manifestis, & haec illis semper & in
omnibus contraria sunt. Principia metallica
triplici statu differunt: aut sunt remotissima,
veluti

veluti cum aqua terræ mixtura : vel remota
prout vitriolum : aut sunt immediata, sicut
argentum viuum & sulphur. Ex his duobus
posterioribus iuxta puritatem amborum,
vel impuritatem alterius, aut vtriusque no-
bile vel minus , aut prorsus ignobile natura
calore subterraneo vix annorum millibus
generare dicitur metallum. Eò sit ut quantò
sub diuturniori cœlestium influxuum obe-
dientia mineralia fuerint, tanto firmiori, ua-
lidiorique potentia uirtutes acquisisse cœ-
lestes efficacissimas, inter ea quæ corporeas
uires habent restaurare conseruareque non
immerito putentur: & eò nobilius quo me-
tallica forma sua materia minus fuerit op-
pressa. Metallorum forma generalis, equalis
est omnibus, at propter materiæ uariam di-
spositionem , in uarias prorumpit formas
specificas . Quod si uniuersalis metallica for-
ma iungatur suæ matetiæ coequata propor-
tione partium dispositæ , in speciem omniū
nobilissimam, & in aurum prorumpat opor-
tet. Nam locus iam equatas partes continet,
natura quoq; proportionatum calorem ad-
hibere nouit ut instrumentum. Aurum itaq;
suo calido non est frigidius, nec suo frigido
calidius, pariter humido suo nō siccius, nec
humidius arido , sed undique temperatum,
unitum , ac tanta perfectione compactum à

natura, quod nulli penitus igni cedere pertinetur naturali. Philosophi tamen aiunt artificiali primam in sui materiam igne resoluti posse, in quam nisi resoluatur, impossibile fuerit ipsum in stomacho posse digeri, quod igne vehementissimo reliqua metalla via cente, lapidesque consumente non vri dicuntur, sed purius ac perfectius reddi, quo usq; ad summum suæ perfectionis gradum pervenerit in igne tunc ut Salamandra iubilare dicitur. Non de rationetario, sed per Antimonium ita depurato, quod nihil alterius in eo mixti metalli relinquatur, ipsos intelligere certum est. Quapropter frustra laborare videtur omnes quotquot aurum potabile facere conantur, nisi prius aurum in primam sui materiam resoluerint, hoc est in argentum viuum & sulphur, quæ materia metallorum omnium est prima, proxima & immediata. Hæc sit igitur auri conclusio, quod à sua perfectione similitudineq; Solis cœlestis, terrestris Solis nomen fortitum sit à Philosophis, qui etiam terrestrem Lunam argentum purum, quod cupellatum vocant aurifabri, nominarunt, colore pondereq; solum ab auri perfectione diminutam. Calore namq; deficiente, deficit in ea pororum compactio, restrictioq; quibus metalla pondus acquirunt ut argentum viuum. Omne decoctum naturale,

raliter vel arte primò nigrum, secundò quidem album, & tertio rubeum efficitur, qui postremus color est excessiuus, & à perfectione superabundans. Ut corpus naturale perfectum sit, requiritur ne in aliquo deficiat, vel perfectionis limites excedat, quæ perfectio medium tenet in omnibus. Mediū autem inter nigrum & album, est pallidum sed imperfectum, quia a extremorum alterum est imperfectum, at inter album & rubeum citrinum perfectum est. Hinc sit ut aurū tennens medium inter perfectum & plus, colorē citrinum obtineat non excedentem, neq; diminutum. Nihil aliud est citrinus color aut flavius, quam determinata proportio mediaq; rubei coloris & albi. Hinc sit etiam ut omnes quotquot putant argentum, & reliqua ciminuta metalla vulgaria in aurum auro transmutari posse, decipi contingit, nec non illos quibus libenter audiuntur. Nam aurum non plus coloris habet quam indiget ad colorandum suum argentum viuum. Experientia doctos docuit viros, tinturam ex auro fieri posse, quæ valeat argentum purum, vel aliud ritè depuratum aliquod metallum, in colorē auri tingere perfectum: verum non plus auri factum est hac arte, quam fuit illud auri pondus, ex quo talis tintura tracta

ta fuit. Fatuus ergo videtur consilium
eum qui suadent in aliqua re quærendū
esse, quod in ea non continetur naturaliter,
ut superabundantem in auro colorem & po-
dus superflua, quæ tribuat alijs: quæ etiam si
haberet aliquo modo, non esset aurum, sed
coloratus & ponderosius auro quid, & non
metallū perfectū. Quod si etiam in auro nō
sit hæc transmutationis perfectio, rationib.
iam allegatis: nec in aliquo alio minerali, ne
que metallo. Nam quicquid in perfecto nō
fuerit perfectionis, in imperfectorē quære-
dum non est. Nec in vegetabilibus erit, mi-
nus etiam in animalibus, quæ natura magis
ab auro distant, & in auri generatione mi-
nus conueniunt quam aurum ipsum: natura
quoque sibi simili natura gaudet, ac trans-
mutatur in ipsa faciliter, quam in aliena. Sed
cum in transmutatione corporis imperfecti
requiratur summa perfectio, sive Medicina
pliù quam perfecta, quæ propinquus etiam
elicere nō potest, quā à summæ perfecto quod
suæ naturæ sit, nam potiora propinquioraq;
semper & in omnibus eligenda sunt, propter
faciliorem transitum: cum etiam omnis per-
fectio corporum, à temperamento suarum
in compositione partium dependeat: tem-
peratus auro nihil erit, aut ad rem istā pro-
pinquius. Quapropter ab eo vel à nullo pe-
tenda

tenda venit hæc transmutationis perficie.
Porro veri Philosophi nullius auri fossilis,
aut vulgaris audi, vel sitibundi, transmuta-
tiones non vulgarium, fossilem vè metallo-
rum, sed suorum & Philosophicorum descri-
bere videntur. Hi suo sœculo consulentes &
posteritati, summis laboribus conati sunt, ex
consideratione temperamenti fossilis auri,
temperamentum auri factitij reperire: quod
non solum ex uno corpore, sed ex diuersis,
tam vegetabilibus, quam animalibus, & mi-
neralibus extraxerunt. Est itaque Philo-
phorum aurum, quedam arte compilata Me-
dicina temperata, quæ tanquam forma sepa-
rata à suo corpore, tantam ad subtilitatem
redacta est, ut in sibi quodus obiectū, instar
formæ cœlestis in præparatam à natura sibi
materiam operatur. Forma quidem uniter-
falis, quæ semel specificam induit, quum ab
individuo separatur, vim retinet actiuam,
quam rursus in alienum corpus imprimere
potest unitatis virtute, cuius vires iam induit,
& tunc secum omnia unum facit: licet etiam
hæc Medicina tracta sit ab individuo non te-
perato. Nam arte quævis & quorumuis ele-
menta possunt ad temperamentum in unū
reduci temperatum. Nunc de reliquis infe-
rioribus metallis dicendum est, utpote Stan-
no, quod Ioui calido & humido; Cupro,
quod

quod Veneri frigidæ, licet etiam calidæ humidæque:Plumbo, quod Saturno frigido & sicco:Ferro, quod Marti calido & sicco, propter dictarum qualitatum similitudinem, Philosophi dedicarunt. Quæ pariter quatuor complexionibus, & non humoribus, (ut vocant alij) corporis Medicorum non physici, sed elementati non in concinnè quadra-re videntur, ob dictas qualitates. Quoties igitur Colericus, Melåcolicus, Phlegmaticus vel Sanguineus ad sui temperiem per Medicinam temperatissimam reduci potuit, existimatum est à Philosophis ferrum, plumbū, cuprum, aut stannum in aurum transmutatum fuisse. Sub metallis itaque vulgaribus occultarunt sapientes Medicinas physicas, & philosophicas, quas etiam ex metallis eisdem præpararunt in suorum transmutacionem, hoc est philosophorum, ut sub æquatione tantus Medicinæ thesaurus ignarum lateret vulgus. Interim tamen vix doctri Medici qui Medicinæ professionem faciebant non exiguam, id potuerunt intelligere, donec Aureolus Theophrastus Paracelsus, Doctor vtriusque Medicinæ, vir Heluetius & nobilis, diuino magis ingenio quam humano, tum longinquis peregrinationibus, doctorum etiam vbiq; locorum consortio, demum experientia rem omnem detexisset,

camq;

eamq; libris innumeris in gratiam doctorū
vivorū, & communem utilitatem R.P. pro-
palasset: germanicē potissimum, vt & illis co-
piam ficeret qui latini sermonis expertes e-
rānt. Non quod ipse latinæ linguæ foret i-
gnarus, vt eius inimici Doctores qui meritō
nolunt à suis erroribus manifestis ab eo cora-
ripi malitiosè præter omnem veritatem cō-
mentati sunt. Non solent enim Academiæ le-
ctores ordinarios in facultatibus admittere,
qui vulgariter & publicè profiteantur: quod
ridiculum foret, ineptumque magis, ac libe-
ralibus indignum artibus. Certum est Para-
celsum in Vniuersitate Basiliensi Medicinæ
Professorem ordinarium aliquot annis fuis-
se, quod palam est omnibus qui norunt eū.
Contra liuidos istos calumniatores, eius ca-
tiam opera latinè per ipsum edita, Basileçq;
prælecta, veluti Liber de Tartaro, nec non a-
lij plurimi testantur, & epistolæ quas ad
viros doctissimos, vt Nicolaum Clauſe-
rum, Tigurinam Scholam, & alios latinè
scripsit, & quas ad ipsum etiam latinè de-
dit Erasmus, & plerique alij docti viri.
Quid multis? qui respondere non pos-
sunt, erroresque suos excusare, calum-
niarum clypeo tueri se contra veritatem
semper conati sunt. Bonus uir Parace-
sus, quod uera profliteretur, mendolorum
hominum

hominaum insultus non metuens, trecenos sexagenos & vnum libros conscripsit in omnibus scientiarum & facultatum genere, quibus ea quæ vel iniuria temporis, aut doctrinæ hominum ambitionibus corrupta fuerant, emendaret, occultaque palam faceret omnibus. Huius ego liberalitatem in posteriori parte sequutus Praceptoris, apertius fortassis de secretis & occultioribus naturæ mysterijs, quam æquum sit tractauimus: cu[m] perem enim alios per me tantum proficere, quantum ego per ipsum. Nunc restat ut de medijs mineralibus, suis correspondentib[us], extremis loquar. Reperitur ferrea Marchastra (quam auream officinæ perperam vocat) stagnea, plumbea (quæ Antimonium vel Stibium dicitur) cupreæque mihi posimodum quam antea melius notæ sunt quatuor istæ, reliquas ut auream & argenteam hactenus non vidisse memini, vel si viderim, cognouis se. Sunt & magnesia, thucia, auripigmentum, arsenicum, salia multa, alumina, sulphura, & reliqua id genus similia, quæ magis ad physicam transmutationem faciunt, quam ad vulgarem illam metamorphosin Philosophis ignotam. Idcirco media dicuntur mineralia, quod non omnino metallum, nec lapidem omni ex parte referunt, sed cum his affinitatis plurimum habent. De altero extremitum

morum, nempe lapide tractare superuacaneum foret, cum de hoc apud Plinium, Albertum Magnum, & reliquos authores Physicalos abunde satis tractatum sit: Hoc solùm decet pro instituto me dicere, quid inter merallum medium, & lapidem sit differentiæ. Hic scilicet nec liquefit, nec malleo dulcis existit, primum verò sub eo tractabile est, & igne liquabile. Media tamen liquefunt, & non producuntur, sed dissiliunt in fragmenta, quo lapidem referunt, liqueficta verò metallum. Iam ad vegetabilia venié dum est. Dicuntur ista corpora, quæ per fixā radicem à terra nutrimentum sumunt. Hæc sunt in genere triplicia, videlicet herbaria, quæ vegetantia sunt, ultra annum, vel paulò plus in terra non asseruata, sed arefactis folijs & caulibus per seminis in terram demissi putrefactionem à natura propagantur. Arboralia vegetantia sunt maxima, quæ per solidas radices in truncos vel caudices, & ramos etiam solidos assurgunt, ac in plurimos annos asseruantur. Platalia vegetabilia sunt inter hæc media, herbis maiora, sed arborib. Iogè minora, formā tamen vtriusque referentia: diutiūs herbis virescunt, citius quideam arboribus intereunt. Sed quia hæc Philosophis omnibus quantumuis mediocribus nota sunt, obiter prætereunda putaui: hoc solo

f notato,

notato quod prout animantibus alimentū, sic etiam à sua corrupte materia per arte repurgata medicamentum exhibent. Nam impeditur potentia formæ per materiam illius actionem cohibentem. Melius erit extirpationem hanc separari, quam in egrotantis ventriculo debili, satis ad hanc separationem faciendam. Verum si alimento debeant esse, cum corpore sunt exhibenda, nā partes corporis omnes tam crassiores quam subtile sibi similibus nutriti debent, ut pote sal sale, sulphure sulphur, & balsamum naturale balsamo. Defectus enim & excessus intemperiem causantes oportet contrario temperato scilicet ad æqualitatem reduci, non qualitatum primarum supplemento vel diminutione. Quod Medico diligentissime considerandum est, tam in præparandis vegetabilibus medicamentis, quam ex animalium partibus tractis, de quibus etiam scribendum aliquid fore putauit. Sunt animatia corpora, quæ per se mota naturaliter ore nutrimentum sumunt. Chymici motum in rebus naturalibus triplicē considerant, ut pote corruptem, generantem, & animalitem. Philosophi motum aut per se, vel per accidentem fieri dicunt. Qui per se fit, est naturalis, causans ut primi mobilis & Zodiaci, vel causans, ut rerum ad corruptionem, & generationem.

tionem. Qui per accidens siue localiter sic motus, est curuilineus, vel rectilineus. Rectilineus est perpendicularis, obliquus, vel transuersus. Perpendicularis, sursum vel deorsum latus. Curuilineus, circularis vel flexus. Circularis voluēs aut rotatus. Non est inanis in hac arte motuum cognitio, sed qui apertinēt ad Philosophū & Geometram, qualem oportet Chymistam fore, de his dictum sit hactenus. Cum vegetabilibus hoc habent animalia commune, quod alimentum in vegetationem utraque sumant, hec ore, radice quidem illa, quae sensibus inferiora sunt animatis. Tria sunt ut aliorum etiam animalium genera, scilicet reptilium in terris, natatiliū in aquis, & volatilium in aëre. Brutorum animalium duplex est animæ suæ motus, vegetatiuus & sensitiuus. Hominis tamen animæ triplex, nam ad præcedentes duos accedit motus animæ rationalis, qui perpetuus est.

DECIMA PARS.

De conclusione metaphysici magisterij.

C A P V T P R I M V M.

*Ompletum est quod dixi de
operatione Solis.*

Ab experientia per ipsum facta concludit Hermes, id quod filios tuos prius docuit, inquiens: *Completum est, &c. tanquam diceret. Ego sum expertus id quod loquor, & compleui, quod vobis annuncio, nempe Solis operationem, id est Metaphysicæ Medicinæ verum esse magistrum, sine mendacio certum & verissimum: ut respondeant ultima primis. Non sine causa Medicinam hanc Solcm artificalem vocat, nam sicut Sol naturalis quibusuis rebus vitam naturalem insluit, ita Sol Metaphysicus deficientem eandem refocillat, morbos pellendo quoquis eam impedientes. Et haec est illa vera Medicina Patrum antiquorum vniuersalis, cuius tam saepe memini, quibusuis quæ medetur morbis indifferenter, vi tales*

tales auget spiritus, & à corruptione vindicat omne corpus, atque præseruat, &c.

Conclusio sequitur interpretis.

Quotquot sunt artis huius ignari, licet ex Academijs doctissimi solent eam improbare; quid mirum? cùm tale quid nunquam in Scholis audiuerint, vel experti sint. Ex eo non sequitur artem fore damnandā, quod ignorent eam docti viri. Multa quidē nostro sœculo prodierunt in lucem, quæ pri scis ignota fuere plurimis, non secus ac plura iam delitescunt nobis, quæ Patribus antiquis erant familiarissima. Quid non temporis iniuria; nec non hominum ignavia trahit in obliuionem, aut potius eorum ambitione, qui sibi solis bene cupientes, reliquis omnibus inuident, etiam ea quæ ab alijs suffurati sunt arcana, suppressimur? Propterea nō deperit ipsa res, at postquam aliquandiū sepulta iacuerit illis eo tempore, hoc eisdem sœculo vel alijs emerget nutu Dei, cuius in pectore quiescunt ab æterno cum eius sapientia cunctæ laudabiles artes ac bonæ. Distribuit Altissimus & Omnipotens dona sua quibus vult, & aufert ab ingratis, qui abutuntur eis. Dubium non est, quin Deus antiquis Patribus Medicinam aliquam reue lauerit, per Spiritum sanctum suum, qua tue

rentur carnis corruptionem, & potissimum
 ijs cum quibus loquitus est, & fœdus iniuit.
 Sed postquam hominum sapiendi perseva-
 nus appetitus induxit eos, ad quærendum à
 seipsis, & in alijs quæm in eo, in quo salus est
 & redemptio, cæcutiuit mens eorum, & in
 labyrinthum ducta nunc hâc, iam aliam her-
 bam, cras istam & aliam radicem, postridie
 mixtum quid, & sic indies experientes abs-
 que iudicio nunquam scopum attigerunt,
 nec suæ doctrinæ certitudinem habent. Et
 quod magis absurdum est, homines sua for-
 te nunquam sunt contenti. Dedit Omnipo-
 tens Dominus vnicuique nationi, quod vo-
 luit eam possidere, tam in alimentum, quæ
 in medicamentum. Quid inde nostra nos
 contemnere docet inimicus, alienaque sem-
 per appetere. Habemus apud nos, & fortius
 in nobis ipsis, non à nobis, quæcunque ex-
 tra nos querimus, vel ab alijs. Videamus qui
Gentiles hoc in loco nos arguant Christia-
 nos dicentes, Natura naturam sibi similem
 appetit, & congaudet suæ naturæ, siquidem
 alienæ si iungatur, naturæ destruitur opus.
 Mirabile dictum ijs qui non profundè con-
 siderant quid natura sit, at illis qui norunt eā
 nihil verius esse potest. Natura triplex est, sci-
 licet, vniuersalis, particularis, & mixta. Vni-
 uersalis conuenit omnibus & per omnia.

Particu-

Particularis sibi simili conuenit, & est triplex ratione partium ab uno tractarum composite. Mixta magis materiæ, spirituiq; minus, quapropter impeditè dici potest agere. Tota ferè Medicina sœculi præsentis, ab hac postrema dependet, igitur secundum hanc minus probamus ea, quæ fuerint extra climatis naturam ad Medicinam assumpta, quam illa quæ sunt eiusdem. Pari modo minus conuenit particularis natura diuersi climatis, quam eiusdem. Vniuersalis diuersi quædoq; magis aliquando minus operatur, secundum cœli diuerias influentias: attamen plus conductit quam particularis, aut mixta natura proprij climatis. Et iuxta rationem hanc, triplex erit Medicina scilicet vnarij Metaphysica: ternarij Physica: binarijq; vulgaris, & haec postrema simplicis nomen falso hac tempestate sortita est, quod tamen duabus prioribus olim inditum fuit, & magis congruit. Hinc sit ut hi qui Medicinæ mixte duntaxat operam dederunt, ingenio licet acuto sint, non possint assequi noticiam illius Medicinæ tam vniuersalis, quæ possit indifferenter omnibus mederi morbis hac indueti ratione scilicet. Nulla Medicina potest, inquiunt, assignari, quæ non sit calida, sicca, humida, vel frigida. Qui poterit igitur calida & sicca Medicina morbum

calidum & siccum pellere? cùm hoc frigido
humidoque medicamento fieri debeat, ná
contraria contrarijs curanda sunt. At maior
istorum neganda est, quia in omni compo-
sito naturali vel individuo reperitur aliud
quàm calidum, frigidum, siccum, humidum
vel elementum. Quod ab omnibus arte no-
stra separatur nullam dictarum qualitatum
retinet, at est æthereum, quid ut cœlum ab
inferioribus segregatum elementis, quapro-
pter à Philosophis cœlum nominatur hæc
Medicina, quòd non alias agit in corpora
humana, quàm cœlum in inferiora, tum etiā
quòd incorruptibilis naturæ sit, respectu
corporis à quo deprompta est, sicuti cœlum
respectu elementorum. Sunt enim elemen-
ta per se mortua, quæ nisi vivificantur ab ani-
ma vel spiritu mundi nihil producunt. Velut
ipsa terra, quæ sub diò non fuerit, quantum-
uis pinguis existat, nihil producere potest,
sed sub nudam auram posita, suas herbas &
animalcula profert. Nihil tamen in globo
terræ tam solidum, quod impedire possit,
quin hæc enim penetret in eius centrum usque:
docet nos hoc generatio metallorum
in visceribus terræ hiatum, aut spiraculum
non habentibus. Videmus ergo differentiā
inter generationem vegetabilium, aut ani-
malium, quæ sit nisi per medium aëris libe-
ri, &

ri, & inter metallorum generationem, quæ fieri non potest, nisi vasis vndique clausis. Nam si pateret vaporibus metallicis exitus, nunquam congelarentur in metallum, sed in auras euaneſcerent. Inde iudicium fecerūt Philosophi prius, animā in metallis fore magis penetratiuā, & maximē spiritum eorum, quām in animalibus & vegetabilibus, quoniam vasa perquām solida penetrauit la pidea, quæ spiritus aliorum acutissimi penetrare minimē possunt. Qui putaret elemen ta per se generare, Philosophus non censemetur magis quām fatuus, qui vellet afferere mulierem, absque viro naturaliter impregnari posse. Quamuis elementum vel ignis subterraneus, terram in sulphur comburat, & aquam in vaporem excitet, nihilominus animari non possunt, nisi per spiritum & animam penetratē de quibus suprà dictum est. Habet ignis elementaris potentiam adi uam ad corrumpendum, non ad generandum. Rursus quicunque negauerit ignem elementarem in centro terræ habere primā originem, vnde naturaliter assurgit ad concavitatem suæ spheræ, Philosophi non est appellatio dignus, quia fatetur ignorare, qnōd ignis inferior corruptionis magistri num Vulcanicum exercet in reliquis inferioribus elementis. Generationis vero be neficium

neficium cœlo debetur tantum, non alijs.
Per hæc possumus concludere generationem
 omnem inter cœlum & elementa fieri. Nuc
 videndum est quisnam sit fœtus huiusmodi
 partus, finis est certè generationis, ut corru
 ptionis finis est generatio. Sed ut apertius
 loquar. Fœtus omnis est mixtum, ex vtriusq;
 parentis substantia productum ad sui perfe
 ctionem. Omne quidem indiuiduum est
 mixtum perfectum, quia licet aliquando
 fuerit aliqua ex parte deforme, non est hoc
 ascribendum naturæ nec formæ, quas non
 contingit errare, sed materiae potius indispo
 sitæ. Videntur etiam errare plurimum, qui
 simplicia fore dicunt indiuidua, prout vege
 tabilia: nisi fortassis id faciant respectu Medi
 cinarum, ex pluribus indiuiduis composi
 tarum, & ita quodlibet mixtum, vnicū sim
 plex fore sonniant: hinc venit appellatio
 simplicistarum his applicata, qui vegetabi
 libus dignoscendis operam dant. Nunc ad
 simplicem Medicinam illam reuertamur.
 Quicunque talem fieri posse negat, quæ va
 lent corruptibilitate sua, quamuis corrup
 tionem indifferenter corrigerem, cœlum in
 feriora sustentare vel regere pariter infici
 tur. Sed ne videamur secreta naturæ lenoci
 nio præstituere velle, pauca de his sapientiae
 filijs sufficiant: hi facile quid per hæc veli
 mus

mus intelligunt. Qui verò nostram ignorat artem & rident, fugiant hinc procul, quoniam illis in ruinam est posita, quærentes ut non inueniant, & audientes non intelligant. Nō est projiciendum Rosas & Margaritas ante porcos, ne pedibus eas tāquam betas labijs eorum insuetas conculcent. Filij Sapientiæ spiritu non ore hauriunt alimentum, ut mente magis quam corpore viuant. Interim tamen, ut sit mens sana in corpore sano cupiunt, solliciteque curant, donec à naturæ vinculo soluta hæc tria quæ dicta sunt, inferiusque declarabuntur amplius, in unum rursum unita viuant in æternum.

*Finis prioris Tractatus alterius partis
Artificij Chymistici.*

TRACTA.

TRACTATVS

ALTER.

De Unione Ternarij Metaphysici.

PROLOGVS.

SAT scio plurimos ex his qui
 nihil, præterquam ea quæ vel
 sua sunt, aut saltem sibi cogni-
 ta, vel in Academijs audita pro-
 bare solent, détes in eos acue-
 re, qui lecretiora naturæ scrutantur myste-
 ria. Verum hoc non admiror, cùm tales ani-
 maduertam pessimè habere, quòd post eo-
 rum longo labore, sumptibusque non exi-
 guis parta studia, quibus iam canos contra-
 xere capillos, noua sibi quædam, si non in-
 audita, saltem parum aut nihil intellecta pro-
 deant in lucem suis longe præstantiora, nec
 non antiquissimis authoritatibus, etiā Scrip-
 tura Sacra probata, iudicio sanioribus, &
 experientia, sic vt nullis argumentis labefac-
 tari queant. Senio confectos discere pudet,
 eos maximè qui docere solent alios, rustico
 potius quam philosophico pudore motos.

Nunquid

Nunquid & nos etatis, laborum & sumptuum in Academijs iacturam fecimus? nec verum tamen à minoribus pedem, quem instabiliora figamus, retrahere. Non propterea sicuti nostra hi, spernimus ea quæ docentur in Vniuersitatibus, omninoq; reijcimus tāquam nulla forent. Hoc solūm dicimus, experientia nos longè meliora didicisse, quām lectionum frequentationibus. Nec dubito multos etiam futuros, qui dum rem ipsam carperē nō potuerint, occasionem vel minimam quærant, aut sermonis inculti, vel ordinis in tractatione, qua quod lacerare non valent, rodant. Verūm ut pro vtraque responsum sit his, certum est eos, qui rebus ipsis intenti sunt maximè, rerum inutiles circunstātias minimè curare, cùm quod uideant ad rē uerè cognoscendam hominis ætatem longissimam deficere, tum etiam in ueritatis professione locum non esse pallio, ueraquē minus sermonis elegantia uel multiloquio colorari solere. Ne uidear etiam Physicis & Metaphysicis immiscere moralia, tanquam illa confunderem, doctis hoc reuelabo secrētū. Ea quæ videntur moralia, quandoque licet non semper Physica sunt Philosophis, & è contrā, tum occulte legentibus manifestissima sibi quæ nihilominus pro occultis reputantur. Hac arte uelarunt artē i.e.
qui

qui rident omne quod assequi non valent
ingenio . Hinc etiam factum à me putetis,
quod post interpretationem artis Metaphy-
sicæ per Hermetem relictæ , mox inde gra-
dus ut media proponam , quibus vestra stu-
dia de gradu in gradum ad altiora promo-
ueantur . Impossibile foret quempiam lite-
ratum , vel quantumvis doctum , ad hanc ar-
tem naturæ secretissimam peruenire posse ,
nisi per hos gradus Philosophicos omnes
moraliter , vel saltem physicè transitum sece-
rit : licet utroque modo fœlicius . Alios non
defuturos puto , qui dum accusare Philoso-
phos tautologiæ vel superfluæ repetitionis
audebunt , suam in hac arte prodent ignorâ-
tiā . Cūm huic Philosophiæ proprium sit
ea prius obiter discurrere , quæ postea fusiū
explicantur , & postremò recapitulatione
quadam repetere , qua studiosorum animi
rei frequentia potius confirmantur , quam
cogantur ea multiloquio credere , quæ sibi
coacte non sunt obtrusa . Philosophi quidā
amore studioso perciti deuenerunt ad artē ,
eodem etiam alios ad eam admonent , nul-
lo modo cogunt . Nec est etiam quod existi-
metis in hoc tractatu montes aureos , aut tā-
topere iactatum lapidem illuīn Philosophi-
cum latere , qui cuncta (ut afferunt) in aurū
monetarium inferiora quæq; metallū trans-
mutare

mutare queat, sed Metaphysicum vobis lapi-
dem propono quærendū, quo corporis hu-
mani Physica metalla minūs perfecta (mor-
bos putato) per metaphysicē tractā Physica
perfectissima permutari valeat metalla, quæ
vocantur Eleysiria Medicinæq; omnium sim-
plicissimæ. Qua de re tot locis Philosophi
hortantur omnes, quotquot ad hęc studia se
cōuerterint, ne Philosophorum scriptis per
literam fidem adhibeant, sed vt allegoricē
potiūs interpretentur ea. Summas in sanita-
te mentis & corporis diuitias antiqui repo-
suerūt. Ex eo patet quod pleriq; horum qui
hanc nobis tradiderunt artem, strictissimā
paupertatem libenter obseruarunt, vt Ray-
mundus Lullius: alij vel mediocriter vixe-
runt, vti Hermes Trismegistus Rex potentis-
simus: vel splendidè bonis, quæ non ex hac
arte, sed à paterno successu habuerunt antea
potiti sunt, vt Geber Arabum opibus pater-
nis Rex etiam ditissimus. Quicquid sit, hoc
scio, dū adhuc artis discipulus minor esse,
vnā cum ceteris ditari cupiens hoc magiste-
rio, post multos labores, fœtidos valetudini-
q; noxios halitus haustos, sumptusq; nō exi-
guos, oleū & operā perdidisse me. Nec tamē
illud animū ab ista Philosophiæ parte meū
retrahere potuit, imò potiūs cū quòd virorū
tantorū graues admodū legerē authoritates

tum

tum quod experiendo mirabiles uiderē naturales operationes, persuasum est aliò mihi nauis huius proram esse diuertendam. Et cū animaduertissem tincturas metallicas non transmutare metalla, sed tingere tantum & illustrare, de philosophicis tincturis Philosophos artem scripsisse iudicaui, uoluiq; pariter eas experiri tincturas, quæ circa humanum corpus applicari posse legeram: præser tim quod alias rei Medicæ non hac, sed alia (quod aiunt) Minerua dedisset operam. Tandem Aureoli Theophrasti Paracelsi doctrina prouectus, quicquid hac in re desiderari potest, auxilio diuino consequi posse Medicum circa humani corporis curationē ex Alchymia haud amplius dubito. Hæc igitur studiose lector Moralia quædam, ad Metaphysicum acquirendum animum accommoda, quæ de meis lucubratiunculis tibi polliceri possum accipe, nempe quæ plurimum acuent ingenium tuum, ad eorum intellectum consequendum, quæ scribuntur à Philosophis in arte sua transmutatoria. Si quæ plura tamen de hoc studio speranda putes, ab eis qui fœliciori sunt ingenio petere poteris. Interim ea quæ studiosorum in utilitatem libenter adfero, boni consule, valeque.

CAPUT PRIMUM.

IN priori parte septem graduum Philosophorum fecimus transcurrendo mentionem, vbi arborem infirmitatis unam describeremus, & sanitatis alteram. Iam ea real sumenda latius existimauit necessarium, quæ parcius ante dicta sunt. Septem ego quos alii decem faciunt gradus posui non immerito, cum eos Planetis correspondere melius videam, quam spheris cœlestibus, aut ut non nulli volunt unitati secundæ, quam decadē alias vocant. Io. Tritemius arcanorum naturæ scrutator omnium quos nostra pepererunt secula fœlicissimus, ita loquitur: Studium generat cognitionem. Cognitionio autem patrit amorem. Amor similitudinem. Similitudo communionem. Communio virtutem. Virtus dignitatem. Dignitas potentiam. Et Potentia facit Miraculum. Ego quidem ab huius doctissimi viri sententia non deflecto, licet similitudinis, & communionis loco, frequentiam amore gigni dixerim. Nam quicquid amore vero prosequimur, id ipsum cogimur animo frequentare, quamuis corpore plurimum ab eo distemus: quia quidem frequentatione fieri non potest quantum limi-

g les red-

les reddamus illi quo cum noster assiduus versatur animus. Est enim sententia Philosophorum Christianorum, ut quod magis aut frequentius de Deo quis cogitet, eo similiore aut proximiorem Deo fieri, quapropter frequentia similitudinis est causa, communio-nisque finis, quia propter participationem similitudo concipitur, aut per similitudinem fit participatio, vel communio cum eo cui similes facti sumus. Item sub virtute concludens ipsam dignitatem, solius virtutis mentionem feci, per quam & non alias digni redimur. Non alias ego rem intelligo. Studio rerum comparatur notitia. Cognitionem amor subsequitur. Desiderio seu delectatione datur assiduitas. Frequentia similitudinis communionisque medio, tum experientia, virtus acquiritur. Virtus ad potentiam dignificat. Potentiaq; mirum opus in rerum natura perficitur. Compendiosius ita repeatam. Studium generat cognitionem. Cognitione parit amorem. Amor frequentiam. Frequentia virtutem. Virtus potentiam. Potentia verò miraculum. His gradibus necessariò studiosum oportet scandere, si rerum abditarum intelligétiā adipisci desiderat, alias in verum Philosophum nunquam euadet. Est itaque graduata moralisq; Philosophia vera bene compositæ Mentis à corpore voluntaria

luntaria distractio , qua facilius circa veritatis cognitionem versari queat Animus . Ad bene vereq; philosophandum requiritur bona corporis dispositio , quæ Mensem nō impedit : hæc dupliciter acquiri potest , natura scilicet vel arte . Quæ naturalis est , arte iuuari potest , nec non ea quam natura negavit hac in parte , præcipue rationis vſu , tandem sobrietate vicitus , & Medicinis Philosophicis , horum vnico vel omnibus simul adhibitis remedijs . Verum ut melius intelligatur , quid hæc sibi velint ab omnibus diffinitio- nis terminis ad ultimum vſq; veniendum es se dueo . Mens ergo dicitur bene composita , quoties Animus cum anima tali vinculo iū- etus est , ut corporis appetitus frœnare valeat . Corporis vero bona dispositio , quum suis corruptis appetitibus minus fuerit obnoxiū intelligatur , & optima quum partium eius componentium excellentiorem tem- peraturam acquisierit : minus tunc ea quæ sua sunt appetit , Mentique fit obedienti- us . Quicquid corpus appetit corruptum est , verum nihil appetere per se potest , & nisi per facultates animæ , quæ corporis est motrix : hæc etiam simpliciter mo- uet absque boni vel mali conceptione . Corpus huiusmodi motum suscipit , ac per sui corruptam naturam in malum

appetit exequi, nisi resistat animus, qui nil nisi bonum suadet. Est igitur anima bonum & malum interfita, suamque boni habet optionem per bonum, & mali per malū, permittente bono tamen & non alias tale malum fieri, propter assiduam resistantiam, quā facit anima corpore tracta, contra ipsius animi tractum bono moti: quæ proprie pertinacia mali contra spiritum suadentem omne bonū dici potest. Ut hēc melius intelligi queant, sciendum est hominem tribus potissimum constare partibus: Animo scilicet, Anima & Corpore. Dicitur Animus spiraculum vitæ: Anima quidem organū est Animi, hoc est spiritus: veluti Corpus organum Animæ, quæ vita corporis est, & substantia media inter Spiritum & Corpus. Hæc si magis adhæserit animo quam corpori, Mens exurgit, ac internus homo: si contrà corpori magis quam spiritui, nulla sit Mens, at externus homo te nebrarum abysmus. Tribus etiam delectatur Animus, Ratione scilicet, Intellectu, Memoriaque. Ratio speculationis imaginem intellectui proponit, hic eam apprehendens arcanis conseruandam exhibet memoriae. Ratio prima est Mentis æternæ perpetuus & inviolabilis ordo, cuius homo factus est participis ex dono Dei: simul & Intellectus, qui rationis est apprehensio, nec non memoriae;

quæ quidem amborum conseruatio dici potest. Anima duobus constat, motu videlicet ac sensu. Motus eius est aut naturalis, qui nullo fit hominis artificio, sed naturæ solius impulsu vinculoq;: vel supernaturalis, qui naturæ viribus fit vna cum industria Metaphysici magisterij, diuino potius auxilio. Sensus est visæ, vel auditæ, gustatæ, olfactæ vel tactæ rei perceptio. Nam corporis membra, per quæ sensus ab anima percipiuntur, sensuum propriè vocamus organa. Rerum præteritärum notitiam, præsentium repræsentatione, reuocat in memoriam sensuum perceptio. Memoriam hanc animantia bruta cum hominibus communem habent, nam illa solùm præsentibus oblatis, eadem sensu resolunt. Est & alia radix memoriæ perquam excellens, quæ nulla repræsentatione media, sed spiritus nunquam otiosi tantum agitatione sedula, dictam colit memoriam, vivereque perpetuò facit: hæc memoriæ continuatio rationis cultum subsequitur, & est homini soli contingens. Ergo sensus est communiter animalis, & ratio particulariter intellectualis, quia non intelligunt bruta, nisi per sensum præsentem, ut supra dictum est: animalia tamen rationalia per intellectum à ratione motum, & sensum, posteriore sine, vel medio. Rursus animus & corpus in ra-

tionalibus opposita sunt contraria, quæ nū
quam possunt coniungi, nisi per medium a-
nimam, de vtroque participantem inimico.
Sed quia alterū extremorum est perfectum
& alterum imperfectum, si motus fiat à perfe-
cto, per medium transit in imperfecti perfe-
ctionem, & è contra si fiat contrariò. Hac ra-
tione Deus omnia condidit ex tribus, in v-
nū vt conueniāt, ipse nanq; pacis author est
& vniōnis. Duo & vnum sunt inimici. Reij-
ciatur itaque Binarius, vt in Vnum Terna-
rius conuenire possit, quod in priore Tracta-
tu fatis abundē scriptum est, copiosius hic
non repetam. Animus omnibus est æqualis,
Mens verò non omnibus æqua. Paucissimi
sunt qui cum Animo econiunctam habent a-
nimam: multi qui iuxta magis & minùs de
Mente quid participant, & plurimi qui cor-
pus in anima colentes, & hanc in corpore
non agnoscūt Animum, quibus vltimis nul-
la Mens, at insania manet. Mens itaque per-
ficitur, quæsties Animus & anima conuenien-
tia simul à corpore sunt ita recepta, vt ex his
tribus unum fiat consonum & inseparabile.
Sed hæc amicitia nullo modo fieri potest,
quām p̄ separationem, sine qua, non fit cō-
iunctio Metaphysica. Solum est Vnum, quod
si solum remanet, impossibile est, cum alte-
ro iungi: si tamen cum altero coniungen dū-
sit,

fit, hoc alterū ex uno hoc separari necessum erit, cùm nihil sit præter id unum. Et quia partes unius, ex uno symbolizant, uel sympathiam habent, in vnum facile redeunt, sed eò facilius, quò minùs per interualla differēt ab uno. Quapropter Mentis à corpore distractio necessaria est, ut eius & alterius fiat unio. Sed cùm perfectionem unio requirat, ut uera sit, ab extremo perfecto, sicut sæpius dixi, per medium transitum facit ad imperfectum, illud ut perficiat. Per huiusmodi Mētis à corpore distractionem, quam uoluntati nonnulli mortem uocant, acquirunt Animus & anima, simuliuncta potentiam, ac dominium in suum corpus, quod solus Animus non habebat antea, propter medium renitens, animam scilicet, per quam naturalis & supernaturalis transitus fieri debet. Quia non conueniunt inimici, nisi per sequestrem neutrum ex parte discordiæ, sed participem ex parte reconciliationis utriusque. Hac posteriore sententiæ parte laetabit Astronomia iudiciaria, licet etiam astrorum dispositionem inclinare, sed non necessitatè doceat. Nam astra Mētibus hominum longè sunt inferiora, pariter ignobile parum aut nihil penitus in se nobilius agere potest. Verum si corpora humana sum uincant animam, eamque reducant

in corruptibilis corporis seruitutem, inficias
non iero, quia corpora tunc astrorum nobis
liora sunt hominum similibus corporibus,
in humana corpora suas actiones imprimere
posse. Breuiter Sapiens dominabitur a-
stris; Insipiens ne dum his subiicitur, verum
etiam inferioribus & ærumnis quibuscum-
que. Sapiens est qui mentem adeptus, eam
excolit; Insipiens vero qui corpus in anima,
vel hanc in corpore diligit, animo neglecto.
Quod ex S. Scriptura probatur his verbis;
Qui diligit animam suam (intellige in cor-
pore) perdet eam, & qui odit eam (vt suprà)
in vitam æternam custodit eam, &c. Dilige-
re dicitur is animam in corpore, qui suos ap-
petitus prauos exequitur: è contra, qui non
exequitur auctu, sed vanitatum cogitationib,
delectatur, corpus in anima diligere vide-
tur. Odit animam suam in corpore qui frœ-
nat corpus ne prauos appetitus exequi va-
leat; & corpus odit in anima, qui vanis resi-
stit speculationib. Visum est & hoc addere,
quod apud probatissimos authores, & præ-
cipue Theologos legitur, animam nonnun-
quam pro spiritu, nec non hunc pro anima
sumptum, indifferenter; per hoc non est in-
ferendum, quod spiritus & anima sint unū
& idem, ante mentis compositionem, sed
post, & in eo conueniunt Christiani Philo-
sophi

sophi cum Theologis. Nā siue Mentem vocemus animam, siue spiritum vel animum, appellatione vnius non excludimus alterū, propter vniōnēm iam factam. Non enim vniō vera dicitur, nisi fuerit inseparabilis. Post sunt vniōnis tamē initia iaci, quē nondum consequita sunt effectum, per hoc non stat quin Mens adhuc imperfecta magis vel minus appellentur. Qui perfectam assequuntur Mentem sunt paucissimi. Qui inchoatā habent multi. Qui naliām verò plurimi. Nūc ad corporis proprietatem venies, dico prout suprà bonam corporis dispositionem ad veram speculationem esse necessariam, quia corpus ex sui corrupta natura plurimū aggrauat animam & impedit, quō minus spiritus actiones percipere valeat. Nonnullis à natura datum est, magis idoneos fore cæteris, ad hanc separationem faciendam, vt pote quibus ad naturalem corruptionem, in eorum formatione nulla per accidens, vel pauca faltēm accessit corruptio. Minus apti sunt qui præter ortuam & accessoriām, ex propria petulantia, viciusq; serie dissoluta rationem impediunt. Ut sunt illi qui mundanis agitati curis, ea quæ perpetua sunt, & extra mundum negligunt, & qui largius utuntur eis, quē natura dedit ad necessitatem, quam par sit. Quapropter ut per accessionem

alicuius aliud impeditur, ita per amotionem eiusdem iuuari potest, Fiunt itaque Medicinae philosophicæ per Alchymicam, id est Metaphysicam artem, præ cæteris excellentissimam, à proprijs semotæ corporibus crassioribus & corruptis, quæ per naturalem vim agendi quam habet in proprium corpus, & post amotionem suæ partis patientis retinent: id idem in alienum corpus obiectum exequi possunt, & excellentius, quam à natura datum illis erat in propria sua corpora perficere, vel agere. Quicquid nunc est in rerum natura habens formam & materiam, desiderat in suo genere perfici, quod naturale desiderium perfectionis omnium est potissima causa. Et cum natura sibi simili naturæ iungi gaudeat, ac delectetur in ea, vincente Mente per sibi simile medicamentum adiuta, corpus in eandem condescendere natum cogitur, sicut eo vincente sibi similibus corroborato corrumpentibus, anima cogebatur prius. Quod ne cuiquam absurdum videatur, adiiciam. Quodvis nutrimentum in sanguinem nutriti convertitur, eiusdem naturæ vel proprietatis, cuius nutrimentum fuerit. Exemplum natura docet in his, qui ferocium animalium carnibus aluntur assidue, fieri ferocissimos, & infantes à lacte quod fugunt contrahere nutricis conditio-

nes.

nes. Nihil etiam in alimentum à natura sumit, præter id quod subtilius est, crassum & feculentum reiicitur in excrementum, & rursus huius alimenti superflui quoduis excrementum natura per poros in sudorem, vel per vesicam lachrymas, aut aliàs eiicit. Hoc mouit Præceptorem nostrum Paracelsum dicere, quoduis corporis membrum habere stomachum proprium in quo decoquitur alimentum eius, ipsumque sibi fore ventriculum, in quo separatio superflui sit à necessario. Verùm in medicamento Metaphysico nihil crassi relinquitur, nec superflui quid, hinc sit ut incorrupta natura totū hoc medicamentum assumit, ac sine separazione transmutat in sibi similem naturam, scilicet animalem, &c. Dicitur quidem hic incorrupta natura balsamum naturale quibusvis corporibus naturaliter insitum, per quod eorum calor & humor etiam natura vel radicalia, quantum fieri potest à corruptione præseruantur. Hoc deficiente balsamo, corpus humanum efficitur leprosum, & eo conualefcente per augmentum, quod iam corruptum erat propter eiusdem in eo balsami paucitatem in excrementum eiicitur. Differt eo medicamentum Philosophicum à pharmacho, quod hoc unum suo corpore trajectum in stomachum,

non

208 METAPHYSICI TRACT.

non alias quam cibus aliquis in triplex ali-
mentum, & in duplex separatur excremen-
tum: illud verò non separatur, sed mox vel
in balsamum, Vulcanum, aut in Mercurium
transmutatur, simul aut separatim. Oportet
enim tres corporis Physici partes potissi-
mas, utpote sanguinem, sal, & sulphur sibi si-
milibus nutriri. Hinc sit ut cibi, potusq; quo-
tidiani cum suis sumuntur corporibus, nam
quodvis elementum sustentatur elemento,
sed omnia simul conueniunt, & in tempera-
turam conseruantur ab æthereo, cui nostrū
balsamum, & socios quātum possumus redi-
dimus cōformes. Est enim in humano cor-
pore quædam substantia conformis æthe-
reæ, quæ reliquas elementares partes in eo
præseruat, ac pro suis viribus continuare fa-
cit. Spiritus itaq; medicamenti Philosophi-
ci, cum anima sua iunctus, & à corpore suo
separatus, mentales partes in sui substantiā
transmutat, corpus quoq; Physicum à corru-
ptione præseruat, corruptūq; corrigit. Cor-
pus nostrā retinere Medicinam, ut vehiculū
aliquid non inficiamur: at Metaphysicum,
aut spirituale penetratuumque factū, quod
spiritus hoster induit, hoc Philosophi docet
his verbis: Fixum volatile tandem volatile fi-
xum fiat. Quod ait. Omnem rem subtilem
vincet, omnemque solidam penetrabit, &c.
Physicum

Physicum sanè corpus excellentiori corpore curari nō potest, quām Metaphysico, nec humana Mens componi melius, quām dispositione Metaphysica, post gratiæ diuinæ donum tamen. Ex his omnibus concludimus mentalem, moralēmque, vel speculatiūam Philosophiam in superationē corporis, vniōne mentali facta cōsistere. Sed hæc vniō prima nondū facit Sophum, at mētalem Sophiæ discipulū tantū: Mentis cum corpore secunda Sophum efficit, completā illam & beatam vniōnem tertiam cum vnitate prima sperantem & expectantem. Faxit Omnipotens Deus, ut omnes tales efficiamur, & sit in omnibus vnuſ, cuius auxilio nunc ad huius fœlicissimæ Philosophiæ primū gradum veniamus, quem studium esse verum à sacerdoribus Philosophis compertum est.

De primo gradu Philosophico.

C A P V T S E C V N D V M.

Qvicunque ad vniōnem Ternarij sacram tam peruenire desiderat, per gradus istos moraliter priùs iter faciat oportet, idemq; fiat ex eo, quod ex alio per ipsum cupit fieri. Fœliciter igitur in primum gradum & alaci pedem animo figas, qui Philo-

Philosophicum Studium est, & inquisitio ve
ri necessariique. Verum est esse, à quo nihil
abesse, cuique nihil adesse, multoque minus
obesse potest. Necessarium id omne quo ca-
rere non possumus. Veritas itaque summa
virtus & inexpugnabile castrum est, paucis-
simis inhærentibus amicis, at in numeris ob-
fusum inimicis, paulò minus quam toti mū-
do nūc inuisum, sed insuperabile pignus ijs
qui possident illud. Hac in arce verus & in-
dubitatus Philosophorum lapis, atque the-
saurus continetur, qui non erosus à tineis,
nec perfoissus à furibus manet in aeternum,
cæteris dissolutis omnibus: multis in ruinā
positus, alijs ad salutem. Hæc est res vulgò
viliissima, spreta plurimum & exosa, non ta-
men odibilis at amabilis, & pretiosa Philo-
sophis suprà gemmas, & aurum obryzum,
omnium amatrix, omnibus fermè inimica,
locorum vbique reperibilis, à paucissimis ta-
men, & quasi nullis inuenta, per vicos accla-
mans omnibus: Venite ad me omnes qui
quæratis, inquit, & ego vos ducam in veram
semitam. Hæc est res illa tantum: à veris pre-
dicata Philosophis, quæ vincit omnia, nec ab
ulla re uincitur, corpus & cor omne durum
& solidum penetrans, & molle quod uis cō-
solidans, & ad omni duro resistendum con-
firmans. Nobis omnibus se facit obuiam, &

non

non uidemus eam: uociferans & alta uoce dicens. Ego sum uia ueritatis, transite per me, quia non est aliud ad uitam transitus, & nolumus eam audire. Suauitatis odorem emitit, sed non percipimus eum. Dapibus scelē nobis in delicias offert, & non degustantis. Blandè nos ad salutem trahit, at eius tractui resistentes sentire nolumus. Quoniam facti sumus ut lapides oculos habentes & non videntes, aures habentes, & non audientes, nares non olfacentes habentes, ore linguaque muniti non degustantes neque loquentes, manibus & pedibus suis nil operantes, nec ambulantes. O miserum tale genus hominum, quod lapidibus non est præstantius, immo longè inferius, eo quod hoc, non illi rationem daturi sunt operationum suarum: Transmutemini (inquit) transmutemini de lapidibus mortuis in uiuos & philosophicos lapides. Ego sum uera Medicina corrigen^s, & mutans id quod non est amplius, in id quod fuit ante corruptionem ac in melius, & id quod non est id quod fore debet. Ecce præforibus conscientiæ uestræ sum no^tes atque dies pulsans, quo usque non appetitis mihi? tamen expecto mitis, nec à uobis irata recedo, sed patiens iniurias sustineo uestras, cupiensque per Patientiam ad

tam hortando vos ducere. Venite iterum atque saepius iterum venite, qui Sapientiam quæritis, & emite gratis, non auro, nec argento, minus laboribus studiisue proprijs, quod vobis offertur vitro. Sonora vox, suavis & grata Philosophantium auribus. O fons diuitiarum inexhaustibilis, veritatem & iusticiam sitiétabus. O desolatorum imperfectio ni solatium. Quid ultra queritis mortales anxij? cur infinitis animos vestros curis exagitatis miseri? quæ vestra vos occæcat demetia quæso? cù in vobis, nō ex vobis sit omne, quod extra vos non apud vos quæritis. Proprium hoc solet esse vulgi vitium, ut propria contemnens aliena semper appetat: propriū hic pro nobis appropriato sumimus. Nā ex nobis ipsis nihil habemus boni, sed si quid habere boni possumus, ab eo qui solus bonus est, ferimus acceptum. E' contra quod habemus mali, nobis ipsis nos appropriauimus ex alieno malo, per inobedientiam. Proprium ergo nihil est homini ex suo, præterquam malum quod possidet. Quod ex bono bonum habet, non ex seipso, sed contributè proprium habet ex bono, quum tamen recipit. Lucet in nobis (licet obicure) vita lux hominum tanquam in tenebris, quæ non ex nobis est, & tamen quærenda est in, & nō à nobis, sed ab eo cuius est. Hic illam plantavit ia

uit in nobis, ut in eius lumine, qui lucem in-
habitat inaccessibilem, vidéremus lumen,
& hoc cæteras eius præcelleremus creatu-
ras, illi similes hac ratione facti, quod scintil-
lam sui luminis dederit nobis. Est igitur ve-
ritas non in nobis querenda, sed in imagine
Dei, quæ in nobis est. Ulterius ut diffinitio-
ni veri satisfaciamus, diximus esse vero ni-
hil adesse, nam vni quid adest quæso?
quid etiam deest? aut quid contraria pot-
test? cum nihil verè præter illud vnum exis-
tit. Quis etiam ignorat perfectum esse nil,
præter id vnum quod nec in aliquo diminu-
tum est, nec superflui quid admittit? sed abu-
dans est potentia & virtute, sic ut ex abun-
dantia deficientibus largè tribuere possit, ac
semper & æqualiter abundare. Quid enim
tale potest esse præter id vnum, quod omni-
dat esse quod est, & esse non recipit ab alio,
sed ipsum esse totum est, quod esse potest,
cuique nihil obest, quia præter ipsum nihil
est. Quod nihil est, verè non est, & è contra
quod verè non est, nihil est. Quicquid extra
veritatem est, verè non est, quia veritas illud
vnum est omne, verè quod est. Falsitas igitur
quæ non est, nisi quod esse vero contrarium
est, & esse non debet, nec nisi per essentiæ ve-
ræ priuationem est, nihil est, quia verè non
est. Vnde concludunt veri Philosophi peccatum &

h tum &

tum & mortem nihil esse, quia non procedunt ab esse vero, sed ab essentiæ veræ priuatione. Peccatum igitur est priuatio boni, quæ causa Mortis efficiens est: quia Mors est priuatio vitæ, quæ vita boni finis est. Ex bono quidem veritatis stimulus resulrat, cui non præualebunt aculei mortis, & contra quem cuique quantumque duro, durum est calcitrare. Quicunque veritati pariter quidpiam adiucere vellet, falsum loco veri palliatione quadam substituere cogeretur, ideo quod veritas perfectionis amictu solo circunfulta non veretur. Quòd si noster primus ille patens Adamus, amictum hunc Veritatis & Iusticiæ non exuisset, veritus non fuisse vide ri nudus, qualis antea non videbatur, nec erat, sed omni decore munitus. Primitus Adá veritatis amictu pereni, falsum quæsiuit pallium à frondibus arborum, quo fassus est errorem suum in seipso, & coram Domino dicens, nudus sum Domine. Cuius misertus Deus, quòd veritatem amisisse vereretur & fateretur, pro terrenę felicitatis amictu perdit, perennis gloriæ vestem nuptialem gratiis illi restituere statuit per proprium filium. Qui veritatis viam se nobis ac vitam esse dixit & ostendit, quum sua morte mortem à nobis perpetuam, qua dignè plecti debebamus omnes abstulit. Videte fratres igitur quantus

Quantus sit veritatis effectus, ut erga suos inimicos, modò recognoscant eam, sit benefica placidaque. Cù Adamo peccauimus omnes, at paucissimi sunt, & felicem nulli, qui cum eo nuditatem suam aperte fateantur: imò potius, & contrà, quisque quoque cupit videri nuditum, sed esse perfectior, licet omnium ipsi sit imperfectissimus, & byssō purpuraq; palliatus maximè nudus. Vitium hoc hæreditauimus à primi parentis appetitu primo, quod præ cæteris maximè iure vel iniuria sapere, possidere, vel honorari desideremus, quod potissimum hoc sœculo hominum est studium exitiosissimum. Veritas iterum nulli potentia subiicitur, vel mundanæ fortitudini, quapropter ei nihil obest: nam ipsam et est fortitudo vera, potentiam totius mundi superans. Quid si corpus veritatem possidetis, in mille frusta seceretur, nil patitur animus eius, at in eo martyrio gaudet. Hæc est veritatis potentia, quam pauci sunt adepti, sed infra latius audiatis eius excellentiam. Nunc dicemus ulterius quas proprietates habeat Veritas, Pietatem scilicet cum Iusticia iunctam inseparabili nexu. Est enim Pietas gratia diuinitus data, quæ döceret unumquemque se verè cognoscere. Iusticia vero retributio cuiusq; curiq; quod suū est, optimè dicitur.

h 2 Qui-

Quicunque virtutes has possidet omnium est ditissimus. Sciendum est etiam hoc loco Pietatem operari Pacem & Misericordiam, de quibus suo loco dicetur. Restat nunc ut Philosophici studij partem alteram intuemur, quę necessitas est. Vixtu quidem & amictu carere non possumus, ergo nobis necessarij sunt. In cibo delicijs & potu, vestium quoq; luxu byssino, coccineo, purpureouę carere quiuis (etiam qui habet) potest, ergo non sunt hæc necessaria, sed in electione posita, quę si iuxta gratiarum actionē fuerint recepta, non est eorum usus ita noxius, vt in superbiam & gulam usurpata, sine Dei suique recognitione. Pauci sunt qui necessitatē obseruant Philosophicā, vulgarē quis non vel ydiota quiuis inuite sustinet, eoqué solo carere cupit, quod assequi non potest? Iudicar omnia vulgus superficialiter, id est, ex apparentia, secundum profunditatem sunt qui iudicant ferè nulli. Hinc fit ut sit perosa veritas, quum sub lacero cortice prodit in lucē. Plus possunt hac tempestate splendida vestis, armillae, torques, monilia, gemmę dígitorum, quam ipsa veritas & Sapientia. Quid mirum cum Sapientia vera mundo stultitia facta sit, hæc vero Sapientia? testantur Scripturæ S. Veritas ipsa Christus, ac omnis Sapientia tollitur ut crucifigatur à mudi sa-

di sapientibus, quia ex mundo non est, sed eum superat. Barabas verò latro potius eligitur, quia fuit ex mundo vitiosus. Cur miramur itaque si mundus verarum artium professores (cùm Veritatem, ipsum Dei filium sit persequitus) tanquam venenum abhorret? quod etiam ipsi Gentiles mundi sequaces apertè fatentur, quum veritatem odium & obsequium amicos parere dicunt: hac sua doctrina videntur hominibus ambitionem & emētitā persuadere velle magis obsequia, quam veritatis & virtutum professionis misserum statum deplorare. Hæc dico quia si nunc in lucem adferatur hoc ferreo sœculo quid, ex veris & indubitatis Philosophiæ veræ fontibus, quod in utilitatem faciat Rei Publicæ, si non sit Ethnicorum vel Gentilium doctrinæ consonum, ab his reijs citur, qui sicut cum illius hausere studij, quod inanis illa Philosophorum Schola commentata est. Dicite quæso iudiciosi viri, qui potest fieri, ut Gentilis carens omnino lumine vero, lumine adferat alijs? Humanam habuerunt Ethnici vel Gentiles & mundanam sapientiam, quem stultitia reputatur apud Deum, quia ex Deo non est, & tamē pater omnis filium torqueat, ad eam addiscendum per medium ætatem. Postmodum si talem contingat Philosophū ementitum, cum vero speculatio conferre

Sopho, mox vixtus erumpit in conuitia, cōtemnens omne bonum ac verū, quod à suo pœdagogo non audiuerit, ac si nihil boni verique foret, præter id quod à Gentilib, veritatem prorsus ignorantibus processit. Plus equidem potest speculatiua Mens adiuta vero lumine veritatis, vñico tantum anno consequi vel momento, quām assiduus & improbus labor totius æui hominis, absque lumine quærentis lumen ab his, qui luce carent omni. Sed videamus quænam sit Gentilium Philosophorum doctrina. Summum bonum ponunt benè viuere, quod in honestum partiuntur & vtile. Honorum ambitionem & laudes maximè reputant honesta: denique diuitiarum partum & conservationem quocunque iure vel iniuria, bello vel sudore facta vocant vtilia: ex quibus nihil expectant, post mortem aliud quām posteritati memoriam sui, famamque reliquisse. Resurrectionem partim ita negantes, partim ignorantes, poëmatum figmenta milleque nugas, præter veritatem (cuius quidem fuerunt expertes) in hominum & sui ipsius perpetuum exitium commentati sunt. Ecce propter quam doctrinam oportet, verarum artium professores his exoslos fore maximè, qui de quibusvis artib⁹ & facultatib⁹ plus reportasse nomen gerunt. Et si veritatem ob

oculos

oculos ponat experientia, nisi per inexpertas eorum opiniones, qui veritate nunquam sunt experti, comprobatum sit, pro falso verum obijcitur, & maximo clamore fatuus aestimatur, qui veritatem profiteri vult. Si quis etiam vanos authores merito detestetur, mox eorum discipuli minantur in Vniuersitatibus tales vel afficere supplico, vel dedecore maximo, quod equitationem asini vocant. Interim non vident ipsi, quod sit eorum solatiū, asinos indies equitare vicatim & honoriſcie, quibus alios supplicio conantur excipere. Si dixerint asinos minimè fore, sed mulas aut mulos: tanto viliores existunt, quod asinorū & equorū sint mōstra. Christus non equum neq; mulam, sed asinum equitare valuit, quem ipsi tantoperè vituperant. Nō caret suo præfigio sanè horum equitatio monstrorum, quam alijs me doctioribus exponēdam relinquo. Quid propter iminas istorum tandem subtilebitur veritas, quia sicuti Gētiles docent, odium parit minimè gentium: immo potius obire mortem verū Philosophū decet, quam negare veritatem. In omnibus est obseruanda veritas, ut summū apud Christianos bonū: beati quibus datū est cœlitus in ea perseverare in finē usq;, quod paucissimis (hei miserū) cōtingit. Rogemus Deū ut huius solius nos faciat participes. Cōcludendū

igitur solam veritatem expetendam, solliciteque fore quærendam ab omnibus, ad cuius fastigium quâ saliendum sit vltterius audi.

De secundo gradu philosophico.

C A P V T T E R T I V M .

EX inquisitione sedula veritatis & necessitatis in omnibus, vera noticia rerum omnium resultat, quæ opinionum est de veritate quorumvis conceptarum, per experientiam indubitata certaque resolutio. Sed opinio, veritatis est in animo hærens dubiaque præsumptio. Experientia veritatis est manifesta demonstratio. Resolutio quidem est dubij depositio. Non possumus de quo quis dubio certiores fieri melius, quam experiundo nec certius quam à nobis ipsis. Quapropter id quod suprà de veritate diximus, verificemus oportet, à nobis facientes exordium, Superius Pietatem assuruimus, in cognitione sui ipsius consistere. Hinc fit etiam ut ab ipsa cognitionem philosophicam incipiamus. Nemo uerè potest ipsum se cognoscere, nisi perfectè sciat quid, & non quis ipse, cuius existat à quo dependet, uel in quem sit finem factus. His cognitis & non prius incipit

cepit ipsa Pietas, quæ circa duo versatur: ut
pote Creatorem & creaturam sibi similem.
Impossibile est creaturam à seipso cognoscere se, nisi cognito primùm suo Creatore. Qui
potest effectus ante causam verè cognosci?
nonne præcedit omne principium sua me-
dium & finem, vel à fine rem aggredietur
quispiam? Deus est sine principio, sineq; fi-
ne persistens, omni repletus gloria, quam so-
lus ex propria liberalitate possidere noluit,
sed eius facere nos participes, quos etiā ad
imaginem & similitudinem suam condidit:
primū liberalitatis eius exemplar & my-
sterium. Qui sit igitur ut admirandum illud
Arcanum ignoremus ex veritate? Frater au-
di, sicut à pretiosissimo de vilissimo creati su-
mus, ita propter primam nostri materiam;
ad vile quoduis proni magis, quām ad eum
qui nos de vili pretiosissimos fecit. Admire-
mini quotquot mecum estis mortales miseri,
quod Summus rerum Artis ex vilissimam
de limo terre materiam tractare manibus vo-
luerit, & ex ea pretiosissimam excitare crea-
turam. Non abs rectum putemus, sed ut a-
gnoscamus quidnam sumus, & ab elationis
superbia nos contineamus. Quod secus fa-
cientes, nemo nostrum non pauperem, quē
Deus elegit, odit, cùm tamen ex eadem ma-
sa qua facti sumus omnes: & ipse constet.

Hinc fieri uidetur, ut personarum non sit acceptor Deus, at paupertatis & humilitatis amator, ac inimicus elatæ superbiæ. Nemo Creatorem poterit melius cognoscere, quam ex creatura, sicut ex opere probè noscitur artifex. Videamus igitur quis de uilissimo pretiosissimum, alius preter eum qui creauit utrumq; potest excitare, nemo certè. Nullo modo pincerna potest aquam in uinum transmutare: tamen id potest qui uinum creauit aquamque. Maius quum terram in animam uiuentem permutauit, fecit: & quod maximum est, supremo beatitudinis dono, scilicet imagine similitudineq; suis dotauit ea: per eas datum est omnibus saluos fieri, qui donum hoc recipiunt, sed nolentibus accipere gratis, quidnam dabitur? certè nihil habent igitur illi quod suum est, ut seruetur Iusticiæ locus. Proprium cuique suum est, quod elegit à principio, damnatio scilicet. Gratuitum est æternæ salutis donū, his qui cum gratiarum actione recipiunt illud. Cum itaque pretium uile charumque simus, uideat quisque nostrum quid potius optet: res per se clarior est quam elucidatione sit opus. Scimus uile quod sumus, & præstantissimum à quo processimus, restat in hoc negotio perpendamus quare, uel in quem finem facti fuemus. Creauit Omnipotens Deus Adamum

mum ad imaginem & similitudinem suam,
ut ipsi Deo foret ad gloriam , & immortalis
esset, non anxius, nullius indigens, semper in
Deo gaudens, terrenis passionibus non sub-
iectus . Verum quia munus tantum non a-
gnouit, uilifecit: attamen cognovit quod per-
fectus esset factus & sapiens , at in ea cogni-
tione minime permanxit . Consideremus er-
go quantum agnitus boni, quantumque mali;
muneris huius & uerbi Dei uilipedium at-
tulerit, cum ex immortali perpetuo moribū
dum reddiderit . Nam qui moritur, in æter-
num & semper in agone mortis degit, & nū
quam desinit mori . Hinc sit ut perpetua di-
catur illa mors , ueluti uita dicitur æterna,
qua Deo uiuemus in æternum , & nunquā
sinemus uiuere . Cum igitur primus parens
una secum nos omnes Deo rebelles reddi-
disset, ac inimicos , misericordia motus O-
mnipotens & misericors Deus pacē inire no-
biscū induratis uoluit , qui pacis est author.
Quis erit lapideus ille, qui cū diuinæ bonita-
tis hoc mysteriū animo reuoluerit, cū inimi-
co suo, licet ab eo receperit iniuriā, non recō-
cilietur? Qui tādē sit ut inimicorū neuter in-
ter mortales offendēs, uel offēsam passus, al-
terū aggredi uelit recōciliationis ergo? Cer-
tè nō alia de causa quod nēmo seipsum, & p
consequēs nos Deū Creatorē suū, nec pxi mā
æqui-

quipollentem creaturam cognouit, quo fit
 pax non amplectatur is, qui eam igno-
 rat. Est enim pax misericordiae radix, nā qui
 pacem non habet, misericordiam non exer-
 cebit, nec etiam assequetur donec habeat.
 Non est quod hoc loco pacem & misericor-
 diam confundamus, quia pax est misericor-
 diæ causa, veluti pacis est ipsa pietas. Pacem
 ergo si cum Deo habuerimus per pietatis co-
 gnitionem, pariter eam cum proximo tam
 inimico nostro, quam amico sumus habitu-
 ri. Maximè quū considerabimus, quod Sum-
 mus ille rerū Artifex vermiculo Diaboli mā-
 cipio, per pacis amplexum suæ misericordiæ
 fecerit. O miseri mortales quotquot miseri-
 cordiam expectamus à Deo, coram quo mi-
 seriam nostram nō agnoscimus. Vnde quæ-
 so misericordia quam ex miseriæ confessio-
 ne per cordis contritionem in emendatio-
 nem facta? Si demū nostram fratrumque
 nostrorum non ignorabimus miseriam, at
 pari pondere compensabimus, sœculi bonis
 huius opimiores facti, diutiarum æternarū
 nos abundantiores non existimabimus il-
 lis, qui prorsus opibus mundi delituti sunt.
 Quis mortales inter hoc vere considerat, bo-
 norumque sibi solum in hoc mundo concre-
 ditorum communione fratrem non solabi-
 tur egenum? da tu considerantem, & ego ti-
 bi mox

bi mox ostendam, qui tale diuinum arcanū agnoscat. In his omnibus Deus suum erga nos amorem satis adhuc explicuisse noluit. Verū sua nos accusante Iusticia, cui nihil diminutum esse potest vñquam, non magis quām eius misericordię, nobis potiū quām proprio filio parcere voluit, in quo Pax & Iusticia simul osculatæ sunt. Quare igitur non osculamur nos in Christo fratres facti pares, cūm nos miseris vermiculos rerū Summus osculetur Artifex, & in vnigenito suo filio præstantissimas facit creaturas, de vilissimis proprio malo factis. Quotquot agnoscunt Deum in filio, pariter & filium in Patre per Spiritū S. cui similiter non reluctantur, fratre etiā agnoscunt & non alij. Hæc sunt vera & indubitata veræ Philosophiæ fundamenta, sed quia nondum ab omnibus cognita sunt, licet audita multis, adhuc in aliquorum non benè resolutorum animis hærere dubium posset, an imaginatio prædictorum veritatis amorem in nobis excitare queat. Operè premium illis fuerit ambiguitatem hanc experientio per seipso & in seipso facto depōnere, hunc in modum qui sequitur. Consideret vñusquisque penes seipsum diligēter ea quæ superiùs dicta sunt, gustataque sepiùs & səpissimè ruminet animo sincero, sic paulatim scintillas aliquot magis ac magis indies perdu-

perlucere suis oculis mentalibus percipiet,
 ac in tantam excrescere lucem, ut successivo
 tempore quævis innoscent, quæ sibi ne-
 cessaria fuerint: nec amplius in veritate quo-
 vis hæreditat modo, sed Fictatis exereditio, su-
 stitutæque paulatim assuefcent, ritu viaque
 præmissis, animi tranquilitatem sentier, qua
 tandem allectus intelliget, maiorem in ani-
 mo delectationem esse, quam in corpore:
 Non prius incipit uera cognitio, quam per-
 ennium & labilium, cum uitæ, tum interitus
 oblata comparatione selegat anima cum a-
 nimio iungi, delectatione majori tracta huius
 quam corporis. Ex ea cognitione Mens ori-
 tur, & corporis uoluntaria separatio sumit
 exordium, quum anima respiciens ex una
 corporis fœditatem & interitum, ex altera par-
 te præstantiam, & fœlicitatem animi perpe-
 triam, cum isto (diuino sic disponente statu)
 conneeti cupit, altero penitus neglecto, ut
 hoc solùm appetat, quod à Deo conclusum
 esse uidet in salutē ad eius gloriam: corpus
 iam in amborum unitorum unionem con-
 descendere cogitur. Hæc est admirabilis illa
 Philosophorum transmutatio corporis in
 spiritum, & huius in corpus, de qua suprà di-
 cimus hoc est. Fac fixum uolatile, rursusque
 volatile fixum, hoc est fac de pertinaci cor-
 pore tractabile, quod postmodum animi
 præstan-

præstantia cum anima contueniente constâ-
tissimum fiat, ad omnia sustinendum exa-
mina. Probatur enim aurum igne, quo re-
probatur omne quod aurum non est. O
præstantissimum Philosophorum aurum,
quo ditantur Sapientiæ filij, non illo quod
cuditur. Adeste qui thesaurum Philosopho-
rum tam uario conatu quæreritis, reprobatū
à uobis lapidem cognoscite priùs, quis ille
sit, & postmodum quærerite. Mirum est super
omne miraculum, quod quispiam appetat
ignotum sibi. Fatuum certè uidetur id ab ho-
minibus quæri, cuius ueritatem ignorant,
quia nihil in eo spei relinquitur. Suadeo
quibusvis ergo perquinentibus, ut cogno-
scant priùs eius quod quærunt ueram exi-
stentiam, antequām quærant, sic eos labo-
ribus frustrari non continget. Sapiens quæ-
rit qnod amat, nec amare potest quod non
cognoscit, alias insipiens foret. Ex cognitio-
ne igitur natus est amor omnium ueritatis,
quæ sola uiget in omnib. ueris Philosophis.

De tertio gradu.

C A P V T . Q V A R T V M .

OMNIS affectio uera necessariò priùs af-
fectatæ rei cognitione requirit. Quis
enim

enim de rebus incognitis vel cogitat, vel animis redditur? nullus ut opinor. Quapropter ad amoris affectum philosophici, cognitio pariter Philosophica praecedere debet, amorque subsequi talis, qualis ipsa cognitio fuerit, interest vel remissus. Dicitur itaque Philosophicus amor, secretorum ab uno rursus in unum per pacem unio. Pax vero per unionem partium in tota concordia. Deus unionem appetimè diligit, quia unus est, & quicquid creauit unquam sub unione conclusit. Ab uno determinato per unum indiffinitum facto, procedunt omnia quae finita vel determinata sunt, ac rursus ad unum suum instinctu naturali quaeque tendunt, à quo si quæpiam declinauerint, à Philosophis sub secreto binario contineri censentur, & per ternarium ad unitatem reduci debere. Creauit Deus Cœlum & terram, ac omnia quae in eis existunt occulto modo simul unita, manifestò secreta. Sub appellatione terrae concluduntur elementa quidem inferiora, quae continentur à cœlo taliisque fœderis complectuntur amore, qualem inter alias creaturas uix videre licet. Animalia bruta quæque bina se se diuino prorsus ordine coniungentia videmus, & sinceriori vinculo, quæ purioribus constant elementis, ut sunt volatilia, reliqua minus conueniunt, pro materiæ de qua sunt conflata puritate minori,

minor, tamen conitiguntur licet promiscuè magis. Ad præstantissimam creaturam veniamus ex vilissimo factam, vt pote hominem quem de limo terræ creauit Deus, animal per se mobile, quod inde mox spiritu rationali viuum fecit: occasione qua mouetur sola, cæteris animantibus irregularius esse quis non percipit? qua viuum est & rationale factum, excellentius inter opera Dei nullum esse potest. Ab hoc scilicet homine, quū adhuc in excellentissimo statu foret ante lapsum, secreuit Deus fœminam, os ab ossibus eius, & de carne carnem eius, vt cæteris animantibus firmius vnitrentur. Non dicuntur vñiri nisi quæ fuerint ab uno semoti priùs, at coniungi tantum. Quum igitur in seipso nō posset, in altero gignere fuit necesse. Hac de causa pte cæteris humana generatio reuerenda est, quia sit inter duo, quæ priùs vnum fuerunt, & iterum vnum diuino matrimonio facti sunt, testante Scriptura S. & erunt duo in carne vna, quorum uterq; propter alterū relinquet patrem & matrem & adhærebit alteræ suæ parti. Non est enim alias existimandum, quām vxoris maritum, & huius illam, alteram fore corporis partem inseparabilem. Quum viderimus eos aliter se gerentes, iudicabimus illos non vnitos, sed conjunctos tantum esse, non amore vero, sed vel turpis

turpis lucri, vel illiciti potius appetitus extinguendi causa, cuius ignis quum refrixerit, frigent omnia simul. Non talis est amor Philosophicus, nam inextinguibili prorsus accensus igne non extinguitur. Quicunque per spiritum vniuntur spiritus, in vniione manent, quae vero per corpus iuncta sunt corpora, facile separantur. Est & parentum erga natos, & horum erga parentes proprius amor, qui Philosophico nullo modo comparari potest: nam pro gnato pater, nec pro patre filius, minus pro fratre vel sorore, soror aut frater, vel quispiam amicus vel minimae suae iuncturae pati iacturam nollet. Quis ille qui pro seipso mortem obire libenter, quanto minus pro quopiam alio velit? Vbi tandem querendus est amor? certe non alibi quam vnde processit. Sic Deus dilexit mundum (intellige hominem) ut proprium filium nasci voluerit hominem, qui pro hominibus mori, morteque sua iusticiæ, quam nos pledi debebamus, mortem persoluere posset. Non potuit enim filius Dei mori, sed homo factus, mortuus est perfectus homo filius hominis, iustusque iustitiam compleuit. O admirandus amor Dei erga homines. Non ex Gentilium inani Philosophia, nec reliquo mundi sapientum huius, tam felices vnde manant, quas (dum nos vanis attentos stu-

dijs detinet) præterimus ò miseri sodales. Ad aliam nos vocat Philosophiā amor iste diuinus. *Spiritus.* Agitedū igitur Anima mea, Cor p̄nq; meum surgite nuc, Animū sequamini vestrū. Ascendamus in montē excelsum hūc nobis oppositum, de cuius cacumine vobis ostendā iter hoc biuiū, de quo per nubē & sine lumine loquutus est Pythagoras. Nobis autē aperti sunt oculi tum prælucet Sol Pie-tatis & Iusticiæ, quo duce nō possumus à via veritatis deslesterē. Volute primū oculos ad dextrā, ne videant vanitatem antequā Sapientiā perceperint. Videbis nē relucens illud ac inexpugnabile castrum? *Anima & Corpus.* Videmus. *Spiritus.* In eo se continet Philosophicus Amor, de cuius fonte fluunt aquæ viuæ, quas qui degustarit semel, non sicut et vanitatē amplius. Ab eo loco tam amorem sua- uiq; rectā progrediendum est ad amōniōrē, in quo Sophia morā trahit, de cuius etiā fon te scaturiunt aquæ primis longè feliciores, quas qui gustarint inimici, pacem eos inire necesse est eorū, qui veniunt eō, pleriq; solēt altius tendere, sed nō omnes optatū assequuntur. Est vltra diū locus, quem adire vix licet mortalib. nisi per Numē diuinū ad immorta-litatis gradum assumpti sint at antequam introducantur, mundum coguntur exuere, ca-ducae vitæ spolio retento. Non est eō quum i 2 perue-

peruererint, quod amplius mortem timeant: imò potius indies eam amplectantur suauius, quām in mundo quid vñquam suave iudicatum est eis amplexu dignum. Ultra hæc loca postrema quicunque progrediuntur ab hominum oculis evanescunt. Si tria priora videre libet, ascendamus altius. En supra Chrystallinam arcem hanc primam, secundam videtis argenteam, ultra quam tertiam adamantinam, quarta verò non cadit sub sensum, donec ultra tertiam ventum sit. Hic est aureus & perpetuæ fœlicitatis locus, sollicitudinis expers, & omni repletus gaudio perenni. Nunc ad sinistram deflectamus oculos. En videtis mundum voluptatibus atque diuinijs plenum, in quo nihil oculo cudo displicere potest, at huius peregrinationis videamus exitum. Vallem obscuram fuliginosa repletam caligine sub finem horizontis perspicue cernitis. *Anima & Corpus.* Cernimus quidem. *spiritus.* Quum hi qualiter ingrediuntur viam eò peruererint, horum solatia vertuntur in tormenta, quorum nullus est finis. Si velitis aurē attentiū exhibere, potestis hinc v'lulatum p̄cipere, nisi vos impedit eorum gaudijs rumor, qui tam anxiè tendunt in sui ruinam. *Anima & Corpus.* Audimus profecto, sed qui fit, vt isti huic non redeant? *spiritus.* Quia miseriæ vallem

Iem hanc non vident, quousq; postremam pœnitentiæ viam præterierint, post quam non est redditus. *Anima & Corpus.* Sunt igitur aliæ viæ, per quas ab eo graui periculo deflectere possint? *Spiritus.* Imò duæ laterales tātūm in dextram huc ad nos vt videtis vergentes. Ab hoc in quo iam sumus loco per Chrystallinam arcem oportet omnes facere transitum qui resipiscunt, vt quæ videtis nūc videat ipsi. *Anima & Corpus.* Miramur quod miseriae vallem non videant priùs. *Spiritus.* Mirum non est, quia plana est via, facilis & grata, homines alliciendo seducens, tum in plano quo quis breuis appetit horizon, si huc vt nos ascendissent, utriusque viæ perceperent exitum. *Anima & Corpus.* Quo nomine vocantur? *Spiritus.* Lata quidem erroris, lateralium prior infirmitatis, posterior paupertatis, & hæc in qua sumus, ueritatis uiæ dicuntur. Quarumlibet in ostio positus est angelus Domini, qui tractus diuini Spiritus nominatur. Hoc in passu primo trahit omnes, cuius tractui se restiterint miseri mortales, laxantur habenæ pertinacibus, quos uiam erroris ingressos adhuc expectat Dominus, donec aliquandiu mundanis abusi delicijs, per propriam petulantiam incident in corporis infirmitates non immerito, cùm per hoc in errorem tracti sint. Paucissimi

quos errores suos agnoscere contingit, per priorem resipiscentiae viam ad locum hunc redeunt. Reliqua pars maxima, cum his qui primo non resipuerunt loco, pertinax vltius progreditur. Nonnulli qui per infirmitatem castigari noluerunt, & alij qui nondū castigati sunt, in paupertatem propria causa permittuntur incidere, quorum paucissimi penitentiae viam ingrediuntur. Plurimi verò progredivt in errore cęcutientes, donec in foueam cadant, à qua surgere non licet. *Anima et Corpus.* Paucos admodum videmus per penitentiae vias redire. *Spiritus.* Hoc impedit corpus. *Corpus.* At ego potius mori veilem centies, quam latam in finem usque viam perficere. *Spiritus.* Quia vidisti, sic loqueris, at vide sis huius memor in posterium. *Corpus.* Quocunque vos ieritis proptissimum sequar, sed priusquam discedamus hinc, dic precor, qui factū est, ut & nos latam non simus ingressi viā? *Spiritus.* Quibus primum Domini tractum recipere datū est, Deo non sibi ferant acceptū. *Corpus.* Trahuntur tamen omnes. *Spiritus.* Verum est, at omnes tractū non recipiunt. *Corpus.* Quenam est huius occasio? *Spiritus.* Quod in bivio existentes oculos magis ad sinistras vanitates, quam ad hunc dextrum aquæ viuentis fluuium, tam admirando fluentem artificio de

cito de montis, in quo iam sumus apice desce-
 dent. *Corpus.* Quod est monti fluminiq; no-
 men? *Spiritus.* Vtriq; primus Domini tractus.
Corpus. Sunt ne alij tractus præter hos quos
 iā exposuisti? *Spiritus.* Plurimi sunt inter has
 medijs, qui sentiuntur ab omnib. in propria
 conscientia, sed parui sunt ab his qui nolūt,
 vt antea dictum est, recipere. *Corpus.* Quid
 est quod in isto ducis admirandum fluui?
Spiritus. Vidisti tu vel quispiam unquam de-
 tam sublimi loco descendenter aquæ co-
 piam sine strepitus horrore maximam? igno-
 ras etiam pendētem aquam vltra quod mū-
 di motus superat, quantumvis intrepidum
 hominē, vel in terra Martem ipsum (si quis
 existat) excitatione soni, ventiq; terrere pos-
 se, veluti plurimis in locis videri potest. *Cor-
 pus.* Certè quibusdam in collibus sui tātūm,
 de quib. aqua desfluens à ponte satis remoto
 perterrefactos & agitatos vento prætereun-
 tes quantumcunq; fortes deiçere potuit, ni
 si quadā industria viribusq; reassumptis eo-
 rum vicissent animi, trāsitumq; sibi fecissent.
Spiritus. Primus hoc loco tractus est admira-
 tio fluuij, quā & aquæ degustandæ maximū
 desiderium & gustum, eius originis visendę
 plurimus & intēissimus amor subsequitur,
 qui degustantē etiā, vt ferrum Adamas, huc
 allicit, vt quæ discrimina rerum sint videat.

Corpus. Nunquam ego hoc per meipsum cōsiderassem, etiamsi locis inferioribus cōtrarium accidisse uiderim. *Spiritus.* Oculi tibi carrei sunt, qui non percipiunt ea quæ mūdum superant. Qui res tantum superficialiter, aut ex manifesto uident, non putant aliud in rerum natura fore, præter id quod sub sensus cadit: huiuscmodi homines quotquot sunt, non contingit huc ascende-re, nisi spiritus eorū Domini tractum ex fluminis montisque mirabili consideratione, specialique dono sentiant & recipiant. *Corpus.* Hoc unicum adhuc abs te scire cupio priusquam discedamus hinc. Quid sibi uult ad amœnissima loca tam difficilis aditus, cū propter itineris asperitatem exiguitatemq; tum ob hūius & fluminis protractum rectissimum, ut uix protenso filo quid rectius delineari possit? *Spiritus.* Video te corpus meū libenter hic moram protrahere, quo diutius mundanis laruis & fucatis oculos pascas: hos te sæpius, etiam si de dextris petas, ad sinistram detorquere, mihi suspicandi præbēt ansam, hæc te non tam sciendi curiosa cupiditate percontari, quam quod postquā hinc recesseris, mundi conspectu priuatum iri te uideas. *Corpus.* Misericordia tua faciamus hæc, responde saltem, *Spiritus.* De difficultate, qua tibi satisfiat, intellige primū ad gloriam alia quam

quam per crucem via, non secus ac ad ardua
quæque, quam summo labore nullus patet
aditus, ut facile partorum leuis, & difficile
gravis existimatio foret. Asperitatis leuitas,
ut mortis uita, non minus quam exiguitatis
amplitudo finis est. Rectilinium etiam & ca-
rens ambagibus esse debet omne quod in
Veritatis seruitam dicit. Iam habes quod o-
ptas, nec est quod moremur amplius, tu se-
quere nos. *Corpus.* Postremum hoc esto. *spi-
ritus.* Omnia hunc audisti quæ necessaria
sunt, nihil moror. *Corpus.* Saltem Anima tu
mecum tantisper mane. *Anima.* Nec te, nec
spiritum libenter deserо, tacui tamen donec
utriusque rationes audiuerim, placent quæ
spiritus loquitur, quæ tu, nihil præter morā
adferunt auribus meis. *Corpus.* Video nunc
me uitum iri miserum. *Spiritus.* Vere miser-
um, sequere nos ut fœlix nobiscum fias.
Corpus. Utinam, at ego solum quid contra
duo? *Spiritus.* Tace, post paucos dies sola cū
solum ages. *Corpus.* Quid hoc audio, tu for-
tè nos qui Dux noster es auios deseres? *spi-
ritus.* Absit vobiscum ero dum eritis. *Corpus.*
Aperias igitur quid hoc ænigmatis velit. *spi-
ritus.* Prout oculi, sic intellectus & omnia
quæ possides carnea sunt. *Corpus.* Fac saltem
intelligam. *Spiritus.* Quid si quæ tibi sunt
ob oculos non percipis, ea quæ non vides

quum dixero, qui percipies? *Corpus.* Supra quod miseris me torquet modis lapidosus, strictus & spinosum iter hoc, verbis tuis massam hanc perse grauem aggrauas. *Spiritus.* Non nisi conor subleuare. *Corpus.* Ita non feceris. *Spiritus.* Qui factum velis? *Corpus.* Aper-taloquendo. *Spiritus.* Non didici quae tua sunt. *Corpus.* Nihil tecum solum efficiam. Heus Anima mea quam semper charam habui, non loqueris? auxilium non praestas amico fidissimo? *Anima.* Dubia sum inter vos, alterutrius partem æqualiter gero. *Corpus.* Tamen Spiritum quam me sequeris libenterius. *Anima.* Deliras omnino. *Corpus.* Vtinam in itinere biuio mansilem. *Anima.* Id fecisses. *Corpus.* Præter te non potui, quæ sine possum nihil exequi. *Anima.* Nec ego præter Spiritum valeo gradum sistere, sine quo te sine sim necesse est. *Corpus.* Siccine tu parabolicè loqui tam breui didicisti tempore? *Spiritus.* Non nisi simpliciter, sed quæ nulla est oratio sicuti tenebris inuolutum es, amphibologica vel allegorica tibi videtur. *Corpus.* Vobiscum nil effecero, tacebonè si-cut ipsa tu dudum ut hæc in posterum Anima referuares mihi? *Anima.* Nil nisi bonū. *Corpus.* Spiritus te seduxit. *Spiritus.* Minime verum, at ego ipsam & te huc ad salutē duco. *Corpus.* Dicis tamen. *Spiritus.* Credes non antequam

tequam videoas. *Corpus.* An tu me cæcum du-
cis? *Spiritus.* Optimè, nec verius vñquā loqui
tus es. *Corpus.* Væh intolerabile scœlus, oca-
lis mihi tu me meis carere persuadebis? *Spi-
ritus.* Iurò docebo, *Corpus.* Audiam quæso. *Spi-
ritus.* Vidisti nos in radice montis Domini
tractus bibentes de fontis amoris? *Corpus.* Nō
bibistis. *Spiritus.* Ecce iam tu cæcitatem tuā
aperiē fasum es. *Corpus.* Cur non iussisti &
me vobiscum bibere? *Spiritus.* Quia non po-
teris, donec nobiscum videoas. *Corpus.* Quādō
tandem id fieri? *Spiritus.* Quum tu nobiscum
vniendis vnum fueris. *Corpus.* Rursus quan-
do? *Spiritus.* Quum ad veritatis arcem simul
deuenierimus. *Corpus.* Acceleremus ergo ne
diutius videns, cecū dicar, *Spiritus.* En ad ar-
cem primā Chryſtallinā appulimus, pulsa-
bo. *Corpus.* Quid opus est? porta caret forib.
Spiritus. Non decet peregrinum aduenam a-
lienos ingredi lates, non prius petit aenia.
Introduci nos iube quissquis hic imperias, *Phi-
losophia amoris.* Quis rarus admodum hospes
acclamat? *Spiritus.* Tres Philosophiæ discipu-
li. *Philosophia.* Quid hic quæritis? *Spiritus.* Philo-
sophiā addiscere. *Philosophia.* Ea que didicisti
iterū discere quid opus est? *Spiritus.* Carduos
hucusq; pauimus ad tæliiores bęas anhela-
mus. *Philosophia.* Betis implere ventrè cupitis?
Spiritus. Quouis meliori quam antea pabu-
lo, nam quas pauimus herbas, pungentes

nunc

nunc à sinistris mox à dextris inter dentes spinas reliquerunt asperimas, quæ nobis escæ talis præbent nauseam. *Philosophia*. Audio vos rudioribus quàm Schola nostra ferat imbutos esse: verùm quia non solemus recusare quotquot ad nos veniunt, introducemini, non priùs tamen quàm ante portam deponatis cornua. *Spiritus*. Præsto sumus iussis obtemperare tuis. *Philosophia*. Monis est apud nos recentiores discipulos examinari. *Spiritus*. Esto. *Philosophia*. Quid *Philosophia*? *Spiritus*. Amor est Sophiæ. *Philosophia*. Sophia quid? *Spiritus*. Veritatis est omnium summa sapientia. *Philosophia*. Quid amor? *Spiritus*. Cognitæ veritatis est insatiable desiderium. *Philosophia*. Vnde hæc habes? *Spiritus*. A' Domini tractu. *Philosophia*. Per quos? *Spiritus*. Per eos quos docuit prius ut alios docerent. *Philosophia*. In Univer sitatibus quid audistis? *Spiritus*. Inanem Philosophiam. *Philosophia*. Quid hæc docet? *Spiritus*. Contentiose rixari, pro & contra (quod aiunt) pertinaciter argumentari. *Philosophia*. Pro & contra. Quæ chimera bestia est hæc? *Spiritus*. Non sat scio quod sophismatum genus, hoc nunc ad dextram, in sinistram modò partem, instar hominis cereum habentis nasum detorquere licet, à nasutulo forte quopiam, qui cum isto retilio cæteros im merito

meritò reprehendisset, eodem ut aliorum euaderet manus excogitatum. *Philosophia.* In quem finem? *Spiritus.* Ostentationis doctrinæ causa. *Philosophia.* Est itaque doctrina falsa? *Spiritus.* Ea saltem quam audiuiimus, qua quicunque magis imbuti sunt, sapientię minus habent. *Philosophia.* In eo vere sapientia eos maximè sapientes fore, qui circa perceptibilia minùs intelligunt. Antequām intretis huc, oportet in matriculam Scholæ nostræ describi nomina vestra. *Spiritus.* Spiritus vel Animus mihi nomen est, huic Anima, tertio vero Corpus. *Philosophia.* Satis affines socij. *Spiritus.* Imò tres unico partu nati fratres. *Philosophia.* Inuocato priùs vero lumine, sic mecum loquiamini. O Pater Omnipotens Æterne Deus, Creator omnium quæ in cœlis & in terra sunt, qui nos ad imaginem & similitudinem tuam creasti, nō vt in nihilum nos redigeres, sed vt essemus tibi ad gloriam, da nobis gratiam Spiritus Sancti tui, qua possimus intelligere, & scire quænam sit voluntas tua, vt auxilio tuo faciamus eam, in tuoq; lumine videamus lumen, & veritatem amore prosequentes eam assequamur. Amen. Ingredimini iam ad gloriam Dei, vestrique salutem Amoris philosophici portas, & gymnasium in quo docetur amor perpetuus. Assidete dapibus, vt quisq; suis potu ciboq; reficia-

reficiatur. In primis Deum oremus. Oculi
 nūnū in te sperant Domine, & tu das eis
 cibum in suo tempore, manū tuam aperi
 & reples omne quod viuit benedictione.
 Non ex pane solo viuit homo, sed ex omni
 verbo quod procedit ex ore Domini. Cora
 pus ede bibeque tibi que sunt apposita cora
 pore, tui sodales cibum non ore, sed aurib.
 hauriunt, eorum ego nunc habebo curam.
 Spiritus Animaq; benignas aures adhibete.
 Quamquam à tractu Domini prīmo vos per
 eius Angelum audiuisse non dubito, studij
 cognitionisq; Philosophicorum efficaciam:
 tamen corporis mole tunc grauiores quam
 futuri modò, vix potuistis omnia ferre, pre-
 cium opere fuerit, antequam ad amoris fon-
 tem veliat, obiter ea repetere quæ hic ne-
 cessaria videbuntur. Ante lapsum Adæ nec
 lata sinistraq; via, nec miseriæ vallis extirea-
 sunt, sed vndiq; patebat aditus ad hæc feli-
 cissimaloca. Post primam hominis inobe-
 dientiam, Dominus viam hanc amplissimā
 eo tempore, nunc in strictissimam difficulta-
 tamque semitam (vti videtis) restrinxit, in
 cuius ostio collocauit Cherubin Angelū an-
 cipitem gladium suis manibus tenentē, quo
 quidē arceret omnes ab introitu fœlicis pa-
 triæ. Hinc defleentes gradum Adæ filij, pro-
 pter peccatum primi sui parentis, ad finitram
 fibimur

spicier latam viam extruxerunt, quam cui-
 tastis. Longo postea temporis intervallo D.
 O. M. secreta secretorum suorum introiuit, in
 quibus amore misereante, accusanteq; Iusti-
 cia condidit Angelo gladium iræ suæ de ma-
 nibus eripere, cuius loco tridentem hamum
 substituit auncu, gladio ad arborem suspeso,
 & sic inutata est ira Dei in amorem, seruatus
 Iusticia. Quod antequam fieret, fluuius iste
 non erat vti iam in se collectus, sed ante la-
 psion per totum orbem terrarum expansus
 toris instar equaliter, postea rediit unde pro-
 cesserat. Tandem ut Pax & Iusticia sunt oscu-
 late se, descendit affluentius ab alto manas
 aqua gratiae, totum nunc mundum alluens.
 In sinistram partem qui deslectunt, partim
 in arbore suspensum gladiu videntes, eiusq;
 noscentes historiam, quia nimium infici mu-
 do sunt, prætereunt. Nonnulli videntes eius
 efficaciam, petquitere negligunt. Alij nec vi-
 dent, nec vidisse voluissent. Hi rectè peregrina-
 tionem suam ad vallem dirigunt omnes,
 nisi per hamos resipiscétiæ vel pœnitentiæ,
 nonnulli retinuantur ad montem Syon. No-
 stro iam scculo, quod gratiae est, mutatus est
 gladius in Christum Servatorem nostrum,
 qui crucis arborem pro peccatis nostris ascen-
 dit. Hæc omnia iegum natus, diuinæq; tu-
 gratiae tempora denotant. Nunc audite quis

erit orationem

Errorum viæ mundi quæ fabricæ prius statu
 existat. Dixit Deus Adamo post lapsum. In
 sudore vultus tui vesceris pane tuo, & in do-
 lore pariet vxor tua, maledixitque terræ pro
 pter hominem, & sterilis facta fuit, quæ nul-
 lo cultu prius, sed affluentia cœlesti tantum,
 producebat fructum abundantissimum: at
 licet nunc humanis agitata sit laboribus, tri-
 bulos & spinas vix ferre videtur. Ab eo tem-
 pore quo veritatem exuit homo, de vestu &
 amictu quærendis, eum anxium reddidit.
 ipsa necessitas, quæ studiorum est mater alte-
 ra, primarum etiam artium inuētrix, ut agri-
 culturæ pariter & pastoralis exercitijs. Cœpe-
 runt itaque primi sincerique homines que-
 rere, quibus carere non poterant: impuri nō
 solum ea, sed per fas & nefas usurparunt o-
 mnia quæ suis viribus inferiora fuerunt. Nu-
 ditas docuit primum hominem carnes fron-
 dibus tegere nudas, tandem industria paula-
 tim (ut inoris est) aucta propter necessitatē,
 pellibus animalium operire: mox inde fa-
 mes, fodere, serere, suōque tempore messem
 colligere, gregis, armentorum, pecudum &
 pascuorum habere curam, & alendæ fami-
 liæ, moribus, naturæque legibus docendæ
 conseruandæque pacis, ab imbruum & tem-
 porum iniuria, casis tectisque fese nec non
 armæ sua tueri: tota primæ fuit hæc neces-
 sitatis

sitatis anxietas. His artibus primi patres æui contenti lœtiq; vixere pacis temporibus. Terra postquam repleta fuit, non potuit sufficere, ut quisque portionem haberet eius, & agricolæ forent omnes vel pastores. At oportuit alijs alios inferuire diuersimodè qui non habuerunt. Amictus & fabricæ diuersa genera produxit curiositas, inde sartores, sutores & fabri, quos acus & malleus comprehendunt sumpserunt originem. Horum diuitiae labore partæ quæsierunt otium apud nonnullos, qui sibi tātū agri compararunt, quantum victui supplere potuit, amictuiq; Penes reliquos augmentum, qui considerantes rerum penuriam vnius, & alterius abundantiam loci, mercioniu exercuerunt: hinc vectores, & animalium baiulantium actores vel agasones prodierunt. Nec victus ratio cavit suis artibus: nam pistores, furnarios, laniones, coquos & cenopolas excogitauit, in peregrinantium commoditatem & solatiū. Hæc ab initio bona fide tantisper administrata sunt omnia, donec proprium commodum, odiumq; fraternum irruperunt, à quo tempore mutata sunt hominum ingenia, tantaque possidendi fames, quantum opulentia creuit in hunc usque diem, quo nemini nemo nec sibi met fidere cœpit. Commodo quisque suo casas in splendidas mutauit do-

mos, quæ tandem in pagos, oppida, castra, ciuitates, & suburbana in vrbes excreuerūt, ab odio non immunia tamen. Postquam temporis iniuria homines ignauos, qui non proprio sed alieno labore vicitare volunt, simul & bellum peperit inter vicinos potissimū. Hoc fossis, mēnibus, aggeribus & propugnaculis, in defensionem iniuricrum dedit initia. Contra vitiorum pasta, quam otium fore scitur, bombardarum atque tormentorum execrabile genus diabolicum attulit ab inferis, quo totius humani generis (nisi diuino cautum esset auxilo) rueret societas, quæ quidem nouarum artium vltima cōcluſit mundi fabricam. Et propter dictorum varietatem pulchrum appellant mundum, qui diligunt eum: at vos auditores iudicate quænam sit eorum pulchritudo, quę quanto magis abundant, tanto quieta minūs, at magis anxia sunt. Quæ mundum, ut audijstis, concernunt, omnia labilia, nec est qui pilum horum pauper vel diues per mortem fecū deferat. Videte igitur in quibus spēm sibi reponunt miseri mortales, & quāta cura sibi cōparant nihil, quod eos perdit. Nunc audite quæſo ſœculi transitorij peregrinationē huius, errorisq; viam. Aëtatis anno ter septeno peracto, biuum electionis maxima pars agetur, omniāq; cursus per Angelū Domini tra-

ni tractus hamo retardatur. Verū pleriq; sub eo repentes, alij transiliētes, & maxima pars dū paucissimi trahūtur inter hamū & introitum erūpens vice, salutē fugiūt omnes quotquot hunc euadere tractū conantur, nulloq; frēno mundum ingrediūtur. Horū pars potissima deliciis & mūdanis abusi voluptatibus, in paupertatē à Domino Deo misericorde finuntur incidere, qua retrahātur ad priorem resipiscētiæ viam: sed inutile proflus humanum genus, cui Deo resistere iam innatum est, non desistit media quærere quib. proprio conatu laqueos euadat, quos sibi met posuit, ab eo non petens auxiliū, à quo dependet omnis misericordiæ munus. Hinc factum est, vt in sinistram vice partem officinam sibi maximam extruxerint, in qua quidem officiorum genus exerceatur omne. Huic domui præest Industria, quæ cunctos præter ignauos pigrosque recipit. Ab una parte quorumvis studiorum officinæ literariæ politæ sunt, ad quas illi se recipiunt, qui sua literas incuria reliquerant. Isti plerunq; sese conferunt ad manuales officinas ab altera parte sitas, in quib. experiuntur ea quæ literis à sapientioribus olim commissa fuerunt, ne sicut prius in experti rerum, litera sola ducantur in opiniones fallaces. Alij qui suo damno mercaturam exercuerunt, ac illi

qui manualibus incumbētes artibus in pau-
periem lapsi sunt, nouas rerum formas, inau-
dita nec visa dies ac noctes somniant, quæ
mercatoribus mercatores, & mechanici pre-
tio quibusvis passim exponunt, ut sua da-
mina cùm resarciant, tū ad optimiora perue-
niant. Quæ postquam adepti fuerint, ab In-
dustria recedentes, in secundam tendunt mū-
di regionem, per infirmitatis pontem faciē-
tes transitum, ante quem secundus Domini
tractus oves perditas ad ouile verum cona-
tur adducere, harum paucissimæ resipiscen-
tiæ viam ingrediuntur, cæteræ pontem per-
tinaciter transcurrentes, bonis iam industria
partis, liberius vtuntur quam prioribus. At
quia bonus Deus eos retrahere vellet, infir-
mitates in eos dominari permittit, tum rur-
sus ut prius remedium à se querentes, ad Xe-
nodochium etiam à sinistris per eos constru-
ctum, & per maximum confluent, cui Medi-
cina preest. Ibi Pharmacopolarū, Chirurgo-
rum & Physicorum ingens est copia, quod-
que quisque suum exercet officium. Saniti-
tate iam recuperata, non sicut antea ditiores
facti, sed diminuti bonis abeunt, pontemq;
senectutis maxima pars eorum inuita tra-
ctu Domini præterit, uno vix aut altero viâ
ingrediente postremam, quæ pœnitentiæ
dicitur. Vbi iam ad mundi regionem tertiam
deuen-

deuentum est, nil præter incuruata senū videre dorsa, rugas facierum, claudicationes, lamentationes, suspiria, reliquorum etiam id genus tēdiorū audire licet. Quæquæ cuique sua facta manent, donec ad postremum hospitium appulerit, in quo seuerus admodum hospes, nullius parca manu separatio-
nis aculeum corporis ab anima laxat arcu mortifero. Quid inde fiat, ignoro libenter, iudicium Deo, cuius est, relinquens. Mundi fabricæ, peregrinationis humanæ, ac erroris viæ statu cognito, videamus quis Veritatis viæ sit exitus, vt oppositorum debita com-
paratione facta cognoscatis, vtra vel erroris, aut Veritatis via sit Salutis. Audiuistis ante gladium Angeli primi tractus ad arbo-
rem supra fluminis ripam suspensum fuisse, cuius (nun tempore gratiæ) loco pendet ob
oculos nobis Deus Dei; filius, generis hu-
mani restaurator Christus. Is efficacius præ-
tereunte amore suo manifesto, nullisq; ve-
lato figuris, quam Magnes ferrum attrahit,
ni fortè mundi sex & allium obstet. Quicun-
que per amnis (vt suprà dictum est) eminus
apparentis admirationem, & amoris inex-
hausti cominus oblatum exemplum tracti
funt, ad nos huc se cōferunt, nec minùs ac-
vos quotquot Veritatis ministrae sumus, eru-
diendos libenter suscipimus, vt in posterum

audietis latius. Priusquam tamen id fiat, sum
ptis iam cibo & potu, gratias agamus Deo,
qui dedit omnia quae necessaria sunt omnibus. Agimus tibi Deo Patri gratias immor-
tales, quod nos cum verbo creaturisque tuis
alere, tum in hunc locum usq; perducere di-
gnatus es, ad spem vite melioris: fiat volun-
tas tua, qua perficiatur in nobis, quod per te
solum incepsum est. Amen. Nunc ad amoris
fontem nos conferamus ut bibatis. En sitim
extinguite vestram, non amplius Animus uel
Spiritus, nec Anima, nec duo deinceps uoca-
bimini, sed Mens unica fortior, ut facta resi-
stere possis inimico tuo corpori, quo cu tibi
luctandum erit uiriliter, donec ipsum natu-
ræ cursum perficiens a te separatum actu fue-
rit: postmodum est quod idem at purius de-
fecatiusque tibi diuino mysterio coniungé-
dum iterum speres, ad gloriam eius, qui cun-
cta condidit, salutemque tui. Quinam tibi sit
pugnandum audies a sequenti gradu quar-
to Frequentia, quam uos adeuntes, modò
comitabor in primum usque lapidem. Inter-
im totius uiae ueritatis progressum obiter
uobis oculos depingam. A Frequentia
recedentes & instructi peruenietis ad So-
phiæ castra, quibus excepti, longè uehemen-
tiori quam antea cibo reficiemini. Hucus-
que lac solùm degustatis: nam donec robu-
stiora

stiora facti, robustiores ferre ualeatis, adhuc
estis parvuli. Virtus nempe Sophiæ docebit
quantus sit amoris ueri fructus, quantumq;
Menti delectationem corporis adferat suc-
cubitus, utpote non minorem quām pro pal-
ma certati cum inimico suo militi uictoria.
Demū ulteriū ad Potentiam sextum gra-
dum transibitis, à qua Virtutū addiscetis e-
xercitia nedum cognoscere, uerū etiam e-
xequi. Hæc postremò ducet uos ad septimū
& ultimum Philosophiæ gradū, utpote mi-
raculum, in quo mundi martyria sunt gau-
dia. Breuiter huius uie finis, eternæ uitę gau-
dijq; perennis & perpetui primū est initiu-
m, ad quæ uos ducat ulteriū qui uos hucusq;
perduxit Omnipotens & Misericors Domi-
nus Deus, hic uobis inde sit comes reliquus:
Ite, fæliciterq; ualete fratres. *Corpus loquitur.*
Hui quis mihi nunc factus est comes? ubinā
es Anima mea? *Mens.* En adsum, quid me
uis? *Corpus.* Non te uideo. *Mens.* Iam iterū
ut prius te cæcum esse fateris. *Corpus.* Vbi er-
go Spiritus meus est? *Mens.* Et me tibi præ-
sentem quæris? *Corpus.* Deus bone, unico
uos ambo nunc ore loquimini? *Mens.* Quid
mirum, an eius es immemor quod suprà di-
xi te solum cum unica rem habiturum, dum
conquestum es cum duob. agere te debere?
Corpus. Quid audio, nunquid oculos meos

fascinastis? *Mens.* Absit à me fascinum. Verū
 haustu simul ex amoris fonte facto reducti
 sumus in vnam, vt non amplius cum duob.
 tibi prēliādum fore putes, at cum vnicā Mē-
 te. *Corpus.* Mens plurimis initium est, vt mē
 sæ, mensuræ, mensibusque. *Mens.* Vtinam &
 mēsam mensurare didicisse tuam, & mensi-
 um tuorū futurum esse finem recordareris.
Corpus. Mirum dicis, absque cibo me viuere
 scis impossibile. *Mens.* Hoc & aliud scio, nō
 ex solo pane viuere hominem, quod igno-
 ras. *Corpus.* Ex quo tu viuis? non adhuc te
 comedentem vidi. *Mens.* Rursus tuam cæ-
 citatem adfers in medium. *Corpus.* Qui sic?
Mens. Ex omni verbo quod procedit ex ore
 Domini viuo. *Corpus.* Vtinam & mihi sic ui-
 uere liceret absque labore. *Mens.* In posterū
 & tibi (non antequam tu moriaris tamen) li-
 cebit. *Corpus.* Durum nimis commemoras,
Mens. Non nisi iucundum. *Corpus.* Mortem
 iucundam facis? *Mens.* Imò his qui nouerūt
 eam. *Corpus.* Nouistine? *Mens.* Maximè no-
 ui. *Corpus.* Depinge mihi precor eam, quę se
 timendam præbet omnibus. *Mens.* Liben-
 tissimè tibi hac in re nunc obsequar. Nemo
 hanc metuit præter te. *Corpus.* Tu non? *Mens.*
 Nil minus. *Corpus.* Insanis præ nimia sapien-
 tia plus dictu. *Mens.* Tu. *Corpus.* Scio tamen o-
 mnes hanc abhorre. *Mens.* Rere. *Corpus.*
 Vtin-

Vt intelligaris loquere. *Mens.* E' re dicam ut intelligas. Mens hominis immortalis est, ideo mortem non timet, immo viriliter illam superat; Corpus vero morti subiectum est omnino, quapropter eam apprimè formidat. *Corpus.* Qui scis quòd morti Mens non subicitur? *Mens.* Scitur ex eo scilicet. Omne quod ex morte sumpsit originem est mortale, quod autem ex vita primordium habet, nō moritur, nec id quod inter vitam & mortem est medium adhærens vitæ. *Corpus.* Obscura nimium loqueris. *Mens.* Non nisi clara: *Corpus.* Quid est vita? *Mens.* Corporis est & spiritus unio, vel cohærentia. *Corpus.* Quid ergo mors? *Mens.* Est vitæ priuatio. *Corpus.* Hoc non euasi doctius. *Mens.* Audi, quam tu mortem existimas, hæc mihi vitæ est initium æternæ, iucundiusque nihil nobis accidere potest, modò tibi molesta non foret. Verum tu detestaris eam, quod scias hac te mundanis priuari delicijs, at ignoras inter has & eterna gaudia minorem comparationem similitudinemque fore, quam inter fel & mel aliquando sciam degustasse te. Tandem ut melius hanc differentiam cognoscas, est quòd consideres id quod scis, omnium nempe quæ tibi possunt unquam accidere voluptatum huius mundi continuationem: tedium (ut possim dicam) nauseam, & quod longè dete-

rius est, infirmitatem & nonnunquam immaturam inferre mortem. Si nūc cibum appetas, postquam aliquoties uentrem eo repleueris, alium quæres, quo quum satiatus fueris, iterum alium. Nec cessabis unquam in hoc mundo quærere, quod non inuenias uotis non satisfecisse tuis. De potu quid, interea dum per gulæ canalem transit, oblectat, eò dum amplius intrare non ualet, plurimùm torquet, nec ab eo potes abstinere quod occidit, mortem tamen quam tibimet infers metuis. O miserum & insatiabile Corpus, quod ab eo cauere non scit quod nocet, idque timet quod ipsum est & facit. Vides ergo brutis humanum Corpus Menti suæ dissonum, infœlicius esse, cum irrationalia nihil præter sibi necessarium appetant. Rationalia uero minime quod opus est, at magis quod necat sollicitè procurat. Ad ea iā deueniamus quæ in corporis usum extra ipsum expetuntur, ut sunt omnis generis diuitiae, propter quas indies miris diuersisque modis torquentur hominum corpora. Mentem non assequuta. Quid non moliuntur, quæ non humana pectora subeunt pericula, quibus Anima in exitiu, & Corpus miserum distrahant ab Animo, non alia de causa, quæ ut sibi de proprio corpore fingere possintidolū? Quod bysso, purpureo, coccinoq; torquibus

quibus & armillis adornatum supra Deum tacitè non verentur adorare. Maiorem suipius quàm alterius idololatriam hanc esse quis ibit inficias? Aut mortem horum esse finem deliciarum omnium, & mortis initium æternæ? O Corpus ignarum nihil præter ipsum te formidas: nam ex te mors per appetitum initium sumpfit, nihil etiam appetis quàm quod ex te est, vt pote corruptionem, quæ mortem inducit quam times. Vide igitur quàm tu tibi et minimè cõstes, quaque alijs, cum tibi nō possis, resistere valeas. Res ipsæ quoefo dum potes nobis adhærens, ne tardè nimis cupias. Ad Frequentiæ nunc hostos peruenimus, ibi te plura de hac re licebit audire.

De quarto gradu.

C A P V T . Q V I N T V M .

Quicquid amore quis prosequutus fuit, id ipsum nisi frequentauerit, eius extinguitur affectio. Quapropter nō inconcinnè dicere possumus, alimentū amoris esse Frequentiæ, quā nunc aggrediamur. *Mens.* Salue plurimū ò Frequentia. *Frequentia.* Vos quoque saluete iubeo gratissimos aduenas ac hospites. Vnde quoefo? *Mens.* Ab amoris Philosophia, hac ad Virtutis & Sophiæ castra faci-

facimus iter. *Frequentia*. Rectè. Moram apud
 nos faciatis rogo tantisper, donec peregrina-
 tionis vestre suscepit labores, aliqua refe-
 sti quiete, subleuentur. *Mens*. Libentissimè
 tibi hac in re quidem obsequemur. *Frequen-
 tia*. Intrate igitur assiduos hortos, & his quæ
 in eis sunt, ut vestris libere fruamini. *Mens*.
Gratias ingentes agimus tibi. *Frequentia*. Nō
 mihi, sed ipſi quorum sunt omnia, Deo sci-
 licet. Accumbite, parata sunt ea quibus vos
 excipere possum. In primis Deum oremus.
Alere nos digneris ô Pater Omnipotens be-
 nedictione tua. Amen. Cura te ipsum ô Cor-
 pus interim dum ego Mentem cibauero.
Mens audi. Cùm *Frequentia* sit concepti cir-
 ea *Veritatis* amorem perseverantia, non est
 aliud quàm per assiduitatem ad virtutes a-
 ditus. In isto loco nulla requies, hinc sit eti-
 am vt hic torpori nullum aedificium ex-
 tructum videatur, sed sub dio vigiles colo-
 nos horti virtutum expetunt. Videsnè ter-
 ram hanc? nisi continuò repurgaretur, pro-
 suavitatis floribus & herbis, quæ produ-
 cit, nil præter carduos & vrticas redderet.
 Non aliàs de corpore quod circunducis eue-
 niet si torpueris. Hoc tibi datum est in colo-
 niam, vt horti diu noctuque mihi commissi
 fuerunt. Quicquid in eo lolij supercreuerit,
 auferendum est tibi. Non melius illud euin-
 cere

cere poteris, quām vbi crapulam abstuleris: ea nimirum est, quē somnolentiam & pigratiam inducit. Otium quoque tolles, vt vitiorum potissima radix pereat. Nihil præter necessarium corpori concesseris, quicquid superabundabit, excrescet in vitium. Audisti superius quid corpori sit necessarium, quid salutare nunc sit audias & tibi. Corpus corrigerē si neglexeris, malè tibi propter illud erit & illi, quia tua non illius est ratio, quam abijcit, tibi commissam (vt etiam est) cognitionem Dei putes. Quapropter nec tu propter illud excusaberis, cū illi Pædagogj loco sis, nec illud propter te, quia prius ē libero seruum se fecit. Vide igitur qui cūm hortis agam, duobus modis eos curio, videlicet eradicationis & irrigationis. Priori superscentes herbas inutiles radicitus euello, ne bonas augmento suppressant. Itidem cū tuo corpore facias oportet, malas cogitationes & inimicitias à te reiiciens prius, & sic ab omni malo coércebis illud opere. Nō decet vnum docere præceptorem, & aliud facere. Si peccandi dederis occasionem Corpori, cur illud reprehenderis quæso? Corpus nihil imaginatur: Animus est qui speculacionum tacitas operationes exercet, quas deum Corpus conatur exequi. Conceptio Mentis est, Corporis autem executio. Si lo-

liam

lium euellerem herbam, & interim semen eius in terram spargerem, quid aliud præter id ipsum quod corrigerem iterum committerem vtrò? Vide igitur ne Corpori plus quam valeat adscripferis. Verum est quod ipsum ad prauos conceptus exequendos magis primum sit, eisque plus quam bonis milles delestat. Quapropter mala quævis ab ijs cogitata, quorum in locum bona subsistue, nil nisi bonum operari poterit, vel ab omni malo desistere. Hæc est vna Corpus vindicatio, alteram atidi modò. Si hortos meos ab inutilibus duntaxat vindicare, certè parum aut nihil esse in operata, cum alia longè plus necessaria cura sit eis quæ satia sunt adhibenda: scilicet irrigatio vegetabilium, alimenti pars altera, qua sine vegetare non possunt. Sic etiam aqua viua Corpus irrigabis tuum, quæ Dei verbum est, hoc noctu diuque meditare, præter hoc nihil, ut Corpus aliud quam idipsum nec loqui, nec facere valeat. Vides iam agris vel hortis optimè comparari posse corpora, quod etiam fuisse Christum Seruatorem nostrum in Euaglio legimus. Bonum semen quod in benè cultiuatam terram cadit, suum bonum affert, non secus Dei verbum quod super cor molle eccliderit, Corpus alet eius, cuius nemp cor contritum, & humiliatum fuerit. Ceterum

tum est à primi lapsus tempore sicuti lapi-
des indurata hominum corda fore, quæ nisi
verbo Dei mollificantur, dura manent in æ-
ternum. Pharaonis cor à ventre matris (ut
omnium corda sunt) durum fuit, at quia ver-
bo Dei mollicatum non fuit, induratum re-
mansit, nec propterea dicendum, quin & du-
rius postea factum fuerit. Deo rebelles & ini-
mici nascimur omnes, talesque manemus,
donec eradicetur ex nobis inimicitia per
summū Agricolā, cuius te ministram, ô Mēs
exhibe. Semen habes, agrum & aquam, nil
aliud amplius deficit, quam labor assiduus,
non interruptus. Nunquam cesses oportet
ea reuoluere quæ iam audisti, tum audies, a-
liás per intermissionem inimico tuo locum
dabis. Hæc sunt quæ tibi dicenda commi-
fit hera Virtus, à cuius Sapiētia latius doce-
beris. Ingentes & immortales Deo gratias
agimus, qui corda nostra suo lumine digna-
tus est illustrare, verboque suo reddere mol-
liora. Amen. Fœliciter ito frater, & Vir-
tutem petito. Vale. *Mens Corpus suum allo-*
quitur. Audistin quidnam Frequentia di-
xerit? *Corpus.* Audini quidem. *Mens Qui-*
nam arrident? *Corpus.* Non usque ad eō.
Mens. Quis sic? *Corpus.* Omnia de me dicta
sunt in quem verò finem tendant nescio.

Mens.

Mens. In tuam utilitatem felicitatemque.
Corpus. Faxis Deus. *Mens.* Dic quæso, scisne post hanc aliam futuram esse vitam? *Corpus.* Scio quidem. *Mens.* Scis etiam post mortem perpetuam esse mortem? *Corpus.* Non ignoro. *Mens.* In hoc mundo viuendum est tibi, ut in æternum uiuere possis. *Corpus.* Quid aliud facio? *Mens.* Indies moreris magis. *Corpus.* Insanis. *Mens.* Audi, uiuit in hoc mundo, qui mundo moritur, & Christo uiuit. *Corpus.* Quis hoc intelliget? *Mens.* Non audisti in Euangeliō, quod nisi granum frumenti cadens in terram fuerit mortuum, ipsum solum manet. *Corpus.* Quid ad rem? *Mens.* Tu granum illud es quod in terrā cecidit, quia tu nil nisi terra es. *Corpus.* At audiui Frequētiam ad uerbum Dei granum in Euangeliō retulisse. *Mens.* Iam audio parum animaduertisse te. *Corpus.* Equidem. *Mens.* Non es bonus Theologus? *Corpus.* Sis tu mihi. *Mens.* Verbum hoc, mortuum fuerit, significatiōnem habet actiuam, si granum frumenti pro uerbo Dei sumptum fuerit, id est mortificauerit, alias male quis interpretabitur, qui uerbū Dei mori posse temerè dicet. Sed optimus uidetur sensus iste. Nisi uerbum Dei cadens in cor hominis illud mortificauerit, & passiuè sic etiam intelligi potest, nisi Corpus & cor hominis que terra sunt, id est terrena,

per

pet verbum Dei cadens in illam terram fuerint mortua vel mortificata, hoc est nisi granum illud reperit, & in utilitatem, & dignationem vel multiplicationem conuerterit, ipsum solum manet, id est, fructum non ad fert. Vel Christiane magis, nisi granum conjunctum sit per unionem cum corpore mortificato, separata manent ambo sine fructu. *Corpus.* Ettu Theologiæ facis nasum cereum cum cæteris? *Mens.* Adhuc es rebelle. *Corpus,* ad Virtutem accelerandum esse video. Sed opportunò iam appulimus:

De quinto gradu.

C A P V T . S E X T V M .

Non alias quam assiduo labore habitus omnis acquiritur, frequeti rerum arduarum usu, nec non assuetatione reddimur ad molesta quæquæ, vel quantuis difficultia libenter sustinendum aptissimi, consequimurque vires, quibus grauia quævis levissima fore videntur ob spem rei desideratæ. Quapropter ad hanc Virtutem acceleramus. *Mens iterum loquitur.* O Sacra iube tuas nobis portas pandere. *Virtus.* Quis es qui nos adire cupis? *Mens.* Duo sumus Philosophiæ tyrunculi. *Virtus.* Quid queritis? *Mens.*

I Virtus

Virtutem addiscere. *Virtus*. Iustam rem pectitis, quæ nullo modo vobis negari debet. Quos antea præceptores habuistis? *Mens*. Amerem Philosophicum, & Frequentiam. *Virtus*. Gaudeo tales initia vobis dedisse. Quid vos ad hæc studia capescenda mouit? *Mens*. Desiderium cognoscendæ Veritatis. *Virtus*. Radix est & mater omnium quæ Deus instituit Veritatis cognitio. Sed in quæ finem cupitis eam cognoscere? *Mens*. Ut eam exercere valeamus. *Virtus*. Erga quem? *Mens*. Deum & proximum. *Virtus*. Bona quidem intentio, cui Deus fœlicem exitum det precor. Quæ sunt vobis nomina? *Mens*. Mihi Mens, Corpus huic nomen est. *Virtus*. A quo accepistis ea? *Mens*. Ab Amore Philo sophico Mens vocata sum, à vulgo Corpus nomen retinet. *Virtus*. Quid Menti cum Corpore conuenit? *Mens*. Nihil omnino, sed omnia nobis in controværia sunt. *Virtus*. Quid audio. *Mens*. Mundum ægrè fert Corpus relinquere. *Virtus*. Salutem refugit omne quod mundum semel induit, & non nisi maximo labore potest ab eo retrahi. Fratres ingredimini, & quod in vestri gratiam præstare possum, æqui bonique consulito precor. Corpus accumbe tuis, ventremque tuum cura, Mens à me cibabitur. O Pater cœlestis qui cunctos reficias, verbo tuo veritatis in

In vitam æternam alere nos digneris. Amé.
 Audi Mens. Rerum Virtus est vniuersiusque
 rei Veritas, & Veritas efficacia per signū aut
 experientiam nota, & efficacia cœlestis in-
 fluentia. Quicquid ex cœlo nō est, Virtus di-
 ci non potest, at eius simulachrum falsum.
 Depinxerunt olim nobis Virtutes Philoso-
 phi, qui Deum ignorarunt, quia filium eius
 in quo Dei Virtutes omnes patefactæ sunt,
 non intellexerunt. Solēt etiam recentiores
 alios imitati, Virtutes in Theologicas, & Æ-
 thicas partiri, quo quidem inter doctos vi-
 ratos absurdius dici nihil potest, quia Virtus o-
 mnis est à Deo, ergo Theologica: quæ dici-
 tur Æthica, nisi ex Deo fuerit, nullo modo
 Virtus erit. Romanoru in hostes fortitudo,
 pertinacia: magnanimitas, superbia: pru-
 dentia, fraus & dolus: abstinentia honoris
 ambitio, sic de reliquis: vitia potius quam
 Virtutes fuerunt, quia non ad gloriā Dei, sed
 hominū patrata sunt facinora. Christiani Phi-
 losophi Veritatem solam habet pro Virtute,
 quam in fidem, spem, & charitatem diuidit.
 Ex his tribus & in his tota consistit Veritas,
 & quicquid in his non reperitur, falsum est,
 tamen intellectualib. quā naturalib. Est enim
 fides eorū certitudo quę audiūtur, hac ratio-
 ne dictū est fidē ex auditu fore, quia quod vi-
 detur, fides nō est, sed sciētia certa per oculū

demonstrata. Eius testimonium præbet Scriptura S. Credidisti quia vidisti. Beati qui nō viderunt & crediderunt. Est etiam in rebus naturalibus veritas quedam, quæ non videatur oculis externis, sed mente sola percipitur, cuius experientiam fecerunt Philosophi, eiusque talem esse Virtutem compererunt, ut miracula faciat, cum insensata idem etiam virtute sibi cœlitus contributa præstare possint. In eo tota consistit ars, ut à suis compendibüs huiusmodi Spiritus liberetur, non secus atque iam dictum est, Mensem à suo corpore liberam fieri debere. Corpus igitur carcer est, quo Virtutes impediuntur Animæ, Spiritusque rerum naturalium suas vires ut exerere non possunt. Talis & eiusdem est efficaciæ Spiritus huiusmodi rerum insensatarum, pro sui subiecti ratione, qualis est in hominibus indubia fides. Est igitur hominū virtus fides vera, cæterorum omnium, eorum est efficiaciæ veritas. Exempli gratia, credere nollet in expertus rerum naturæ Physicus, cdauer animalis venenosī siccum & proissus aridum, infecto veneno vulneri vel apostemati pestifero superpositum, virus omne penitus ad se trahere, quod Chymistis naturæ Virtutum scrutatoribus est notissimum, & ex vi Magnetica naturæ compertum habent. Cum igitur tales non credunt id præstare posse

posse naturam quod potest, indigni virtutibus eius non merentur, ex ipsius naturae scrinijs arcanum vel minimum assequi. Si etiam experimentum viderint alicuius, non perquirent ulterius qua tandem ratione simile quid fiat, sed experimento contenti solum, utentur eo: hac in ignorantia maxima pars Physicorum hæret, hoc habet, inquit, à quo non est curiosius perscrutandū. Verum Chymista Physicus non contentus experimento, nec quod à cœlo habeat, sed à qua parte cæli perquirit Anatomiam creaturæ magnæ, cum ea quæ de Microcosmo fieri debet comparationem faciēs. Quod quidem quatuor modis & instrumentis efficeri nititur, utpote Geomantia, Hydromantia, Pyromantia, & Astronomia Chymicis, non auguralibus. Geomantia terrarum in rebus naturalibus, aquarum Hydromantia, igniū Pyromantia, cœlestiumque Virtutum Astronomia nostræ sunt inquisitiones, quas Artifex amore Philosophico percitus libenter aggregitur, spe fretus (qua etiam alitur) ad eam rei peruenire se posse veritatem, de qua sibi spes est insita. Patet igitur spem fidei stimulum esse, vel futuræ certitudo veritatis. Nisi quis certò sciat acquisitum se quod prosequitur, friget in eo conatus, at ubi fidem suam opinionem confirmauerit, Frequentia

nimirum adiutus & ingenio, nihil non affo
quitur. Verum hoc loco fidem per charitatē
comprobari non est ignorandum, sicut etiā
per bonum aut malum mota, bene vel male
potest operari. Est igitur charitas actu bona
fides exequuta. Quis de vera fide iudicare
poterit alias, quam docuit is qui vera fides
est, ab operibus eam esse cognoscēdam. Nō
nulli rem intelligentes à seipsa dixerunt in-
cipiendam esse charitatem, quod sic intelli-
go. Hominem oportet Christianum, per Fre-
quentiam sibi Virtutis habitum & charitatis
contrahere prius, antequām in alios exerce-
re valeat actu. Disce Mens igitur in propriū
Corpus exercere Veritatem & charitatem,
vanos eius appetitus coērcendo, sic ad o-
mnia tecum promptum erit, quod ut fiat o-
peram dabo, de fonte Virtutis vna tecum bi-
bat, & ambo tunc unum facti, pacem habebi-
tis in unione. Corpus accede ad fontem hūc
vt cum tua Mente bibas ad satietatem, & in
posteriorū non sitias amplius vanitates. O ad-
miranda fontis efficacia, quæ de duobus u-
num, & pacem inter inimicos facit. Potest
amoris fons de Spiritu & Anima facere Mé-
tem, sed hic de Mente & Corpore virum u-
num efficit. Gratias agimus tibi Pater, quod
filios tuos inexhausti Virtutum fontis tui
participes facere dignatus sis, Amen. In nunc
vir

vir prudens factus ad Potentiam, à qua constantiam addisces, & fœliciter Vale.

De sexto gradu.

C A P V T S E P T I M V M

Vicinque virtibus destituti sunt, ne-
dum imbecilles existimandi, verū
etiam ad ardua prorsus inualidi. Pa-
riter & qui Virtutem assequunti sunt, nisi hāc
exerceat absq; intermissione (sicuti supra de-
Frequentia dictum est) indigni sunt ad Poten-
tiam acquirendam, qua resistere valeant ad-
uersis. Nam qui dissipantur laborib. in hoc
toto prälio Philosophico sustinēdis, adhuc
sunt impotentes. Est igitur ut Potentiā istā
adeam. *Virum factus homo Potentiam alloquitur.*
Aperi quæso diua Potentia mihi. *Potentia.*
Quis huc introduci vult? *Vir.* Homo Vir fa-
ctus. *Potentia.* Vnde huc prodī? *Vir.* A' Vir-
tute missus sum. *Potentia.* Cuius gratia? *Vir.*
Confirmationis in Virtutibus, quas à mini-
stra Veritatis accepi. *Potentia.* Rectè, sed qua-
ratione id fieri posse crediss? *Vir.* Potentia qui-
dem. *Potentia.* Cuius tandem? *Vir.* Verita-
tis. *Potentia.* In quo Veritatem esse putas? *Vir.* In Altissimi solius Virtute sitam esse Ve-
ritatem omnem minimè dubito. *Potentia.* Iā

confirmatione dignum exhibuisti te, qua-
propter animaduerte ad ea quæ tibi sum ex-
positura. Potentia est acceptæ Virtutis à Do-
mino constantia. Non est quod qui placet pu-
tet se vel minimam Virtutis scintillam ab-
de quām à Deo habere posse. Quod si quis à
seipso vel ab alio quām dictum est, querat,
loco Virtutis vitium in sui perniciem con-
sequetur. Soliti sunt ita Gentiles olim coper-
ibus heroicis (vt vocarunt) Virtutes non alia
de causa venari, quām vt posteritati famam
de se relinquerent, in ea summum bonum
& fœlicitatem sibi miserè ponentes. Verū
quinā eis successerit, huiusmodi memorabi-
lium exitus apertè nos docuit. Regnum eo-
rum quod in arena fundatum esset, non su-
pra petram, ruere fuit necesse, cuius ruinæ
quidem non maius vestigium relinquitur,
quām vt posteris horum stultitia pateat, vt
Romę, nec non in plurimis alijs locis. Super
Veritatis petram si Gentiles ædificasset, sta-
bile fuisset regnum eorum. Non sunt homi-
num sequenda vestigia, sed Veritatis, in qua
stabilitia sunt omnia. Melius non poteris con-
firmari frater, quam per Virtutem ipsam, quæ
nihil est aliud (vt suprà dixi) quām Veritas.
Hanc si in omnibus operibus tuis & verbis
obseruare totis viribus conatus fueris, ipsa
te confirmabit in dies magis, donec in præ-
lio po-

Si potens factus, ut leo, mundi vires omnes
euincere valeas, mortem non timeas, nec e-
tiam quicquid diabolica tyrannis excogita-
re possit violentiae. Ut aurum purum in igne
semper purius & glorioius absq; diminu-
tione diutissimè iubilat, non aliàs in omni
martyrio professores Veritatis confirmati
gaudent, ut infrà latiùs apudies. At hoc est no-
tatu dignum, quòd non aliàs quàm ex Fre-
quentia quorumuis operum & artium ha-
bitus acquiritur, & promptitudo: sic etiam
ex obseruatione sedula Veritatis tam in fa-
ctis quàm in dictis, constantia Virtutum cœ-
litùs infunditur ad Potentiam, quæ tandem
obseruatione non intermisla transit in mira-
culum: ad quòd nunc anhelandum est tibi,
hac iter facito. Vale.

De septimo gradu.

C A P V T O C T A V V M,

NECESSARIUM est Philosopho, qui mira-
dorum artifex esse cupit, ut quasuis
aduersitates, mundique molestias conténat,
aliàs frustranei conatus eius erūt. Videamus
igitur quinam id quandoq; factum sit. Mira-
culum est constantiæ Veritatis effectus, in
cuius declarationem vnico tantum vtēmūr

exemplo quo patebit aperte miraculum Philosophicum. Abderita quidam Philosophus Democriti sectator, Anaxarchus nomine, correptus ab inimico suo Nicocreonte Cypri Tyrano, propter Veritatis professionem hoc martyrio fuit exceptus. In exciso lapi de viuus pistillo malleone dum contundetur ferreo, viriliter ait. Tu de Tyranne,unde corpusculum hoc Anaxarchi, Mentem eius, aut Anaxarchum ipsum non tundis. Quod cum Tyrannum pessime haberet, ne Veritatem loqueretur amplius, quam audire non poterat, tortori commisit, ut linguam truncaret Philosopho: verum proprijs dentibus ab scissam & masticaram in Tyranni patens os expuit, antequam eius corpus in Pultes contulsum foret. O admiranda viri constantia, quae tanto non perterrita martyrio, sed mortem summo cum gaudio sustinens, mundi Tyrannidem vicit.

Expositio quedam eorum que de gradibus Philosophicis iam dicta sunt.

C A P V T N O N V M .

Ista Philosophia paucissimi hactenus cognita fuit, ob difficultatem eorum quae scripta fuerunt obscurius ab alijs & enigmatis

ticis umbris inuoluta. Verum quod absconsos nemini prodesse thesauros inuitè satis ferrem , facere non potui, quin pro viribus doctis dignisq; virtutis , partem eius ficerem, quod Omnipotens, Misericors & Iustus Dominus Deus dare voluit, non ut mihi soli seruarem, sed & alijs communicarem pro liberalitate qua nos ipse respicit indies, ac prosequitur. Hinc euenit, ut non contentus ea declaratione quam proposui, iam & aliam in studiosorum gratiam addere non pigeat, Quapropter æquo recipite, quo vobis etiam offertur, animo fratres. Mens ut etiam fides est verè donum Dei gratuitum, sic & Virtutes omnes. Hinc non sequitur (ut aliqui putant) ad eas acquirendas non esse laborandum, quia Deus ignavos & segnos non exaudit, immò potius eorum orationes tanquam blasphemias reiçit. Magna certè foret hominum insania, panem à Deo si pesterent, arare quidem & serere nollent. Non minor est desiderare Mentem, & expectare, nulla prorsus ad eam acquirendam adhibita cura vel diligentia . Maxima vero vesania si quis tam ignarus foret, ut labore solo , gratia Dei non implorata, prius hanc acquiri posse putaret . Benedictione sua Deus diligentes replet, quum fatigata petunt, negligentes vero non exaudire

exaudit etiam si petant. Petere verè dicitur
 quis non solum ore, sed corde, vel cum affe-
 ctu quid quum exigit. Quapropter implo-
 rationis auxiliij diuini primum admonēdos
 huius Philosophiæ recentes discipulos fore
 iudicauit, deinceps accuratissimæ diligentie
 in disponendo seipso ad huiusmodi gratiâ
 recipiendam. De hac dispositione solum tra-
 catus iste differit, gratia verò petenda est de-
 super à datore lumen O. M. D. Nec putet
 quispiam suprà me diffiniuisse Mentem, nō
 magis quam Paulus eisdem verbis fidem,
 quam à Deo solo petendam esse docet, non
 à proprijs viribus nec aliū de. Et quia huius
 artificiatæ dispositionis tres sunt potissimæ
 partes, utpote Physica, Moralis & Metaphy-
 sica, necessarium fuit qualibet hac in tracta-
 tione progredi, quod legentibus, riteq; per-
 pendentibus aperte liquet. Impossibile est
 malæ vitæ hominem possidere thesaurum
 sapientiæ filijs reconditum, & male sa-
 num ad illum inquirendum, quanto minus
 ad inueniendum aptum esse. Hæc est ratio
 quare de Moralibus & Physicis corruptis,
 per Metaphysica medicamina corrigendis
 loquamur. In corpore humano, latet quædā
 substantia Metaphysica paucissimis nota,
 quæ nullo penitus indiget medicamento,
 sed ipsa medicamentum est incorruptum:
 verum

verum quia Physicorum corporum corruptionibus obruitur & impeditur, quod minus perficiendi suas actiones exerceat, Philosophi diuino quodam afflatu cognoverunt hanc virtutem, cœlestemque vigorem à suis compedibus liberari posse, non contrario veluti Physica docet, at simili. Cum itaq; tale quid siue in homine siue extra ipsum inueniatur, quod huic est conforme substantiae, concluserunt Sapietes, similia similibus esse corroboranda, pace potius quam bello, vel contrarijs esse pellenda contraria. Pater ex his triplicem labilium esse Medicinam: videlicet Metaphysicam, Physicam atq; Moralem. Ad Physici corporis dispositionem artificiata, utimur Metaphysico remedio, quo corruptionem eius ad naturalem digestiōnem & expulsionem arceamus: hoc operante natura per formam intrinsecus roborata. Hæc est præparatio corporis nostri Physici, Metaphysico modo facta, per quam ad separationem facilius peruenitur absq; corruptum impedimento. Colliget inde studiosus lector, à Metaphysica per Alchymiam ad Physicam debere fieri transitum, operando Philosophice. Quid artes in Vniuersitatibus audiuisse, vel priuatim legisse, nisi de Potentia deducantur in actum, quam Pittaco suum cheyre magis prodefit? certe nihil, quia omnis

Omnis scientia quæ non probatur experien-
tia, non est ars, at hærens ignorantia. Nūc ad
separationem voluntariam progrediamur,
quæ morali Philosophia perficitur. Comple-
ta corporis præparatione facile separabitur à
reliquis partibus, quñ eidem quicquid præ-
ter Philosophicam necessitatem appetierit,
ab Anima sua sū quidem Animi vel Spiritus
denegatū fuerit: quid Philosophica sit neces-
itas, diçum eis antea. Resultat ex separatio-
ne hac vniō priori Animi cum Anima scilicet
per studiū Philosophiae moralis cōtinuatū.
Erant hæc studiosis repetenda, quò facilius
intelligerent qua ratione Metaphysica Physi-
cis & Moralib. hic mitcuerim, & quādo Mo-
talia Metaphysicis, & hæc illis cōparāda sunt
ac Physicis, ne forte sub labyrintho introitū
ad rē capescendam videar lectorib. prestru-
xisse. Philosophi studiū suū in inquisitione
Veritatis, per opiniones rationi consonas, di-
sigunt in his quæ sensum fugiūt. Chymista-
nū verò studiū est in sensualib. non sensualē
illā Veritatē à suis compedibns liberare pos-
se, per quā cœlestes Virtutes admodū subtili-
venētur ingenio. Quicūq; Chymisticā artē
addiscere vult, non Philosophiam illā sophi-
sticā & scholasticā, sed eā quæ Veritatē do-
cet addiscat opoiet. Veritas enim in arte
Chymistica per Manualē practicam & Pyro-
uantiam

mantiam separatione partium à suo toto sa
 Et a quæritur, quod studium Alchymistarum
 est. Non est quod quispiam putet me hīc
 Theologica tractare velle, quia de Spe, Fide,
 Charitate, Pace, Misericordia, Iustitia, ne enō
 alijs differam, sed talia quæ rusticum & pue
 rōs latere non debent, ex quibus altius quā
 litera sonat repetitis, omnem scientiā & artē
 in omnib. tam cœlestib⁹ quā prophanie re
 bus, hauriūt Sapientiæ filij. Frustra laboratis
 omnes abditorū naturæ secretorū indagato
 res, quiū aliam ingressi viā quām decet, vires
 virtutesq; terrenorū per terrena detegere co
 namini. Discite igitur cœlū per cœlū, & non
 per terrā, sed huius per illius Virtutes cognō
 scere. Nemo enim ascēdit in cœlū quod que
 ritis, nisi qui de cœlo quod non quæritis il
 luminet eum. Incorruptibilem quæritis Me
 dicinam, quæ corpora nedum à corruptio
 ne transmutet in verum temperamentum,
 sed etiam temperata diutissimè conseruer,
 alibi talem quām in cœlo reperire non po
 teritis vnquā. Cœlum Virtute sua, per inuisi
 biles radios, in terræ centrū vndiq; cōcūrse
 tes, omnia penetrat elementa, & elemētara,
 generat souetq;. Fœtus etiā vtriusq; parentis
 naturam in se retinet, vt in eo parens vterq;
 potētia & actu sit reperibilis. Quis hærebit
 adhuc nisi lapis in generatiōe Philosophica,

Si declaratio hæc adhuc tibi non sufficerit,
 cum illis quæ suprà datæ sunt, non est amice
 lector, quod tecum agam latius. Verum ne
 tibi de me conquerendi maneat ansa, dicam
 viterius. Disce ex teipso quicquid est in cœ-
 lo & in terra cognoscere, ut sapiens fias in o-
 minibus. Ignoras cœlum & terram prius vnu-
 fuisse, diuino quoque artificio separata quo-
 te & omnia generare possent? si hoc nosti re-
 liquum te fugere non potest, aut ingenio ca-
 res omni. Rursum in omni generatione sepa-
 ratio talis est necessaria, qualis de te suprà
 dixi fiendam, antequam ad veræ Philoso-
 phiæ studia velum applices. Ex alijs nunquā
 vnum facies quod queris, nisi prius ex tei-
 pso fiat vnum quod audisti, latiusq; audies
 in sequentibus. Nam talis est voluntas Dei,
 ut pīj pīum consequantur opus quod quæ-
 runt, & perfecti perficiant illud, cui fuerint
 intenti. Malæ voluntatis hominibus, nihil
 nisi malum quod seminauerint metere da-
 tur: immo quod maius est, persæpe bonū eorū
 semen in lolium propter ferentis malitiam
 conpertitur. Fac igitur ut talis euadas, quale
 tuum esse vis quod quæsieris opus. Scito, fra-
 ter omnia quæ dicta sunt, & in posterum di-
 centur, intelligi posse de præparationibus
 Alchymicis. Non alias enim quam partium
 hominis per speculatiuam Philosophiā, se-
 paratio-

parationem fieri diximus, de reliquorum
 corporum separationibus igne factis intel-
 ligendum est. Et nisi talis fiat separatio, fru-
 stra laborant Alchymistæ Medicinam vni-
 uersalem quærentes, quæ possit omnibus
 indifferenter mederi morbis. Consideráda
 sunt omnia diligentissimè, quæ de homine
 dicta sunt in präcedentibus: nam vnicum
 non est verbulum, quod ad arte in referri
 Chymicam non possit, & in eius declaratio-
 nem nō faciat. Est enim talis amor, inter in-
 sensatorū partes, & inimicitia, qualis in par-
 tibus hominis. Vérum in illis nō magis quā
 in istis vnio vera fieri potest, corruptione di-
 etarum partium non ablata priùs ante con-
 iunctionem. Quapropter pacem inter inimi-
 cos, est quod facias, ut amici conueniant in
 vnum. In omnibus corporibus imperfectis,
 & ab ultimata sua pérfectione deficiéntibus,
 sunt amicitia & inimicitia simul innatæ, hęc
 si tollatur hominis ingenio vel industria, ne
 cessit est alterā ad ultimatā suam perfectio-
 nem deuenire per artem, quam in hominis
 unionē declarauimus. Separa per ignē igitur
 ab uno quoque corpore partes suas, impuras
 mundifica, quæ puræ sunt mundatione nō
 indigent. Puris pura misce, leuioribus tamē
 graviora sublimato priùs, ita fiet quod suprā
 dictum est, fixum volatile, corporēum quo-

m que

que spirituale. Hactenus Alchymiae Physicae
comparationem tetigimus, quare supersedē
dum erit hic tantisper, donec ea quæ reliqua
sunt in Alchymia Metaphysica prosequuti
fuerimus. Erit hoc loco tamen admonēdus
lector, ut ea quæ dicta sunt intelligat ex cō-
paratione discreta, vel alias ipsum confundi
necessum est, quare differentiam eorum cir-
ca quæ dubitare posset ponere non pigebit.
Quoties insensitorum feci mentionem, de
vegetabilibus & minerabilibus intelligi cu-
pio, quæ licet animam suam habeant vege-
tabilem & mineralem, ad sensibilium tamē
differentiam id faciendum est. Alchymistis
contradicere nolo, qui cunctis Corporibus
naturalibus Spiritum, Animam, & Corpus
modo suo tribuunt, quod etiam negantibus
ad oculum demonstrare possunt, quoties o-
pus fuerit. Item pro brutis vel irrationali-
bus sensitua pono, per quæ rationalia non
intelligo, quæ licet Animam sensituum cum
rationali habeant, potiorem vtpote rationa-
lem in eorum significatione capio. Demum
circa prædicta non ignorandum est separa-
tionem rationalium esse duplēm, vtpote
voluntariam, de qua suprà loquuti sumus, &
naturalem quæ ad Chymicas non pertinet:
sensitorū etiam duplēm, vt naturālē & ar-
tificiatam, quæ posterior Chymiā cōcernit.

Vclun-

Voluntaria separatio fit partibus in toto ma-
nentibus: naturalis & artificiata non. Instru-
mētum separationis voluntariæ Spiritus est,
& spiraculum Vitæ: naturalis mors, & ignis
artificiaæ. Nihil obstat iam quin rationa-
lium Alchymiam, illi quæ de sensibilibus &
non sensatis fieri potest æquiparare valeat.
Quod verò hoc posteriore tractatu rationa-
lium Alchymiam præposuerim, non frustra
factum putes, quia hac & naturali non intel-
lectis, artificialem necessariò te continget i-
gnorare. Sed ne tibi videar in Alchymia na-
turali defecisse, de hac nunc tantum audies,
quantum ad reliquorum intelligentiam, ti-
bi sufficiat, cætera priori parte, priorique
tractatu satis abundè scripta sunt: à separa-
tione faciam exordium. Scis hoīinem
peracto sibi à natura constituto vitæ cadu-
cæ termino, suas in partes resolui, quas su-
præ Spiritum, Anima, & Corpus esse di-
ximus, hoc operante mortis corruptio-
ne, per ignis naturalis extinctionem. Hu-
more deficiente radicali recessunt Spir-
itus & Anima reliquo Corpore, quod i-
terum in suas elementares per putrefac-
tionem in terra factam separatur: quod-
libet elementum ad suum chaos redit,
terreum, terra deuorat, aqueum aqua, sic
de reliquis. Spiritus & Anima redeunt

vnde processerant, non vt à corpore semper separata sint, sed vt meliori compositione iungantur in vnum artificio diuino, post quam vnionem non separantur amplius. Hæc est vnionis maxima Virtus inseparabilis, & partium in vnionem compactio, cui se conformare debet ea quam ante morte fieri posse docuimus. Ruris nisi animalium elemēta corporū elementis nutriantur, Spiritum nec Animam retinere non possunt. Cibus & potus in stomachum proiecli coquuntur in digestionem (aliàs partium separatio naturalis fieri non potest, quām per corruptionem, aut putrefactionem) & artificio naturæ purum ab impuro separatur, vt puriori substantia cibi potusque, terræ, aquæ, aëris & ignis, humani corporis terra, aqua, aër & ignis alat, impuriore materia ciborum & potuum huiusmodi suis emunctorijs electa, quæ crassæ materiæ rursum pars quælibet, suum (vt suprà diximus) chaos petit. Ignis in homine est elementum vorax, reliqua puriora consumens elementa, nisi purioribus exteriorum reficiantur elementis: quapropter necessarium est alimentum, aliàs ipsum se, cum reliquis absunit, quo recedente locus Animæ non relinquitur in corpore nec Spiritui. Talis ignis est ignis, & aliorum elementorum vno seu Anima, sine qua nulla compo-

componuntur elementa sed separantur. In elementis igitur amor est Philosophicus, hunc amplectere solum, si Physicus, vel naturalis Philosophus esse cupis, alias non Physicus, at naturæ vastator potius euades. Ut verus ergo naturæ scrutator fieri possis, ad assiduum opus à speculatione mox te conferas oportet. Nam impossibile est Artificem aliquem in arte sua promptum idoneumque fieri, nisi per frequentiam & assiduitatem operis habitum sibi cōtrahat. Quid pistori pistorem operantem sœpius ac sœpiissimè vidis se profuisset, nisi manum in pastam ipse mittens toties id repetiisset, donec iam habitus pistor factus, alium docere valeret? Quod quibusdam artem Chymicam addiscere cupientibus euenire solet, ut putent eam lecta tantum assequi posse, vel paucis admodum operationib. quæ tamen inter omnes artes quas Deus & natura dedit vñquam difficillima plurimisq; nota minùs existit. Herculeus certè labor est, mentem, corpus & ætatem hominum superans, nisi Myriadum inter centena millia millies, vix datum sit vni vincere, hoc est perfectū scopum artis attingere. Possunt verò nonnulli naturæ multa secreta vel arcana summo studio laboreq; detegere, quæ faciunt ad rem Medicam, plus quam alia quæuis olim extra dictam artem

inuenta. Sed vniuersalem illam reperire Medicinam, de qua s̄æpenumerò diximus, paucissimis haecenüs contigit: solum his quis esse Dei miserentis gratia prius in id ipsum quod optant reducere potuerunt, hoc est, qui corpora sua repurgarunt ab immunitia, naturalium etiam corporum nubes abstulerunt. Suadeo quibusuis artis huius inuestigatoribus, vt alsi duò Deum orent, ac operentur, fieri minimè poterit quin æsequatur id quod in Iesu nomine petierint à Datore lumenum. Sed primò considerent quid sit petere Patrem in Filio: non aliud est certè quā id solum exigere, quod sit ad gloriam Dei Patris & Filij. Solent multi quod eis utile videtur optare, sed non nisi quod verè utile est à Deo consequuntur. Brevis hoc dico, Diligentes & frequentes Deus conatus adiuuat, despicitque negligentes. Diligamus itaque bonum, vt malum non appetamus. Animaduerte igitur ad ea quæ latius explicaturus sum. Cuique rei sua Virtus inest, & cœlestis influentia, quæ tamen externis oculis minimè videri potest, sed eius effectus tantum. Videmus attractionem ferri factam à Magnete, vim verò Magneticam in ipso lapide latentem videre non possumus, quia Spiritus est, & sub sensum non cadit, sic de alijs.

Vinum

Vinum in se diuersas vires etiam habet, quæ per experimentum artis Chymicæ cognitæ primum fuerunt à Philosophis in eius separatiōne. Spiritus eius calefacit & exsiccat, hinc latet in aqua illa quam ardētē vocat. Corpus eius occultam in se contrariam potestatem habet, humectandi nempe cum refrigerio, cuius experientiam in aceto videlicet, ac in phlegmate post separatiōnem ardentis aquæ relicto. Facultates istæ sunt omnino contrariae propter separatiōnem, at ante non ita diuersæ, quia tunc de mixtione per vniōnem naturalem plus participant in omnibus alijs Corporibus naturalibus tales inesse Virtutes iuxta magis & minùs, quis nisi Mente captus ibit inficias? Non erit Philosophus quicunque negauerit panem vel frumentum habere Spiritum in se non minùs efficacem quam sit vini Spiritus, licet non sit in pane tam abundans ac in vino, tamen pro pari sū quantitate æquè efficax. Si talis potest à pane vinoque separari Spiritus artificialiter, quanto magis naturaliter eius sit in homine separatio. Possunt ex ipsis Philosophicæ transmutationes intelligi. Nonne scimus panis & vini puriorem substantiam in carnē & sanguinem transmutari, deq; vegetabili

forma non visibili formam visibilem & animalem fieri? Non propterea mutantur species rerum, sed formæ. Quis adhuc dubitat, Philosophicas transmutationes fieri posse per artem in homine longè meliores, quæ faciat ipsa natura per panis & vini transformationem, cùm alia pleraque sint in rerum natura corpora, quæ maiorem virtutem naturalem, & cœlestem influentiam habent, à quibus non alias quām à pane & vino separari spiritus, & in hominis substantiam, carnem & sanguinem transmutari transformarique potest, & excellentius quām à natura fieri valeat. Sed cur ea sepius repetam quæ luce clariora sunt Philosophi? qui fidem adhibere noluerit experietur arte Chymistica, quam si ignorauerit, addiscat priusquam experiatur: nam si per communem artem destillatoriam talia facere conabitur, oleum & operā perdet. Nemo pro suo commodo cogendus est, sed admonendus tantum, quod si contemnat, proprio, non admonentis danno fecerit. Licet etiam à Corporibus naturalibus sensatis & non, Virtutes uti supradictum est, extraxerit: nisi tamen ulterius per artem Chymicam deducantur ad extremam suam potentiam, ad aliquod excellens opus non erunt idoneæ, sed quanto magis depurantur & subtiliantur per sedulam observationem.

uationem artis, ad suam primam cœlestem influentiam proximiūs accedunt, & per cō sequens efficaciūs penetrant ac operantur, ita vt pro miraculo verè sit reputandum opus, quod in medendis quibusuis infirmitatibus efficiunt. Concludens igitur dico. Si cuti septem gradus Philosophici, per quos ad sublimia menti patet aditus, septem sunt etiam operationes Chymicæ, per quas Artifex ad arcanum illud Medicinæ præstantissimum peruenire potest. Studio Philosophorum comparatur Putrefactio Chymistarum: quia velut Philosophi per studium ad cognitionem disponuntur, ita res naturales per putrefactionem ad solutionem. Cui comparatur Cognitio Philosophica: nam vti per solutionem corpora soluuntur, ita per Cognitionem resoluuntur Philosophorum dubia. Non aliàs quàm ex Amore Philosophico studiorum frequentatio sequitur, ex congelatione Chymistarum vnio prior fit per assiduitatem, & operationum iterationes. Prout etiam Frequentia Philosophorum accuntur ingenia, per frequentem ablutionē Chymicam subtiliātur corporum partes. Eo modo quo per Virtutem vniuntur Philosophi, per compositionem clementa per minima componuntur in vnum elementum. Per Potentiam, Philosophicæ Virtutes confirmantur

tur, ita per fixionem Spiritus in suis corporibus figuntur, ut non amplius fugiant. Non secus ac per miraculum opera Philosophica suam Virtutem ostendunt, sic etiam per projectionem Chymisticæ Medicinæ suam perfectionem patefaciunt. Iam habes optimè lector operis nostri totam intentionem, ex qua nisi profecetis tam in vera Philosophia Metaphysica, quam naturali & Chymicæ, non est quod de me conqueraris, quia quicquid ab alijs obscuratum fuit, apertissime tibi declarauit. Fœliciter vale, boniq; qualemque sit consule.

APPEN.

APPENDICULA
TINCTVRARVM PHILO-
sophicarum, ex Theophrasti Para-
celsi scriptis Germanicis in Latinum
sermonem obiter versarum, & ad
compendiolum per eundem Autho-
rem reducitarum.

P R A E F A T I O .

Nisi me Philosophicus amor su-
diosos erga detineret, admone-
retq; Theophrasti Paracelsi Pre-
ceptioris nostri tincturas Philo-
sophicas addere, quibus curæ
tam intrinsecus quam extrinsecus per san-
guinis renouatione fieri possunt, huic nego-
tio finem imponerem. At quia sunt omnia
simplicissimæ potissimæq; per Chymicam
artem tractæ Medicinæ, quarum in præce-
dentibus mentionem feci, præterite mini-
mè debui præparationis modum earum v-
nà cum administrationib. Ex dicti igitur Pa-
racelsi libris Germanicis ad Latinū cōpen-
diū in studiosorū utilitatē hac de causa volui
reduce-

reducere, quò faciliùs intelligant ea quæ de Philosophicis medicamētis antea diximus.

De tinctura Philosophica solis, id est, Auri.

Extracta tinctura Solis, corpus eius remanet album, tinctura vero pura est, & separatur ab impuro, hoc est à suo corpore, quæ separatio necessaria est. Tinctura debet clarificari vel exaltari in suo gradu, qui duplatur quinques in bis xxiiij. altius nō progreditur: tunc potest administrari quibusvis ad renouationem sanguinis in pristinum statum, ut in administratione dicetur. Corpus corruptendum est, ex sua natura metallica malleationeque, per aquam Salis. Demū residentia debet ablui per aquam dulcē. Postmodum extrahitur tinctura per Spiritum vi- ni. Postremò eleuatur à tinctura, tunc manet in fundo. Fit aqua Salis ex Sale quod mūdis simum & albissimum ex sua natura sit, absq; decoctione vel artificiali præparatione quibus Sal fieri solet. Liquefiat aliquot vicibus, deinceps pulueratum succo radicū Raphani commisceatur, & agitetur in eo: tum destilletur post suam solutionem, & cum sanguinea viridi partibus æqualibus mixta destillentur omnia quinques, & in eo liquore tamina Solis per Antimonium purgati soluitur

uitur in puluerem. Abluatur aqua pura de-
stillata subtiliter, donec sal sedo recedat: nā
Sal ablui se permittit, nec miscetur in profū-
do cum substantia, sed facile separatur. Spi-
ritus vini sit hoc modo. Vini optimi puri nō
mixti, rubei vel albi mensuram vnam in cir-
culatorium vas ore lutatum obstructumque
recondito, & in balneo Maris ad profundit-
atē vini mersum per decem dies naturales
bullire facito. Denum infrigidatum destil-
letur in cucurbita vel phiala frigidē, tam diu
donec Spiritus ascendit. Quum verò signū
suum dederit, cessabis mox: nā quod sequi-
tur est aqua Vitę non Spiritus. Hunc vni Spī-
ritum infunde super ipsam residētiā, quæ
est velut Alcool, vt sex digitis supernatet, ob-
structumque vas ponatur in balneum cali-
dum, in quo maneat per mensem, tunc in
Spiritum ascendet Solis tinctura manebitq;
puluis albus in fundo vasis: quæ quidē sepa-
rāda fuit. Liquefac puluerem, & fieri ex eo
aqua Metallica. Spīritū euaporare permitte
vt artis est, manebit in fundo succus, vt li-
quor, quem graduabis quinquies in retorta
pro liquoris quantitate magna. Talis gra-
duatio fit solummodo per eleuationē, quæ
materiam subtiliat, sed non permittit ultra
quintā essentiam subtiliari se, hoc est. 2.4.0.
aliās comburitur ulterius procedendo.

Huius

Huius drachmam unam cum vncia una theriacæ Venetæ mixtam, ieuno stomacho dabis qualibet vice tamen scrupulum unum. Postea cooperiatur in lecto patientis, & sudebit continuetur id ipsum 10. vel 12. diebus.

De tintura Coralij, vel Coralli.

Testetiam in Corallo tintura perquam excellens, ad purgandum sanguinem. Corpus eius teratur subtiliter in Alcooli, & extrahatur eius tintura sicut ex auro per Spiritum vini, simulque decies & sexies ascendant, postmodum separantur per destillationem. Ascensio fieri debet igne prorsus nudò, tandem in balneo Maris liquor separari sexies, & iterum super feces projici. Hoc oleum administretur cum aqua theriacali, ne pescrupulus unus eius cū illius aquæ drachma una. Fit aqua theriacalis ex vncijs quinque Spiritus vini, theriacæ duabus vncijs cū dimidia Myrræ Romanæ vncia una drachmisq; duab. Croci Orientalis drachmis duabus. Misceatur omnia destillenturq; simul & semel, &c. Dosis administrationis est, ut eius vncia, drachmæq; duæ, cum decem vncijs aquæ Cichorij, vel Gamandreæ misceantur, & eius mixti drachmæq; duæ dentur manè seroq;. Ieiunet postmodum æger quinq; post sumptio-

sumptionem horis, totidemque sumat ante cœnam. Continuetur hoc sex aut septē diebus. Dentur etiam aquæ destillatae ex fumo terræ, Cichorij, similibusque.

De tinctura Balsami.

Accipe Balsami vnciam semis, & Spiritus vihi vncias viginti, ponatur simul in pellicanum, vel in duplex vas, & circulen tur in Sole per mensem, quo facto permittit se destillari cum Spiritu vihi simul per Alébiculum, que destillatio meliore est hoc loco, quam per retortam. Hæc mixtura manet simul in una compositione, cui rursus addes vnciam semis alterius Balsami recentis, clausoque vase digeri permittas, ut cū alijs permisceri queat, perficiaturque id quod exit à suo corpore: nam quicquid graduari debet suam substantiam in unum corpus terminet oportet. Quumque hoc ut supra volatile factum fuerit, addatur iterum vncia semis alterius Balsami, quod exaltabis ut prius, usque ad duas vncias addendo, graduandoque. Hæc est Balsami præparatio potissima, quæ renouat curatque hoc omne, quod alienæ præparationes non possunt: conseruationis gratia suæ Virtutem hanc cœlitus acquisuit supra cætera quæque medicamenta.

Dosis

Dosis eius est in administratione, quod ex eo per se præparato balsamo detur ad pondus quinque granorum hordiei, cum albo veterique vino bis in die, tam diu donec visum fuerit sanguinem emendatum esse.

De tinctura Antimonij.

Compertum est in hoc mundo, nil auctrum purgare melius quam Antimonium, quapropter & in homine, si præparetur in potum, idem præstare poterit ac melius. Nec est quod mirentur literati, nostrum Preceptorē hanc facere comparationem. Discant prius Anatomiam creaturæ magnæ & primę cum ultima cōgrua comparatione facta cognoscere, tum demum iudicēt. Veluti Sol inter Planetas, Stellas & omnia quæ in Sphæris existunt cœlestibus, sic etiā aurum inter metalla & alia quævis insensata partis inferioris corpora: nec aliás intersensibilia primatum obtinet homo, cuius pefectionis causa metaphysicè conueniunt hæc omnia simul in unum. Sicut igitur Antimonium aurum penitus mundat, aliaque metalla consumit, sic hominem ea ratione, quam adduximus repurgat absque exoneratione alui, sed radicali purgatione, qua spiritualiter omne superfluum eradicat. Hoc est excellentissimum

hūm arcanum, cuius structura talis est. Accipe Antimonij optimi in Alcool reducti, quod reuerberabis in reuerberatorio benē clauso per mensem, ex eo fiet volatile primō album, deinde flauum, postremō rubeum aut croceum leue: hoc extrahes de esse suo ex lilli per Spiritum vini, sic ut digitis viginti supernater, ita permittes optimè clausum quoad coloretur. Hæc est altissima preparatio lillig, quæ hominem purgat intus & extrā, cuius administratio talis est. In dolio vi ni recentis in Septembri vel Octobri, semper ad viginti mensuras, istius tincturæ ponatur vncia semis, & simul digeri purificari que permittantur ambo. De hoc vino bibat patientes ad tres vel quatuor septimanas, aut diutiùs, ante omnes alios haustus, hoc est, sine alijs, vel præter alios.

De tinctura Salis Philosophorum.

Accipe Salis Auri, Salis Antimonij, Salis Melissæ, ana vnciam semis, Salis communis puri petroſique vncias octo. Misce simul, & superfrustum panis edatur ieuno stomacho. Nec mireris nos poneare Sal Auri, Sal Antimonij, &c. quæ Salia vulgaria non sunt, at Philosophica. Postquam sciueris ea quæ scire te conuenit in hac arte, non miraberis amplius.

Alind Sal Philosophorum.

Accipe Salis Gamandreæ, Salis Cicho-
rij, Salis Valerianæ ana vnciam vnam,
Salis Absinthij vnciam semis, Salis Vitrioli
drachmam vnam, Salis communis puri pe-
troſiq; libram vnam, quæ mixta simul edan-
tur ut suprà. Nec subticere possum, ea quæ
Paracelsus Præceptor noster de Solis terre-
stris arcanis vltteriùs scripscerit, vtpote diffe-
rentiam inter quintam essentiam auri, pocu-
lentum aurum, & oleum eiusdem. Est enim
quinta Solis essentia per vini Spiritū extra-
cta, cuius modum suprà posuimus. Aurum
verò potabile est, cum id vñà cum alijs Spir-
titibus & liquoribus in potionem resoluitur.
At oleum auri est, quum ex auri sola substan-
tia per se fit oleum purum, quorum descrip-
tiones inferiùs apponere minimè pigebit.

Auri potabilis descriptio.

Accipe auri foliati, vel per limam pul-
uerati vnciam vnam, hoc in succum re-
soluatur, addes Aceti destillati quantum suf-
ficit: destilla postmodum & separa, tam diu
hoc facito, quo usq; adiunctorum nihil sapo-
ris maneat, postmodum in Aquę vitæ quin-
que vncijs immergantur omnia simul & in
pellicano per mensē digeratur.

Eius

Eius Aquæ vita descriptio.

ACcipe Vini ardentis libras decem, Rosarum Melissæ, Rorismarini, Anthos, Cheiri, foliorum utriusque Ellebori, Majoranæ ana manipulum unum, Cinamomi, Maceris, Nucismuscatae, Caryophillorum, granorum Paradisi, Piperum omnium, Cubebarum ana duas uncias, succi Chelidoniæ, Tapsi, Melissæ ana sex uncias, cinerum Faba rū quinq; uncias, commisce permitteque simul in pellicano digeri xij. diebus, tandem separabis & usui reseruabis, quem suprà ponimus.

Olei solis descriptio.

Postquam ut suprà dictum est, Aurum in succum per Acetū reductum fuerit, bulliat per quindecim dies in digestione sequenti, postea separetur in balneo Mariæ volatile, manebit in fundo fixum Oleum Auri purum.

Corpus digestionis hoc est.

ACcipe succi Chelidoniæ libram unam, & Aquævitæ circulatæ partem æqualem, vel paulò plus resoluatur in Spiritum, & his Auri misce tres uncias, demum fac ut suprà dictum est.

*Arcanum per quod ea que proposita
sunt elucidantur.*

Cœlum & terra per hominem generat hominem, qui proles eorum est. A cœlo habet intellectum, a terra vero corpus, & quia ex terra, in suo corpore est in quo reuertetur: ex cœlo tamen quod in ipso, est ex firmamento. Præterea adhuc unum possidet ex dono Dei, per quod altris dominari potest, quum ex Deo didicerit. Cœlum & terra simul sunt, sic etiam cœlum & homo, sed sicut homo ex terra est, ea ratione secundum terram, & ex terra cognosci debet: at quatenus ex cœlo, secundum cœlum etiam iudicandus est. Igitur homo, cœlum & terra unum sunt, etiam aër & aqua. Si homo res in maiori mundo transmutare nouit, ut in Sal omnia, quanto magis id in Microcosmo, hoc est in seipso nouerit, quod extra se potest, modo cognoscat hominis in homine thesaurum existere maximum, & non extra ipsum. Ab eo procedit interius (licet mediata) per quod operatur extrinsecus id quod oculariter videt. Ergo nisi Mente cæcus fuerit, videbit, id est intelliget quis & qualis intrinsecus existat, luceque naturæ seipsum cognoscet per exteriora. Certum est ex humano sanguine generari Sal naturale Balsamum eiusdem

eiudem corporis, quod in se corruptionem & præseruationem à corruptione habet: nā in rerum natura nihil est, quod immutatum in se mali tantūm non contineat, quantum boni. Pariter in ossibus & carne generatur naturale sulphur, quod propter liquoris naturalis exsiccationem incenditur, totumq; corpus & seipsum consumit aliquando. Huius incendiij causa est, quia homo fuit à principio sulphur, quod in carnem & sanguinē transmutatum est, quæ media sunt eius materia, quamque natura prima vel materia sua plurimum odit, ac eam ad se reducere conatur, quod quem fecerit cinis terraque resulat, materiæque hominis primæ reliquum, ultimæque subiectum. Et quia homo est in corruptione generatus, odio prosequitur eū sua propria substantia. Hinc fit vt sulphur nā turale hominis à creatione media recedat in primam, ad quam appropinquans, eius naturam assumit, ac in elementarem operationem transit: qui quidem elemētaris ignis est corruptionis cauſa, quique per inuisibilem Solem plurimis incognitum accenditur: & hic est Sol Philosophorum. Tales in homine sunt Virtutes, vt per corruptionis potentiam liquorē exsiccare valeant, & hac via Salia hominis reducunt in calcis naturam, per quam corpus in sulphureum esse transit.

Corpus itaq; reduci debet in materiam primam , ad quam proximum habile factū est ad receptionem ignis ad primam essentiam corruptentis, velut in alijs creationibus in terra vel subtus montes fieri videmus. Et licet non eadem sint corpora , tamen eādem sunt operationes. Non est idem ignis accidēte, sed substantia. Sol est inuisibilis in hominibus,in terra verò visibilis,tamen ex uno & eodem Sole sunt ambo . Homo quidem est esca,in quam per cotem scilicet Mercuriū, & calibem Cœlum,ignis huiusmodi scintillæ excusse fomentum accipiunt,viresq; suas exerunt. Chymicam artem exercet Archeus naturaliter in homine , tanquam artificialis in officina sua. Chymista Minerarum corruptor, qui tria scilicet Realgar, Chymicum & Aurum à Minera separat. Quia tam diu acta simul permanent, quodlibet per se nullā vim habet:at quum separata sunt vnuquodque suas agendi vires exprimit in hominē. Talis est in ipso Orizon,non in viribus,at in ipsa creatione. Ars itaque naturalis in Microcosmum agit, vt homo separatur in Aurum, agente per se fulmine . Chymicum suo loco separat in Loppam, & Realgar in fumum, va porem vel corpus sublimatum. Hoc Archeus dictus Vulcanicis artibus in homine perficit, quo usque ad suam ultimam perducatur mā-

tus materiam. Est enim ultima rerum materia, quæ iubilat in exaltatione sua, sicut aurum ab alijs duobus separatum gloriatur in igne vitrumque.

Authoris declaratio, cur sequentem Apologiam contra calumnias larvati Philosophastri cuiusdam I. G. P. sub Leone-Suavio latentis, scribere coactus fuerit.

Postquam opusculum Chymicum in gratiam artis huius omnium studiosorum edidisse, quo tria cōtinebantur Ænigmata, nō obscurationis artis gratia, sed ingeniorum exercitationis posita, quæ & hic addere visum est, quod quidā Inuidus Gallus Parisiensis, qui se fese tanquam Oedipodē iactans, secundum non ex ingenio, sed indicio studiosè posito perperam soluisse putauit. Addidi quasdam ex Præceptore nostra Paracelso tincturas Philosophicas: has etiam rodere mordicūs non abstinuit præter equitatem. Verū quām temere stultitiam hanc aggressus fuerit, audite quæso. Priùs tamen ænigmata ponam ex ordine: tincturæ quidē antea positiæ sunt.

Primum Ænigma.

Visitabis interiora terræ, reperies ibidem occultum lapidem veram Medicinam.

n 4 Secun-

Secundum.

Vnum post quinque, nihil N, post quinq;
millenum colloca.

Tertium.

Pretium vile, carum, Draconi caducifero
deuorādum exhibemus pro cognita sui par
te Philosophiis, arbitrioque laborantium &
ingenio relinquenda. Quo degustato mox
inquietus ille Serpens gradum sistit, & in so
porem actus, veris curandus Artifis, & custo
diendus ex arte Metaphysica solūm relinqui
tur. Vel aquis è duobus fontibus albo viri
diique manantibus absorbendus datur, do
nec redeat Æstas proxima, quæ suo vehemē
ti calore siccat aquas, & cadauer in profun
do Maris appareat mortuum. Quod in igne
iterum proiectum reuiuiscit, alisque sibi re
assumptis euolat in auras, in igne tamen re
licto fœtu, quem parit ex conceptione preti
jij. Fœtus hic in igne natus, vt Vulcanus est
nutriendus igne, quo usque iam Adolescens
factus, & postmodum rubicundus & sanguineus
euadat. Tum fœlicioribus vndis, quam
illæ quibus mater, lauandus est & submer
gendus, vt ex sua morte languentes viuant
fœlicius. A corpore iam pallido facto separa
ta est Anima cum suo sanguine, quæ pretiū
nobis est, corpora cuncta vilibus valeant.

Animam

Animam hanc vndiquaque sanam in ægrū corpus fusam, illud ab omni labe mundum, suæ Virtutis simplicitate reddere compertū habent Philosophi. Hæc est omniū Medicinalium Medicina perfectissima simplicissimaque, nihil in humano corpore corrupti relinquens, at omnia languida refocillans, & in temperiem transmutans quicquid intemperati fuerit ac imperfecti. Vnionis simplicitate sua pacem facit inter inimicos mortales, & concordia vitam in hoc sœculo Deo dante semimortuis tribuit, ac sanitatem largitur ægris corporibus.

n° 5 VENE

VENENI QVOD LEO

(N E S C I O Q V I S) s v a-
uius sub I. G. P. velamine latens,
in Theophrasticos euomere conatur,
proprium in pectus eius per Gerar-
dum Dorn Apologetica retorsio.

PON præter omen expectatio-
nemq; meam euenisſe fœlici-
ter, & Leonem incautum post
vnum aut alterum annum ab e-
ditione fœtus mei præter la-
psum ad eius deuorationem aggressum es-
se gaudeo. Suauius quid mihi contigisse po-
tuit vñquam, si cum tam feroci duellum a-
gens, victoriam (de qua non dubito) conse-
quar? Sed non satis video, qua Metamorpho-
ses arte Gallus in Leonem cōuersus ad pu-
gnam proruperit, cūm tamen hunc ille Sol-
lis influxibus antecellat, alterque reformi-
det. Arcanum hoc Suauium illum naturæ
macrum indagatorem latuisse videtur. Alias
Galli formam sub qua Leones etiam supe-
rare potuissent, non immutarat. Ni fortassis
abiecto

abiesto nimirum animo Vulpium cum Gal
lis inimicitiam formidasset, ac illis necnon
alijs animantibus metum incutere molitus
degenerem timidumque Gallum suum,
leonina pelle palliare voluerit. Nec eo se tu-
tum propugnaculo satis existimabat, quum
aliud sub triangulo fabrefactum adderet.
Quid autem hominis, vel ferocis alterius
animalis sub I. G. P. velamine lateat, igno-
tum est mihi. Quapropter non est quod æ-
grè ferat quisquis ille fuerit, si forte quam
persona sua dignum est, Leonis rugitibus a-
crius respondero. Laticis huius interpreta-
tionem ab aliquibus doctis viris habere co-
natus sum, quos inter nonnulli sic intelli-
gunt Inuidus Gallus Parisiensis, eiusque no-
mini & cognomini, quæ quidem ipse met
in epistola ad Ludouicum Sangelashū præ-
scripta subticere non potuit, propter Acade-
micam literaturam solùm in eo non exiguā,
parcendum adhuc esse iudicant modestius,
quam vt ipse debacchandum. Interim tamē
vt is videat, ac iudicent alij, quam insulsè de
rebus minus cognitis, aut non satis intelle-
ctis affirmare, tum quod peius est, impuden-
ter somnijs alios reprehendere mēdacijs tur-
pe sit officium, æquum est, vt qui præter æ-
quitatem alijs malè dixerit, peius etiam au-
diat. Et vt mihi victoriæ tropheum existat
amplius

amplius hunc ego Leonem proprijs vnguis eius dilacerare seipsum potius, quam contra vanos eius insultus, mea me quis arma sumpsisse dicat in mei defensionem. Nec sat is ut me defendam ab inimicis per meum inimicum videbitur: at quod maior sit victoria, huiusc mei me vindicabit inimici maximus amicus, quem pro Leone commutauit Gallus, ei hac de causa factus inimicus, cuius ego calcaribus & spinas addam, ut Leonem equitans Gallus, agnoscat Suauius contra stimulum calcitrare difficultimum esse. Stimulus enim est Veritas. Missa faciamus haec, & pugnam aggrediamur ex animo.

Primum in me iaculum sub arrogantis sati admonitione lectorum, & falsò facta laxare non erubescis his verbis:

Iam tractandas sunt (inquis) ex herbis, lapidibus, metallis præcipue Paracelsi confectiones, quas ponam usi sunt aliquorum manibus contritæ, ut lectores tandem auocem ab erroribus Gerardi Dorn.

Falsò (non tua sed lectorum pace dixero) Leo somnias tinturas Theophrasti (quas inepto primū, & Pharmacopolico vocabulo confectiones appellas, cum simplicissime sint Medicinæ) manibus meis tritas, vel ut postmodum innuis, conspurcatas mutilatasque. Quicunque libros Germanicos Chirurgiæ magnæ Germani legūt, ea potissimum exem-

exemplaria, quę vetustissima sunt inter illa, melius quam tu Gallus, & linguę Germani cæ prorsus ignarus, an quos mihi conaris errores ascribere, tui potius quam mei sint iudicabunt. Interim tamen dum reprehendis interpretationem quam feci fideliter, eadē uti non recusas eam de verbo compendio quod in Paracelsi libros perperam facis inferens ad verbum, in dicio est quod tuam nō adieceris meliorem, quod tibi vel mihi mendacium adhæsisset. Postmodum in ratione confectionum (ut ait) quas à quibusdam perperam descriptas fore falsò commetaris, ita prosequeris ineptire magis quam scribere.

Iam curaueram (inquis) compositiones tinturariū, oleorum, &c. mihi ē Germanicus Theophrasti scriptis, in nostram linguam convertendas, quando Gerardi Dorn & alterius libri emerserunt. Quibus ego maximas quidem gratias haberem, si non contenti nudis uerbis, ea uel restituissent in integrum ubi manca erat uel mutila, aut ubi adeo erant ob cura, quum Paracelso in arduis libuit tenebras offundere, aliquam luce illustrassent.

Omittere profectò non potuisti quin ipsum te proderes, hoc ipso quod superius per confectiones intellexisti repetito iam per compositiones vocabulo. Quo quidem nobis luce clarius, doctrinæ Theophrasticae maxi-

maximam imperitiam in te patefacis ab ea
xordio mox, ut non amplius te pro Theophrastico, nec etiam artis Chymisticæ disci-
pulo cognoscamus : magis adhuc innotesces. Quid enim tinturis Theophrasti pos-
tuit indignius obisci, quam illas fore compo-
sitas, quæ quidem simplicissimæ sunt, ac à
suis ita separatæ crassioribus corporibus, ut
Spirituū instar omnia corpora facilimè pe-
netrent, inde sibi nomen etiam Tincturarū
Philosophicarū à Theophrasto sortitæ sunt.
Cur potius Tincturarum extractiones non
dixisti? sic apparuisses nobis ex superficie
quadam Collega discipulorū Theophrasti.
Nunquid hoc ipsum considerare potuisses
ex uerbis meis à quibus in me calumnjari
sumis initium? Extractæ (dixi) tinctura Solis,
non composita, uerba Theophrasti sicimi-
tans ex Germanico.

So dieselbige farb genommen
wird/ vñ sein corpus weyß bleibt/
Gescheiden von der farb / so seind
alle ding zur bereitung gefertiget.

Notasse debueras has duas dictiones (*ge-
nommen*) id est acceptum, & (*gescheiden*) hoc est
separatum, quarum ego medium significa-
tionem accepi, qua breuiter separationem
l.ctoribus extractione, nec non hanc illa de-
bere

bere fieri significarem. Nihil accipitur ab altero uel separatur, nisi per abstractionē, auul sionem, extractionem, uel si mauis ex schola tua receptionem, &c.

Nec est etiam quod iudices, nec alter quis piam hoc loco me Tincturas Paracelsicas de uerbo ad uerbum trāstulisse: nam traductio talis (quod uitiosa) diuersarum ob linguarū uariatas proprietates nō admittitur, sed potius eas ad compendiolum reduxisse, ut ex earum practica lectoribus illorum usus quæ præmiseram ac utilitas innotesceret.

Demum nudis (ut ais) uerbis, &c. tacitè quid moliaris facile percepi: non aliud scilicet, quam ut ad iram me prouocares, & ita partem tueri meam cupiens, apertiùs qua tuo rudi nimium ingenio clare fatis in meis opusculis, uel initiatis doctrinæ discipulis extant aperirem: cum ipse met in præfatione, quam facis in compendium hoc dicas.

At in mysterijs scimus semper illud usurpatum fuisse. Procul esse prophani. Idecirco (quidem adycis.) Audite quæ ille ipse Theophrastus videlicet, in fine libri de gradibus, in hanc rem lectorem admonens. Quamvis haec qualiscunque demonstratio ejus qui se Medicorum pañim nomine uenditant, obscurior esset, atque ob id etiam lectui inutilis existat, ne loqui mororamus, neque præterea eos alia dignamus

refor-

responsione, nisi quod ob eorum imperitiam excusat, nos uolumus. Itaque quicquid post hac scripturi sumus hoc qualemque est, solis dicamus philosophiae alumnis: interim tamen rogatos etiam uolumus iuniores Medicinæ candidatos, ne ista scribendi obscuritate cōmoti, uel terreantur, uel desierent: quin potius artes indigare spagyricas studeant: quibus imbuti huius scripti nostrí rationem, atque adeo fundamentum percipient.

Vide quām probè tibi ipsi respondeas in scius tamen? ut opus non sit aliud nobis quā deliria tua notare. Satis etiam ut opinor, illu strasse me puto quos dixi libellis, modò intellexisses. Ea quæ de tinturis scripsit Theophrastus, manca vel mutila non reperi, sed, vel superflua quedā & pauca, vel per Typographos, aut Amanuenses deprauata potius correxisse videbor ad illustrationem, & nihil addidisse de meo: quod infrà liquebit latius. Addis & hoc.

Itaque ut ab ea exordiar, quæ si uere effet tradita iure omnium foret præstantissima, nempe de Auri tintura, uel arcano quod initio huius compendij paucis perstrinximus.

His verbis Theophrastum ipsum temerè satis arguis mendacij, quod etiam autoritate Gebri non intellecta postmodum ostentare conaris. Hoc inepte nimis insanire te potius, quām sapere iudicabunt omnes, qui vel

vel Chymisticis rebus iniciati sunt, yti narrabimus postquam id quod à me silentio prætermissum in Aquæ Salis paratione vitiosum fore iudicas, defendero. Non percipis & miser Alchymista, quām insulsè quod non sine bono iudicio factum est nulla ratione carpas, nempe diⁿionem Germanicam (*geöffnen*) id est liquefactum, esse magis in obscuritatem sententiæ, quām elucidationem? eo quod nullum Sal à natura procreatū sit per liquefactionem, sed per congelationem tantum? non fuit igitur in principio methodi necessaria, cùm subsequatur his verbis, (*Vnd laß fließen etlich mal*) quæ Latinè sic reddidi, & liquefiant aliquot vicib. His apertè liquet lectoribus, eā liquefactionem artificio fieri debere, non quidem naturaliter. Ex altera parte consideravi si per Amanuensem, animaduersionis inter scribendum aliquo defectu (quod plerunque solet) accidisset, ac loco (*geöffnen*) quod pulueratum Latinè sonat (*geöffnen*) id est liquefactum scripsisset, aut in Typographia fortassis euenisset, s in f, & t in l. mutatis. Verū ponamus id ipsum fore, nihilominus erit superflua dictio, quia non est ad Salis alicuius liquefactionem pulueratio prorsus necessaria, nisi quis dicat Salia crassiorum partium citius liquefieri, prout Sal Gemmæ, necnon alia, quo d anile quid

• esse vide-

esse videtur nihil ad rem faciens: nam siue ci-
tius siue tardius modo liquefactum sit non
refert, industria liquefactionis, vel accelera-
tio sit operantis officium ad subleuandum
laborem: quapropter omisi, quod minime
necessariam esse fuisse expertus.

De vini tandem Spiritu mordicūs, vino
fortassis hoc obrutus Theophrastum & suos
reprehendis inquiens.

Miror hēs qui Theophrasti discipuli agnoscī uolūt,
non animaduertisse corruptissimam esse hanc extra-
ctionem, in quo circulatio prima est, que in Magistris
quintarum essentiarum, lo. de Rupe cissa, &c Ray. Lullo
semper est postrema. Deinde nō separari phlegma mor-
tificans spiritū nec seces in opere circulādi. Non de-
ciarari signum quando Spiritus cessat ascendere. Scri-
bi hanc distillationem fieri in frigido, &c. Tum au-
tem, Quod sequitur esse Aquam uite, non spiritū,
qua oratio est? Nonne ab omnibus spiritus uini ap-
pellatur Aqua uite? &c.

Breuibus tibi sic respondero. Miror hunc
Leonem Sannium (Suauium dicere putau) i-
se Theophrasticum ostentare falso non ve-
reri: nihil enim quām Theophrasti mentem,
aut scripturas eius minus intelligit. Non po-
tuit animaduertisse Theophrastum hoc lo-
co circulationis mentionem fecisse nullam,
sed circulatorij vasis tantum, ad separationē
digestione factam usurpati? Putrefactionem
ad faci-

ad facilitiore separatione fiendā, non esse circulationē, si Practicus in arte Chymica fuisset intellexisset, Circulari quidem liquores illi tantum confuerunt, qui iam à suis corporibus impuris separati sunt: alij verò circulatorio, vel alio quo quis ad hoc apto vase digeri, sicuti natura fieri confuevit in stomacho separationem faciente. Idipsum & ipse tu fateris imprudens cùm dicis: *Deinde non separari phlegma mortificans spiritum, nec feces in operे circulandi.* Si hoc intellexisses quod ipse dicas, Theophrastū hīc nō circulari velle vinū, sed Spiritum eius digestione fieri magis separabile percepisses. Differentiam etiā inter vini Spiritum & Aquā vitæ non facere tantū Chymistā, quid absurdius esse potest ac interrogare? *Nonne ab omnibus spiritus vini appellatur aqua vita?* Respondeo nō, nisi ab his qui sunt artis ut ipse tu, prorsus ignari. Verū illi qui callēt artē, Aquam vitę vini subiectū esse de quo vini Spiritus extrahitur experti sunt: quā extractionē Fræceptor noster hīc abbreviare docet, frigideq; destillare. Hāc tu destillationē admiraris, ac si res impossibilis narrata foret, illis tamē euidētissima cū sit, qui vix unquam destillarūt, videlicet Spiritus omnes suapte natura libēter ascēdere, q; si nō faceret Spiritus esse minimè nec dici possēt: dubitas adhuc de simili destillatione? Vide etiā quā

minimè constes, alijs quoque minùs, qui paulò antea dixisti: *Aqua enim vita rectè diciatur pro humore instali, seu radicali uniuscuiusque rei.* Adhuc quæris, an Spiritus vini ab omnibus Aqua vitæ non appelletur? differentiam inter humidum & calidum radicalia non faciens: qualis es tu Medicus? Nec desinis in authoritatem citare Magistros essentiarum quintarum contra Theophrastum (interim te discipulum eius fore fingis) ac si tantùm vnica via foret ad artem hanc, quam necessaria cogeremur omnes ingredi. Varios autores legisse, vel potius intellexisse non videbis, qui diuersas fore vias ad vnum & eundem finem vel scopum tendentes, breviorem ac faciliorem vnam tamen altera fatentur omnes. Ex his mentem collige melius Theophrasti, quam antea feceris in extractione Spiritus vini, falsamque falsò ne iudices amplius. In maiorem insaniam postmodum sic erumpis.

Quis unquam Philosophorum cum Gebro non dixit, Aurum esse homogeneum, ideo secundum Pliniū igne indomitum. &c.

Respondeo, Quis Leonis Suauij crassum non mirabitur ingenium, quod cùm Theophrastum intelligere non potuerit, Gebrum intelligere sibi falsò persuasum habeat. Nō vides miserrime homuncule Gebrum illudere

dere te , nec non alios nasutulos his verbis:
 Verum est , Aurum manēs aurum , vel de sua
 natura metallica nō immutatum est homo-
 geneum , at in primam sui materiam redu-
 ctum nō est amplius aurum , nec etiam à Ge-
 bro sic appellatur vltteriūs . Cum Plinio fate-
 mur etiam aurum purum elementari quidē
 igne vel naturali plurimūm indomitūm , sed
 supernaturali Metaphysico , vel artificiali ce-
 dere compertum est . Subdis & hoc .

*Hac itaque existimo ex Paracelsi fontibus claris
 nunquam hausta fuisse , sed ab artis penetralibus sub-
 tilissimè inserta . Quod ex ipso Gerardo liquet clarissi-
 me , qui de tribus anigmatibus secundum fecit . Vnum
 post quinque , nihil n , post quinque millenum colloca ,
 id est unum (quia n litera non est numeralis) quasi
 uero destillationem uini lippis ex tonsoribus notam ,
 conueniat integrumentis anigmaticis adumbrari , &c.*

Respondeo te verè lippum esse fateri , cū
 de vino me scribere , quo madet pocula Bac-
 chi nostri non videoas . Putasne aliud esse vi-
 num , ex quo potest etiam ardens Aqua de-
 stillari ? rursus eò quām paucam in arte Chy-
 mica peritiā habeas patefacis : Videsne de-
 scripsisse me prius ardentis extractionem A-
 quae de vulgari vino (quod æquo fortè lar-
 giūs sumpseras , quum ista scriberes) bis rem
 cande agere quid opus erat , si de vino quod
 intelligis ego putassem ? Est quod addiscas ,

o 3 id

id omne ex quo potest ardens Aqua elici, vi
num apud Philosophos appellari metapho-
ricè.

His etiam tuis ineptijs, ardente Aquam
& inflammabilem ex diuersis corporibus
extrahi posse, præterquam ex vino tuo vul-
gariq; videris ignorare.

De arte coquinaria tua, nescio quid offæ
non falsæ, mihi falsò non vereris obijcere,
cuius ego nullam feci mentionem. Offatu
solus vescere tua, coquinam vt tu, non exer-
ceo, sed Chymicam artem.

Ostentare præterea vulgo tuum ingeniu
ambitiosè dum conaris, imprudétiam huic,
atq; doctis viris tuam detegis. Quòd si Phœ
bi potens oracula referare tu Leo fores, vt
per ironiam canere de te videtur epigráma
Græcum Petri Morelli, à Gillio Pinautio La
tinè redditum: fortassis quod meū ænigma
resoluisse te iactasses apud populum, cur tu
primum, & etiam tertium non resoluisti, vel
resoluere non potuisti: alijs non reliquisses
integra. Tuo certè quòd nodum secundi vix
attingeris, quantò minus resolueris, ingenio
minimè debetur, sed illi dictioni quam stu-
diosè sub finem apposui (nempe colloca)ti-
bi similes, & incautos, atque mordaces, vt in
prædam facerem, suoq; vino eos obrutos
relinquerem, & alijs quod alios esse cupiat,
ludi-

Iudibrio forent per maximo. Non miror amplius qui factum sit, ut omnes libelli mei locos praeter hunc (quem etiam non tetigis) reliqueris integros . Voluisti prius experiri, quianam ad macram quam coxeras offam, adderem falsamenti, credens forte me falsamenterium esse . Nihil prorsus magis cuparem, quam ut in illis carpendas, maiorem occasionem doctis depingendi Vitis, quam sis in officina Theophrastica macer ossarius attulisses . Et interim tamen eius interpretē es se te iactas, ac alios eius veros discipulos reijcis . At vide sis in ipsis interpretationibus, quam antea tuis in obtrestationibus fuisti, cautor, ne quos in scriptis Theophrasticis errasse perperam somnias , illi te postmodū ea deprauasse per ignorantiam luce clariū demonstrent . Grato contra feremus animo, si tanti viri difficilima scripta sincero studio iuuenis, & praeter fucum enucleare lectorib . Sed quod laudem ex aliorum vituperio tibi parare cupiss, ab officio docti Viri grauitateque quam alienum fit, ipsum te nosse puto . Ad iniurias tuas ut redeamus, hæc subiungis.

superest (inquis) in fine huīus extractionis gradatio illius spiritus, quem interque scribit (alterum è duobus me putas) non ultra quintam efficiam subtiliari, quoniam ultra quantam vicem sonet

*Germanicus sermo. Hoc est (in quiunt) 2. 4. o. Vbi le-
gendum est 24. qui gradus est ultimus auri perfecti
naturalis, id est 24. Karatti, ex sermone Aurificū &
Monetariorum: alias addunt comburitur. Quis unquā
aurum comburi ausus est affirmare? Addam in ad-
ministratione Theriacam Venetam à Gerardo prescri-
bi, quem dubito de Terebinthina cogitasse: Epitheto in
Theriaca ridiculo, & accessione ad authorem in epi-
tome superflua. Ex his licet lectori de ceteris horum
interpretum somnys coniectare.*

Respondeo, sic debuisse te Leonem dixisse de teipso. Ex his meis calumnijs licet le-
ctori de ceteris ineptijs coniectare, quas au-
diat quisquis hæc legerit, ut ex æquitate iudicet. Scripsisse me dicis: Non ultra quintam
essentiam subtiliari, quum Germanicus ser-
mo, non ultra quintam vicem sonet. Specu-
laribus indigisti lippæ menti potius, quam
oculis ut subuenires. Addam Germanicum
ex ipsomet Theophrasto sermonem, ut iudi-
cent lectors, an utrumque non contineat,
scilicet ad quintam vicem, & ultra quintam
essentiam.

Weyter/ so dz geschehen ist/ sole
du das gradieren / zum fünften-
mal/durch seines gleichē retorten/
nach der kleine der substanz vnnid
materia/wiewol das ist/dz solchē
gras

gradieren allein geschicht / durch die eleuation / vnd die sie subtil macht: So lest es sich doch über das fünfste wesen nicht bringen/ das ist/ auff y. iij. o. Wird auch weiter verbrannt werden/ &c.

Adiuge tibi Germanos interpretes, vt exponant quid Latinè sonet hæc uerba: (*Funfste wesen*) & quid præcedentia (*zum funfsten mal*) tum ista pariter (*Das ist auff y. iij. o. wird auch weiter uerbrant werden*) & inde iudicetur quā ad interpretationes Germanicorum scriptorum Theophrasti (licet Germanos vt ais habueris interpretes) aptus extiteris, vt in posterum etiam iudices melius, aut abstineas. Nec est quod excuses te primam sententiam inspexisse, quæ quintam vicem habet, quia Præpositio hæc ultra, Germanicè (*uber*) de qua tu mentionem facis, adhæret posteriori parti de quinta essentia differenti: cùm prior de graduatione solum per eleuationē facta loquitur cum Præpositione (*zum*) id est usq; ad. Harum ad operationum differentiam notandum lectoribus addit Author (*wiewol das ist, das solchen gradieren allein geschicht durch die eleuation*) & antea vas posuit in quo fieri debet eleuatio his verbis (*durch seines gleichen retorten*) Putas tu quintam essentiam per vas reto-

tum fieri? Quid sibi velit Author ignoras video per hęc verba (*auff. q. iij. o.*) quae postmodum interpretaris ineptissimè per 24. Karattos graduū auri. Iudicium quod in his tribus characteribus facis, indicat Arithmetice te non usque ad peritum fore, qui non facis discrimen inter punctis distinctos, & cohærentes absque distinctionibus numeros. Si puncta quidem, ut innuere videris auferantur, non viginti quatuor, sed ducenta quadragintaq; signabunt: nam & Ziphare vel notæ nullius pro loci quidem occupatione, rationem habere te oportuit, aut explicare cur Author et addiderit. Quod etiam de Karattis 24. & aurī gradibus fabularis hoc loco, puerile nimis & ridiculum est: nam ipsi tibi contradicis imprudens, quum hanc dictiōnē addis: *naturalis perfectionis auri*. Non perpendisti vel ignorasti potius tincturam auri, necnon eius extractionem esse Metaphysicam, & non ex artificio naturæ? Melius in teipsum ut debaccheris addis inferius.

Addam (*inquis*) hic tantum de gradibus auris in Karattis, ex questione quadam de peste, incerti Authoris eruditissimi camen, quis quis ille sit. Aurum demum natuum purum putum esse unus gradus aureiatis integrum, Philosophorum uero èrunt centum uel multe graduum integrorum.

Non vides differentiam factam interna-tiuam

tiuum aurum & Philosophorum, quod su-
prā tetigi, quum Gebri produceres autho-
ritatem?

*Addam (subiungis) in administratione Theriacā
Venetam à Gerards prescribi.*

Audiant lectores quid habeant verba Ger-
manica:

Die eingebung der Guldenen
tincitur/zū nemmen die zerstörung
der offnen schäden/ist also/das du
sie vermisches/ein quinclin vnd er
ein vntz des besten Tiriay.

Consule Germanos , utrum hæc oratio
(des besten Tiriay.) optimæ theriacæ, vel vt in e-
pte vis Terebinthinæ significationem ha-
beat, quæ dictio Germanis (Terpentin) sonat.

Quod Venetam loco dictionis & adiecti-
ui Germanici (des besten) quod optimæ Latini-
nis dicitur, posuerim , hoc à me factum exi-
stiment lectores, quia melior hoc nostro sœ-
culo non reperitur ea, quæ Venetijs aduecta
est, ac ibidem composita . Vides igitur Leo
nullum epitheto vel optimæ somniatis à te
locum esse:nam Authorem ipsum Theriacā
intellexisse probo, per ea quæ scribit in com-
positione theriacalis Aquæ, pro Coralij tue-
aura Germanicè,his verbis:

Vnd

Vnd 93 aqua Theriacalis wird
also: Cum spiritum vini zehn lot.
Tiriac fünff lot/etc.

Notandum est hic (*Tiriac*) per C termina-
ti, quia est Accusatius, sicuti Spiritum vini
qui præcessit in eodem casu. Verum antea
quum terminaret in X, erat Genitiui casus,
docet articulus Germanicus præcedens (des)
Docebisse Germanos, Leo tu Galle Germa-
nicè loqui precor? ineptus videri nedū, sed
palam esse non erubescis. Veneni residui de-
mum id euomis.

Hic ego à Gerardo, & reliquis huius salis Philo-
phici, Auriq, & Antimony aliquam explicationem
non audam tantum narrationem desidero; satis tamen
in scitie argumentur, quod postea in solis essentia quin-
ta, ad spiritum istam vini falso descriptum nos re-
legens.

Explicatoriam putas postulationem fa-
cere, quasi quidnam alas in pectore non in-
telligerem. Antea iactabundus protulisti Sa-
lia quæquæ de quibusuis elicere, nosce te
his verbis.

Sal quidem ad Antimony Crystalinum ex pulue-
re eius rubeo confeci. Catera genera Salium mihi sunt
facilissima, ut Medicis quibusdam huius ciuitatis, atq;
honestissimis experientia demonstravi triplici ratione,
hæc prompta, alia subtiliore, tertia subtilissima.

Quid

Quid opus est, ut à nobis vltterius ea defideres explicari, quæ tibi saltē notissima fore dicis, imò putas? an ea nos ignorare credis, vt ipse tu, qui sub finem falsorum tuorū scho liorum alios doces quod ipsemēt ignoras? Omnia genera Salium conficere te iactas, & vnicum ex herbis doces, ineptè satis & rustico modo, etiam vnicō quem tu varium esse fingis ob aliquam vel tantillam mutationē instrumentorum & nō operationis. Vbi doce Mineralium Salia vel Metallorum extra here? quæ quum docueris, non erit qud te ipsum tantopere iactes, ac si fores huius inuētor, quod millibus annorum aliquot antequām nascereris inuentum est, ut ex Alchilibus Philosophorum patet. Claua tibi nimium placet ut offa tua, qua me priùs obrue re satiareque uolebas, ut culinam tuam saporem: at ego tuis oleribus non assuetus, nec tuæ farinæ sum.

Tacitè mendacij Theophrastum & suos increpas: crasso modo rusticorum dixisse, potius mentitos esse nos, ut pariter & tibi respondere licuisset, falsò commentata fore omnia, quæ tu in Theophrastū & suos Pseudotheophrastista tu suggeris: præsertim quā falsò dicis, in Solis essentia quinta ad Spiritum uini falsò descriptum, nos lectores relegare. Non sat scio quisnam calatum cohībeat

beat quin te pro meritis trātem: nisi vereret
incontinentiae notam incurrere, profecto pe-
ius audires quam vñquam excogitare vale-
as. Verum quid peius audire licet, quam tuū
Leonem ignominiae iugum proprio, quod
in alios moliebatur conatu fabijfli? Restat
ut multis adhuc ineptijs tuis respondeam,
quas ex preli defectu non te pudet adferre,
corrigere debuisti potius, quam ad inuesti-
uę munitionem vti, sicuti sunt, granorum Para-
dis, pro Paradisi: tum illud Chymicū quod
singis, nam Chymicū posui, nec etiā Chymū
esse debuit, quo falso Theophrastum corri-
pis, nihil minus intelligit, immo contrariū o-
mnino. Quod scribis, me falso contra senten-
tiam Authoris adieciisse, falsum te singere do-
cebo. Hæc sunt verba Germanica:

Du solst nuhr eingebē so lang/
Bis die offene schwäden nimmer blü-
ten / oder fliessen / das gemeinig-
lich geschicht in zehn oder zwölff
tagen.

Latinè sic. In potum administres, donec
nullus crux purulētus ab viceribus proma-
net amplius, quod plerunque fieri solet in
decem aut duodecim diebus. Vide quæso le-
ctor, utrum sententiam hanc sub duobus tā-
tum verbis restrictam peruerterim? scilicet.

Hæc

Hæc est altissima præparatio illig, quæ hominé radicitùs purgat intùs & extrà. Est enī Authoris opinio quòd vlcera tollátur à radice per sanguinis renouationē, hoc per (*intus*) significauit tū etiā p̄ destructoriū expulsionē vnico tamē cōtextu, quod per (*extra*) Præpositionē exposui breuiter letotib. vt ea quæ scripsérā illis de meo faciliūs caperēt, nō vt illis ad longum (quod alunt) explicarē opera Theophrasti. Qui verò malignus est in nihilo, quanto magis in eius fructumēdacio capit anfam calūmniæ. Mensem ipsem et Authoris perturbare conatur legentibus, quum ea impudentissimè neget his verbis: *Nec purgat intus & extrà, ut ille (inquit) addic̄it contra Authoris sententiam.*

Iudicate vos lectors optimi, an iste Zoillus uerus lolium & Zizaniā in agrum Veritatis non seminet, qui modò palam Theophrastum & eius doctrinā laudibus extollit eximijs, paulò post eiusdem scripta negare non erubescit, quæ tamen diuersissimis libris illius concordantibus approbatissima sunt. Huiusmodi satiræ homines, & Evangelij ipsum negant, nisi per Spiritum S. in Prophetis & Apostolis, Discipulisq; loquentem approbatum effet. Pharisaici sermoni genus hoc Philosophatiū est, quod suā hæretum nondū in bonas artes, uerum etiā in Dei uerbū

cungit

temerè solent spargere. In administratione
tincturæ Antimonij sic in me progressus es
agere.

*Administratio eius est (repetis) ut in dolium uini
recentis in Septembri uel Octobri, id est musti, semper
ad uiginti lot (mensuram simpliciter dixit Gerardus)
tinctura ponatur uncia semis, & simul digeri purifi-
cariq; ambo permittantur. De uino bibant patientes
ad tres uel quatuor septimanas pro alijs haustibus, nō
ante alios haustus, secundum Gerardum Dorn.*

Non uereris inepte nugator, verba Theo-
phrasti uitiosè potius, quam turpiter immu-
tare, quum pro uiginti mensuris, quas Ger-
manicè (zwanzig maß) ponit tu uero quadra-
ginta. Hæc sunt Authoris uerba.

Zu nemmen die tinctur des Anti-
monij / ist am Besten / so ein wein-
most in ein fäss gehan ist / vnd al-
le mal auff zwanzig maß wein / ein
lot diser tinctur / vnd also mitein-
ander lassen veriären auff seine
statt / nachfolgendes vō dem wein
zu trincken geben / vnd getrunken
für alle andere tränke / auff drey
oder vier wochen / oder lenger / etc.

Hoc loco te Germanos, Vallenses, uel Ha-
nonienses, Gallos & Belgas oportuit con-
sulere,

lere, quos etiam posteriores imitatus es: docebunt Germani pro (*zwanzig maß*) viginti mensuras intelligere, quas & ego Belgæ verò pro viginti lot (ut aīs) melius lotz in plura li, quadraginta mensuras interpretabuntur. Vide quæso quantum in eo mihi, sed potius tibi facias iniuriam, cùm de rebus minimè cognitis, pertinaciter alios præter æquitatē arguere præsumas? Ad alteram particulam nunc venientium est, quæ sic habet.

Pro alijs hauſtibus, non ante alios hauſtus, secundū Gerardum Dorn.

Iam video te præ nimio studio huius artis tuæ Chymericæ, potius quam Chymisticæ Grammatices oblitum esse. Ignoras quæso Præpositionem ante cum Accusatiuo alios elegatissimè significare præter alios vel absq; alijs: hæc fuit opinio mea Leo Suaui, non suavis.

Iaculum postremum quod in me soluis, & in te redundabit cum cæteris tandem attingimus.

Superest (inquis) solūmodo uocabulū nouūm Lilig ex libro Chirurgia Theophrasti Germanico exponendum, quod nulla in lingua usurpatum reperio. Nisi legamus (subdis) tibi pro lilli, quod legit Gerardus Dorn, qui perperam (ut aīs) subycit croceum post flammam in calcinatione.

Dicis Leo te vocabulum Lilig in lingua-
p rum

rum diuersitate, & apud multos earum peritos reperire non posse: profectò si libellum meum cum attentione legisses, nō ut reprehenderes mordicūs absq; ratione rectam in semitā is te duxisset admonens, in eo minimè quærendum, in quo res quæfita non habetur. Cur potius inter carbones illud non quæciuisti? fortassis non inuenissem, ac illi te relegassent ad ignē in quo lilli nati sunt. Cō quereris postmodum lilli me loco dilig legis se: falsum hoc fore cōperient, quotquot Germanicum textum legent, & utrumq; successuē tamen in eo cōtineri. Quapropter Germanicum addere non pigebit.

Um den Antimonium/zum aller besten in dʒ Alcool verwādlet: dem nach so reuerberier ihn in eine verschloffenen reuerberatorio auf ein monat / so wirdt ein volatile/ am ersten weyß/ darnach gæl/am legend rot vnd Braun farb/ leiche vnd gering. So er nuhn rot ist/vñ in dʒ ende reuerberiert/so nim ihm vnd zeich ihn aus seinē wesen von dem lilli / durch den Spirieum vi ni also das derselbige zwangig fin ger

ger tieff über ihn außgehe / vnd
so das wesen Antimonij in dē Spī-
ritu vini ist / so scheide es vō einās-
des / vnd behalt den Spiritum vi-
ni zūsammen also vermische / das
ist die höchste der gangen lillig reis-
nung / &c.

Non est alia differentia inter lilli & lillig,
quam inter Germanicos articulos (*Von*) &
(*der*) id est inter Ablatiuum & Genitiuum ca-
sus, idem quod suprà de (*Tirize*) & (*Tiriex*) di-
ximus. Postremum hoc est quod euomis
uirus.

*Gerardus Dorn (inquis) perperam subiicit croceum
post flauum in calcinatione.*

Textus Germanicus hoc idē habet, nēper:

So wirdt ein volatile / am erste
weyß / darnach gael / am letzte roe
vnd braun farb / &c.

Germani profecto ridebunt inscitiam tu-
am linguae Germanicae, uoluisse te penes ei-
iusdem ignaros Gallos iactasse. Ex Germa-
nis perquire nū ista colorum nomina (weyß,
gael, rot, und braun) Latinè per ordinem textu-
obseruatum, album, flauum, rubeum atque
croceum non significant? Qualem te Philo-
sophum prodis qui colores ignorare fateris

P S Philosoph

Philosophicos, & inter extremos ordine suc-
cedentes medios? Plura de his tecum agere
possem, nisi me tederet ineptiarum tuarum.
Supereft vt his qui Spagyricam artem norūt
ostendam ex ore tuo, qualis existas Alchymi-
sta vel Theophrastista magis, cùm differen-
tiam inter calcinationem & sublimationem
facere non possis. Dic quæso metalla vel mi-
neralia fūt calcinatione volatilia? quod hic
intelligis, quum in fine præparationis illig
hoc subdas (*in calcinatione*). Hactenus iacula
quæ soluis in me, tuum in caput retorsi.

Modò restat, vt vnico tuo delirio cætera
 quæ te mente captum in Theophrasti Para-
 celsi scriptis ducunt, quibusuis luce clarius
 patefaciam, vt ab eo quæ scribis, imò commé-
 taris Scholijs tuis friuolis, & compédio quā
 falsa sint omnia iudicét, cùm ignores quod
 pueris à carbonibus adferendis existentib.
 notissimum est.

Antimonij virtutis præparationem à Pa-
 racelso descriptam sexto capitulo tertij libri
 de Vita longa, quæ sic habet falsò prorsus in-
 terpretaris.

sub hac enim delitescit Antimony arcanum, id
quod per retortam impelli debet, sine omni capite mor-
tuo, ac denuò in tertium Cohoph reduci: cum demum
erumpit.

Hæc ita falsò commentatus es, ob igno-
 rantiam

rantiam scriptorum omnium in te Paracelsorum iubilantem.

Id est (inquis) supra suas feces nigras, in tertium Coboph in destillatione per Alebicum, ubi uas est triplex, & in tertio recipitur. sic lib. Chirurgia Germanico ab erit Mercurij, id est terra minerali, &c. Quod autem dicit absque omni capite mortuo, significat absque Alembico: prima cuius pars dicitur cuscubita, pars secunda & superior dicitur caput, ob similitudinem capitis humani cum nose stillacidy. Est autem mortuum non vivum, sic ludit anigmate suo more.

Priusquam ineptiam tuam ostendam & mendacium, operè pretium fuerit hunc Paracelsi locum exponere, non ex propria phantasie, sed ex Authoris scriptis proprijs, in quo rum interpretationibus carpere me perperā aggressus es, non sine tui maxima quidem ignominia. Hæc est igitur opinio Paracelsi nostri Præceptoris hoc loco.

Sub hac forma delitescit arcanum Antimonij, scilicet: in Alcool reductum, per uas retortum, igne violento pellatur, ut priorem formam non amittat: *absq; omni capite mortuo, hoc est nullis in fundo retortæ relictis fecibus, aut massa potius nulla remanente: ac denuò in tertium Coboph, id est in trinum colorem volatilem, de quo suprà in præparatione lillig datum est: tum demum erumpit, hoc est non*

antea per vini Spiritum elici poterit.

Vide quæso Lester optime, quæm remo-
tus iste Leo, vel I. G. P. laruatus à scopo sit
Paracelsico. Ab hoctam enormi suo men-
dacio, discere reliqua omnia quæ suis in Scho-
lijs effutire non veretur præter Authoris
omnem sententiam, ut venenum fugere.
Si de mea dubites interpretatione, lego
quæ Paracelsus in extractione tinturæ An-
timonij scribit, & quæ tibi hac de causa
præposui: videbis eam à mendacijs immu-
nem esse.

Verum vt ad eius interpretationem re-
deamus.

Subdis Leo: *Quod autem dicit absque o-
mni capite mortuo, significat absque Alembico,
&c.*

Miror admodum quòd Spagyrum te fo-
re non verearis, impudica iactantia quadam
profiteri, cùm ignores ea quæ pueris & mu-
lieribus aquarum separationis, vel fortium
vt vocant, Aurifabrorum in usum destillato-
rum tritissima sunt: ab his addiscas mortuū
caput eis massam illam quę remanet in fun-
do retortæ vel cucurbitæ: post humorum à
Mineralibus exhalationem, emortuumque
caput hoc tuum potiori studio reuiuiscere
eures in Spagyricis. Interim donec feceris
inter destillatores imperitissimos compa-
rere

refe te pudeat, quanto magis in Spagyrorum numerum per fenestras, & non per ostium subtrudere. Melius profectò quam prouinciam tam difficilem suscipere dormiuisses, aut apud Galenicos tuos remansisses. Verum desperans iam ad eos redibis, modo recipere te velint, quod fortassis facient, hac de causa te semper inter duos continuisti, & neutram artem vñquam es assentiutus. Ad nos verò si redieris postmodum ab alijs pulsus, Palinodiam recantabis tuorum in libros de Vita longa Paracelsi Scholiorum pestiferorum, quibus lectors inficiis, aut aliàs cùm per otium vacabit, ostendam veris authoritatibus Paracelsi duntaxat, omnia de verbo ad verbum, quæ per te somniata sunt, pariter & falsissima fore. Fac tu quod possis, ferociores bestias in me concitare non poteris quam Leonem tuum quem deuici, truncatisque suis vnguis non trucidatum tamen ad te remisi. Cornutas & auriculatas mitte precor, ut & illis auriculas & cornua producamus. Miror si post modum ausus eris hiscere, nisi perficitam omnino frontem cum laruis habeas. Qui sibi laruam ut fecisti posuerunt, propter suam ignorantiam agnisci pertimescunt. Hanc depone videamus quem I. G. P. tantoperè

p 4 celarunt

celarunt hominem. Ignotus homines inuidere conaris? proditorum hoc officium est,
& immutare nomen suspicionem adferit maximam. Redi, videamus utrum tibilarum
auferre sim ausus, & Sphingem I. G.P. nomine cognomineque proprijs explicare. Sed
cur non generosum (non tuum) Leonem imitabor, qui mox adepta victoria succumbē
ti catulo parcit? Non ita Leo Sanni mecum
egisset, si Sanni tuis strenue non resistens, in
casas preda petita tuos incidisset. Suauius
tamen agendum esse putavi tecum, quām e-
geris mecum tibi prius non infesto, facti qui
dem ut pœniteat, ac resipiscas in posterum.
Lector optime vale, & si fortassis quām libē
ter audieris, grauius egerim, ignosce precor,
famam tueri licet.

DE

DE ALCHYMIA

COLLOQUIVM, QVO
cum Sophista, necnon Chymista, Pa-
ter Hermes agit, eosq; Veritatem
docet.

SOPHISTA.

HE V me miserum, quid spei reli-
quum est mihi? totam destilla-
ui substantiam, follibus in fu-
mum egi, nedum quæ posside-
bam, sed ea quæ mea non erat.
Iam nechabeo quo famem satiare pane va-
leam. Quid optare potius debeam ea, quæ
finem his meis calamitatibus imponere po-
test. O mors aculeo, cor istud afflictum per-
fodere quid expectas? Volentes fugis, nolé-
tesque fieri tuos arripis. Lætis vitam inui-
des, mortemque mōrentibus malorum suo
rum finem. Nemo hic adest, qui audiat plan-
etas hosce miseros, neque hominum quis-
piam qui consoletur. O bone Deus auxiliū
inopif er, tu qui potes. C H Y. Quid vocis au-
dio dolentis? vereor ne quis in latrones in-

p 5 ciderit,

ciderit, vulneratusque mortem optet. Adi-
 bo, videam si quid opitulari proximo valeat.
 Salutem mihi frater. SOPH. Tantam ego tibi sa-
 lutem imprecor, quanta me premit calamiti-
 tas. CHYM. Quis est quod ita lamenteris?
 SOPH. Dicam, si non auxilium, consilium ad-
 feras. Deus te hoc adduxit, ut imminentem
 desperationem impedires. CHY. Absit a no-
 bis desperatio. Deus enim exaudit preces
 eorum qui confidunt in eo, consolatur quo-
 que miseros. Enarrat quoque, quam tu do-
 loris est occasio? si meatum erit virium & fa-
 cultatis, crucem tuam si non absulero, iuu-
 bo saltem eam portare te. SOPH. Laudetur
 Omnipotens Deus qui misit ad me virum
 suum, ut ei tandem, quae surdis istis arborib.
 toto iam die frustra conquestus fui, non sine
 consolatione repetam. Audi frater. Habui
 quidem antea quibus optimè viuere pos-
 sem, honesteq; familiam alere. Nescio quid
 interea famis auri, sitisq; me famelicum redi-
 didit. Coniugem & natos præ fame pressos
 relinquere coegit. Nemo consolatus est nos,
 immo derisit omnis ad maximum usq; mini-
 mus. Patriam ob inopiam & verecundiam
 fugiens, in hanc syluam desperabundus me
 contuli. Certè puto nisi venisses, quia mors
 me fugit, ego ipsam inseguitus tamdiu fuis-
 sem donec finem his malis dedisset meis,

CHY.

CHY. Relinque precor dolores, & causam eo
 rū aperi nudius. S O P H. Aurū & Argentū ha-
 bui quod satis erat, plusq; desideras, & illud
 perdidī cuius hæres fui, nec obtinui quod
 optabā, videlicet Cuprū, Ferrū, Stannū, Plū-
 bum, & Viuū Argétum in aurū & argentū cō-
 uertere. CHY. Sociū habes, consolare. S O P H.
 Quid audio, tu etiā artē hāc profiteris? CHY.
 Maximè, sed non aurū neq; argentū, at Medi-
 cinam venatus sum. Venī priusquā substantiā
 omnē combussiſsem, tantisper abstinui,
 donec artē perfeciūs edoctus iterū aggredē-
 rer. Iā iter hoc ad excellētissimū huius artis
 doctorē suscepi, quem rogabo vt Charitatis
 ergo me doceat, si voles comitare, foitassis
 & ipſe tui misertus vtrumq; melius instruet
 S O P H. Nō sunt mihi pecuniae. CHY. Ego te-
 cū partiar quicquid habeo. S O P H. Gratias cō-
 dignas reddere non possum. CHY. Surge nūc
 eamus. Interea tamen dū pergimus, recrea-
 tionis causa confabulemur. Narrā quēſo quā
 nam egisti, quo proceſſu rem ipsam aggres-
 ſus es? S O P H. Ea recensere minimè iuuat, ve-
 rūm quia cupis faciā. Accepī Martē optimè
 limatum, cui quartam sui partem addidi Ar-
 ſenici, miscens, & in pastam reducens, eam
 in vas duplex & obſtrūtum posui. Follibus
 per aliquot horas exposui. Post extractam
 hanc materiam super marmoretum lapidem
 contrini

contrui cum oleo & Sale alchali. Hoc omne
forti admodum igne liquefeci, & in fundū
cecidit metallum. Processum hunc toties re-
peti, donec liquationi facilimē fuit obnoxi-
um. Huic Veneris tantūdem admisi. Post-
modum ambo simul in limaturam suam re-
degi, qua cum non aliās quām prius cum li-
matura Martis processi, donec album vidi
metallum argento simile. Quo viso, putau-
mox Imperatore me ditiorem fore. Summo
gaudio repletus ad Argentarios cucurri, pe-
tens an argentum hoc emere vellent. Ipsi ve-
rò de fuco dubitantes examinarunt. At Sa-
turnus omnia secum dicens in auras eua-
nuit, meque frustratum oleo, nec non opera
non sine dedecore maximo reliquit. Hoc
primum fuit opus Alchymiae meum, post
quod alia tentare plurima non abstinui, spe
vana ductus, hac videlicet, ut si quid Salis aut
alterius adderem Sulphuris, &c. fixa reddi
posse. Tandem ad alios Philosophorum li-
bros confugi, de quibus iam hunc, nunc il-
lum errorem didici. Quid multis? nihil vn-
quam ex libris operatus fui, quod non emē
titum esse meo damno compererim, & alio
rum: quo factū est, vt magis odio prosequu-
tus, quām proprio dispendio prostratus, cō-
fortium hominum fugiam. c h y. Non aliās
mihi contigit δ frater, quintā rerum omniū
effentiam

essentiam inuestiganti, per quam vniuersalē elicere Medicinam à triginta sex annis iam clapsis cupiens, adhuc in ea hæreo. Siquidē à Philosophis hoc celatum est, à qua potissimum elici materia debeat. Hinc sit, ut propter incertitudinem omnia tentent Artifices, & experiundum inter cum suis alienas opes absument etiam, vt illi qui metalla perfecta fabricare nituntur ex imperfectis. Minor qua ratione id fieri posse credant, & vbi hoc ipsum apud Philosophos legerint. s o p. Sententia communis est Alchymicis scriptoribus, ad extremum vnum, alterius non alia via paterū transitum quām per media. c h v. Philosophorum scripta multis ea non intelligentibus imponunt. Hæc verba sunt ambi gua, veluti cætera quibus artem occultare nudis & apertissimis conati sunt locutionibus, atque diuersis in vnam sententiam convenientibus. Quum dicunt enim, de uno extremo ad aliud non fieri transitum nisi per media, diuersimodè potest intelligi, & verū esse. Primum si vulgariter dictum hoc intelligatur, vt pro extremo priori vnum argentum & Sulphur accipiatur, & pro posteriori metalla quoquis tam perfecta quām imperfecta, pro medijs verò Salia, Sulphura, Marchasite, nec non alia sumantur. Verissima quidē est sententia, quod ad opus naturæ pertinet.

Veræ

Verum si quispiam ex istis principijs & extre-
 mis, media nec non extrema fabricare co-
 nabitur, ad eiusdem operis naturalis imita-
 tionem, plurimum errabit: non quod ars ista
 fallax sit, at quia vix annorum millibus à na-
 tura perfici potest, cum vix octuaginta mil-
 lesima pars hominum annos viuat: & si ma-
 iori quam utitur natura calore fuerit usus, de-
 struitur opus, & in sumum trahit. Propterea
 non est existimandum hac via Philosophos
 errasse, vel metitos esse. Nam si quis Artifex,
 vel plures succedentes idem spatium tem-
 poris, ignis aut caloris temperiem similem
 obseruauerint, eandemque sumpserint mate-
 riā, eadem quae natura, metallū fabricabunt.
 Poterit alias etiā intelligi nēc Philosophi-
 cē, ut pro priori metallū lūmantur extremo,
 pro posteriori quidem elixir, & pro medijs
 colores extremi cum suis medijs omnibus.
 Verissimum erit Philosophorum dictum, &
 excellētissimū, non ex artificio naturali, sed
 Metaphysico. Non potest enim elixir natura
 per se generare, sed per artificium adiuta po-
 test. Sunt igitur naturae posteriora, Metaphy-
 sicas extrema priora, de quibus arte media
 manifestantur, & in actum de potentia ma-
 teriae deducuntur in elixir, Metaphysicum
 extremum. Iam habes Philosophorum opi-
 nionem, in eo quod æmulari perperam co-
 natus

natus es. s o p h . Fateor sanè me non intellexisse . Verùm ego putaui , per media vulgaria metalla quęuis imperfecta posse pfici . c h v . Tinctoriā artē potius quam Chymicā exerceuisti , eamq; magis æmulatus es ista , quę tingerē nedum , sed fixare docet etiam . s o p h . Nunquam ad fixationem peruenire potui . c h v . Quid mirum ? nec fixis vtebaris ad fixandum , sed volatilibus ad colorandum . s o p h . Odore plumbi tamen coagulatur Vium argentum . c h v . Optimè loqueris , at nihil cōcludis . s o p h . Qui sic ? c h v . Non facis discrimen inter coagulationē & fixationem . Alijs etiā & magis volatilibus coagulari potest , ve Calchato in sublimatum , & Sulphure in cinabarim . Volatili volatile fixari nullo modo potest : fixo verò , volatile fixatur , ut uolatili fixū eleuatur . s o p . Precor ut exponere uelis quo fixo uolatile fixari possit , & quo uolatili fixū eleuari . c h v . Si metallorū uulgariū trāmutationē prosequeret , fortassis illā docero te possem , at Philosophica metalla solū trāmutare scire cuperē , quorū ego sciētiā hactenus addiscere sollicitē curauī . s o p . Quid est inter Philosophica uulgariaq; metalla differeñtie ? c h . Plurimū sanè quādoquidē ista sp̄italia , corporea qdē illa sunt . s o p . Quonā p̄to Spiritus manib. tractari possunt ? c h . Per corporis sui resūptionē . Nā corpora sp̄italia , nec non

nec non corporei Spiritus arte Metaphysica
funt. s o p h. Doce me precor hanc Meta-
physicam. c h y. Docere possum ea quæ cu-
perem ipsem et addiscere. Hac de causa pa-
trem nostrum Hermetem adeo. Si mecum
veneris, ipse te, meque docere potest. s o p.
Ista scire te negas, at Philosophorum dicta
subtilius quam audiuerim vñquā interpre-
taris. c h y. Multi reperiuntur, qui hanc artē
norunt ex theorica tantum, & Practicam ad-
huc veram ignorant, eò quod varia sit, & pro-
diuersitate quorumuis Artificum variata.
Nec alio magis occultarunt artem, quam e-
ius occultatione Practices. s o p. Non est igi-
tur possibile ut quis eam scriptis addiscat.
c h y. Difficilimum est, etiam Philosophis,
quid vulgaribus? s o p h. Legi tamen ali-
quorum scripta, qui hanc artem habuisse, vi-
deantur, quos Philosophos aut literatos
fuisse, iudicare quis ex eorum stylo minimè
potest. c h y. Philosophi nostri, non ex lite-
ris nascuntur, sed ex dono Dei, sic disponen-
te natura non arte. s o p h. Quid profunditer
go literæ? c h y. Nihil, sed Spiritus est qui ui-
lificat omnia, tam in hac arte, quam in cæ-
teris cognitionibus. s o p h. Spiritualem igi-
tur esse tantum dicis Alchymiam? c h y. Per-
peram concludis. Nam in omnibus artibus
in quibus est agere, ibidem & pati fore ne-
cessum est.

cessum est. s o p h . Spiritus ergo hominis &
 materia poterūt Alchymiam perficere? c h y .
 Priori peior est ista conclusio , qua Sophisti-
 cam Alchymiam prodis, vilissima quavis ar-
 te mechanica viliorem. Quoniam in ista Spi-
 ritus hominis tantū agit in materiam,in-
 strumento medio formam artificiatam:at in
 Alchymia vera , Spiritus in propriam agit
 materiam, supernaturalem formam. s o p h .
 Quenam est illa forma supernaturalis? c h y .
 Quam natura de potentia materiæ,non po-
 test producere, nec de occulto suo manife-
 stare, sine Spiritu hominis,aut eius artificio,
 s o p h . Metaphysicam istam non scribit Ari-
 stoteles. c h y . Nec etiam constat eum Alchy-
 miam calluisse. s o p h . Extant eius opera de
 Iapide Philosophico ad Alexandrum. c h y .
 Talia sunt hominum figmenta, quæ vt fidē
 acquirerent inscripta sunt illi,qui si lapidem
 hunc de quo scripsisse singitur habuisset, nō
 ita voluisset Alexádro , propter infinita quæ
 recepit ab eo Talenta,nimis ambitiosè blan-
 diri. Potuisset enim Alexádro dare plus mil-
 lies,quām ab eo venatus est. Sunt & alia mul-
 ta perditionis opuscyla,quæ paſſim vendū-
 tur in hominum perniciem. s o p h . Quorū
 igitur scriptis adhiberi fides poterit? c h y .
 Solius Hermetis , qui hanc artem à diluicio
 sepultam,permissione diuina(quod creden-

q. dum

dum est) restituit. s o p h. Smaragdinam quidem eius legi tabulā, at intelligere minimè potui. c h y. Eamus igitur ad fontem è quo manant fœlices admodum aquæ. s o p h. Pre cor acceleremus. Video quidem ea quæ se-
 Etatus sum antea merè fore Sophistica, nulli usq; mimenti. c h. Vides mótem excelsum ob oculos nobis positum hūc? s o p. Video.
 c h y. In eius medio Hermes domiciliū ha-
 bet. s o p. Bone Deus, vix infrà duos dies eò per tingemus. c h y. Si duo nō sufficient, acci-
 piamus tres. Non est quod iter nos tedeat, si
 calamitatib. nostris poterit imponere finē.
 s o p h. Nō me tederet alterius quām impensa-
 rum quas nomine meo pateris. c h y. Susce-
 pi lubens, fratrem ita fratri subuenire decet.
 Appulimus iā ad Hermetis domū, pulsabo.
 Hola, fores aperire quæso nobis aduenis, &
 Pater optime iube. h e r. Qui huc intromitti
 cupiūt? c h y. & s o p. Duo Chemiæ discipu-
 li huc à centū & viginti milliarib. venimus,
 rogaturi ut in filios tuos suscipere nos digne-
 ris. h e r. Intrate. c h y. & s o p. Salve Pater o-
 ptimie. h e r. Adeste fœliciter. Mente aperite
 vestrā. c h. Celeberrime Pater, eximieq; Do-
 tor Alchymia verissimq;. Quū ego iam in ta-
 bulā tua Smaragdina solūm veriatus essem
 annis quatuor atq; viginti, reliq; omnibus
 aliorum scriptis, quibus antea duodecim an-
 nos

nos triueram, & frustra, solùm vnicam in ser-
mone tuo veridico sententiā intelligere ne-
quiui circa practicam huius artis excellentis
simae p̄ræ cæteris. H E R . Potuisti colligere à
quota particula practicā incœperim? C H . Pu-
to quidem ab ea quæ sic habet, ordine quar-
ta nempe: *separabis terram ab igne, subtile à spissis,*
&c. H E R M . Optimè iudicasti, quapropter &
breuibus exponere tibi conabor. Separatio
nostra Philosophica, non sine partijum in to-
to remanétiū fit mixtione. Capis iam? C H .
Hæc pauca mihi sufficiunt, ad omne dubiū
explicandum. H E R . Quidnam tu fili scire cu-
pis? S O P H . Pater humanissime, post annos
circiter viginti quinque, totamque meam &
aliorum substatiā absumptam, vt ne tan-
tillū residui foret, quo panem emere natis
& coniugi, nec mihi possem, vñā simul fame
pereūtibus, ob Alchymiae quā eo tépore to-
to potiū ignorantiā, quām peritiā prosequu-
tus sum. Et quod magis angebat. contéptus
& irrisio, p̄ræ cæteris animū sic meū prostra-
uerat, vt relictis patria dulci, natis & coniugi
desperabūdus in syluā ab hominū fugerim
cōfortio. Quumq; lamētarer in vanū, essetq;
nullus qui daret auxiliū desperationiq; pro-
ximus fore, traxit me Spiritus Domini, vt ele-
uatis in cœlū oculis, à Deo meo peterē cala-
mitatib. meis aliquod remediu. Exaudiuit

me cœlestis pater, & hunc virum ad me venire voluit, qui consolatus est, meque miserum expensis suis huc secum duxit, ut à te discerem errores in hac arte meos corrigere. Frustra quidem eo tempore toto quod audiisti, metalla conatus imperfecta sum ad perfectionem, tingentibus medijs mineralibus adducere. Colorē permanentem nunquam inducere potui, nec efficere quin ignitionibus aliquot periret, metallumque totū examine Saturnio non euansceret. Quamobrem obnixè pero fixationem addiscere. H E R. Audio te Voarchaduniam exercuisse, verū eius ignorasse principalia. Dicam ergo quæ in hoc artis processu defecerunt. *Inimicum occide furē, ne deprædetur amplius. Capisne?* S O P H. Caperem, si notum esset mihi quis ille sit inimicus & fur. H E R. Sulphur hoc superfluum & combustibile, quo plurimum abundant imperfecta metalla. S O P H. Iam vi deo quam eorum scriptis misere deceptus fuerim, qui sulphura sulphuribus addere docent: ignem igni quod fatuum est. H E R. Non dum habes quod satis est. Mortuum hoc, nūo patre, nūo ificandum est postea. S O P H. & C H Y. Gratias ingētes Pater agimus. H E R. Dicite queso, cum iam inopes ambo sitis, quid proderit vobis hæc ars modò cognita, nisi de potestate deduxeritis in actū? S O P H. & C H Y. Nos opulen-

opulentum aliquem assumemus nobiscum.
 H E R . At si primò secundoque refellerit vos
 practices nondum contractus habitus , vt pi-
 storem solet excellentissimum nimia furni
 vel modica nimis calefactio : nunquid erunt
 posteriora peiora prioribus ? C H Y . & S O P H .
 Potius operabimur tantisper , donec aliquid
 superlucratissimus . H E R . Ferrea sunt haec sœ
 cula , quibus vieti vix labor ingens supedi-
 tare potest . Ego vero misertus vestri , vestrum
 utrique mille coronatos dabo , conditione
 tamen hac , vt septingentos ad redditus an-
 nuos applicetis , & quod reliquum est ad v-
 sus arti necessarios : hoc si nimiū fuerit cum
 pauperibus diuidatis , ne cuiquam sitis one-
 ri , nec risui prout antea , minus contemptui .
 C H Y . & S O P H . Gratias immensas Deo pri-
 mū agimus , demumque tibi fidissimo de-
 solatorum Patri , benignissimoq ; . H E R . Este
 prudentes , ite , valete .

C H Y . Quidnam tibi de Patre nostro vide-
 tur ? S O P H . Miror sanè liberalitatem eius ,
 cum in arte sua , tūm in opibus . C H Y . Sic so-
 lent omnes facere , qui artem hanc assequuti
 sunt , egenis videlicet opem & auxilium fer-
 re . S O P H . Si hanc artem assequutus fuero ,
 Deo dante liberalitatem eius in pauperes
 atque desolatos imitari conabor . At ego per
 te quidem ista habeo , tua sunt , accipe quod

q 3 voles.

voles. c h v. Absit, vtere, fruere his quæ tibi
Deus dedit. s o p h. Saltem ea quæ in mei
gratiam exposuisti. c h v. Hoc non renuo,
nam & alteri fortassis eo subuenire potero.
Mox ad vxorem & natos vterq; nostrum se
conferat, cautiorque fiat in posterum. Vale,
memor eorum quæ docuit Hermes. s o p h.
Huius & tui nunquam immemor futurus
sum. Gratias agens, & tibi vale dico.

Finis secunde partis.

ARTI

A R T I F I C I I C H Y = M I S T I C I P A R S T E R - tia , Mineralem Genealogiam con- tinens.

P R O L O G U S .

RIA sunt quæ potissimum de-
siderātur ab hominibus in hoc
mundo, nempe Diuitiæ, Sani-
tas, & Sapientia. Verum quod
vix vnus eorum qui hæc optat
cognoscere potuit haſtenus, & si literatissi-
mus, in quibus ista sita sint, aut reperibilia,
fermè nulli reperiuntur, qui suum optatum
assequuti sint. Quandoquidem illi qui suo
labore diuitias ob honores, auaritiam, aut a-
llias ambiunt, quod magis abundauerint his,
ea via plus etiam sitiunt, in opibusq; patien-
tibus & spretis pauperiores existunt, ac vi-
llores coram Deo. Qui verò Sanitatem cor-
poris anxiè nimis diuersitatibus medicami-
num quærunt, confusiùs naturalem vniōnē
atque proportionem partium vitæ soluunt:
cum earum vniōne per unionem, uitæ for-
tificatio consistat. Et qui Sapientiam in scri-
ptis hominum quantumvis elegantibus,

q 4 &

& subtilibus venantur, quantò his doctiores euadunt, tanto profundiùs merguntur in te nebras. Quapropter nullus horum semitam rectam ingressus, ad scopum eorum quæ petit peruenire potest. Inde sit, ut sub labyrin-
tho semper cæcutiant, qui priusquam nouerint quid & in quo quærendum sit, ante verum tempus cuirunt. Visum est igitur ostendere viam illis qui mundo corde sunt, aci-
stis potius ad mentem quam ad corpus vti-
cupiunt, è re fore Christiani hominis. Quā-
quam etiam in mēte versari debent illa quæ
diximus, nihilominus quod in corpore ver-
semur adhuc & nos, ab eo sumendum erit i-
nitium per vnicum, & non plura medicamē-
ta. Porro sapientia nostra, quam quærimus,
ad hunc scopum dirigitur, vt corpus nostrū
~~corruptum~~, eius ablata corruptione per Me-
dicinam vnam, vna cum sua mente sic vni-
queat, vt non amplius vanitatem sitiat. Cor-
pore namq; per vunionis Medicinam repur-
gato, mens eius ad Veritatem cognoscendā
absq; impedimento quovis disponitur: in-
de ad amorem Dei, dilectionemque proxi-
mit: tandem ad veram Sapientiam, in qua Di-
uitiæ continentur æternæ, mentisque San-
itas in corpore sano. Quicunque igitur medi-
camentum hoc tribus tractatulis descriptū
nostris, quorum hic est postremus, inuenie-
rit,

rit, soli Deo ferat acceptum oportet, non hominibus, neque suis laboribus: alias etiam id quod habet auferetur ab eo. Nec est quod ob Allegoriæ tractationem huius, sub rudi sermone conscriptam, abhorreat animus à lectura. Nam sub Sapientia, quæ videtur hominibus maxima stultitia, Sapientiam suam conclusit Altissimus, ut qui mundo sapientes fore videntur, verè stulti sint, & è contraria, quos mundus iudicat stultos, verè sapientes, ut Christus & Apostoli sui fuere. Non etiam sub verborum elegantia, sed Veritatis simplicitate, Spiritus S. conscribi voluit Euā gelia. Nec à Philosophis, aut mundi Sapientibus, at ab hominibus ut columbae simplicissimis, & mechanicis, qui suas literas non in Gymnasijs, sed à Spiritu S. didicerunt. Ex eo constat Veritatem simplicissimo delectari sermone, quod plerunque fabulæ palliarī soleant huius elegantia, veræ tantum ut apparent. Sic etiam in medicamento hoc vni co describendo, visum est omnibus qui notitiam eius aliquam habuerunt, verborum hac uti simplicitate, ne sub elegantia latere videatur aliquid mendacium, at potius sub vilibus & spretis Margarita, neu ab indignè quærentibus inueniretur, sed à veracibus. Quid retulerit enim, & si nos Morosophos appellarent Morologi Philosophi, quod sub

Morosophia, seriam ueramq; tractemus Philosophiam? Nunquid potius fuit quam sub Philosophia Morologiam comprehendere? **Q**uid etiam curamus, quod nos Barbaros, aut Idiotas fore loqui naturam, qui nil praeterquam inanem uerborum elegantiam habent? quam anxiè dum prosequuntur, fugit eos res ipsa Veritas. **Q**uod si haec uidetur eis tractatio stulta fore, procul ab ea fugiant. Nā in ruinam est incredulis, probis uero pīsq; uiris ad salutem à Deo posita. Haec à me tantum dicta sunt, ut manifesta sit eorum Sapientia, qui reprehendere conantur calumnijs ea, quæ non rationibus ueris possunt, quia non intelligunt. Non optaremus potius, quam operibus & signis Philosophicis cum istis contendere mordacibus. At quod operari nihil ex Philosophia quam loqui norunt, uerbis tantum iniuriosis nos aggreduntur artem hanc improbantes, quam etiam ignorant.

IN

IN ALLEGORIAM H A N C A R G V M E N T U M.

SIT AN cum Oceanitide sua coniuge, filios quinque, filiasq; duas contraxit, natu maximum nomineq; Sollicitum, post quem successit Rudis, postea Latus, demum Iratus, & quintò Facetus fratres: quibus duas sorores exiuerunt, Vana prior, & Assidua posterior. Sollicitus quod Sorbonem Gymnasiar-chum, & suos Collegas sapientia superasset, horum persuasione tamquam stultus induxitur à Patre. Quod Sorbonum astutia factum est, puer fortassis ea que celata perpetuò uellent, in vulgo proferenti, ne fides quam stultis adhiberi solet maior adhibeatur. Rudis autem, electione propria factus est Agricola. Concionator uero Latus. Iratus Carbonarius, & Facetus Aulicus. Ob interpellatam à Sollicito concionem Sorbonis, cum Faceto fratre suo per fraudem heref eos accusatur coram Principe nec non populo: datis etiam Bibone, Quadralamboq; falsis testibus. Relegatis autem à Principe, dolum Sorbonicum, hoc non ignorantे pueris, ut Pax inter cives illæsa foret, industria Nympha cuiusdam post annum reddit interque Rex biceps iā factus, & manus dextra poculum sanitatis, atque

Divinitat-

Diuinitiarum altera sceptrum gestans. Vindictam uidit
Facetus de suis inimicis, ac fratris à Veritate sumptā;
non prius tamen quam sollicitus Patrem atque Ma-
trem grauiſſimis decumbentes morbis ob filiorum e-
xilium, & ab omnibus Medicis incurabiles relitos,
curasset: eosq; Facetus aliosq; Parentes & Amicos in-
numeris distaffet opibus: fratres uero sororesq; Reges,
& Reginas coronasset. Cuius historia Parabolæ, non
paruam adfert naturæ Studiosis abdita per quirenti-
bus intelligentiam.

COL.

C O L L O Q V I V M

Q V O T I T A N P A T E R F A-
miliās, Oceanitisq; Mater, de sua pro-
le consulunt.

T I T A N .

Chara mihi socia coniunx, natū
nobis quinque grandiusculi, iā
artificio quopiam omnes me-
ritō sunt instruēdi, ne fortè no-
bis vita functis mendicare co-
gantur. Et si contingat ex dono Dei proles
amplior, fratres postmodūm sorores uè pro-
uehere suis laborib. vnā cùm suis vxorib. na-
tisq; proprijs qui seniores erūt, valeāt. o c s.
Optimè rem perpendisti. Verūm considera-
re te priūs oportebit, quodnam opificium
cuique sit vtilius. Tot sunt enim hoc seculo
mechanici, vt vix propter alterum alter qui-
uis possit viuere. t i. Faxit Altissimus, bonæ
quidem voluntatis panem tribuit omnib.
Non potest obesse copia boni, quod siquidē
vni loco superfluum est, alteri quandoq; de-
ficit. Hoc solūm cupio, vt eam artem addi-
scans

scant, ad quam natura potissimum inclinati sunt, & non aliam: sic enim solent Artifices in suis artibus alios excellere. O C E A N U S. Quod voles fiat, vocentur, & ab ipsis mentem eorum perquirere. T I T A N U S. Adeste Pueri, paucis vos volo. P U E R I. En adsumus Pater charissime. T I T A N U S. Iam tempus & intellectum estis à Domino Deo consequiti, quibus ad aitem aliquam addiscendam aptos fore vos conspicio. Non possum enim ad otium educare vos: ego Materque vestra sumus etiam ad labores nati, quid aitis? P U E R I. Prompti sumus obediere Pater obseruan-
 diffissime, charissimaque Mater. T I T A N U S. Considerate primum cui vos ipsi libenti-
 us arti vestram impenderetis operam per singulos vitæ vestræ dies, non cupio vos in eo constringere. Nam decet Artificem ope-
 rari libenter & sponte sua, non inuitè. Quiadecim dies relinquo vobis, ut quis-
 que maturè satis deliberet interea, suamque faciat electionem. Spiritus Altissimi det
 quod sit ad gloriam eius, vestrique salutem,
 ite in pace. O C E A N U S. Placet optimè quod hilari vultu recedant, nec ægrè tulerint: bo-
 ni quid ominis inde video. T I T A N U S. Non-
 ne tu, quæ frequentius apud ipsos de-
 gisti me, nonnullis indicijs percipere pos-
 tuisti quibus rebus ludendum inter, aut

aliás intenti fuerint? o c s. Natu maximum
Solicitum, animaduerti sépiùs in somno de
rebus grauissimis disceptantem, vigilanteq;
tacitè müssitare semper, ac si quid moliretur
ardui. Rudem in herto perpetuò degentem
reperio. Lætum audio sæpiissimè canentem
Psalmos Davidicos. Iratum assiduò struen-
tem ignes reperio. Facetum verò nobilium
gestus repræsentantem, quasi Tragœdias a-
geret grauissimas admirata sum. t i t. Tace
nihil horum illis dixeris, sine facere perse
quod in his volent. Interim animaduerte se-
dulò quid agant, mihi que secretò refer o-
mnia. o c s. Ita fiet. t i t. Quid filiæ? o c s.
Pectine, speculo, mundandisque vestibus,
totos dies Vana terit, quam nere, suere, vel
rem ægere domesticam nihil ægniùs ferre
potest. t i t a n. Præueniendum est, dum
adhuc tenellæ fuerit ætatis, ne grandiuscu-
la grauissus admittat verbera. o c s a n. Non
desunt ista, nec efficiunt quod volo. t i t a n.
Voca me quum opus esse videris. o c s a n.
Crudè nimium cedis. t i t a n. Satiùs est
flere prolem, quam deplorare Parentes vi-
tia quæ commitit postmodum, ob nimiam
indulgentiam, vel castigationis potiùs
negligentiam. Virgæ non dilaniant ad
membrorum dissolutionem. o c s a n. At in
istis, vt in cæteris modus est obseruandus.

t i t.

TIT. Noli hac de causa quin mihi significes
omittere, si tibi uirgisque tuis obtemperare
nolit. Non ita sum ignarus, quin mihi tem-
perare norim dum oportet: maximè quod
sciam puellas magis teneras fore pueris, at-
que delicatores. O C E A. Faciam, experiar
quām in castigando sis prudens. Non enim
ita Matrem filij filiæque metiuunt, ac Pa-
treim. TITAN. Quamquam Patrem filios,
Matremq; filias oportet regere ac instruere,
nihilominus & castigatio decet vtriusque
prolis vtrumq; Parentem. Pro tua parte non
indulgeas. Quod præstare per te non pote-
ris, aut vbi vires deficiunt, mihi committas.
O C E . Non semper es præ manibus. TI. Quū
rediero domum indica saltem. O C E A. Ve-
rūm dum candet ferrum, est cudendum, nō
vbi refixerit. TI. Non ita cum prolibus, imò
contrā, satiūs est castigare frigido sanguine
prolem, quām feruenti, ratione duplici. Prio-
re, quia meliorem seruare modum cedens
poterit, ægriusque vapulans inopinata fer-
re verbera. Nam præuisa minūs iacula feriūt,
quò sit vt postea magis metuant. Nisi repri-
matur Vanæ uanitas periculum adesse ui-
deo, ne grandior procos admittat facile, no-
stri maximam in ignominiam. O C E . Hoc si
futurum scirem, iamiam illi guttur, uti pa-
lumbo solet, abiecta pietate stringerem. TI.

Nec

Nec ea crudelitate si prospexeris opus habes. Domum exire sine te non permittas utramque: quod optimum est remedium, cum cæteris ut admonitionibus, ad pietatem & honestatis obseruantiam. Otium eis fore nullo modo permittas: nam illud est ut omnis uitij, luxuriæ potissima radix: alia uen tris nimia repletio: tertia vestimentorum & & ornatus excessus. Verum quid Assidua? o c e. Ollas fricare, terere patinas, & verrere pavimenta nunquam cessat. t i. Bone Deus, alteræ prorsus cōtraria cōditio. Bona Mater familiâs (Deo fauente) futura est hæc. o c s. Itidē spero: nam vestiū ornatū præter necessitatem negligit. t i. Nō minor est nobis adhibenda, vt hæc in sua simplicitate conseruat, ac vt retrahatur altera soror à sua vanitate, cura. Quapropter ne per istius exemplum altera corrumptatur, ad huius imitationem vt exhortetur oportet. o c s. Assidua sororē assiduè vanitatis & otij corripit. t i t. Benè est, & ipsa tu simula te magis affectam Assiduæ quam Vanæ: licet in corde tuo sit vtriusque par & æqualis amor. o c e. Pœnitent certè quod nomen hoc in Baptismo sit inditū illi. Nam sanè videntur & mores eius ac vita penitus ex diametro correspondere. t i. Take precor, in cor tuum nō intret supersticio. Putas tu fatua nomē ad Baptismum aliquid

addere,

addere, vel eius esse potentiæ, ut inclinare valat personam, cuius est nota sola discrimen inter alios? o c e . Vides tamen Assiduam vita, moribus quoque referre nomen. t i . Ca su quodam id factum putes. Nonne probo nomine signati sunt baptizadum inter, qui nequissimè vixerunt, contrà qui turpi nomine vocati, piè sancteque vitam egere. in fine usque? Valeant istæ futilis opiniones, Deoque soli seruiamus, non somnijs hominum, quantò minus ipsis. At reminiscor termini quem præfixeram filiis in optionem, nunquid adest, an præteriit? o c e a . Æquè heri decimusquintus dies abiit. t i t . Pueros ad me venire iubeas. o c e a n . Pueri, Patrem admite, vos enim vocat.

Interloquiores Titan, Oceanitis, Sollicitus, Rudis, Lætus, Iratus & Facetus.

P V E R I .

Adsumus obseruāde Pater, quid iubes? t i t . Absolutum est iam tempus, quo de suo quisque vestrum exercitio debuit electionem facere. Maturè deliberalis, animoq; vestro firmiter insixisti, ac resoluisti, ne postmodum tardè pœniteat? p v e . Fixè resoluimus Pater. t i t . Sollicite qui natu maximus es, primus esto. Dic animo deliberato, quod

quod exercitium ad vitę sustentationē opta-
ri? s o L.Sapientiam addiscere cupio.ti.O-
ptimè,dum ad eam aptus existas: At ingenti
copia pecuniarum hæc iam vix comparatur.
s o L.Nolo Pater ut ea de causa pro me vel ob-
bulum exponas.ti.Qui sic? Vicinus hic no-
ster à dextris pro filio Doctorado plus quin
gentis aureis exposuit: an adhuc Sapiens e-
uaserit minimè constat. s o L. Mea nō inter-
est,modò libros legere Sapientiæ possim , sat
mihi pro principio quodam erit.ti.Lecturā
addiscere librorū poteris,& q̄re satis exiguo
sed latinè,an vulgariter? s o L.Nō refert quo
sermone tractetur Sapientia: Verùm quia hoc
tempore cōmuniùs Latino sermone scripta
reperitur, is mihi cōmodissimus foret.t.Sor-
bonū igitur Gymnasiū erit adeundū.s. Quo
cunq; voles Pater.ti.Rudis adesto,quod cu-
pis exercitium exercere tu? rv.Agriculturā.
ti.Primum hoc fuit hominum exercitiū: at
considerasti priùs quod ingentis & intolera-
bilis penè laboris existat? rvd.Scio Pater:at
genus hoc hominū fœlicissimè viuere video
licetq; multis insudet laboribus,vita sanū,&
plerunq; diutiùs viuit illis, qui delicijs vitā
& otio trāfigunt.t.Vera loqueris:at vide ne
laborum tedio fatigatus poitea te pœniteat.
rv.Minimè Pater istis hominibus labor est
requies , & è cōtra hæclabor maximus vbi
r 2 nimia.

nimia. TI. Mirum hoc foret. RV. Omnis as-
 sumptio iumentuti potissimum est altera na-
 tura. TIT. Vnde haec habes, nunquam enim
 expertus es aliquem laborem? RVD. Audiui
 sepius rusticos hac de re differentes, quos a-
 nimaduerti statu suo plurimum esse conten-
 tos. TI. Post crapulam id ipsum illis euenire
 solet. Verum ubi census Dominis persoluere
 necessum est, alias loquuntur. RV. Quicquid
 sit, illis deficere nunquam aut raro vixum est.
 TIT. Diuitibus quidem rusticis, aut villicis,
 pauperibus autem quid? RV. Et illis in pa-
 gis labor non deest, quo sustentari queant.
 TI. Nec Oppidanis, modò libenter operen-
 tur. RVD. Profectò Pater his diebus aliquot
Artifices bonæ voluntatis vidi, qui per totā
 ciuitatem operis conditionē sui quærentes,
 & nullā innuentes, mendicare coacti sunt,
 quod perijit in me quoduis artificium præter
 Agriculturam addiscendi voluntas. TI. Hoc
 illis euenire solet, qui vagabundi solum, &
 nondum artis periti, varias petunt regiones
 perdiscendi causa. Verum ciuibus & residen-
 tibus non. RVD. Salua pace tua mi Pater. Est
 hic quidam noster vicinus & sartor, qui me-
 dio temporis anni spacio quiescere cogitur
 inuitus, quod eius opera non vntantur homi-
 nes. TIT. Fortè suam artem non usque adeò
 callet, aut babit, vel otiantur, quam laboret li-
 bentius.

bentiūs. RVD. Vir est omnino sobrius, diligens, artisque suae peritissimus. TIT. Firmiter Agriculturam in animo hærere tuo video. Faxit Dominus Deus ut probus & patientis algoris atque sudorum fias Agricola. Tu Læte, quid artis elegisti? LAE. Verbi Dei Præconem agere cupio. TI. Pium est officium & salutare, quibus exercere iuxta præceptum Dei contingit. Quid ad eam conditione te mouit? LAE. Quod nulla videam alia ratione meliori me Deo placere posse. TI. An forte putas hoc te saluum fieri? LAE. Minime gentium, sed quia primum hoc studium viro mulieriuè cuiuis fore debet, ut gratiam & pacem cum Deo proximoque habeat. TIT. Quis hoc te docuit? LAE. Christus, inquiēs: Primum quærите Regnum Dei, & omnia ad iijciētur vobis. TIT. Nunquid & Mechanici hoc ipsum facere possunt? LAE. Imò cùm datum fuerit illis à Domino, sed occupatiūs quam ipsi Concionatores, qui nullis alijs turbantur negotijs. TIT. Perpendisti etiam exigua fore Ministrorum Dei mundana stipendia, quibus vitam caducam familiæ sustentare vix valent? LAE. Non ignoro Pater hoc, & si nulla forent, sicut nec Apostolis fuere, non propterea fame perirent, ut pollicetur Christus his verbis antea dictis: Et omnia adiarentur vobis. TI. Studere te prius

oportebit. L A E. Absq; dubio. T I T A N. Hac
 de re consulam Dominum Cōcionatorem.
 Interea mecum ora Deum, ythosce tuos co-
 natus ad suam gloriam , tuiq; salutem si fue-
 rint, proueherie velit. Amē. Irate veni huc. Tu
 quid exercere cupis? I R A. Carbonatiam ar-
 tem. T I T. Deus bone, viliusnē potuisti quid
 optasse? Qui te fordes istae delectare potue-
 runt eas vt eligeres? I R A. At non fordescunt
 pecuniā quæ his acquiruntur foribus. T I T.
 Audio quiduis aggredi velle te causa lucri. I.
 Considerauit Pater, ad hanc artem exercen-
 dam non opus esse multis , præterquām se-
 curi sola, qua ramis tundantur arbores. T I T A N.
 Res planè ridicula mihi videtur. I R A.
 Audi precor mi Parens: Erecta lignorum cō-
 gerie, lūtū quo tegi debet nullo pretio pro-
 fus emitur, nec etiam ignis ligna succendēs,
 Labor hoc loco solū exponitur, totaq; pecu-
 nia lucrum est. Non ita cum cæteris artibus.
 Indiget farina Pistor & lignis, quæ cogitare
 emere: Corio Calcifex: Auro & argento Faber
 argentarius, vt interim diuersa prætermittā
 instrumenta: sic de reliquis. T I T A N. Non
 ita fatuè, prout antea putaram elegisses, ni
 fordesceret negotium. I R A. Magis alia for-
 dent opificia: Lanionum vt pote, Coriariorum,
 &c. T I T A N. Et tu confirmatus in o-
 ptione tua mihi videris, Probum te magis
 quam

quā nigrū Carbonariū Deus efficiat precor.
Facete, quid operis elegisti? F A C. Mi Pater,
Aulam ego sequi plurimū desidero. T I T.
Post vile nobile sequitur hoc loco negotiū.
Tu qui postremus es omnium, natuque mi-
nimus, ex ciue nobilis fieri cupis? F A C E T.
Quid ni Pater? quocunque se direxerit ho-
minis industria humanis in statibus, diligen-
tia summa peruenire potest eò, præfertim à
Deo & natura quum adiutus fuerit. T I T A N.
Opes non habes quibus hunc statum pro-
sequi valeas. F A C. Acquiri possunt hac via
non secus ac artificijs. T I T A N. Vides tamen
plurimos qui per totam iuuenilem ætatem
in Aulis educati sunt, pauperimam in sene-
cute vitam agere durius illis, qui semper in-
opia pressi fuere. Nam isti melioris inscij
sunt, illi verò dum vescuntur oleribus, & ma-
cris domi, non sine mœrore maximo lauti-
ciæ pristinæ reminiscuntur. F A C E. Ignauia
sua faclum est, vt ex Aula nihil reportarint
lucri. Quia coquinæ magis & ventri quam
Aulæ fuerunt intenti. T I T. Vide si veneris
eò ne te seducat etiam cum cæteris venter.
Nam delicatæ boli, calicesque suaues Ma-
gnete plus attrahunt. F A C. Nisi ex Aula Prin-
cipis ad Regiam peruenire spes foret, nō ad-
irem. Aliud quam intestina replere cupio.

TIT. Faxit Rex Altissimus ut ad eius Aulam
 ascendere queas, & nos omnes vna tecum
 similes fiamus Aulici. Fœliciter itote Gnat,
 Matremque vestram ex meo præcepto huc
 ad me venire iubetote. PVE. Mater charissi-
 ma, te Pater ad se venire iussit. o c. Quid cu-
 pit? PVZ. Ignoramus. o c b. Marite mi, quid
 est quod me voces? TIT. Audi quæ so quæ
 Gnatorum sint electiones. o c e. Quæ pre-
 cor? TI. Diuina. o c e. Nec Vates, nec Oedi-
 pus, Oceanitis ego sum. Est quod mihi refe-
 ras, si rescire me cupueris. TI. Sollicitus fieri
 vult Sapiens. Rudis Agricola. Lætus Concio-
 nator. Iratus Carbonarius, & Facetus Auli-
 cus. En habes eorum consilia. o c e a. Bone
 Deus. Hec est eadem, quam inter se rixan-
 tes nudius tertius agere Tragœdiam, nec in-
 telligere potuquid vellét. TI. Recita precor.
 o c b a. Rudis Sollicitum ridens, forensem
 Doctorem appellauit. Sollicitus eum ex ad-
 uerso Rusticum. Ad hæc Lætus adiens incre-
 pauit vtrumque dicens, non decere fratres
 ut vnuus alteri Racha diceret. Cui Rudis ait.
 Vnde nobis Paganus iste Sacerdos prodit?
 Accessit Iratus, & interrogauit alios quid nā
 rixæ foret inter eos? Sollicitus conuictos as
 Rudis narrauit iniurias. Vultis nè (dixit Ira-
 tus) putridæ huic buccellæ viginti colaphos
 impingam, quibus fœtidum hoc illi clauda-
 tur os?

tur os? Facetus tandem superueniens, vbi rem edoctus est, Rudi, sic breuibus inquit: O Subulce, tuos porcos adi. Respondit Rudis breuius. Hinc abi tu Caulice. Coacta sui postremò virgis intercedereminitas, nec eos sedare prius potui, quām dicerem tibi mere latutam. *T. I.* Quare igitur non retulisti? o c e. Si quid persingulos dies inter se rixarum habent narrare tibi deberem, non esset otium, nec aliud opus mihi reliquum. *T. I.* Videmus eorum electiones probè suis cuique morib. correspōdere. Naturam ipsam alienare, quæ non vergit in vitium, pueris non est conueniens nec vtile. Nam si de naturali mechanico, Doctorem efficere Parentes velint, Asinū habituri sunt, & meritò. Pariter si de naturali Doctore Mechanicum, otiosum efficient operaritum & inutilem. Hinc fit, vt ex vtraq; parte multa videantur huius generis hominum, potius quām homines vera monstra. Faxit Omnipotēs quod sit ad gloriam eius. Bolum aut aleam ego iaciam, prosperam esse futuram spero. Nihil eo magis rem ipsam morabitur, quām in Aula, nec in Gymnasio nullam cum eis qui versantur in huiusmodi locis mihi haec tenus amicitiam interfuisse. o c e. Inter amicos nostros non deerit unicus vel alter, qui notus existat istis hominib. perquirendum erit. *T. I. T.* Scio quid faciam.

Sollicitum qui primus promoueri debuit
postremo reseruabo loco. o c e a n . Quod
lubet esto . Sic à Rude fuerit incipiendum.
T I T A N . Rectè , me rectà conferam ad Villā ,
& amicum Demogorgonem , longo iam tē-
pore mihi familiarissimum rogabo virum ,
vt si Villicum qui puerò hoc opus habeat , vt
ad rem colonariam vtatur , eumque doceat
artem , indicare velit , in eoque fauere quod
possit . Rudis , itineri te mecum accingito . Vi-
deamus an aliquis Rusticus Coloniam doce-
re te volet . r v . En præsto sum Pater , eamus .
Vale Mater chara , vos quoq; valete Fratres
atque Sorores . o c e a . Sine te prius osculer ,
quām abeas . Dilectissime fili vale , sisq; pro-
bus , vt Parentibus , Fratribus , Sororibus , acti-
bi nullam compares ignominiam . Iterū hoc
osculo dato mi Gnate vale . r v . Prosperè va-
lete omnes .

*Titan, Demogorgon, Marchasiti se &
Rudis, Interloquatores.*

T I T A N .

S Alie mi Demogorgon amicorum vetu-
stissime . D E M . Rarus admodum hospes ,
d Titan optatissime semel quod sæpius ro-
gaui iam adimpleuisse te gaudeo , nempe vt
rusticos Lares hos inuiseres . r . En adsum im-
portu-

portunè satis. D E M O. Non nisi gratissimè.
T I. Miraberis opinor, si causam aduentus
huius tibi narrauerō. D E M. Qui sic? T I. Coē-
git me necessitas. D E M. Et non Amicitia?
T I. Vtrumque, sed audi quæsto. Filijs vitæ sta-
tus electionē dedi. Hic autem qui natu post
maximum primus est, Agriculturam optauit
addiscere. Quapropter huc partim ad te ve-
nio consilij, partim amicitiæ causa, vt si Vici-
num in hoc Pago, vel amicum in alio Villicū
habes, qui puerum recipere velit educandū
atq; docendum, quodcunque fuerit opus e-
rogabo. D E M. Leue nobis hoc erit negotiū.
Intra saltem, & genio mecum hodie precor
indulgeas, Prosper nobis adsis cum filiolo.
T I. Ingētes agimus tibi gratias. At expedia-
mus puerum priùs rogo. D E M. Iamiam ex-
peditus est. T I. Quid audio, spem eius hīc fo-
re nullam existimas? D E M. Imò plurimam.
Non est quod quæras vltérius, Puer hic mihi
loco filij cum proprijs erit, si voles tamen.
T I T A N. Eum netu? D E M O G. Audisnè?
T I. O Deus optime, nihil optarem potius.
Dic igitur quid numerabo singulis annis?
D E M O. Hac de re loquemur postea. Men-
sam adeamus, & bonis quæ Deus dedit
in escam, fruamur cum gratiarum actione.
Pueri, socium Rudem tractate vestrum.
T I T A N. Lautè nimium nos excipis.

D E. Non possum tam varijs obsonijs, ac vos
in ciuitate, meos hic amicos excipere. T I T.
Quid loqueris? ferinis carnibus caremus,
nec nisi vos adferatis habere possumus. D E.
Si pecunias pro his exponere cogeremur ut
vos, æquè nobis raræ forent. Sed venatione
sola, quum alia non sunt nobis rustica nego-
tia comparamus. T I. Fœlicius nobis viuitis.
D E M. Hac in re fatemur, at propter milites,
qui nos indies vexant, estis urbani fœlicio-
res. T I. Verum est. Quo nos tuti sumus, expo-
siti vos periculo, compensat ex aduerso rerū
abundātia, quarum penuria laboramus. D E.
Quicquid habemus tamen ad ciuitatem de-
fertur. Pueri, postquam sederitis, ac ederitis,
ad pascua præparate vos, & Rudem assumi-
te. Canem illi date proprium Venalupum
nomine, clauam quoq; pastoralem, qua gle-
bulas terreas in oves ejcere valeat à grege
deuiantes, acludere vobiscum iactibus quo-
que certare mutuis, characteribus insculpere
terram fodereque. Collo suo peram appen-
dite cibariam pane duplii munitam, vt ca-
ni det quod suum est. Caseum, pyra, poma,
nucesque date Rudi, & in omnibus æquali-
ter diuidite secū, & vt fratrem diligite. Hoc
meum est præceptum, atque voluntas. P V E.
Fiet Pater, Eamus Rudis. R V. Sinite Patri va-
le dicam, inde mox venio vobiscum. Vale
mi

mi Pater. t i. Vale fili mi. Probè fungere tuo
officio. d e. Cras illi vale dices ò Rudis, ho-
die no sti que nobiscum erit. t i. Ignosce pre-
cor, est domi quod agam, tum vxori sub ve-
speram dixi me rediturum. Quod ni fieret,
aliquid finistri nobis accidisse in itinere su-
spicaretur. d e. Mittam famulum qui nun-
cier illi omnia. t i t. Non est opus. Iam paci-
scamur de filio. d e m. Paæta sunt omnia que
tecum inire cupio. t i t. Narra precor. d e m.
Tres habeo filias, Nigram, Candidam & Fla-
uam. Natu maximam Rudis loco, tuæ coniu-
gi educandam si voles dabo, ne quid illi sit
imminutu de familia. Crasq; te comitabor
equitem eques. E' duodecim quos habeo
(laus Deo) pulcherrimum & optimu equi-
tadum tibi dabo. Filiam ego post tergus de-
feram. t i. Quæ obtulisti placent, vt ea que
jam à plurimis annis inter nos fuit amicitia
foueatur crebrius. Sed vnicum hoc abs te pe-
to, vt coniugem tuam assumas nobiscum ad
urbem: Ego filiolam equo deferam. d s. Nō
bene possumus ambo simul abesse domo.
Verū si uenire cupierit, & mihi placet quod
petis. Adesto Marchafitis. m a r. Quid cupis
Demogorgon? d e. Cras nobiscum ad urbē
uenias oportet, Oceanitudem inuisas, & filiā
Nigri illi pro filio Rude præsentes. Ita uule
amicus noster Titan. m a r. Nil sanè libetiùs
facerem,

facerem, at scis, quum absis, vt sim domi fo-
re necessum. D E M O G. Scio, sed amici causa
quid non fieri? M A R. Esto quod cupitis. In-
terim donec rediero, Sororem vt rei dome-
sticæ nostræ curam habeat, rogabo meam.
D E M. Re&te facies. Titan, venatum ibimus
quod sit nobis in cœnam hoc vesperi. T I.
Placet eamus: at eius rei sum penitus igna-
rūs. D E M O. Non est quod facias aliud, quā
nos agentes animaduertere, delectarique.
Famuli parate quæ venationi sunt necessa-
ria, retia, canes, & alia quæquæ. Præsto sunt
omnia iam, eamus. Ad dextram tendite re-
tia. Nam ad aquas à meridie se conferre,
postmodùm in umbra degere Ceruos ani-
maduerti sæpius à sinistris. Ab ea parte ca-
næs soluemus urgebimusque. Manete uos
hic, & si quid effugere conabitur, euitato. Vi-
desnè mi Titan unum atque alterum Cer-
uum sub arboribus hac in ualle pascentem?
T I. Video pergrandem & cornutum admo-
dùm. D E M O. Spero nobis prædam ut cœ-
nemus utrumque futurum, aut saltem alte-
rum. Tu paulatim sequere nos Titan, & eis-
dem clamoribus quos edemus utere. Laxa-
bo canes. Ha, ha, captus est ha. Dedit in re-
tia minor, tenetur cornibus. Euasit eximio
saltu maior. At hic nobis hac uice datur. Al-
ter si non alijs destinatus est, alijs fortasse no-
fter

ster erit. Arcete canes & uos ne pellem dilacerent. Lancea pectus perforate: mortuus est, curru domum uehite mox, & excoriatum in quatuor secate partes. Eduabus anteriore posterioreque cœnam parare dicito coniugi iussisse me. Duas partes residuas ad Oceanitudem cras portabimus. Instat uespera domum ibimus Titan. Qui tibi negotium hoc arridet? T I. Iucundiorum hac uita nullam existimarem. D E M O G. In eo tota non peragitur. T I. Scio quidem, sed laborum hæc subleuamina, suprà quod iucundissima sunt & utilia. D E M O G. Acto iam exercitio cibum cum appetitu sumemus atque potum. Marchasitis, præparasti cœnam? MARCHASI. Vix semel aut bis pomerium obambulare potestis, quin parata sit. D E M O G. Eamus igitur Titan, & uidebis hortum. En pomerum genus omne fruticum & herbarum. T I. Paradysum terrestrem possedisse uidemini. D E M O G. Terra quæquæ suum cultorem delestat. T I. Imò quod magis est, maximè ditat. D E M O . Nō semper, sed quum uult ille qui crescere iubet omnia. MARCHASI. Pueri Titanem & Patrem ad cœnam uocate. PVERI. Vocat vos Mater ut cœnetis. D E M O G. Redijt Rudis è pascuis? PVERI. En adest. D E M O G. Qui tibi pastorale placet exercitum?

RV. Optimè. TIT. Cras ad urbem redeundū
 est tibi mecum. RV. Sine Pater hīc maneam
 precor. DE. Tace fili manebis apud nos. TI.
 Si manere uis, obediēdum erit tibi tāquam
 ipsi mihi, Domini tui Demogorgonis impe-
 ratis omnibus, aliās ei sciet te foras. RVD. O-
 bediam sedulō Pater. DEMO. Patrem uo-
 cet me uolo deinceps, uxoremque Matrem,
 hos Fratres, puerasque Sorores: pariter &
 nos ipsum uocabimus Filium. TI. Itidem de
 Filia tua faciemus. Possent etiam effectus af-
 fectibus correspondere. DE. Per me nō sta-
 bit, quin ex Rude & Nigra matrimonium
 fiat. TI. Rem ipsam accepto, manum en meā
 habes in signum fœderis huius inter nos iā
 initi. DE. Post cœnam hac de re latiūs, & Ma-
 tribus loquemur præsentibus. Accumbe Ti-
 tan hoc loco. TIT. Domesticum primus de-
 cet locus, non peregrinum hospitem. DEM.
 Fac saltem quod uolo modò, faciam & ego
 quod iusseris in ædibus tuis existentem fa-
 cere me. TI. Conditione hac obediam. DE.
 Fercula dato Marchafitis, iā sedemus. Orate
 Pueri. PVE. Qui cuncta dedit in usum homi-
 nis, cibum atque potum hunc nobis esse sa-
 lubrem faciat. Amen. DE. Hic altero maiore
 ceruulus charior est mihi. TI. Facile credide-
 rim, hoc potiris, & non altero. DE. Non hac
 de causa puto, sed quod longè teneriores
 atque

atque delicatiōres Hinnulorum, quam Ceruorum carnes existant. t i. Nil præter Ceruos habet hæc sylua? d e. Maximè, Capriolos, Damas, Apros, Lepores, & genus omne ferarum atque cicurum, suis temporibus tamē. t i. At miror si vnicuique venari liceat in ea? d e. Minimè, sed mihi, quod venator Domini sim eius: nec per totam syluam, sed ab una parte solūm quā vidisti. Obligor hac de causa, quum ad venationem ire deletabitur Dominus, cōgregare Vicinos, & ordinare quæ necessaria sunt. Verū si quid prædæ fecerim, partem eius, ut equum est, ad eū deferō vel mitto. t i. Nunquid partem huius dedisti? d e m. Non est domi, nec Vxore-ius. t i. Vbinam sunt? d e. In vrbe solent aliquando morari. Palatium in ea possident egregium. t i. Recte poteris illi quartum vnum aut alterum deferre cras. Ego vos vrbanis excipere ferculis volo. d e m. Faciam profectò: non considerabam illi gratiùs iam in vrbe degéti futurum quām hic apud nos. At Oceanitidi præsentare velui. t i. Non opus est. M A R. Triahabemus adhuc ô Mari-se quartalia. d e m. Quī sic? duo iufsi te per puerum coquere. M A R. Nolui Titanem amicum Ceruinis carnibus tantū, sed etiā Ouillis, Palumbinis & Gallinaceis honora-re. t i. Niñium sanè Marchasitis expensarū

facis nostri causa, quum dabitur occasio cō-
pēsabimus. D E M. Compensata sunt omnia.
Perquām optimè fecisti Marchasitis. Duo
quartalia Domino, tertium Oceānitidi su-
mus allatuti. Finita iam cœna gracias aga-
mus: orate Pueri. P U E R I. Gratias agimus ti-
bi Conditor æterne Deus, quod nos tuis pa-
uit: creaturis: Verbo tuo pariter & nos ale-
re digneris. Amen. D E M. Sternite lectum Ti-
tani. M A R C H A S. Rudis cum Patre forte cupit
hac nocte decumbere. T I. Maxime, postea cū
Fratribus. D E M. Famuli, cras duos equos Ti-
tani Maheum, & mihi Pomelatum sellis frœ-
nisqué parate, reliquos ad agrum sumite.
Pueri sumpto lumine, Titanem & Rudem
ad cubile ducite. T I. Prosperam vobis De-
mogorgoni & Marchasitidi, cæterisque no-
strem optamus. D E M O. C M A R C H A S. Nos
quoque vobis fœlicissimam.

*Demogorgon, Marchasitis, Titan & O-
ceanitis Interloquutores.*

D E M O G O R G O N.

SUrgere iubeto famulos & seruas, tu quo-
que iētaculum para nobis omnib. M A R.
Iam ante horam surrexerunt omnes. D E M.
Equis auenç quos equitabimus binas cuiq;
dari mensuras iubeto. Surgentem audio Ti-
tanem,

tanem, & ego mox surrexero. T I. Fœlicé vos
 bis diem precor. D E. Idem tibi sit. Qui sic té-
 pestiuè surgis? potuisses enim vna atq; alte-
 ra hora quiescere. T I. Dormiui plus satis. D E.
 At Rude in lecto reliquisses. T I. Manere no-
 luit. D E M. Fortassis dubitauit ne vale sibi nō
 dicto recederes. T I. Id opinor. D E. Iétemur,
 equi parati sunt. T I. Edere nec bibere manē
 possum. D E M O G. Paululum vt aëri corrupto
 resistere valeas. En ocreas habes, & calcaria,
 iam consendamus equos, illuxit enim. Re-
 trò me sede Marchasitis. Titan equo suo Ni-
 gram ducet. T I. Arripe corrigiam filia ne de-
 cidas. M A R. Non est quod casuram dubites,
 equis insidere nouit optimè. D E. Iam eamus
 Deo nobis comite fœlicissimo. T I. Ad vrbē
 appulimus, hæc breuior est ad meam domū
 via, sequimini, præcedam, non aliàs reperire
 possetis, vt opinor. D E M O G. Certum est, ego
 non alia quam per forum vñquam domum
 tuam petij. T I T. Descendamus hic. D E M O
 G O R. Hæcmihi tua domus fore non vide-
 tur. T I T. Anterior non quidem, sed poste-
 rior. D E M O G O R. Siccine hac tibi patet
 exitus? T I T. Stabulum hic equorum est,
 per quod in anteriora domus transitur. E-
 quis hic dimissis, puerum ego mittam
 qui curabite eos. D E M O G O R. Minimè, sunt
 equi pessimi, qui ignotum ad se libenter

non admittunt. Ego ipse prouidebo ne dāmnum cuiquam inferant. t i. Venite mecum igitur Marchasitis & Nigra, vos ad Oceanitidem vxorem ducam, & postmodum aueniam equis & fœnum adferri curabo. Vbinā es Oceanitis? o c e. Adesnè mi Titan, prosperè nobis redieris, & tu Marchasitis cum filiola, gratissimæ huc aduenistis. Vbi est Demogorgon? t i. Non procul hinc, iamiam nobis aderit. o c e. Ascendite mecum. Sede te precor, scio vos itinere defellas esse. m a r. Nil minùs, equis venimus omnes. d e. Salue plurimūm Oceanitis. o c e a. Tu quoq; salue. Gratissimus hospes vñā cum vxore filiolaque nobis adsis. d e m. Gratias agimus. At scis qua de causa huc ad te venimus? o c e a. Ut amicè nos inuiseretis. d e m. Hac & alia, nempe ut pro filiolo Rude, filiolam tibi darem Nigram. o c e a. Siccine tu illum? d e m. Ita factum est. o c e a. Plurimūm sanè placet. d e m. Aliud postmodum percipies. o c e a. Modò bonum, esto. d e m. Non antea quām Titan adsit rescies. Interim Cerui partē hāc boni consule. Domino meo partem etiam datus, indeque mox redditurus abeo. o c e. Ne moreris diutiūs precor, paratum est Prādium. d e m. Iamiam adero. t i. Vbi est Demogorgon? m a r. Ad Dominum se contulit. d e m. En adsum. Voluit me suo Domi-
nus

nus adesse prandio, multis tamen excusationibus euasi. Gratissimum illi donum fuit plus dictu. Ciues enim cras plurimos invitauit, quibus adesse te per me nuncium cupit, & me, necnon vxores. *Ti.* Excusamur quod rari iam hospites amici mutuis potiamur conuiuijs. *D e s.* Optimè loqueris. *Ti.* In stat hora prandij. Mensæ igitur accubamus. Demogorgon hic sede, coniunx assidebit à dextris tua, & à sinistris filia. *D e m.* Parce precor, primo tuum est sedere loco. *Ti.* Eius nō meministi video quod pollicitus es, quum domi tuę iuberet obtemperare pro pari. *D e s.* Oblitus eram sanè. Iam quod voles faciam. *Ti.* Gratijs primùm actis Domino Deo nostro, edamus atque bibamus alacriter, verbū eius optantes in nostri potissimum alimento Amen. Peracto iam prandio, datisque Domino gratijs, pueros in ludum ablegemus. Est quod modò loquamur serid de fœdere quod iniire concepimus ò Demogorgon. *D e m.* Placet, adsunt ambæ coniuges. *Ti.* Oceanitis audi. Filias tres filiosq; duos Demogorgon ex Marchalitide sua coniuge præsente (quos Deus incolumes conseruet omnes) Nigram, Candidam, & Flauam, natu minores ex ordine sorores: demum Calaminum & Talcum fratres illis maiores habet. Rudi quem pro filio seruat, Nigram vxo

rem illi educandam adduxit. Quid ad hæc
 tu? o c e a. Quod visum est tibi non recuso,
 Verum id ipsum plurimum opto quod nar-
 rasti. t i. Marchasitidi manum igitur præbe-
 tuam in signum fœderis. Iterum & ego De-
 mogorgoni data manu polliceor. d e m. Ac-
 cepto quod ipse primùm obtuli. t i. Offerá-
 ne vicissim, vt mutuum sit amicitiæ signum?
 d b. Quod voles. t i. Quotquot nati natæq;
 nobis existunt matrimonio iungamus: Gen-
 tiles enim sumus, licet nobis ex lege nostra,
 si non alia. d e m. Id etiam placet, vt intervos
 & nos perpetua sit amicitia. t i. Quid vos
 Matres? o c e a. & m a r. Id ipsum quod vos
 & nos volumus. d e. Lœto fit Candida Con-
 iunx, irato Flavia, Calamino Vana, Talco qui
 dem Assidua. Nam Sollicitus & Facetus al-
 tius tendunt, quam rusticis cum agere. t i.
 Pacta sunt omnia. m a r. & o c e. Itidé (quod
 ad nos attinet) fiat. t i. Nunc restat vt reliquis
 Pueris, cuique iuxta suam electionem proui-
 deam donec grandiores fiant, & artibus in-
 structi sint ad vitam comparandam. Vnus ad
 huc extra ciuitatem est promouendus. d e.
 Quisnam est ille? t i. Iratus, apud Carbona-
 riū aliquem. d e. Bone Deus, cur non dixi
 sti prius, quum adhuc esses in ædib. nostris.
 t i. Qui sic? d e. Vnico miliari duntaxat à no-
 bis vir probus distat Carbonarius, & sum-
 mus

mus amicus. t i. Nunquid narraui tibi? d e.
 Minimè, de Rude solo quoad optiones filio
 rum loquutus es mihi. t i t. Narrare tamen
 omnia tibi proposueram. d e. Parum aut nì
 hil refert, nobiscum redibis assumpto puero
 simul & Matre, filios atque filias recentes vt
 innusat. t i. Vnico tamen contextu potuit &
 hoc fieri. o c e a n. Quid ad rem? Casu quo-
 dam etiam euensis putes, vt ego tecum in-
 uiiserem amicos. t i. Quod factum est, infe-
 stum vt sit, fieri non potest. m a r. Alias acci-
 disse nolle. d e m. Pro puero nobis est inue-
 niendus equus. t i. Vicinus proximus vt o-
 pinor mutuatum non recusabit. d e m. Euge
 igitur eamus. t i t. Hac nocte mecum estis
 mansuri. Craftinus dies consilium adferet.
 m a r. Tam diu non possumus abesse domo.
 t i. Nec profuit hoc ipsum dicere me vobis.
 d e m. Soror tua familiam reget interea. t i.
 Demogorgon & ego spatiatum ibimus. O-
 ceanitis tu Marchasitidem vt Sororem tra-
 cta. Redeuntes (Deo dante) cœnabimus. Cœ-
 nā interim parare iubeas Assiduam atq; Va-
 nā. Primò, nos ad Principis Palatiū transibi-
 mus, ædificium vt videamus. Eius Aulā nec
 alterius ego nunquam ingressus sum. Filius
 tamē ad eā anhelat. d e. Sine precor. Nūquid
 Adamus primus rusticus etiā nobilis fuit? t.
 Hic ad publica loca ciuitatis cōferemus nos

quæ tu fortassis non vidisti hactenus. D E M,
 Pervicos obambulare non, sed peractis ne-
 gotijs, ad villam statim redire solitus sum. T I.
 Non sic in posterūm, si fœdus inter nos initè
 iam amicitiæ confirmatæque seruare voles,
 D E M. Quid vis aliud facere me? T I. Mox at-
 que veneris in ciuitatem, equos tuos in sta-
 bulum nobis iam commune factum duce-
 re, fœnū & auenam petere familiariter. Mé-
 sam absolutis negotijs meam boni consule-
 re. Domum meam deinceps non hospitiū,
 sed propriam tibi fore. Ac ea quæ possideo
 tua æquè ac mea iudicare: quod effectu pa-
 riter experieris. D E M. Ut idem tibi de me
 rebusque meis pollicitum habeas atq; cer-
 tum, faciam. T I. Nunquid ambulationibus
 diffatigaris? D E M. Ut cunque. T I. Reuerta-
 mur si lubet, in statu occasus, & cœnæ mihi de-
 siderium, tibi verò? D E M. Quum non labo-
 ro non usque adeò fames premit ut alias. T I.
 Gressus atque regressus quos iam fecimus,
 labores existimo. D E M. Si non maiores no-
 bis forent. T I. Oceanitis quantum à cœna
 distat? O C E A. Parata fuit ante medium ho-
 ram. T I. Cœneimus ergo, transactaque cœ-
 na quiescamus in crastinum. M A R. Surga-
 mus Demogorgon, Aurora claram in lucem
 abiit. Equi præparandi sunt abeundumque
 nobis. D E M. Titan & vxor ejus cum puero
 nobiscum

nobiscum equitabunt. M A R. Priusquam equi suam auenā absolverint, diei bona pars abierit. Domi fore tempestiuē cuperem, ut illis prandium apparare possem citius. D E M.

O M A X. Diem hunc prosperum atque fœlicem vobis Titani, Oceanitidi cum filijs & filiabus imprecamur totique familiæ. T I. O C E. Tantundem vobis & vestris omnibus optamus. D E. Parati sunt equi quum libuerit equitabimus. T I. Ientandum est nobis prius. D E. Ientemini vos, expectabo prandium. T I. Scisnè quid sit quod respondeā?

D E. Quæso quid? T I. Hoc ipsum quod mihi tu ad hæc, malo nēpe resistendū aëri fore.

D E. Meministi? T I. Quid ni? D E. Euge, fiat ut optas. O C E. Puer solus equitare minimè poterit. D E. Eum ante me vel post assumam.

O C E. Ego post Maritum sedebo, nec ego sola sum assueta equis insidere. D E. Marchafatis ergo sola suum occupabit equum. Fœliciter abcedamus. O C E. Assidua, tu quoque Vana domi penes Amitā remaneto. T I. Soror caue ne domum exeant, nec ad eas venire quenquam præter vicinas puellas, donec redeamus, patere. Quòd si obedire tibi nolint, coge, meq; reuersum redde certiore. Scio qui cum ipsis acturus sim. Valete. D E. Iam domum peruenimus. Famuli vos adeste, hos equos in stabulum ducite, frœnisq;

depositis tantum, auera fenoque pascite,
 sellas eis relinquite, nam a prandio nobis es-
 quitandum est vterius, vel recentes accipie-
 mus. *Ti.* Ad quid? nisi longe distet Carbona-
 rii domus. *D e M.* In sylua quam tertius nudius
 vidisti situm habet. *Ti.* Ab hinc miliari. *D e.*
 Vix numeratur. Equos adducite, conscenda-
 mus. Vides hinc o Titan fumum ad aera sur-
 gentem a dextris? *Ti.* Video, quid sibi vult?
 flagrante domus aliqua? *D e M.* Absit, Carbo-
 narius hunc torrentis carbonibus excitat.
Ti. Tam propè sumus? *D e M.* Gallorum eius
 cantū audis. O Carbonarie prodiforas. *CAR.*
 Quis me vocat? *D e E.* Exi, videbis. *CAR.* O De-
 mogorgon amicorum optime, feliciter ad-
 sis cum sodalitio. Salut Marchasitis, & vos
 quoq; mihi gratissimi hospites omnes, in-
 trate. Equos in stabulum abducite famuli,
 fœnum & auenam eis proponite. *D e.* Cur ad-
 te venerim diuinare minimè posses. *CARB.*
 Non nisi dixeris. *D e.* Amicus hic meus Titā,
 postquam filijs suis optionem vita dedisset,
 puer iste Carbonarium artem elegit. Patere-
 ius ad me cùm venisset consilij causa, roga-
 uit, vt si quem scirem Carbonarium, qui filio-
 lum docere vellet, numerato iusto pretio, iu-
 uarem. Quapropter huc ad te meum vnā cū
 quatuor suis parentibus adduxi filium. Est
 enim desponsione filiolæ meæ Flauæ meus
 factus.

factus. Quid ais? C A R. Placet, eum recipiam,
 et si non indigeam pueris, cum domum his
 refertam habeam, ut vides: Nihilominus ob
 mutuam amicitiam quæ semper fuit inter
 nos ab incunabulis, hunc non secus ac meos
 tractabo filios, diligā atq; docebo. D E. Quid
 numerabimus annūè? C A R. Duodecim au-
 reos olim ab alijs accepi, numerauique puer
 Domino meo. Vos autē numerate decē. D E.
 Numerabo libenter. C A R. Vestibus eius vos
 prouidebitis. T I. Cura nobis hēc incumbit,
 scio moris hoc apud omnes fore. D E. Puerū
 igitur tibi valedicto relinquemus. C A R. Nō
 priūs tamen quām hanc merendam absolu-
 eritis mecum. D E. Edimus & bibimus hac
 vice tecum plus satis. Deo laudē & tibi gra-
 tes agimus. C A R. Vix degustastis, edite, bibi-
 teque melius precor. T I T. Adhuc ante vespe-
 rum in cīnitatem equitandū est mihi. C A R.
 Id facilē feceris et si duab. horis tardius hinc
 recedas. D E M. Equos ascendamus, tēpus est.
 Vale Carbonarie. C. Vos quoq; per optimē va-
 lete. T I. Filium tibicō mendatum habe. C A R.
 Non est quōd cures amplius. Is mihi curę sit
 vltérius, donec ad te magister Carbonarius,
 redierit. I. Valete, Pater optime charissimaq;
 Mater. T I. O C E. Tu quoq; fili vale. Fac do-
 mino tuo sisobediēs. D. Manebitis apud nos
 hac nocte. T I. Ignoscē precor, domū ibimus.

At

Et polliceor me his proximè futuris ferijs,
cum Oceanitide familiaque tota huic ventu-
rum, unoque aut altero die mansurum apud
vos. D E S. Facigitur. Curru vos & equis adue-
hi reuehique iubebo, sed siste paulisper, fa-
mulum tibi sum datus, qui ducat equum
proximi, nostrumque reducat. T I. Optimè,
sed pernoctabit apud nos. D E M. Modò cras
diluculò redeat, parum referet. T I. Portam
primus omnium exibit. Vale mi Demogor-
gon, tu quoque Marchasitis. D E M. & MAR.
Valete plurimum, nosque ut premisisti re-
uisite. O C E A. Fiet certissimè Deo dante. Va-
le mea Soror, & tu mi Frater Demogorgon,
vosq; Filij Filiaeque valete fœliciter, & vna-
nimis omnes.

*Titan, Oceanitus, Concionator &
Latus.*

TITAN.

DVobus iam extra ciuitatem colloca-
tis, reliquis tribus vt prouideam est
reliquum. O C E. Facilius id feceris. T I. Quid-
nam dicis? Antea cum rusticis egi, nunca au-
tem cum subtilibus hominibus agendum e-
rit mihi semirustico. O C E. Amicum tibi cō-
cilia, qui hac in re sit auxilio. T I. Sœculum
hoc ad deuenit, vt nemo sibimet, quantò mi-
nus

nūs alijs boni quid optet. o c s a. Imò putarem sibi soli bonum esse cupere. t i. Minimè bonum omne quod videtur, nec vtile. Vulgus ad opes & honores bonum vtileque refert, cùm sint plurimis ad ruinam positæ. Verum quòd in eis felicitatem esse credant, alijs eas inuident omnibus præterquam sibi. o c e a. Quæ tu iam negotiaris, nec honores concernunt, neq; diuitias, at Regnum Dei. t i. Et hoc sibi non aduenire cupiunt, nec alijs. Ego Christum aduocabo, qui solus adfit. o c e. Is tibi comes erit optimus. Congredere mi Læte, Concionatorem adeamus cō filij gratia. Salue Domine Doctor. c o n. Tu quoque salue Titan vir optime. Quid est in quo tibi meam prodesse putas operam? t i. Consilium Domine tuum. c o n. Qua in re? t i. Filius iste meus Theologiam electione propria cupit addiscere. Verum ignoro quoniam sit ablegandus vt eam sincerè discat, & vtrum ad facultatē hanc aptus existat. Charitatis ergo precor, vt illum examines, atque iudices, an tutò huic vocationi salua conficiat possem illum committere. Ne fortè non vocatus currat, egoque maximum errorem in rem arduam committam. c o n c. Recte perpendisti mi Titan, nec improbè rem agis. Nam parui non sanè refert in hacre vocatione. Læte mi fili, quid animum ad ministrandum

rium Dei tuum induxit? LAE. Zelus quidā
 noctu me diuque sollicitat, vt rem ipsam a-
 deam. CON. Vnde hunc Zelum procedere
 putas? LAE. Aspiraculo vitæ. CON. Quid per
 hoc intelligis? LAE. Luminis tantillā quod
 cunctis hominibus inspirauit in corum crea-
 tionē Deus. CON. Si quiuis hemō de hoclu-
 mine Dei participat (vt sis) qui sit ergo quid
 non omnes Domini Zelum habeant? LAE.
 Quia tractui Spiritus eius quotquot resistūt;
 illud non percipiunt lumen, licet in ipsis oc-
 cultū sit. CON. Qui tu percepisti? LAE. Quod
 à Deo datū sit non resistere Spiritui, sed cor-
 pori. CON. Qua ratione? LAE. Memorando
 nouissima. CON. Optimum est sanè contra
 peccatum remedium. At sufficit ad resisten-
 dum inimico? LAET. Minimè, sed est veluti
 stimulus ad repugnandum ex aliqua parte
 ne peccemus. CON. Quid adhuc deest? LAE.
 Oratio ad Deum in Christi nomine directa.
 CON. Ergo proprijs viribus id non fit. LAE.
 Nihil minùs: at solum Dei donum est Mortis
 reminiscientia, resistentiaq; Diabolo per nos
 facta. CON. Si Præco Verbi Dei factus fueris
 (vt speras) in posterum, quidnam conciona-
 beris? LAE. Scripturæ totius Veteris & No-
 uæ scopum vnicum. CON. Quis est ille? LAE.
 Iesus Christus pro peccatis nostris crucifi-
 xus, mortuus & sepultus. Qui surrexit
 mor-

mortuis, ut nos cū eo post mortē resurgeremus in Vitam æternam, ad eius gloriā. C O N.
 Nihil aliud Scripturæ S. continent? L A E T.
 Non. Quia si Christum auferas ab eis, manebunt alba papyrus. C O N.
 Nunquid Genesis & alia multa continentur ibidem? L A E T.
 Hęc & similia quæcumque Christum solum concernunt. Mundus etenim & omnia propter ipsum, & per ipsum creata sunt. C O N.
 Ut vlti-
 riūs audiam tuam confessionem. Quæ est summa doctrinæ Christianæ? L A E T.
 Ut no-
 stræ carnis resurrectionis, per Christi resurre
 ctionem approbatæ, Spem habeamus indu
 biam ad Vitam æternam. Redemptionis hu
 manæ Christi morte factæ Fidei certitudi
 nem, & Charitatis huius erga nos, exemplo
 per Dei, Proximüque dilectionem, id ipsum
 fateamur: vt corde quod ore confessum est à
 nobis mundo probetur opere, testificeturq;
 C O N.
 Quinam inter sece differunt istæ Vir
 tutes Theologicæ? L A E T.
 Spes in futuro cōfi
 stit eius in dubio, quod nobis promisit Chri
 stus. Fides autem præsentem eorum quæ dī
 sta sunt certitudinem: præteritam Christi
 mortem, præcessamq; resurrectionem eius,
 in humanæ testimonium ad gloriam: & fu
 turas certò promissiones eius complebitur.
 Charitas vero præsentem in hoc saeculo de
 Christo confessione vera dilectionem, atq;
 proximi

proximi testificatione factam opere vero sa-
 dei requirit. CONC. In quo Deum diligere
 possumus? LAE. In eius vera confessione,
 CON. Quæ est ista? LAE. Quæ nullo martyrio,
 vel mudante Tyranicis confusione, metuue
 mortis minus perterrita, Christum coram ho-
 minibus ne dum ore, verum etiam corde fa-
 tetur. CON. Quid est corde fateri Christum?
 LAE. Est eius voluntatem patientia, nec non
 operibus exequi. CON. Patientia qui fit ex
 quatio voluntatis Dei? LAE. Quia in eis ad
 ueritates non recedimus ab eo, nec murmu-
 ramus dum nos illis visitare probareq; vult
 ut Iob: sed potius in castigationem (ut veri fi-
 lii solent) à vero Patre nostro pro meritis eas
 sustinemus. CON. Quinam operibus? LAE.
 Vbi hoc omne bonum, quod nobis ipsis o-
 ptamus, proximo: & omne malum quod no-
 bis ullo modo fieri nollemus, ipsis etiam nul-
 la ratione, licet male de nobis merito, faci-
 mus. CON. Quis est noster proximus? LAE.
 Quicunque ad imaginem Dei creatus est,
 vt nos, at proximior, qui regeneratus fuerit.
 CON. Suntne opera nostra meritoria? LAE.
 Mala quidem ipsa merentur mortem. Bona
 vero non eam neque vitam mereri possunt.
 CON. Cur igitur operabimur bonum? LAE.
 Ut æterno Patri nostro qui totus est bonus,
 nec nisi bonum operari potest, reddamur
 quantum

quantum fieri potest similes. Alias enim illi non possumus vniuersitatem, quam per similitudinem.

C O N C . Quia via tandem haec similitudo fieri potest? L A E . Sola Dei, per Christum Filium eius, Misericordia, & nullo conatu hominum.

C O N . Qui sunt illi qui Misericordiam hanc a Deo consequuntur? L A E T . Omnes quotquot elegit ab initio. C O N C . Quinam certi reddimur electionis huius? L A E . Per Spiritum Sanctum in cordibus nostris testimonium perhibemus. C O N . Edissere quaeſo quomodo hoc ipsum a nobis potest percipi? L . Nemo tam crudelis extitit vnuquam inter mortales, cui non, ubi caro malum suadet eius, etiam non adſit qui diſſuadeat Spiritus. Quem qui spreuerit assiduo nullaque motus conscientia, nec metu, quoduis temere vitium exequitur: Nullum adhuc electionis testimonium habet is, donec a Deo consequatur. Verum qui tractu simili terretur, ut a malo concepto defiſſat: Mox Deo gratias a gens oret, pro confirmatione, qua potens in hoc prælio victoriam consequi semper valeat. Nam hoc est electionis optimum indicium. C O N . De Sacramentis quid? L A E T . Has duas a Christo nobis institutiones esse reliatas & obſeruandas, firmiter credo. Prior quidem, ut insigniamur charactere Christi per Baptismum, & in eius Ecclesiam intro-

t duca-

ducamur, & recipiamur. Posteriore verò, Passionis & Mortis Christi memoriam ut celebremus, ne deleatur in nobis Diuinus ille character. C O N C I O . Qui baptizandi sunt? L A E T . Omnes quotquot petunt. C O N C . At pueri non petunt. L A E T . Sunt qui petunt eius nomine, qui præsentant ipsum Ecclesiæ videlicet. C O N C . Si per Christianos præsentetur Iudæi vel Gentilium filius aut filia, fueritne baptizandus? L A E T V S . Maxime. C O N C . Verùm si redeat postmodùm ad Parentes infideles grandis iam factus, & iterùm superstitionibus instruatur, & infidelitate, quid proderit illi Baptismus? L A E T . Nihil omnino. C O N C . Qui hoc probas? L A E T . Eo quod in pueris Baptismus Fide comprobans est, ybi etiam ad ætatem peruerenterint, ut in senioribus Fides Baptismo, & hic Fide roris. C O N C . Qui fit igitur ut in Christi verbis, Fides Baptismum præcedat? L A E T . Iudicari potest ex indicio. Tunc temporis enim quum Christus mitteret Apostolos prædicatum & baptizatum, pauci vel nulli fortassis erant adhuc baptizatorum aqua filii, de quibus etiam in Euangeliō nulla fit mentio. Quare quum Baptismus ab adulatis inciperet per Pœnitentiam (quæ præparatio propriè dici potest ad Fidem) necessariò

cessariò fieri debuit per Fidem ad Baptismū transitus, vt conuersorum filiorum Iudaismi Gentilitijque Fides Baptismo confirmaretur. Postmodum autem filij baptizatorum, si non actu, saltem potentia crediderunt vt Parentes. Et quia nulla potentia valet, nisi deducatur in actum, Fide propria non Parentum, aut præsentium tantum confirmata fuit in adultis, quum iam in illis maturus esset intellectus: ad quem qui non peruerterunt, excusati sunt per potentium aut Parentum Fidem, per quam potentia talis actu est consequita, si non proprium, spondentium saltem, & potentium. Et per hoc labefactatur Anabaptistarum hæresis. Nam siue Baptismus præcedat Fidem imaturam adhuc in pueris & potentiale, siue maturam & actualem sequatur in adultis, nō refert. Quia Fide Baptismus comprebari debet etiam in adultis. Quandoquidem, si quis Baptizatus Senex à Fide Christiana desciuerit, non proderit ei Baptismus, donec resipiscat, vt suprà de puero Baptizato, postea deficiente, dictum est, vbi adolescenterit. Sunt igitur correlatiua Baptismus & Fides, quorum neutrum alterum præcedere necessariò debet, nisi pro respectu personarum. Siquidem nulla Fides vera præter Baptismum, aut perfecta,

nullusque Baptismus efficax præter Fidem existere potest. Quod ad infantum potentiam Fidem igitur attinet, credendum est ea actuari Sponorum fide, vel Parentum, si fideles existant. c o n . De Cœna Domini quid sentis? L. Passionis & Mortis Christi pro pecatis nostris in satisfactionem ad memoriam eius esse veram celebrationem. c o n . Si quis forte roget, ut solent nonnulli. Quare Cœnam suam Christus instituit, quid respondebis? L A E . Ad istius interrogationis curiosæ magis quam nessariæ, necnon similium responditionem aliam, Christianum minimè teneri, nisi quod illi qui quocunque voluit, etiam potuit, ita visum est. Verum si roget: quid memoria Passionis Christi proficit? Respondebitur. c o n . Quid audiamus? L A E . Ut nos à peccato ad pœnitentiam poterimus quam dictum est, retrahat, per dilectionem ad Deum reciprocam: dum consideramus, quantum ipse nos dilexerit, qui proprium Filium dedit victimam pro delictis nostris, ut à faucib. Diaboli nos liberaret, cuius mancipia facti fueramus petulantia propria, necnon inobedientia, & nihilominus quod magis quam proprio Filio pepercerit nobis. Ut etiam his consideratis, ad Orationem, & Pœnitentia confirmationem & emendatæ Vitæ, humiliatione quadam hominum disponat indu-

rata

rata nimium corda. c o n . Dixisti prius nouissimorum tamen id præstare memoriam. l a e . Verum est, sed per aliam viā, & imbecilliorem. c o n . Quæ est illa? l a e t . Domini timor. c o n . Initium hoc est Sapientiæ. l a e . Non ergo finis. c o n . At quis hic est? l a e t . Amor eiusdem & Proximi dilectio. c o n . Inter hæc extrema, quod ponis tu medium? l a e . Orationem ex corde humiliato contritoque procedentem. c o n . Respondebunt igitur vltima primis, in retractione videlicet male viventium ad Pœnitentiam? l a e . Optimè, sed efficacius in fine quam in principio. c o n . Qui hoc fit? l a e . Gratia Spiritus Sancti nobis concessa per Deum oratione media, quam Christus ad Patrem suum in eius nomine fundere præcepit, quamq; nos promisit obtenturos. c o n c . Maior est igitur Amor Domini, quam timor? l a e . Abique dubio. c o n c . At causa potior habetur effectu. l a e t . Non ita cum initio & fine. Quoniam initia plurima iaciuntur, que suum ad finem minimè perueniunt. Nulla tamen causa, que non sortitur effectum alias causa non est, nec dici potest. Initia causæ tamen dari possunt, que ad causam non perueniunt, quantè minus ad effectum. Sic etiam timere Deum. ali qui possunt, & non amare: contrà, non amare poterunt, nisi timeant, c o n . Expone claret 3 rius.

piùs. Deum timent & non amant, quicunq;
 à vitijs abstinent, quia iustus est Dominus,
 & de peccatis vindictam sumit: non quia bo-
 nus est, & peccatum odit. Non alias illi qui
 propter metum Magistratum de furibus &
 latronibus meritò supplicia sumentium, a-
 eti solùm abstinent à furto latrocinoq;; vo-
 luntate licet non executa, cordeque fures &
 latrones interni sunt. In his enim amor Dei,
 neque proximi non est. Nemo tamen viü
 odit, quia detestatur illud Altissimus, qui
 metuat offendere Deum si cōmiserit. **C O N.**
De his hactenus. Iam dic fili, si quis interro-
 get. Quomodo Christi Corpus & Sanguinē
 sumas, an in pane & vino vel extra sint, quid
 panis & vinum denotent, ac similia, habes-
 nè quod istis respondeas? **L A E T.** Habeo.
C O N. Quid hoc est? **L A E.** Interrogationibus
 nihil ædificantibus in Ecclesia Dei, sed potiū
 dissensiones introducentibus non esse
 respondendum. Tales enim homines qui si-
 milia perquirūt in Christi mysterijs, maio-
 rem authoritatem sibi temerè satis attribu-
 unt, quam Paulus & cæteri Apostoli Spiritu
 Sancto repleti fecerint. Qui verbo Christi
 simpliciter crediderunt, non inuestigantes
 in Sacramentis per subtiles rationes intel-
 ligere plura, quam Christus illis exposuerit.
 Ori Christi, quod nullo modo mentiri po-
 test,

test, credamus, ut Apostoli. Si hac in vita non exactè percipimus quid arcana Diuina mysteriorum continent, ob nostræ carnis fragilitatem, ratione humana prorsus abiecta, humiliataq; mente, rogemus Christum, ut nobis, cùm voluerit, per Spiritum suum exponat, ut Apostolis fecit. Quæ clare nudeque parent, mysteria non sunt, nec etiam Fide, sed notione communi ab omnibus apprehenduntur. Spiritibus seducentibus aures occcludendæ sunt, non secus ac Serpentes faciunt incantationibus, & Columbarum instar est ambulandum nobis, ut Christus etiam suos docet. C O N C. Optimè, sed potesnè fili, hæc Scripturæ Sacrae testimonij docere? L A E T. Si possem, addiscere non cuperem, & si quid ob ignorantiam tractatum est, aut loquutum hactenus retractare cupio. C O N. Vnde tamen hæchabes? L A E T. A Deo per auditionem eius verbi communiter omnibus ex Euangeliō prædictati. C O N. Benè est fili. Deus te, co-natusq; tuos benedicat. Mihi Titan audi. Puer hic tuus est sat is idoneus ad ministerium, si puros & sacerdos habuerit Præceptores atque Doctores. Nam admiranda sunt quæ de Sacra Scriptura loquitur, præsertim cùm literarum adhuc sit ignarus. Verum si ad Collegium deuenegit, inficietur eius ingenium

t 4 pessi-

pessimo veneno, quod iam purum est, & ad Veritatē addiscendam aptum. Nec alię Scholae nobis existunt, cùm Ecclesia Dei recens adhuc sit hoc loco. His tamen plurimum indiget ad instruendam in omni Pietate Iuuentutem fidelium. Scio tamen quid agendum sit mihi. Principem his diebus adibō nostrū, sumpta quidem à puerō tuo commoda satis occasione. Pro Schola per eum erigenda rogabo. Necesitatem eius in Ecclesia Dei proponam. Videbo quidnam disponere velit. Interim domi tuæ filium retine, donec respondero tibi de voluntate Principis. Res est mihi cordi sanè magis quam credere quis valeat. Fœliciterite, valete. r. i. Tu quoq; mi Domine Vale.

Concionator, Princeps, AEdiles, Placidus & Portenarius.

C O N C I O N A T O R .

Est quod in Aulā Principis nostri me cōferam, Scholę negotium acturus. Video maximè fore necessarium. Nō enim ex Collegio hoc prodire possunt Verbi Dei præcones veri. Deus operatur in puerō quem nudus tertius audiui Titanis filio. Præueniam ut à Luporum euadat faucibus, aliosque si possim

possim ad veræ doctrinæ præcepta nauiter
 attraham. Salve Portenarie. P O R T . Salve tu
 quoque plurimum Domine mi. C O N . Sur-
 rexitnè Princeps? P O R . Maximè. C O N C . Ad
 eum introduci cuperem. P O R T . Ingredere,
 vocabo Placidum Cubicularium. Is tibi di-
 cet quid Princeps agat. Placide, Conciona-
 tor adest. Principem adire cupit. P L A . Dic vt
 in Aulam ascendat. P O R . Domine, Placidus
 me tibi dicere iussit, in Aulam sursum vt ascē-
 deres. C O N . Benè est. Salve mi Placide. Fœ-
 lix tibi dies hic sit, & anni plurimi. P L A . Gra-
 tias ago Domine. Hoc ipsum & tibi faustè
 precor. C O N . Vacatnè Princi, vt verbulum
 vnum aut alterum audiat? P L A . Indicabo te
 hic adeste priùs. Illustrissime Princeps, adest
 Dominus Concionator, obnixè petens vt
 ipsum audire digneris, introducaminè? P R I N C .
 Est in Aula? P L A . Est, Princeps Illustrissime.
 P R I N C . Ego ipse obuiam illi factus, introduce-
 re cupio ipsum. Salve Domine: fœliciter ad-
 sis. C O N C . Faustum tibi, fœlicemque diem
 hunc, annosque plurimos tibi precor Illu-
 strissime Princeps, P R I N C . Id ipsum & tibi sit
 à Deo mi Domine. Sede. C O N . Ignosce pre-
 cor. P R I N C . Non priùs audiam. C O N C . Fiat vt
 imperas, non me sedere tamen decet prius-
 quam federit ipsa tua Celsitas. P R I N C . En se-
 deamus ambo simul. Quid præcipis Domi-
 ne?

ne? c o n . Precaturus veni Princeps Excellē-
 tissime . PRIN . Dic precor . c o n . Præteritis
 his diebus aliquot , Ciuis tuus quidam no-
 mine Titan , Vir probus ad me venit , indica-
 uit ex optione vitæ quām suis (quos pluri-
 mos habet) filijs obtulerat , vnum eorum
 quem ipse manu tenebat , electionem Theo-
 logicæ professionis fecisse . Rogauitque me
 vt puerum examinarem , & si ad eam addi-
 scandam foret idoneus , indicarem . Ne fru-
 stra & non vocatus curreret forte filius in re-
 tam ardua . Puerum obiter interrogavi pri-
 mūm quæ faciliora videbantur . At cum i-
 psūm non vt puerum , sed vti nauiter instru-
 etum respondere (qui tamen antea non vi-
 dit literas) considerasse , eius audire con-
 fessionem volui , quæ talis est , vt exarata in
 hac charta vides Princeps Illustissime .
 PRIN . Videam quæso , legamque . Sanè pue-
 rilia hæc (licet à puero loquuta sint) minimè
 mihi videntur . Piè credendum est Spiritum
 Dei per os pueri loquutum esse nobis vt in-
 dicaret in organum sibi hunc elegisse . Quid
 existimas Domine ? c o n c . Idipsum Excel-
 lentissime Princeps mihi videtur . Hac de
 causa veni , rogaturus vt prouidere dignetur ,
 ne puer hic ad manus Collegistarum veniat .
 PRIN . Absit . Probo pioq; Viro committatur
 potius . Ego suppeditabo quicquid opus
 fuerit .

fuerit. CON. Illustrissime Princeps, tua si p
ce loqui circa hoc liceat. PRIN. Liberè que-
so. CON. E sacrificiorum opibus qui gladio
Spiritù Dei hoc templo sunt electi, Scholā
ad Pietatis doctrinam pro pueris erigi præ-
cipere digneris, ad gloriā Dei precor. PRIN.
Optimè placet, vocentur illi qui curam ha-
bent eorum quæ sacrificuli falso possede-
runt olim, si non sufficientē thesauro meo
sumatur quod suppleat. Placide, huc ad sis.
Curules & dilecti que venire huc ad me nomi-
ne meo iubeas. PLA. En ad sunt Illustrissime
Princeps, quos vocari iusseras. PRINC. Hoc
meum est præceptum, ut ex redditibus, quos
habuerunt sacrificuli, sumatur ad Scholam
Euangelicam erigendam quantum satis e-
rit. Huic præsit Dominus Concionator in
ponendis Præceptoribus atque pueris, & si
videbitur illi deponendis, aliosque in eo-
rum locum substituendis. Ad eius ordinem
facite quicquid in hac re iuss'erit, ac si ego
met vobis præfens iniungerem. AEDIL. Fiet.
Princeps Illustrissime, quod imperas. PRIN.
Habes Domine Concionator quod opta-
sti. Vbi non obediuerint illi ex voto, quibus
rem commisi, mox indica, latius prouide-
bitur. Primus erudiendus puer iste fit, cui
plures adiungere poteris. Onus hoc incum-
bit Ecclesiæ Ministris. Et si fortè nimis
occupa-

occuparis, alium adiuge tibi Collegam, aut plures quos volueris. C O N . Gratias immensas ago Princeps Excellentissime. Deus ipse bonum opus tuum aspiciat, ac ad sui gloriae benedicat. Amen. P R I N . Hoc faciat Altissimus Dominus, cuius ego seruus inutilis sum. Porro nihil unquam praestare boni possum, quod non debeam. Est ne aliud quod iubeas Domine Concionator? C O N C . Non ex me, sed ex Dei precepto, qui Voluntatem suam scire te dignum fecit, ut Veritatem Euangelicam tueri semper studeas, ut fecisti haec nus. Vale Princeps felicissime. P R I N C . Fiat Voluntas Dei. Vale.

Concionator, Princeps, Titan, Placidus & Portenarius.

C O N C I O N A T O R .

Titan ubi es? T I . Adsum Domine. C O N . Tuum & Reipublicæ negotium apud Principem nostrum egi, quod ad Scholam attinet. Eam erigi cupit, commisitque tuum puerum primum omnium recipi, cui plures etiam adiungi vult, & erudiri simul in Evangelio. Tu autem interea filium habedomi, quo usque disposita sint omnia. T I . Immortales ago Deo gratias primum, Principi tandem, & tibi mi Domine. Iá tribus filijs meis prouid-

prouisum est (laus & gloria Deo) Duo restat
adhuc quibus & conditionem ex eorum e-
lectione querere cuperem. At non scio qui-
nam agendum sit mihi. Tuo plurimum con-
filio mi Domine Concionator opus foret. I-
gnosce precor, si praeterquam æquum est be-
nevolentiam tuam aggrauem. c o n. Mini-
strorum est officium consolari, tum quibus
opitulari de suo nequeunt consilio promo-
tioneq;, faciant quod possint. Quid elege-
runt illi quos dicas adhuc esse prouehēdos?
T1. Unus eorum in Aula vitam agere. Scopū
verò rotius humanæ Sapientiæ cupit alter
addiscere. c o n. Pro posteriore, vix tibi dare
potero consilium. Nam in hac ciuitate nul-
las hoc tempore Scholas habemus, præter
Sorbonum Collegium, cum quo nullum est
mihi commercium. Poteris filium in eo cō-
mittere discēdis artibus liberalibus tantum,
in quibus ego Sapientiam humanam existe-
re iudico. Cae, ne tamen in Theologia sua
moliantur eum instruere. Nam in ea latet
Anguis ille qui decepit Euam. Schola quam
Princeps etiam erigi commisit, nil præter di-
uinam Sapientiam docebit. Diuersum pror-
sus à Læti fratris optione hic elegit. Quod
est illi nomen? T1. Sollicitus. c o n. Non in-
conciuum ab electione sua: nam solent ho-
mines quæ terrena sunt, perituraque sollici-
tè magis

tè magis quàm Diuina quærere, perpetuas
que. Verùm nçuit Sapiéttissimus Deus quid
inde boni resultare queat. Nonnunquam ex
malo iam introspeçto viliorique, penitus o-
dium eius vel contempsit. Virtutisque de-
siderium, aut potioris oritur eo quod anxie
quæsitum fuerat. Optionem eius non impe-
dias, ne peius ex naturæ cohibitione sequar-
tur. Alterum assūme tecum ad Aulam. Ego
vos comitabor, amicūque meum rogabo
Placidum, vt in hac re suo consilio iuuare ve-
lit. TIT. Precor mi Domine. CONC. Non est
quod preceris. TI. Adesto Facete, veni mecum
ad Aulā. FA. Adsum Pater charissime. CON.
Portenarie salue. Estnè Placidus hic fortassis
præ manibus? PORT. Iamiam aderat, ingre-
dimini curiam. Accersam illum. Placide, Co-
cionator cum Ciue quodam te petit. PLAC.
Iam illum adibo. Saluete plurimum. In Au-
lam sursum ascendite mecum. Quidnam est
quod vestri gratia grati præstare possim of-
ficij? CON. Dicam Placide. Ciuis hic Titan
amicus meus, & pueri Pater quem eruditus
iussit Illustrissimus Princeps, alium hunc ha-
bet filium inter cæteros, qui summo deside-
rio cupid in Aula seruire. Si quæ sit apud No-
biles conditio saltem, donec Aulicos ritus
didicerit, ac ad maiora sit idoneus, indicare
velis precamur. Si modò nulla forte vacet,
quum

quum aliqua dabitur eius occasio. Puer est filius, & bonis Parentibus probisque natus, ac indolis optimae. T I T. De fidelitate filij spondebo, quicquid possideo proscribam, & nisi ad summam pertigerit, qua cautum sit illi qui filium recipiet, amicos habeo qui suis opibus eam supplebunt cautionem. PLAC. Non est opus amice Titan, modò Patris vestigia sequuntur fuerit, ipsemet sibi sponsor probitate sola futurus est. Gaudeo vos opportunè satis aduenisse. Princeps enim commisit puerum querere mihi, qui mundandis vestibus, ac alijs honestis muneribus in cameris eius exequendis iuuet. Hunc si volueritis præsentabo, non prius tamen quam Principi significauerim: nam ex quum est ut ipsemet iciat, qui suis in abditiорibus versantur. Ipsum nunc adibo: Rem omnem aperiam, ad vos illicè reuenerurus. Manete paulisper. Illustrissime Princeps, adest Dominus Concionator, & Ciuis cuncto Titan, pueri Pater quem erudiri iussit Illustrissima tua Celsitas. Alium habet filium secum, si tuæ Celsitati visum fuerit, vt in Cameræ iuuet officijs, & ipsum videre si lubet, vocarique iuss'erit, adducam. PRINCEPS. Concionatorem, Patrem & Filium introduc. PLACID. Princeps vos omnes ad se venire cupit. CONCIONATOR. Eamus Titan,

Titan, assume puerum tecum. t i. Vix audeo;
 nunquam enim adij Principem. c o n. Quid
 vereris? Ciue plurimo familiarior est. Veni.
 t i. Saltem nomine meo gratias agas pro fi-
 lio meo Lēto. Non sum, vt scis, facūdus, qui
 per me valeam id exequi. c o n. Sine faciam
 ego. Salus animi, tum corporis tibi sit à Deo
 Princeps Illustrissime. PRIN. Idipsum vobis
 omnibus opto. c o n. Immenſas agimus gra-
 tias Fœlicissime Princeps; & p̄fertim Viri-
 ste, Ciuis tuus Titan, pro Lēto suo filio. Pue-
 rum alium adduxit hunc, & ei filium, quem
 tuis obsequijs dicare cupit, modò sit idoneus. PRIN. Quod est puerο nomen? c o n.
 Facetus est nomen illi. PRINC. Optimè cum
 Placido nomine, si re tamen conueniat, be-
 nè est. Recipiām, spero de fratri's indole futu-
 rum esse participem. Relinquite puerum hic
 vt alijs adsit meis. Placide, cura vestes auli-
 cas illi fieri, prout moris est. Instrue, rege, hic
 tibi commissus est. t i. Condignas tua libe-
 ralitate gratias agere non possum, Illustrissi-
 me Princeps, hoc solum. Preces pro fœlici sta-
 tu ad Deum fundere tuo, meum erit gratia-
 rum loco rependarum officium. PRIN.
 Maiores profecto reddere non posses, neq;
 gratiōres mihi. c o n. Gratijs Deo, Tuæque
 Celsitati plurimis dictis, valeq; dicimus Ex-
 cellentissime Princeps. PRIN. Valete pluri-
 mūm

mùm & vos. c o n. Quid videtur tibi de familiaritate Principis ò Titan. Credidisses vñ quam nisi vidiſſes ipſe? t i. Incredibile non experto ſanè foret. Iam illum adire vt antea non verereramplius. Faxit Altissimus vt filiorum obsequia meorum, ſuis virtutibus, vt par eſt, correfpondere valeant. c o n c. Deus benedicat eos, eorumq; bonos conatus omnes. t i. Quid ego tibi Domine, pro tantis in me collatis beneficijs repēdam? c o n. Nihil aliud quām quod debui feci, nec ſatis eſt quod ſuppleam potiūs. Utinam & in ultimo filio promouendo iuuare poſſem. At me cum Collegio, nēc illud conuenire mecum audisti. Non deero tamen, quin conſilio proſim quod potero. Tu ipſe nullo me dio Gymnasiarchum adi Collegij cum Puerō, & ab ipſo pete conſilium. Audi quid ipſe dixerit. t i. Faciam profeſtō. Deus omnes ti bi meo nomine ſumptos labores compenſare velit, & Vale, mi Domine. c o n. Vale mi Titan optime.

*Titan, Oceanitis, Gymnasiarchus, &
Sollicitus.*

T I T A N.

LAudemus Deum Oceanitis. Quatuor iam filijs nostris bene ſucceffit. o c s a.
u An

An Princeps & Facetum fortè recepit nostrum, quod vñà tecum non redierit? TIT.
 Maximè. Placidoque suo regendum Cubiculario commisit, ac vestiendum. o c s. Deo laus in æternum. Vtinam & Sollicito benè foret modo. TIT. Deus & huic prouidebit. Cōcionator sua sit ut Gymnasiarchum adeā, & puerum ad ipsum ducam sine medio. Vbi est? Iam & hoc tentabo. o c e a. Non procul abeit. TI. Ad me venire iubeas. o c s. Sollicite, Pater te vult. s o L. En adsum Pater. TIT. Sequere me. Salue Domine Doctor. G Y M. Salue tu quoque Titan. Quid nouarum rerum adfers? TI. Harum ego profsus ignarus ad te veni, tuo potius ut in re mihi seria magis utar consilio, si placet. G Y M. Optimè. Dic saltem quid hoc sit. TI. Puerum hunc meum literis, & scopo Sapientiæ humanae, quem addiscere mirum in modum affectat, erudi ri cuperem. G Y M. Quid per humanæ Sapientiæ scopum intelligit puer tuus? TI. Ignoro, literæ me fugiunt, ut scis. Aetatem habet, interroga tu, & examina precor, ac vide si ad vocationem hanc sit idoneus. G Y M. Accede fli. Quid est scopus humanæ Sapientiæ? s. Cōstans est omnis humani desiderij, cōpletu uelin expletis satietas. G Y. Ergo sitis, & famis, carnisq; libidinis extinctio, scopus erit hu ius tuæ, quā addiscere cupis, humanæ Sapientiæ?

tis? s o L. Nequaquam. G Y M. Nonnè sunt ista humana desideria? s o L. Sunt, & non sunt, rationibus diuersis. G Y M. Adfer quas habes. s o L. Si famis & sitis extinctio, naturæ veræ desiderium non excedat, quæ paucis est contenta, nō humana, sed verè naturalis erit, nec etiam cōstans est satietas. Nā vt potu ciboq; digestis, iterum appetitus eorum: sic & libidinis tuæ redit vredo. Si verò hæc præter naturam excesserit extinctio, humanū & corrupturn erit desiderium. Sic etiam ad Generandum appetit natura vera matrimoniu, nō ad carnis appetitibus faciendum satis, vt solēt humana bruta. G Y M. Nunquid caro naturalis est? s o L. Maximè, sed eius appetitus omnes cōtra naturā verā existunt. G Y M. Edere, bibere, generareq; non sunt appetitus naturæ? s o L. Per ea quæ suprà dixi, tibi responsum est. At quia non videris intelligere, quæ loquor, differentiam facere, veræ naturæ, ad humanam, & falsificatam à Diabolo natu-ram, explicabo latius. Quamquam in hominibus deprauata per peccatum est prorsus vera primæuaque natura, quæ sine macula vel defectu priùs condita fuerat: ita vt iā ex seipsa nil aliud appetere possit, quam peccatum, & omne vitium: nihilominus in homine quouis Diuini luminis scintilla que dā remansit: in uno tamen quā in alio magis

u a impe-

impedita, quæ vitiatam huiusmodi naturā,
 ad primam & incorruptam, quantum fieri
 potest, retrahere nititur assiduo: & inde re-
 gulatus in aliquibus viuendi modus oritur,
 in illis quæ tu protulisti. Et vt ansa tibi ca-
 lumniæ magis auferatur. Dico luminis tan-
 tillum hoc in omnibus post peccatum sta-
 tim oppressum & obfuscatum æqualiter, vt
 quiuis per se foret impos huius lucis non ex-
 tinctæ tamen. At fœdere diuine cum homi-
 nibus pacto repullulare cœpit, ac relucere
 plus in vno quam in alio, quod in Abraha-
 mo patuit, &c. G Y M. Aristippeum potius quam
 Epicureum dogma profers in mediū. S O L.
 Nihil minus, at merè Christianum. G Y M N A.
 Christianorum è re fore dicis, quibusuis de-
 siderijs satiari? S O L. Hoc tu loqueris, non
 ego. G Y M. Quid ergo tu? S O T. Permanen-
 ter satiatum esse completè vel inexpletè qui
 busuis desiderijs humanis, ita vt eorum nul-
 lus appetitus (etiam si redeat) dominari pos-
 sit, finem atq; scopum esse huius mundi Sa-
 pientum excellentissimum. G Y M. Deliras
 puer. S O L. A via tu Veritatis ad ventrem &
 libidinem declinasti, sumpto mox ab eis ar-
 gumento. G Y M. Stultum te fore credo. S O L.
 Quod tu credis, ego non, tum quod ego, tu
 minimè credis. G Y M. Quid hoc est, audiam.
 S O T. Tu te Sapientem existimas, ego nullo
 modo.

modo. Contra, tu me stultum iudicas. At mihi te ipsum ut fatuum prodis, qui alios doce re Sapientiam præsumis, & scopum eius ignorare, finemque non erubescis. G Y M. Abi hinc hæretice, desideria tua satiatum in alios quam in me. s o L. Absit à me procul hæresis omnis, integrum hæc tibi non inuideo. Sed quia tu fagus es insatiabilis, & fundo carens, de saturitate, & abstinentia vera nihil audire sustines. Recedamus hinc Pater. Nulla hic Sapientia quærenda est. t i t. Vbi ergo eam addisces fili? Nullæ sunt alię Scho læ nobis. s o L. Huiusmodi Scholis non indigeo. Docebit me sola Veritas. t i. Vbinam locorum hæc reperitur? s o L. Non est mortua Pater. t i t. Non, sed oppressa, quibusuis & expulsa locis. s o L. Emerget vna dierum, eorum periculo maximo, qui detinent eam iniustè. t i. Iustus interim patitur. s o L. Nemo iustus nisi Christus, qui tamē passus est, quare nos omnes iniusti non patiemur? Audi Pater. Hac nocte mihi Veritas astitit & apparuit in somno, sub specienitidissimę Nymphae pulcherrimæque, sed laceris, candidissimis tamen vestibus, quæ loquuta mecum, hæc inquit. Sollicite, ne cures admodum ab hominibus addiscere Sapientiam. Ego tedo cebo Veritatem, in his inferioribus & superioribus cognoscere. Sed multa prius te pati

conuenit. In ignominiam & confusionem illorum, qui me persequuntur veniam citò. Sis constans animo. Nec ea quæ tibi respondenda sunt mundi Sophistis cures. Ego suppedi tabo quæ loquaris. Statim inde silens evanuit. Ego verò mox à somno satis leui sum expergefactus, & eam sequi sum in opere cupiens lecto pro filij, sed nusquam apparuit amplius. t. i. Somnijs credendum non est mihi filios. o. l. Nō illis quæ postmodū non confirmantur. Sed quum Gymnasiarcho coram sisterē, sensi nescio quid flaminis in auribus meis, linguamq; meam folui nullo conamine. t. i. Si hoc Diuinum sit omen, Deus benedicat. o. l. Amen.

Gymnasiarchus, Licentiatus, Bacularius & Magister artium.

GYMNASIARCHVS.

ADeste Collegæ fratres, opem ferte, cō filiumque rebus nostris in dubio iam versantib. Animaduertistis ad ea quæ pueril le mecum loquutus est? vobis etiam presentibus? Malum hoc omen futurum nobis vereor. Non potuit alias quam Diuino prorsus afflatus numine, puer hic vix annorum quin decim, ea quæ captum humanum superant, effutire, vel effari potius. Hoc metuendū est, ne ciues inter, qui de nobis adhuc benè sentiunt,

tiunt, hęc seminet, eiusq; rumor quod mecum
loquitus est, spargatur per totam ciuitatem:
& præsertim ad eos ne deueniat, apud quos
fucus noster est cognitus. Modica nimirum
eis occasione data, rueret hic questus noster
omnis. Volute igitur libros omnes mecum &
reuoluite Canonicos aliosque, si quid in eis
inueniri queat quo præueniri possit immi-
nenti periculo. Quid Licetiate, quod nos re-
leuet, suades? L. c. Melius me, qui Doctor es,
id scire meritò deberes. G Y M. Postremò con-
clusurus sum, ut moris est. L. i. Sacri nostri Ca-
nones habet: Hæreticos exterminandos, vi-
taq; mulctandos esse. G Y M. Hoc scio. Verum
ignoras id hac in Ciuitate minimè licere, q
Princeps noster Euágelij professionē faciat?
i i c. Miror ingenij tui simplicitatē. Sis tu vel
alius nomine tuo carnifex. G Y M. Qui sic? L. i.
Puer sèpissimè se rus ad suos fratres cōfirre
solet, antequam ad Carbonarium deueniat,
per densissimā syluam iter facit. Adhuc quid
velim non percipis? Mittatur ad requiem
cantu sine, luce, cruce, tace tu, quis resciet?
G Y M. Minor esset profecto conscientia mihi
quam periculum. Nam syluae sepesque ha-
bent aures nonnunquam, & oculos, tentare
minimè tutum erit. Baculaurie, quid adferas
consilij? B A C. Tutius foret puerο per aliquę
dari sicu Romanicam, post quā non fameat
u 4 amplius.

amplius. G Y M. At periculo suo non caret etiam istud iudicium tuum. Posset enim is, cui committeretur non exequi, motus aliqua conscientia, palamque facere. Magister artium quid ex tua Philosophia profers, quod liberiū & minori periculo fieri valeat? M A G. O vos impij non homines, at hominum immania ferociaque bruta. Nullus vos Dei timor, si non Amor arripit, neq; Proximi dilectio? Latronibus & homicidis quid estis meliores? Puerum insontem, sic trucidare licet? Qua Theologia vestra, quibus legibus, vel apud maximos Tyranos, præterquam apud Herodem, à quo vos didicistis, prodijt simile facinus, atrox & intolerabile scelus. G Y M. An non satius est perire puerum vnum, quā nos vna tecum quotquot sumus omnes interire fame? M A G. Deliras. Non in eo consilio maximè ruinam existere nostri omnium in hoc sœculo, & in perpetuum vides? Occēcare Deo putatis oculos, aures occludere, cohibereq; manus eius, ne vos momento perdat, & in abyssum inferni deieciat? Non scio, quid me diutiū apud vos detineat. Nā apud scelerosos homines viuere minimè tum. Valeat ex nunc vestrū consortium. Nil mihi commune vobiscum sit amplius. Iā à vobis recedo iam. G Y M. Mane precor mi Magister artium. Nihil fiet eorum quæ diximus.

mus. M A G. Absit abeo. G Y M. Licentiate re-
 tine. Dissuade Baculaurie, ne recedat à no-
 bis. B A C. In cubiculum abiit, nihil periculi.
 Portenario committemus ut fores occlusas
 teneat, eumque non permittat exire. M A G.
 O Deus bone, tueri digneris puerum hunc
 ab atrocitate quærentium animam eius. Da
 quæso consilium quo liberetur. Et confun-
 dantur, qui moliuntur insidias insonti. G Y.
 Adite vos Magistrum, & pollicemini verbo
 meo decem aureos in vestem. L I C. Potius
 erit ut numeres, & ita melius sedabitur. G Y.
 Iubete venire, mox numerabo. L I C. & B A C.
 Magister aperi. M A G. Non faciam. Nunquid
 & me trucidare vultis ut puerum illum? L I-
 C E N. & B A C. Absit. Dominus Doctor tibi
 mox decem numerabit aureos, ut maneas a-
 pud nos. Accede saltem. M A G. Fistula dulce
 canit yolucrem dum decipit auceps. G Y M.
 En eos papyro hac inuoltuos per fissuram
 immitto, habesnè? M A G. Habeo. Sed pro-
 mittite priusquam exeam, quod nihil à vo-
 bis fiat mihi, nec puerō. G Y M. L I C. & B A C.
 Promittimus ad Sacrosancta Dei Euágelia.
 M A G. Accinctus gladio pugioneque prodi-
 bo, non ut noceam, sed ut me defendam ab
 iniurijs, si quas mihi machinati fueritis, stri-
 ctisque vos perfodiam animo resoluto. G Y.
 L I C. & B A C. Hoc liberè fac, ubi quis nostru-

in te manus coniecerit. MAGI. Adsum, quid
 vultis? GY. Nil aliud quam ut nobiscum ad Ca-
 pitulum redeas, & hac de re consultemus ha-
 tius, nobisque dicas quinā agere debeamus,
 & puer saluus maneat, & nos honore bonis
 que non diminuti. MAG. Eamus. Patre adibis
 pueri Gymnasiarche solus, & simulabis illi
 te plurimum addistū fore. Necnō eius, rerū
 que suarum, & familię suę salutē optare. Venis
 seq; te consultum ut illi sit, puerorum suo, que
 hæretica multa protulisse finges. Quęque si di-
 uulgarentur à puerō, nōdum apud nostros,
 verū etiam apud Euangelicos, pœna capi-
 tis punirentur. Et ne Paretes pro filio (quod
 plerunq; fieri solet) patiantur, optimū te co-
 gitasse remedium, quo hoc auerti poterit: vi-
 delicet, puerō vestem caputiatam stultorum
 instar ut fieri iubeat, clauamque. Postmodum
 quicquid simile protulerit in vulgus, annu-
 merabitur eius stultitiae: sic impunes euadent
 omnes, impuneque stultum quæquam loqui li-
 cebit. Palliare noueris ex tua Rhetorica me-
 lius, ea quæ iam ex tempore protuli. GY. O-
 ptimum hoc est consilium. Quid vobis vide-
 tur Licentiate Baculaurieque? LI. & BA. Me-
 lius adduci nil potuit unquam. GY. Hac no-
 ste mecum agam prius & mussitabo qui pos-
 sim Rhetorico modo re ornare subtilius, ne
 fucus appareat. Nobis iam quam antea multò
 charior

charior futurus es Domine Magister. Nouā
tibi vestem fieri iubecas illis aureis quos do-
no dedi. Cras negotium hoc exequar.

*Titan, Oceanitis, Sollicitus & Gymna-
siarchus.*

T I T A N.

OCeanitis, audisnè quid Sollicitus dor-
miens garriat? o c e . Hoc plerunq; so-
let accidere puerō, nō scio quid somniet. t i .
His diebus admirandum narrauit mihi so-
mnium. Simile sanè quid erit, o c e . Experge-
faciānè? t i . Minimè, sed sine fieri. Quicquid
sit, cras ab eo resciā. Sollicite, quid hac nocte
somniasti? s o l . Redijt ea Nympha de qua
tibi dixi Pater, sed non sola . Puerum inno-
centem dextra manu tenebat, meque no-
mine proprio vocatum, sic est alloquuta. Ut
puerum istum fieri ne detesteris, at mundo
stultum haberi patere libenter, ut sapientior
postmodūm euadas coram populo, qui re-
riserit. Rogauī quare me similem fieri opor-
teret? Quæ respondit. Quia sub manife-
sta stultitia, maxima Sapientia est occulta,
& sub apparente, manifestaque Sapien-
tia, plurima stultitia latet. Occultum est
in eis reuelandum, qui te stultum iu-
dicabunt, ut manifestò iam appareat
corum

eorū stultitia, quæ longo tépore satis delitu-
 it, sub falsæ pallio Sapientiæ. Iniquas liben-
 ter iniurias sustine, tandem vt iusta potiaris
 victoria. His verbis absolutis, vt priùs dispa-
 ruit. o c e a. Mi Titan, adest Gymnasiarchus
 qui te cupit alloqui. t i t. Menè? Iam adibo.
 g y m. Salue mi Titan amicorum optime. t i .
 Tuq; salue plurimùm Domine Doctor. g y .
 Est quod in abstractis tecum loquar. t i . In-
 tremus huc. Nemo nos audiet. g y m. Impu-
 lit me probitas tua probatissima Conciui-
 bus tuis omnibus & mihi, quæ meritò com-
 mendatum atque dilectissimum te mihi fe-
 cit amicum, & vicissim tibi me deuinctum
 reddidit, vt hac ratione cuperem omnia tibi
 tuisque pro voto succedere, quoduisque pe-
 riculum vobis imminens, quod in me foret,
 ac totis propulsare viribus. Scis præterlapsis
 diebus, te puerum ad me duxisse tuum, vt e-
 xaminarem, ac viderem, an ad literas addi-
 scendas aptus fore? Quod in tui gratiam, vt
 ipse scis, libentissimè feci. Verùm puerum
 (non sat scio, qua Spirituum ductum vertigi-
 ne) multas hæreses effutire miratus sum, vt
 ex tempore præ cholera (quam non tam ex
 iniurijs in me pereum collatis, conceperā,
 ac ob impia dicta conuitiaque in Deum, &
 sacra numina prolata) respondere, declara-
 reque tibi hæc minimè potuerim, nec volui
 ne

ne feruente adhuc ira consilium tibi dare viderer. Super sedere visum est igitur, & maturo iudicio rem omnem perpendere volui prius quod tenderet, ut melius tibi pueroque tuo prospectum foret. Nam si haec fortassis impulsus eisdem Spiritibus, aut malignioribus (qui pueros & innocentes infestare plerunque solent) apud vulgus in propositum efferret, Parentes pro puerो poenam ferrent, non solum apud Papistas, at etiam, penes Evangelicos. Quandoquidem talia sunt, ut nec apud Turcas tolerarentur. Suspicio (licet falsa) foret a suis audiuisse Paréibus, cum illa non sint puerorum tam tenerae admodum aetatis dicta. Nec foret quisquam, nisi doctissimus, & harum expertissimus rerum, qui percipere posset haec ab illusionibus De monum procedere. Qui nonnunquam personarum impia falsaque loquuntur, ut maiorem illis fidem ignarum vulgus adhibeat. Quapropter si tui tuorumque salutem existimas, crede mihi de hac (ut nostrum est officium Fratribus nostris, & Proximo consilium auxiliumque ferre) sollicito. Præsentissimum huic malo tuo antidotum habeo. TIT. Remedium da quæso: nam scis innocentissimum huius rei me fore, qui literis omnibus careo, nec potuit filius a me haec audiuisse, nec a Matre.

G Y M.

G Y M. Scio, hac de causa præuenire volui periculis, in quæ præter meritum incidisse potuissestis. T I. Immensas ago tibi gratias Domine Doctor. G Y M. Scis quid facias? Puer tuo stultam vestem confui iubeas à farrate, clauamq; fieri ligneam, ut stultorum est moris gestare secum. Ita sine periculo, quicquid loquitus fuerit, per stulticiam excusabitur, et si maximè sit hæreticum. De stultis enim delinquentibus, nullum sumitur supplicium. Est etiam puer tuus hic verè stultus, licet nō euidéter appareat. Sunt enim ut Spirituum, & stultorum ab illis obfessorum genera diversa: quædam apparètia magis, alia minus, occultâ verò cætera, nec nisi maximè Sapientibus perspicua. Prudenter prospice rebus tuis, & amici consilio quantum tibi charus existis, ac tui libenter acquiescas. Aliud adhuc tibi periculum in stat, si hac de recipiâ dixeris. Nam quæ inter te & me reconditissima sunt, propalam facies: & his fortassis, qui mox atque rescuerint, prodent, quosq; reputabas amicos fore. Cœilia hæc tua, nemini reueles, nec etiâ vxori, alias aetum est de te puerog; tuo. Sile, quodque dixi facilius. Vale plurimum amice Titan charissime. T I T. Vale tu quoque Doctor optime. O C E A. Mi Marite, quidnam cupit Gymnasiarchus? T I. De Sollicito quædam loquens

tus est. o c s. Quid opus fuit ea tam secretè
vos inter tractari solum? aliquid latet, quod
mihi celatum velis. t i. Suspiciofa mulier es
tu nimium. o c e a. An quæ filium concer-
nunt, tibi mihi que non sunt æqualiter com-
munia? t i. Quid ni? o c e a. Dic ergo quid
velit iste. t i. Vis dicam, cogisne mulier? Dis-
fusat mihi puerum literis committere. o c s
a n i. Qui sic? t i. Ob vacillans & inconstans
eius ingenium. o c e a. Cui præfici suafit igi-
tur artificio? t i t. Nulli, hoc ipsum relinquit
nobis. o c s. Otiosum tamen viuere hunc no-
licet. t i t. Rogemus ambo Deum, ut inspi-
ret, quid cum eo nobis agendum sit. Dormi-
tum nos conferamus in crastinum.

Titan, Oceanitis, Sollicitus & Sartor.

T I T A N.

Quid Oceanitis hac nocte habebas,
quod in somnio dormiendum inter-
murmurares? o c e a. Mulierem ante cubile-
stantem, aut Virginem cum infante puerο,
quæ me sic alloquuta est, videbam. Oceaniti-
s, inquit, ne contristeris, si filius tuus Solli-
citus, ut hic puer vestiatur. Erit fatua vestis,
ipse vero Sapiens. Hęc est Voluntas Dei, quia
gloriam suam hominibus in hac parte nota-
esse vult. Cui sic ego. Fiat Voluntas Dei.

Hic

His dictis euanuit ab oculis meis. Expergefactæ mox inde, nec dormiuisse visum est mihi. TIT. Oceanitis mei pars altera, precor audi. Hæc eadem Virgo Sollicito filio nostro iam bis in somnijs apparuit, vt ipse retulit, quū interrogaiseni quid ea nocte egerit, qua somniare dices eum fæpius. Et statim atq; narrare finijset, adiijsti nuncians a deesse Gymnasiarchum. Qui hæc eadem squalit, quæ Nympha tibi filioq; fieri necessum esse protulit. Ne sis ergo rebellis oraculo Diuino, quod in eo velit operari Deus libenter experans. OCEA. Quod Deo visum est, & mihi. TIT. Accede fili. SOL. Quid me vis Paterni chare. TIT. Vestiendus es vt stultus. SOL. Dei, tuaque voluntas fiat, obediendum est mihi. TIT. Sartorem ergo nostrum accerse. SOL. Sartor, opera tua Pater indiget, veni mecum si vacat. SAR. Eamus fili. Saluete Titan & Oceanitis. TIT. & OCE. Te quoque saluere iubemus. SAR. Quid est, quid me vocari iussuritis? TIT. Cuperem à te scire quanto panno filius hic opus habet, ad vestem stultam & caputiatam, vt induatur ea? SAR. Mirum audio. Mentis compotem filium, stultum es se cupis? TIT. Sic mundo visum est, permisitque Deus ita fieri. SART. Vix palmi duodecim illi satis erunt. TIT. Eme, consue, numerabo tibi quum attuleris omnia. SAR. Mensurabo

surabo prius pueri tui proportionem. Longam esse cupis hanc? t*i.* Maximè. Non alias quam stultis fieri solitum est. Nihil omittas eorum, quæ stulto conueniunt. s*A.R.* Vnius vel plurium colorum? t*i.* Quid videtur tibi potius? s*A.R.T.* Minus eminùs videbitur, si fuerit color tantum unus. t*i.* Sit igitur: at vi de statim absoluatur. s*A.R.T.* Cras adferam (Deo volente) sub vesperam. Vale. t*i.* Sollicite fili, vicinum ad me Fabrum lignarium voca. s*O.L.* Vicine, Pater meus paucis te vult. F*A.B.* Estne domi Pater tuus? s*O.L.* Est quidem. F*A.B.* Iam tecum veniam. Salutem Titan. Filius tuus ad te uenire me iussit. t*i.* Optimè, cuperem clauam à te confici. F*A.B.* Qualem esse uis? t*i.* Stultam & ligneam. F*A.B.* Pier. s*A.R.* En adfero uestem δ Titan. Visne, puer induat, experiamurq; si ritè conueniat suo corpori, uel in ea quod emendandum sit? t*i.* Probè. Sollicite ueni huc. s*A.R.* Quadrare melius non posset. Quidnam tibi uide tur? t*i.* Benè est. Quantum exsoluere teneor? s*A.R.* Pro panno sesquiaureum exposui; tum laborem existimo semiaureo. t*i.* En habes. s*A.R.* Valete. F*A.B.* Clauam adfero. t*i.* Quid numerabo? F*A.B.* Bellem. t*i.* Accipe. F*A.B.* Vale. s*O.L.* Mi Pater, annue precor, ut Facetum fratrem in Aula meum præ ceteris dilectissimum, à quo etiam diligo, adeam.

TIT. Cras adibis mi fili, instat nunc vespera;
SOL. Ut voles mi Pater. **TI.** Cubitum eamus
 in craelinum sub Dei custodia. Oceanitis, ite
 rum somniare mihi videtur Sollicitus. **O.C.**
 Audio quidem. **TI.** Sollicite, quid somniasti
 preterita hac nocte? **SOL.** Rursum apparuit mi
 hi Nympha, quae respondere iussit interrogan-
 tibus, cur sic induitus forem. Sorbonum
 Sapientia, me stultum factum esse. Sed poili-
 citus es mi Pater, quod ad fratrem ire me per-
 mitteres hodie. **TI.** Ito fili. Pueris tamen irri-
 dere te volentib. ne respoderis, recta pergit.
P.O.P. Quis hic nouus prodit stultus? Titanis
 filius, apparet maximus. Is ipse est: qui sic Sol-
 licite? Certastinè cum aliquo te hac induitū
 veste, proditurum in publicum? **SOL.** Sorbo-
 num Sapietia, stultus factus sum. Aperi que-
 so Portenarie, fratrem inuiscere cuperem. **P.O.R.**
 Fratrem aliquid habes? **SOL.** Petis an hic
 fratrem habeam? Nunquid nosli me? **P.O.R.** Sol-
 licitus, an alius es? **SOL.** Ego ipse, & non aliud.
P.O.R. Cur sic induitus? **SOL.** Sorbonum Sapien-
 tia, stultus factus sum. **P.O.R.** Tales Doctores
 promouere nolunt isti Sapietes. **SOL.** Vides
P.O.R. Intra igitur, & in Aulam ascende. Ridere
 facies aliquos aut here. **s.** Vbi est frater meus
 Facetus? **P.L.A.** Quidnam accidit Sollicitus?
 Sorbonum Sapientia, stultus factus sum. **P.L.**
 Facete, proditoras, frater te vocat. **F.A.** Quis
 nam?

nam, Sollicitus? P L A. Ipse met. s o L. Salutem
 frater charissime. F A. Mēte captus es frater,
 quod sic induitus prodeas? s o L. Noli flere mi
 frater optime. Sorbonum Sapientia, stultus
 factus sum. F A. Patris iussa, vel Sorbonum te
 facere decet? s o L. Eius assensu factus est. F A.
 Quid audio? Nunquid Patrem repuerascere
 credam? Heu me miserū, qui hæc in te vide-
 re non tantum, sed vitæ meæ tedet omnino.
 P L. Abstine precor mi Facete. Fletus istos co-
 hibe tuos, donec huius rei causam didiceris.
 Illustrissime Princeps, mirum accidit. P R I N.
 Quid hoc est? P L A. Filius Titanis maximus
 natu, Faceti frater, huc venit inuisum fratre,
 stulta veste quidem induitus, & clauam ge-
 stans manibus, stultorum instar. Facetus aut
 à lachrymis téperare nullo modo potest, nec
 à quoipiam consolari. P R I N. Ambos huc in-
 troduc ad me, videā & audiā quid hæc sibi ve-
 lint? P L. Sollicite, tu quoq; Facete. Princeps
 ad se venire vos iubet ambos. Intrate. s. Sal-
 utem plurimū Fœlicissime Princeps. P R. Tibi
 qui sic accidit Sollicite? s. Sorbonū Sapiētia,
 stultus factus sum. P R. Sorbo tu fieri cupis? s.
 Absit à me procul eorum insania. Sed Patri
 persuaserunt, vt me sic indueret. P R. Qua de
 causa? s. Pater meus nouit, ego vero nō. P R.
 Titanē ad me voca. P L. Mi Titā, Princeps illu-
 strissimus ad se venire te iubet. T I. Veniam,

Estnè Sollicitus apud fratrem? PLA. Est, hac
 de causa Princeps audire cupit à te qui sic de
 puerò tuo contigit. r i. Saluere te plurimùm
 opto Princeps illustrissime. PRIN. Tu quo-
 que salve Titá, Vir optime. Quid aetum cum
 filio tuo Sollicito? r i. Princeps Illustrissi-
 me. Cùm filijs quinque meis optionem vitę
 sibi comparaturæ dedilsem, hic natu maximus
 elegit humanam Sapientiam addisce-
 re. Sorbonum adij Gymnasium cum eo, Pre-
 sidem rogans Collegij, ut interrogaret, iudi-
 caretque an idoneus foret filius. Examina-
 uit, responditque puer. Quæ tamen illa fue-
 rint inter se disceptata, penitus ignoro. Nam
 expers ego sum literanum omnium. Altero
 die venit ad me Gymnasiarchus amicè (pro-
 ut aiebat) admonitus me, ne quid ob filiu
 (quem Hæretica multa respondisse dicebat)
 paterer, stultam illi vestem & clauam curaré
 fieri. Sic omne quod ab eo, quantumuis hæ-
 reticè dictum foret, non magis, quam à stu-
 to requireretur! Ego vero metuens, feci.
 Hoc tamen iniunxerat (cuius non memine-
 ram) ne cuiquam hominum dicerem, nec V-
 xorí propriæ. Nam alias maius imminere pe-
 riculum, proposuit. Et quamvis ægrè ferrem
 hæc exequi, stimularunt ad hoc nihilomi-
 nus aliquot somnia pueri, quibus acquisce-
 re visum est. PRIN. Sollicite. Quid verborū
 cum

cum ipso Gymnasiarcho Sorbonum habui-
sti? s o l. Illustrissime Princeps. Cùm ego
humanæ Sapientiæ scopum addiscere cupe-
rem, quisnam hic foret interrogauit. Ego sa-
tietatem constantem omnis humani deside-
rij completil in expleti fore dixi. Qui mox
ad hoc ventrem & Venerem adduxit, inqui-
ens, ea fore desideria humana. Verùm ista ne-
gaui sub diffinitione mea complecti. Nam
quæ sunt ex appetitu naturæ veræ, non esse
humana desideria, sed naturalia: Quæq; ne-
cessitatè naturalem excedunt, humana cor-
ruptæque naturæ dixi desideria. Quando-
quidé totus homo per peccatum corruptus
fuit, excepto lumine Dei, quod in eo quidé
non corruptū nec naturale, sed suprà naturā
erat. Quodque hominem ad incorruptæ na-
turæ satis etiam reducere niteretur. Cùm au-
tem reddere minimè posset rationē eorum
quæ proposueram, stultum fore me iudic-
auit, ac Hæreticum. Ego quidem ab utroque
me immunem afferens, fatuum fore iudici-
um eius protuli. Postmodum, vt à Patre iam
audiui prius, has mihi molitus est insidias.
PRIN. Video quidem eos ægrè ferre pueros
eorum subodorasse negotia. Sine Titan. Ipsa
Veritas per se potens est. Puerum hunc si lu-
bet, relinque mihi penes fratrem educandū,
atque suis erudiendum Præceptoribus. Nō

exibit, nisi quū egomet exiuero Palatiū, ne ve-
xetur ab inscijs & pueris. T. Fiat quod iubes
Illustrissime Princeps, & vale. Oceanitis. Nō
ne tibi dixeram hæc in melius puer succes-
sura? o c e a. Qui sic? T. I. Princeps cum re-
tinuit cum fratre Præceptoribus instruen-
dum. o c z. Laudetur D. O. M. qui nihil vn-
quam frustra fecit. Iam de filijs omnibus o,
ptimè sua benignitate disposuit. Viterius ut
prouidere velit oremus assiduo.

*Princeps, Placidus, Facetus, Sollicitus, Po-
pulus, Gymnasiarchus, Licentiatus,
Bacularius & Portenarius Inter-
loquutores.*

PRINCEPS.

Placide, iube cæteros ad Concionēpa-
rare se mecum ituros, & Facetum assume-
re fratrem secum. Estnè pulsatum? P. L. Est Illu-
strissime Princeps. Iam secundò pulsatur ite-
rum. PRIN. Eundū est igitur. P. L. Adeste vos
omnes. Princeps ad templū se conferre vult.
P. A. Veni meeum Sollicite frater, à me nere-
cesseris. s. Paratus venio. P. A. Mane hoc loco
tantisper immotus, donec redeam à Princi-
pe, cui libellū hunc defero. s. Iam adimplen-
dū est, quod in somnio facere me iussit Nym-
pha mea, nempe Sorbonum adire templū, &
sub

sub medianam eorum concionem & ex opposito pulpiti cōscendere super altare. Populū etiā aduocare coram quo, de Gymnasiarchi conquerar insidijs. En altare quo d suggesti locū referet, ascēdo. Concives, Patres, Matres, Fratres, atq; Sorores adeste mihi. Quęnā iniuria per hos mihi facta sit, versipelles homines, audite quęso: Cōciuis vestri si vos mouere debet calamitas, ad quā ipſi mē præter equitatem redegerint. &c v. Amouete stultū hunc tumultuantē, atq; sermonem perturbantē, excludite quęso tēplo huic, ciues optimi. p o p. Dicat prius quod incēpit, audiamus quid aduersus vos habeat, cur insurrexit. o y m. Stultis nec auris, nec adhibenda fides. p o p. Ciuis noster est, nec antea stultum agnouimus eum, quām diceret nobis interrogatib. cur sic indutus prodiret, Sapiētia vestra factū esse. Volumus audire nūc, quināid acciderit. Perge Sollicite fili. s. Quū Pater meus Titā filijs suis omnibus meis fratrib. & mihi natu maximo vitę parandae laborib. aut industria dedisset optionē. Sapiētiae humanae finē aur scopū addiscere cupiui. Qyō factū est, vt me ad hunc Gymnasiarchū duxerit examinan- dū. Qui rogās ea quę sibimet erāt incognita vel inaudita prius, vt oportuit respōdi, quę Sapiētiā eius, & collegarū suorū cōfunderēt. Ipse verò sibi suisq; metuēs ne techna vobis

palam foret eorum atque dolus, Patri meo
 persuasit astutia, me prout videtis induit: fal-
 so dicens haeretica me protulisse. Cum nul-
 lius alterius tamen quam ventris ac Venetis
 quae contra meas rationes arguens, ipse met
 adducebat, cum redarguissem. Videte que-
 so, quales Doctores isti Sapientes promoue-
 renorunt. Non sine Dei iudicio factum esse
 putetis, at solum, ut manifestò iam pateat ab
 indicijsistorum hominum Sapientia. Consi-
 derate, quales etiam à suis Collegijs prode-
 uunt homines induiti vestib. meis, nunchaud
 absimiles: ut hominibus abdita perquiren-
 tibus notum sit, eorum Sapientiam, summā
 fore stultitiam. Plura latent, quae mihi relata
 minime fuerunt haec tenus: in posterum ta-
 mè resciets omnia. Siquidē occultū est nil,
 quod suo tempore nō reueletur. Valete. P. O. P.
 Siccine Caphardi, cum Ciuibus agitis, ve-
 stramque tetigitis nequitiam? F. A. C. Vbi tu
 fuisti frater, nunquid rogaram ut non absce-
 deres hinc? s o l. Imò, sed aliud onus incum-
 bebat mihi fratre. F. A. A quo? s o l. A Nym-
 pha mea, quae mihi tertio iam in somnis ap-
 paruit, & hac nocte hortata est, atque docuit
 ea quae contra Gymnasiarchum concionan-
 tem agere conquerique deberem hodie co-
 ram populo. Feci quod iussit Ciuibus astan-
 tibus. F. A. C. Tumultum excitaſtinè? s o l.
 Minime

Minimè verò, sedatissimè facta sunt omnia.
 Sed ipse libentissimè voluisset ejici me, ius-
 fitque, populus tamen audire me voluit. G Y.
 Deus bone, quid iam consilij? Populus con-
 tra nos excitatus est, reuelata sunt omnia fer-
 mè. L I C. Nunquid melius fuit consiliū mer-
 um exequi? B A C. At meum potius non ita
 proditum fuisset. G Y M. Magister artium de-
 cepit nos. M A G. Egonè? Ab homicidio po-
 tius coercui vos, & puerum à necē liberaui.
 Perditissimos homines in vestra vos malitia
 relinquo, iamiam à vobis recedo prorsus. G Y
 M N A. Tenete ne recedat, maiusq; nobis mo-
 liatur exitium. L I C. & B A C. Non potuimus.
 Aufugit, G Y M. Sancta Maria nunc adesto mi-
 seris. Actum esse de nobis video. Quid age-
 mus? Ad Euangelicos ibit, nostraque pate-
 faciet arcana. Consulite precor. L I C. Praeue-
 niendum est, ad Principem configiamus.
 De suis in templo nostro seditionem exci-
 tantibus conqueramur primū. Torpescé-
 dum in hoc negotio nobis non erit. G Y M N.
 Eamus ociūs. Venite mecum. Portenarie no-
 bis aperi. Principem adire cupimus. P O R T.
 Prandet iam, impeditus est, à prandio redi-
 te. G Y M. Vrgentia sunt negotia, quæ propter
 moram periclitarentur. P O R. Cubicularijs
 dicam. Sorbones tres adsunt præ foribus, ad
 Principem introduci cupiunt. F A. Sine me

illos alloqui. P O R. Iam veniet qui respōsum
dabit. F A C. Quid cupitis? G Y M. Ad Princi-
pem admitti. F A C. Non est illi otium ut vos
audiat. G Y M. Prægnantia nobis sunt nego-
tia, quæ referamus illi. F A C. Quid vobiscum
est quod agat Princeps, cui nullam præstatis
obedientiam. G Y M. Quid non fecimus eo-
rum quæ iussit? F A C. Vos ipsi hoc scire po-
testis, mea non interest. Abite hinc, non in-
tromittemini. Portenarie, iussit Princeps ad
se neminem admitti. P O R. Obediam sedu-
lō. Domum redite Patres, frustra manetis
hic. G Y M. Estnè puer ille, qui iam aderat, fi-
lius Titanis? P O R. Est, aliumque fratrem hic
apud Principem habet. G Y M. Quo nomine?
P O R. Sollicitus est nomen eius. G Y M. Stul-
tusnè? P O R. Stultam vestem habet, cerebrū
autem plurimis Doctoribus longè sapien-
tius. G Y M. Auditis fratres. Quid obstat nūc,
quin coquina ruat in penarium, omnia per-
fundens, pereamusq; nos fame iam omnes
& siti? L I. Mox despones animum. Eamus
domum & sumpto prandio, conferemus de
capescendo consilio. B A C V. Eamus, fameo.
Prima iam instat à meridie, nec nisi ientatus
hodie semel, offam, & carnis tantillūm co-
medi, quantū sinistra manus capere potuit.

Princeps,

*Princeps, Concionator & Magister
artium.*

M A G I S T E R.

AD Concionatorem ibo, rogabo ut me recipere velit in Ecclesiæ veræ membrum. Transactæ haec tenus in sordibus viræ pœnitent. Admonitus in propria conscientia quietem reperio nullam, donec Euangelij Veritatem professus fuero. Salve Domine Doctor. c o n c. Tu quoque Domine salue. m. a. Collegarum, penes quos antea vixi, nequitiae naufragi, me premit admodum. Ad te pœnitens confugio, cupiensque Charitatis ergo, in veræ Christianæ membrum Ecclesiæ recipi. c o n . Qui factum est, ut Sorbones tuos reliqueris? M A G . Audies Domine si lubet. Ciuis quidam nomine Titian, transactis diebus aliquot, filium suum ad Gymnasiarchum adduxit erudiendum. Puer vero Diuino (quod credendum est) afflatu, respondit interrogatis eius, quæ sectam illam facile cōfundebat. Quapropter Gymnasiarchus, metuens ne puer hec in publicū efficeret. Cōncatatis nobis ad Capitulū, in eū consiparunt. Licentiati cuiusdā cōsilio dato, filiolū inserviē, vt in sylua, per quā ad fratrē Cabonariū ire solitū esse dicebat, iugularēt ac sepeliret. Vel aliās Baculaurij suāsu, pocule venciatō peri-

periret. Verum quod periculosem hæc attē-
tare visum erat. Me autem quod eos homi-
cidij concepti merito redarguerem, etiam
persecuti sunt, occidissentque nisi fallor, si fu-
ga manus eorum non euasissem. Cōclusum
in cubiculo, rursus bonis verbis, ac munere
decem aureorum per fissuram ianuæ truso-
rum, fideque data nil se facturos mali, reuo-
carunt in Capitulum, consiliumque meum
habere conati sunt. Nescio quo fato consiliū
hoc inditum est, vt loquerer in pueri salua-
tonem, Patri scilicet vt persuaderetur, filium
induere veste, qua stulti solent, ne fides adhi-
beretur dictis eius. Ita factum est. At quodnō
benè cesserit, illis iterum acriùs in me sœui-
tibus aufugi prorsum, nec ad eos vñquam re-
dire cupio. c o n . Hæc manu tua conscripta,
Chirographoque tuo munita, quæ Principi
legenda præbeam dabis. m a g . En habes, &
amplè satis, vt res ipsa successit. c o n . Prin-
cipem adibo, tantisper morare hic donec re-
deam, tibi de suo mandato responsurus. m a
g . Non discedam hinc donec reuersus fue-
ris. c o n c . Accidit Illustrissime Princeps,
quod latere tuam Celitatem nulla ratione
debet. Sorbonum vñus à sua sedta descivit,
ad veram & Euangelicam Ecclesiam, cupiēs
vt membrum eius recipi. Causam cur id fe-
cerit, hac in papyro manu sua propria seria-
tim

tim exaratum, si lubet, legere poteris. PRIN. O Deus Misericors, quanta est hominum iniq[ue]itas, & adhuc sustines eos? Eo nobis p[ro]tectefaciens maiorem esse tuam erga genus humanum, quam sit istius impietas, misericordiam. Puer hic apud me est, cum fratre suo Faceto. Non audiuisti que cum Sorbonibus verba habuit? CON. Nondum ad aures meas peruenierunt Princeps Illustrissime. PRIN. Lege igitur quae ex ore pueri descripta sunt. CON. Non habeo quod ad haec respondeam, aliud quam dispositione Diuina haec fieri. PRIN. Ipsi metuoneam sibi parant, in quam decident. CON. Si tua Celitatis iusserit hunc recipi Sorbonem p[re]nitentem, ad instituendam iuuentutem, post Primarium erit idoneus. Magister est artium, & eruditissimus, facile Diuini Spiritus auxilio, pietatem Euagelicam addiscet. PRIN. Facito quod ad ædificationem est Ecclesiæ, prout saepius iam dixi. CONC. Verum in tam admirando casu non erat æquum sine iusu mei Principis me quicquam agere, ne hominem hunc ab eis traxisse falsè dicerer. PRIN. Scriptum hoc serua, si forsitan opus erit eo postea. Magister hic induatur alijs vestibus ex ærario Scholæ. Si quid habet, quod ad Sorbones pertinet, remittat. CON. Curabitur. Vale Princeps Illustrissime. PRINC. Tu quoque benevale.

CON.

co n. Mi Magister, obtinui quidem à nōstrō
Principiē, vt recipiariſ ad eruditionem Chri-
ftianæ Iuuentutis in Schola quam instituit.
Ea conditione tamen, vt post Lectorem Pri-
marium in omni pietate pueros doceas, &
ipſum te in ea diligenter exerceas. Alijs in-
gueris vestibus nobis coniuetis. Et si habes
à Sorbonib⁹ quocunq; iure, iuri Principi⁹
vt restituas oportet. M A G Decū aureos quoſ
dedit Gymnasiarchus, & veftem hanc remittat,
tam, cruciplexque pileum hoc. co n. Hoc fa-
cias, ne calumniandi ſit illis occasio.

*Princeps, Gymnasiarchus, Licentiatus,
Baculaurius & Cives Interloquutores.*

GYMNASIARCHVS.

PRANSI jā de negotio nōstro differamus.
Adfer ſi quid habes Licentiate consilij?
L I C. Non ſuaderem vt amplius in Palatium
intrare conaremur Principi⁹, & fruſtrā nam
impedient filij Titanis. At potius eſt, vt cū
Princeps redit à Concione domum, expreſte
mus eum præ foribus, non templi quidem,
ne videant Euangelici, verūm Palatiſ. Sic o-
mittere non poterit, quin ſalutatibus nobis,
repondeat. G Y M. Benē eſt. Quid ad hæc ad-
des Baculaurie? B A C. Ut aſſumamus eos, qui
nobis adhærent Ciues, hisque magis moue-
bitur

bitur Princeps. c y m . At illi puerum iusserunt
in templo pergere peristereque, nobis eum
atrouere conantibus. b a c . His fuerunt Me-
chanici tantum pauperiores, non primarij.
c y m . Non sat erit ut conqueramur de iniu-
ria nobis in templo facta, sed vñaccusatione,
falsò licet exegitata, addamus oportebit.
Cogitate vos, an quid nequitz sit in prom-
ptu, quae colorem habeat. l i c . Iam tuum
erit hoc facere, suum vterque iudicium de-
dit. o y m . Quid si dicamus, Facetum loquu-
tum esse nedum contra Magistratum & Prin-
cipem, sed etiam contra Scripturæ Sacrae do-
cumenta, quum diceret: Quid vobiscum est
quod agat Princeps, cui nullam præstatis ob-
edientiam. Et sic inuertamus, Principibus &
Magistris obedientiam non esse præ-
standam eum dixisse mentiamur? Sed pro-
batione testibusque nobis opus foret. l i c .
Bibo nobis unus erit, modò quid pollicea-
mur, aut poti ventrem illi repleamus & ce-
rebrum. b a . Et Quadrælambus alter. o y . O-
ptimè rem agent illi. Vcenturnā in Colle-
gio nostro nō cōmorantur. Alias habentur
suspecti, vel in eos cadere posset exceptio.
Vtrumqz vocari iubeas & Baculaurie. b a . En-
adsum. c y . Bibo, necnon tu Quadrælambus
Vicini charissimi. Vestram si volueritis nobis
operā impendere, compensabimus egregiè.

BIB. & QVAD. Dicite saltem in quo vobis va
leamus obsequi. GYM. Bibite priusquam di
xero. Profectò si feceritis, ad cœnam vos &
prandium sèpiùs inuitabimus, excipiemus.
que lautissimis. At res ipsa tanquam arcanū
celari debet. Aliàs eam committere vobis nō
ausimus. BIB. & QVAD. Tuttò his depone-
tis auribus & pectoribus, vt latebris perpe-
tuis. GYM. At iuramento primum opus fo-
ret, quo sanctireris. BI. & QVA. Iuramus ad
omnia; &c. GYM. Audite modò. Quidam Au-
licus Titanis filius, vlt̄ fratribus iniurias in tē
plo nostro nobis illatas (vt audistis) aliàs an-
te Palatij portam, nedum in nos, verumetiā
in proprium Principem suum, & Magistratū
huius Vibis: imò quod magis est, in Scriptu-
ram Sacram ausus est effutire. Propter quas
ad Principem ituris nobis, vñā cum aliquot
Ciubus est conquerendum. At quia care-
mus testibus, cuperemus affirmare vos audi-
uisse Facetum ita loquutum esse: videlicet
Principibus & Magistratib. obedientiā nō
esse præstandam. BIB. & QVA. Aliudnè cu-
pitis à nobis fieri? GYM. Nihil amplius mo-
dò. BIB. & QVAD. Affirmabitus iuramen-
tis mille si fuerit opus, ac omne quod iube-
bitis. GYM. Nunc ad Ciues eamus, & roge-
mus vt nobiscum adire velint hac de causa
Principem. Ciues præclari, scitis quām fue-
rimus

rimus vobis in omnibus hactenus, & semper esse cupimus obsequiosi, cum in filiis vestris pietate bonisq; artibus instruendis, tu sacris omnibus administrandis. Principis etiam vos non fugit Mandatum & Edictum, quo vetitum est Euangelicos nobis, & nos ipsi fore molestos in exercitio Religionis. Verumtamen auditis Dominico die proximè praeterito, quinam hoc Sollicitus, filius Titanis in Aula deges, iam effregerit. Nec satis esse visum est illis, alter filius & frater Facetus etiam Aulicus, aditum ad Principem nobis authoritate propria recusans, dixit, contra documenta Scripturæ Sacræ, Legesq; cuius omnes, Principibus & Magistratib. obediendum non esse: cuius etiam rei testimonium dare possumus optimū ac fide dignū. Quapropter ne Ciues Euangelici horū Aulicorum exemplo moti, nos omnino pessundare præsumant, contra Principis Edictū publicū, iuuante resistere periculis Ecclesiæ Catholicae nostræ nimiū eminentib. & cōqueriri nos de suis, nedum sua, sed etiam Dei præcepta violatibus. c. i. Siccine factum est? Obueniendum erit huic malo, ne contemptus angeatur. Vobiscum ibimus. c. v. n. Iam tempus est: nam Princeps modò recedet à Concione domum iturus. Et priusquam Palatiū intret, loquamur illi, si lubet. c. i. Eamus igit-

y taf.

tur. o v m. Illustrissime Princeps, ad Celsitatem
 configimus tuam, de iniurijs nobis illatis
 conquesturi. Tuæ Maiestatis Edicto, non li-
 cet Euangelicis Catholicos, neque hos illis
 fore molestos. At Sollicitus filius Titanis, die
 dominico proximè præterito, Concionem
 in templo nostram, super altare sacrum pedi-
 bus calcans, perturbauit, seditionis, hæreti-
 cisque verbis, in horum Ciuium, & aliorum
 Catholicorum omnium præsentia. Præterea
 frater eius Facetus, nobis in Palatium ad Ex-
 cellentiam tuam intromitti cupientibus, re-
 cusans introitum, læsæ Maiestatis crimen o-
 re protulit: vt pote, Principibus & Magistra-
 tibus obediendum non esse. Quapropter,
 ne reliqui Ciues præsumant, ab Aulicis tuæ
 Celsitudinis exemplo sumpto, simile quid,
 vel peius attentare, cupimus eorum temeri-
 tam reprimi, castigariq;. PRIN. Quod vos
 de Sollicito conquerimini, ridiculum esse vi-
 detur, & est. Nam vos ipsi stultum fecistis
 hunc, veste saltem, ut impune quoduis effu-
 tiret: vestraq; palam facere volenti, fortè nul-
 la fides adhiberetur. Iam quod commisisti
 ipsi, vos in aliud puniri vultis? Quæ hæc Sa-
 pientia est? Facerum autem ea protulisse mi-
 nimè credere possum. Vocetur, & si verū sit,
 non impunè fecerit. Audisnè Facete quidnā
 dæ loquuntur Sorbones? Vera sunt hæc

FAC. Aditum ad Celsitudinem tuam reculasse fateor illis. At quæ me falsè finxerūt loquutum esse, nego. Placidus & Portenarius adfuere, sciunt ipsi quid loquutus fuerim. PRINC. Placide, quidnam audiuisti? PLACID. Hæc verba sunt quæ Facetus protulit. Quid vobiscum est, quod agat Princeps, cui nullam præstatis obedientiam? PRINC. Portenarie tu quid? PORTEN. Hoc ipsum quod Placidus Illustrissime Princeps, & non aliud. PRINC. Ecce. Quænam est vestre conqueslionis occasio? GYMNA. Testes habemus extraneos, non domesticos. PRIN. Qui sunt illi? GYMNA. Bibo & Quadrælambus, Ciues hic præsentes. PRIN. Producantur. BIB. & QVAD. Audiuimus Facetum hæc loquentem, Principibus videlicet ac Magistratibus obediendum non esse. PRIN. Nunquid & vos domestici, vel potius locati testes esis? GYMNA. Non morantur in Collegio nostro. PRIN. Video quid vos machinamini, scilicet in populo seditionem facere contra Veritatem. At ex voto non succedit vobis. Ex proprio semine, fructum eius similem colligetis. Verum, ne vobis ansa calumniandi sit, faciam quod æquum est. Ite. Placide, Titanem ad me venire iube mox. PLA. Mi Titan. Princeps noster ad se vocari te iussit, illicò venias oportet. TI. Ibo tecum.

PRIN. Mi Titan, constare tibi minimè puto,
 quantas filijs tuis moliantur isti Sorbones
 insidias. Conqueruntur enim: at ego certò
 scio facta fore, quæcunq; pueris imponunt.
 Verùm ne maiorem in vulgo tumultum ex-
 citent, proposui Facetū ad studium aliquod
 ablegare, Sollicito retēto. Nam aduersus eū
 nullam allegare possunt rationē, qua seipsoſ
 non prodant. **S O L.** Illustrissime Princeps, o-
 ro vt cum fratre liceat ire mihi, non viuā e-
 nīm, si ab eo separatus fuero. **P R I N.** Fraternū
 hoc vinculum, ego separare nolo. Dabo via-
 tīcum, & omnia quæ necessaria fuerint vo-
 bis. Quum ad Academiam appuleritis, mox
 inde scribite si quo sit opus, mittā. En, habe
 tis pecunias, quibus vos alatis ad tépus. Ä-
 quo feras animo Titan puerorum ablega-
 tionem. Deum id permettere video. Non re-
 sistamus igitur eius voluntati, ne peius eue-
 niat. **T.** Princeps illustrissime tui sunt isti pue-
 ri, de ipsis disponere potes, vt libuerit. Inte-
 rim ago gratias ingentes, pro tantis in me &
 in eos collatis à tua Celsitate beneficijs. **P R.**
 Pueri mihi curæ sunt. Vide ne diutiū in hac
 Cīvitate morētur, quām vale Matri dixerint.
T I. Fiet Illustrissime Princeps. **S O L.** **C F A C.**
 Princeps Excellentissime vale fœliciter, &
 tuos esse nos sine, dū erimus. **P R.** Valete pue-
 ri. Pacem hanc inter vos alite semper, quam
 conce-

concepistis. Estote probi, diligētes in studijs,
& semper Dei memores. Ite in pace. TU. Oce
anitis. En Princeps filios ad Academiam da-
tis pecunijs ablegat. O C E. Ita solos? TU. Deus
comes erit. O C E. Meliorem profectō nemini-
nē habere possunt. Maneant saltem vno aut
altero die. Postmodū abibūt. T. Princeps ex-
pressè iussit, vt mox tibi valedictō, recedāt.
O C E. Intentur priūs. TU. Iam in Aula ientati
sunt. S O L . & F A C . Vale Pater obseruandissi-
me, tu quoq; Mater charissima, vale. T I T . &
O C E. Valete filij. Comitetur vos O.M.D. O C.
Nunquid ad portam usque tu futurus es co-
mes? T I T . Minimè: nam iterum & valedictō
corda rursus aggrauabuntur vtrinque. Ite in
pace filij, præceptaque Principis obseruate
quæ dedit vobis.

Nympha, Sollicitus, Facetus & Iratus.

S O L L I C I T U S .

Videris mihi tristis admodū frater, quæ
causa est? F A C . Patriam lætè relinque-
re quis potest? S O L . Patriam fœliciorem ha-
bemus in cœlis, & Patrem atq; Matrem. F A .
Verum est. At iniuria quæ nobis infertur, est
intolerabilis. S O L . Quæ maior & iniquior
esse potuit ea, quam Christus pro nobis li-
beter sustinuit? Hanc & nos æquo feramus
y 3 animo,

animo, si membra Christi fore velimus. Vi-
 desnè prosilientem è sylua Nympham egre-
 giam? F A C. Video quidem. Prima nobis ob-
 uiam hæc est futura. Bonum vt omen sit no-
 bis opto. s o. Hæc est adé quæ mihi solet in
 somnijs apparere. Nunquam ante a vigilan-
 ti mihi visa est. N Y M. Saluete pueri. s o L. &
 F A C S T. Te quoque saluere iubemus. N Y M.
 Quorsum tenditis? s o L. & F A C. Ad Academ-
 iam aliquam, à Principe nostro missi, pa-
 triam relinquimus. N Y M. Quam adire cupi-
 tis? s o L. & F A C. Primam quæ nobis initi-
 nere hoc offeretur. N Y M. Ut ego vos ducam,
 huc veni. Siquidem ab utero Matris com-
 missi mihi fuistis, vos vt regerem, atq; doce-
 rem ea, quæ in Academijs nullis audiuntur.
 Quum tu Sollicito; Gymnasiarcho cum age-
 res, & tu Facete cum eo, suisq; contenderes,
 non vos, at ego per vos loquuta sum illis. Ea
 sum ego quæ tibi Sollicito sepiùs apparui,
 Matriq; tuæ semel in somnijs. Iam verò ma-
 nifestò vobis adsum, vt vos doceam, regam,
 atque protegam ulterius. Ergo sequamini
 me, hac faciēdum iter est nobis. s o L. & F A.
 Libenter inuiseremus fratrè nostrum prius,
 quem hic apud rusticum Demogorgonem
 habemus, & illi valedicto mox tecū ibimus.
 N Y M. Nō est domi, sed gregé ad pascua duxit
 hinc remotè satis. Verum ne putetis me fal-
 lere

• Iere vos, eamus, & vos ipsi petite. s o. & F A .
 Quis hic est? M A R . Quis clamat? s o L . & F A .
 Estne Rudis frater noster domi? M A R . Non.
 Rus abijt hinc. s o L . & F A C E . Vale dicas illi
 precamur nostro nomine, fratresq; suos Sol
 licium & Facetum hac trāsiisse nuncies, vbi
 domum redierit. M A R . Faciam: at intrate po-
 tiūs, mittam ancillam quæ secum reducat
 huc ad vos. Interim edite bibiteq; hīc, intre-
 rea veniet. s o L . & F A C . Agimus gratias. Iter
 accelerandum est. Vale. M A R . Valete filij. Ser-
 uet vos in itinere Deus, & comitetur. N Y M .
 Iam ad Iratum fratrem vestrū ibimus. s o L .
 & F A C . Salue frater chare. I R A . Saluete vos
 quoque fratres optimi. Quò pergitis? s o L .
 & F A C . Ad studium ituri haciter facimus, vt
 vale tibi dicamus. I R A . Doctores ambo fieri
 cupitis? N Y M . Habeo hīc propè Studium in
 quo veram doceo Sapientiam. I R A T . Vbi-
 nam? N Y M . Sub rupe hac tibi contigua.
 I R A T . Nunquam vidi quempiam intran-
 tem aut exeuntem. N Y M P H A . Quid mi-
 rum? Vix in centum annis contingit v-
 num atque alterum huc pertingere. Non
 omnibus conceditur hoc loco Sapienti-
 am addiscere, sed illis tantūm, quibus à
 Deo datum est. Et si millies mille hactran-
 siren homines, huius introitum Scholæ
 non inuenirent, nisi eos ego ducerem.

Secretissimus est locus iste, quem vobis patet faciam: non prius tamen quam narrauerem, quinam illi, qui nauare cupiunt operam in hoc studio, continere se debeant: ac inde quid emolumenti reportent. Primo, qui huc intrare debent, amoto saxo per me hoc, transiunt hac, sequamini me. Haec est Aula, prior quam locus Auditorij nostri, quem ut intrarunt, qui promouendi sunt, exiuntur suis omnino vestibus, & hoc lauacro lauantur mundissime. Postmodum nudi balneum hoc splendidissimum intrant, hostiolo per me referato, sigillatoque postmodum, ne quispiam alius intret. Continuo calore per Promotorem excitato, sudant eorum corpora frigidissimum humorem emitentia. De cuius corruptione Scorpiones enascuntur, qui suis aculeis & caudis acuminatis corpora sudantium ista, prorsus interimunt: viuo tamen eorum Spiritu remanente per unionem. Quadragesima post dies, isti Scorpiones in Aquam teterrimam resoluuntur. Et ex istius Aquae putredine coruus nascitur, qui ponens ouum, in Taurum tandem immutatur. Flatibus iste suis mitibus fouet ouum prius, ex quo Cignum auem cädidissimam excludit. Ista, posterius ouum postquam posuit, in Leonem transformatur. Hic flagrantioribus flatibus ouum hoc fouet, Regemque potestissimum & victoriosissimum

sissimum excludit. Hæc est summa processus huius. At ut melius re intelligentis, latius exponam. Sollicite, necnon tu Facete, si hæc suscipere prouinciam audebitis, in Regem vnicum ambo, victoria potentiaq;; Reges omnes terræ superantem, euadetis. Qui reliquos fratres vestros Reges, & Sorores etiam Reginas coronare poteritis. Nemo vincere vos, quantumuis potens, virtutibus aut Sapientia vos, poterit excellere: ditabitis omnes quotquot volueritis pauperes, & eorum indigentias obuenietis. Nec propterea minus erit vobis. Imò potius magis ac magis abundabitis. Nā de fonte hoc, vel balneo vestro, quoties cupueritis infinitos exhauire thesauros, erit liberum infrà triduum, ac salutiferam ægritudinibus omnibus Medicinam depromere. Hac tamen ratione vos promouendos tantum suscipiam, vt neminem egenum aut ægrotantem (quantum obstante poteritis miserijs) eorum qui peruenierint ad vestram noticiam relinquatis. Quæ superflunt, ubi iam Reges eritis facti, per me docebuntur amplius. Non est quod mortem formidetis corporis: nam alias quam per eam non transitur ad gloriam, ad quam resurgetis absque dubio. Credite mihi, quæ mentiri nullo modo possum. SOLI. FACE. Quod est tibi nomen? ô Nympha, precamur ne celare

y 5 velis.

velis. N Y M. Veritas ego sum, quæ nihil oculum, quod non reueletur suo tempore, sino. Per me videbitis vindictam de Sorbonibus inimicis vestris meritò sumptā. S O L. & F A. Præstò sumus obedire tibi Veritati Sacræ. Nobis impera modò. N Y M. Est quod Irati fratris etiam intentionem audiam. Is enim officium impendere suum vobis debet, calefaciendo balneo. Poteris Irate hoc ipsum efficiere simul torrentis carbonibus. Vbi tamen hoc obserues, vt priusquam ignis unius cumulitranseat, alter incendatur alteri, noctu diuque semper calor balneum hoc foueat. Alias actum erit, ac de resuscitatione fratum tuorum desperatum, & una de Regno tuo. Facigitur si Rex fieri desideras, vt sedulò nubes operam ne refrigerescat balneum. I R A. Faciam quicquid imperasti, nec desinam ignes extruere, donec finitum sit opus. N Y M. Nota primùm, vt ab initio tuos ignes remotius, quam in operis medio struas, propiusq; semper accedas huc. I R A. Obseruabo. N Y M. Dat israq; manibus pollicemini, quicquid proposui vobis, præstaturos fore vos. S O L. F A C. & I R A. Pollicemur equidem. N Y M. Exuite vos igitur, depositisq; lardibus in hoc lauacro, balneū intrabitis. Vester istas aufer Irate, quibus utere donec opus absoluenteris, posse a non indigebis. Lauacrum intra Sollicitate.

te. Fratrem Iratē laua, sordibus ablue primū
hunc, & deniq; Facetum. Jam intrate balneū
hoc splendidissimum ambo. Claudam ostiū
seramq; sigillo signabo meo, ne quis apertire
me p̄fsumat inscia. Patientes estote sudorū,
algoris & æstus. Vobis fiet, vt antea dixi. Va-
lete. Rupem etiam admoto saxo, clausum:
Irate cupio, donec redeam ad te. Nil aliud in-
cumbit oneri tuo, quām vt continuos ige es
intermissione sine construas, vt præcepi. La-
borum ingentem usuram feceris, vt pote Re-
gni lucrum tibi, fratribus atq; sororib. tuis.
Ad urbem interea me conseruo iam, vbi nego-
tia quædam absoluero, tempusq; fore vide-
bitur, huc redibo, doceboque latius quid fa-
cias. Vale.

*Nympha, Gymnasiarchus, Licentiatus,
Baculaurius, Pretor, Argentarius &
Satellites.*

N Y M P H A.

Tempus nunc aduenisse video, quo pec-
catum iistorum nebulonum est reuelā-
dū. Furati sunt Bibo sociusq; nō emine Qua-
drælambus, poculū Argenteū Sorbonib. Oc-
casio datur hoc medio, qua falsum cōtra Fa-
cetū iniquè testimonium à furib. prolatum,
vnā cum eorum impietate, qui hoc emerūt,
ab ipsis palam fiat. G Y M . Heu me miserum.

Quis

Quis poculum hoc abstulit, ô Licentiate, vi-
ditine? L I. Quod, maximum obductum au-
ro? G Y M. Maximè. L I. A sex iam præterlapsis
diebus nō vidi. G Y M. Baculaurie tu, non scis
vbinam lateat? B A C. Minime. Quum vltimò
tot hospites inuitasses, bibimus omnes ex
eo. Nunquid obserasti post prandium? G Y.
Ignoro. L I C E N T. Poti fuimus quotquot ex
eo bibimus. Rogetur si forte coqua lauisset
aqua calente, referuassetque suo in armario,
postmodùm reportare suisset obliterata. G Y M N.
Sordida, veni huc. Habes tu poculum argen-
teum in scrinio tuo seruatum? S O R. Nullum
ego poculum vidi. G Y M. Deus bone, quid a-
gendum est mihi? L I C. Ad Argentarios ito,
perconta si quispiam ad eos venale detulif-
set? B A C. Adhuc aliud est quod agat, nempe
roget eos, vt si quis veniat, poculum illis vē-
dere cupiens, vt retineat. G Y. Ibo sanè mox.
P R E. Vnde nobis ades Domine Doctor? Qui
sic mœstus appares? G Y M. Occasionem ha-
beo maximam: nam furto nobis ablatū est
poculum argenteum. P R E. Nostri furem? G Y.
Minime, sed iam ab Argentarijs venio. Nul-
lus eorum adhuc aliquid percepit. A R G. Sal-
ue Domine Doctor. G Y M. Tu quoque salue
mi amice. A R G. Iamiam ad me duo venerūt,
argenteam adferentes massam, omnino cō-
tusam, & malleis fractam, vt minimè videri
queat,

queat, an poculi formam, vel alterius calicis
habuerit antea. G Y. Qui sunt illi? ARG. Non
noui homines. G Y M. Retinuisti massam?
ARG. Retinui quidem ea conditione, ut bi-
nas post horas ad me redirent. Interea pro-
barem igne si purum sit argentum, & quid
valerer expetirer. Sed cuius poteris fuit po-
culum? G Y M. Triginta sex vinciарum cum di-
midia. ARG. Tantundem & massa ponderat.
PRE. Fures habebimus. I domum Denuncie
Doctor. Non est quod cures amplius. Ego ja
quatuor Satellites ad Argentarij domum ire
iussurus sum, qui se clani abscondant alicu-
bi donec veniant fures, arripiantque. Valete.
Ministri iustitiae, vestrum quatuor iussu meo
domum Argentarij talis adeant, & in angu-
lo quodam latitent. Vbi duo fures venerint,
pecunias pro massa quadam Argentea pete-
tes, eos mox in carceres injicite. SAT. Domi-
ne Pretor, capti sunt quos iusseras. PRE. Tor-
tori committantur examinandi, plura perpe-
trarunt indubie facinora. SAT. Haec est eo-
rum torturae confessio. PRE. Haha. Ad Prin-
cipem eundum est. Illusissime Princeps.
Duos fures in carceres detruidi iussi, qui po-
culum Argenteum Sorbonibus furati sunt.
Inter cetera fassi fuerunt se falsum dixisse te-
stimonium in Excellentiae tuae praesentia no-
nullorumq; Ciuium, aduersus filios Titanis,
famulos

famulos Excellentiae tuæ, sed à Sorbonibus
instructi seducti q; pollicitationibus. PRIN.
Teneantur donec opus fuerit eorum confel-
sione. PRÆ. Fiet Illustrissime Princeps.

*Pretor, Gymnasiarchus, Licentiatus, Ba-
culaurius, &c Satellites.*

SATELLITES.

Domine Doctor, fures capti sunt, &c y.
Quinam sunt? s. a. Bibo & Quadræ-
lambus. GYM. Ulinè? s. A. T. Illi ipsi. GYM. Mal-
lem alios fuisse. Non credidissem profectò si
miles eos fore. Doleo sortem istorum homi-
num. Licetiate, tuq; Baculautie mox eamus
ad Capitulū. L. I. Quid rufus habet iste? s. A.
Me latet. Infortunio plenus est, & qui cù eo
rem habent. & y. Nūquid nos miseris nedū
fortuna maia, sed præcipites etiam esse vult?
L. I. Quid narras? & y. Actū, imò de nostra salu-
te prorsus desperatū est. s. A. Dic breuib. quid
sit. & y. Heu me miserū, & vos effari nequeo.
Bibo & Quadrælambus detrusi sunt in carce
res. L. I. C. Res est hæc tanti momenti, propter
quā desperare debeas? & y. Nisi hoc foret, nō
esset quod curaremus, et si laqueo suspende-
rentur. s. A. Quid amplius? & y. Poculi nostri
fures ipsi fuerunt. L. I. Fac ut poculum redhi-
beas. & y. Libēter poculum amisisem, & bis
tatum, si putassem eos fuisse, non iuissem ad

Argen-

Argentarios ex vestro consilio. L I C. Quare, dic omne, quicquid periculi scis imminere. G Y. Si torqueantur, etiam de falso testimoniō minimē filebunt. L I. Non scis remediū? Ad Pretorē ito, roga vt eos dimittat oblatō sibi munere. G Y M. Non faciet. B A. Experire. G Y. Venite mecum igitur. L I. C B A. Eamus. G Y. Domine Pretor, hi fures amici nobis fuēre, nec putaramus eos tale quid vñquam per petrare velle. Mortem eorum nō cupimus, at potius vt liberentur & viuant. Non est nostræ professionis, vt propter nos effundatur sanguis Proximi, velle. Dabimus tibi massā illam poculi, si liberos dimiseris, excusatione dimissionis ab eo sumpta, quod poculū nostrum inuenierimus, & ipsi massam illam in terra sepultam repererint. P R E. Ite Patres domini vos domum, & studete melius. Iustitiam non vendo, nec Veritatem in iniustitia detineo, prout cuperetis. Argentea massa vobiscum sit in perditionem. G Y. Nonne dixeram ipsum non facturum? Quid nunc erit cōsilij? L I. Miror quanam ratione Doctor factus sis, qui non possis reperire, tuis maximè rebus, cum fuerit opus, remedium, vt semper ad nos configias. Demum, si quid malecedat, imputare nobis, quam fortunæ magis non erubescas. B A C V L A V. Profectō, parūm abesser, quin Magistrum imitarer artium.

G Y M.

g y m . Absit, vobis amplius nunquam impunito quicquam: vestrum nunc adhibete consilium. L I C . Miser homo tu, poculum aliud priori simile forma pondereq; iube mox extra Ciuitatem fabricari . Quo facto, Ciues eosdem inuita quos habuimus eo tempore quum prius poculum ablatum est . Et ubi quin tum atq; sextum quisque nostrum hauserit, ego hoc in scanno sedens à pariete non amobili, sed ab eo distante parum, cum Baculaurio ludens omnibus cernetibus, mutuis de vacuando poculo disceptationibus, & eleuato melius ut intret, pileum cruciplex inter parietem & scannum, post tergus decidere sinam in eundem locum, in quem poculum hoc nouum posuerimus . Fieri non poterit quin aliquis extraneorū, ubi me nudato capite viderit, pileum leuare non conetur. Quod ubi fecerit, poculum etiam necessario videns eruet. Sic fiet, ut gaudeamus omnes in poculo, diem festum cantemus. Resurrexit quod mortuum fuit, &c. Testes inumeros habebimus. De massa quidem non est quod simus solliciti. G Y M . Bonum est hoc sane consilium: at ipsum dare debuisti prius quam ad Prætorem iuissimus. B A C . Nemo adfuit quū hæc loqueremur. Deinceps quid ipse contra tot & tantos testes fide dignos, & Ciues omnes? G Y M . Gallina peperit ouum, canta

canta Sordida nobiscum. At qui de testimonio falso nobis est agendum? L I C. Torturæ hoc imponemus quoduis extorquenti. Ni-miùm es sollicitus, tace modo, fac saltem quod inter nos determinatum est.

*Princeps, Concionator, Placidus, Titan
& Nympha.*

P R I N C E P S.

MIror Placide, pueros non scribere, iā tempus aliquot abiit. Accede Titānem, & vide si quid literarum ipse acceperit. P L A. Fiet Excellentissime Princeps. Titā vbi est? O C E A. Lecto miserrimus Pater decumbit, egoque nisi miserta sui, mortem obire potius vellem, quam viuere. Verūm licet me circumquaq; mœror premat, vt consoler eū tamē, ac inferuiam in ægritudine sua grauissima, gradior ut possum. P L A. Quid infirmitatis habet? O C E A. Anxietate laborat in mortem vsque de filijs. P L A. Licet mihi nomine Principis ipsum inuisere? O C E A. Maximē, veni precor, & consolare qui potes. P L A C. Salue mi Titan. T I T. Salue mi Placide. P L A. Princeps inuisere te per me voluit. Quid agis? T I. Vides. P L A. Quænam hæc est infirmitatis occasio tuæ? T I. Filiorum absen-

tia tanta me malè habet: quodque non audiām ab ipsis, nec ab alio quopiam, quid sibi contigerit, & an viui mortuiuè sint, cūm nō scribant. P.L.A. In Deo confidendum est, mihi Titan. Is pueros conseruabit. Princeps de ipsis bonam spem habet. Esto bono animo precor, & si quid sit, quod nomine tuo prestare possum, dic solam, & libentissimè faciat. T. Aliud nihil, præterquam si de pueris audiueris indicare velis, charitatis ergo. P.L.A. Faciā senē, statim atque perceperim aliquid, nunciabo. Vale. Princeps Illustrissime, Vir bonus ille Titan, m̄crore de filijs concepto decum bitusque ad mortem, & eius vxor apparet semimortua. PRIN. Itanē? Bonum erit, ut Concionatorem ad eum qui consoletur ex scripturis, mittam. Placide meo nomine dic, ut ipsum adeat. P.L.A. Domine Concionator, Princeps Titanem decubentem lecto mœrentemque propter filios, quod non scribat, vel audiat ipse, quidnam illis acciderit, adire te cupit & consolari. C.O.N.C. Ibo iamiam absque mora. N.Y.M.P. Dato priùs animæ suo medicamento, corpori suum etiam est adhibendum. Iratum ictio nunc opus absoluisse. Regem de carcere liberabo, qui Patri subueniat. Irate salue. I.R.A. Expectata iam per annum ferè Nympha, mihi fœliciter adfis modò. N.Y.M. Semper adfui tibi licet nō videris,
alías

aliás opus ita per teipsum absoluere non
potuisses. Amoto hoc primo lapide mecum
intres. En fratres vides per transparens bal-
nacum? I R A T. Video quidem corpus vnum
rubicundissimum, capita duo tamen habes
aureis ornata coronis. Vnum appetet Solli-
citi fratri, & alterum Faceti, poculum au-
reum dextra manu tenere Sollicitus, & sce-
ptrum etiam aureum sinistra manu Facetus,
ac binos tantum pedes ambo videntur ha-
bere brachiaque binā. Sed quo nomine iam
vocandi sunt? N Y M. Rex in terris potentissi-
mus vocabitur. Sigillo seraque referatis iam
prodi Rex in Altissimi nomine Dei, cuius ad
gloriam factus es. R S X. Laudetur Deus in
sæcula, qui dedit admiranda sua videre ho-
minibus. N Y M P H A. Grauissimo tuus Pa-
ter morbo laboratô Rex, eamus, & sanitatis
poculo tuo Matrique pessimè habenti suba-
uenias. Non est quòd moremur diutiùs, ne
de vita sit periculum. Postea Fratres & So-
tores coronabis. Irate congregdere. I R A T. Pa-
tri quinam est Mater charissima? O C E A N.
Pessimè habet mi fili, nec mihi benè est, vt
vides. I R A T V S. Iam Fratres redierunt in
Regem vnicum & potentissimum facti.
O C E. Qui sic? I R. Audies postea quām Pater
fanatus, ac tu libera sis à languoribus tuis.

REX. Salve charissima genitrix. O C E A. Regisnè Mater ego sum? REX. Nouistinè filios ex facie? O C E A. Solliciti quidem effigiem & Faceti filiorum: at corpus tantum vnum cerno. REX. Ambo sumus hic Titanis, & tui filij, Rex vnicus. O C E A. Osculo primùm exceptos, ad Patrem semimortuum vos ducā, ut iuuetis. REX. Fiet Mater, nutu potentissimi Dei. Pater obseruandissime, salue. Bibe de Sanitatis hoc poculo, quo curaberis. TI. Bibam Sollicite fili. Rone Deus, haustu hoc vnicō mihi videtur animam restitui. REX. Bibet tu quoque Mater dilectissima. O C E. Nūquam ego potum bibi, qui recrearit animū, vt iste, meum. Iam à me decidere mœrorem omnem, atque dolorem sentio. TI. Surgam, & filios ipse tractare tecum sanus iam (Deo dante) cupio. Prosperè Gnatি redieritis. Amborum video capita filiorum auro coronata, corpora quidem in vnicum Regem transmutata miror. Ad Principem conferamus nos. Illustrissime Princeps, ambo filij redierunt in vnum Regem transformati corpore, faciebus verò non immutatis, vt vides. REX. Salve Princeps Illustrissime. PRIN. Potentissime, ac Inuictissime Rex, plurimū salue. REX. Fratres meos, & Sorores in Reges & Reginas coronare cuperem, vt in Aula tua fiat coram populo precor. PRIN. Omnia quæ posse video

fideo tua sunt. Impera quod voles, obedient
 tibi merito. Mox tabernaculum erigatur
 ante Palatium altum, & satis amplum. Tubi
 cen, tu per uicos omnes proclama, Titanis
 filios rediisse, Regem unum potestissimum,
 qui Fratres & Sorores coronabit, cras finita
 Concione. Populus omnis adesse poterit, ut
 uideat. Ascendamus Rex tabernaculum, cō-
 gregatus est populus. R E X. Irate frater, qui
 mihi propior in maximis algoribus, æstibus
 que semper adfuiſti, primus etiam esto, qui
 coronam Regiam inuictissimā, & sceptrum
 diuitiarum plenum accipias. Postea Lætus,
 & Rudis etiam Fratres, earundē facultatum
 & potentiae Reges estote. Postmodūm Assi-
 dua Vanaque Sorores, & uos Reginæ sunt
 Fratribus facultate, potestiaq; pares. Iam nu-
 ptiæ celebrandæ sunt. Concionator Iratum
 Flauæ: Lætum Candidæ: Rudemque Nigre:
 necnon Assiduæ Talcum: & Vanæ Calami-
 num, uxoribus maritos, & hos illis Diuino
 matrimonij uinculo iunge. Titanis ut pro-
 genies Demogorgonis familiæ iuncta sit in
 sobolem Regiam, hoc etiam annuente Deo
 perpetuo deuincta. N Y M. Cor excitabo nūc
 Principis, ut Solliciti causam, atq; Faceti co-
 ram populo congregato, contra Sorbones
 assumat. Bacularium etiam non aliás, quā
 ego Magistrum artium, ab istis perfidis ho-

minibus retraxi, huc in testem adducam,
P R I N. Tubicen populo silentiu[m] indica meo
 nomine. Dilectissimi viri subditi Ciues, quā
 tūm ha[ec]tenus mihi curæ fuit, ac sollicitudi-
 nis in pace conseruandi vos, non ignoratis.
A t Sorbones toto conatu machinati sunt,
 quantum in ipsis fuit eam perturbare diuer-
 simodè. Primo quidem in filium Titanis ma-
 ximum natu Sollicitum. Hunc enim falsis
 persuasionibus, ut stultum à Patre curarunt
 indui: postquam alia sua consilia quibus i-
 psum trucidare secretò proposuerant, aut a-
 lias interime[re] veneno, fore periculosa vide-
 rent attentatu. Deinceps in alterum fratrem
 Facetum, etiam Titanis filium, famulumq[ue]
 meum tunc temporis, contra quem accusa-
 tiones falsas attulerunt, falsisq[ue] testibus &
 furibus, quos ex carceribus vincitos, huc vt
 Veritatem fateantur erui iussi, probare cona-
 ti sunt. Postremò Iusticiam ipsam corrumpe-
 re muneribus, opprimereque Veritatem vo-
 luerunt. Quod cum apud Prætorem efficere
 nullo modo possent, aliud poculum illi si-
 mile, quod sublatum fuerat ab istis furibus
 iusserunt fieri. Hoc sub scanno positum ca-
 su decidisse finxerunt cautelosè coram Ci-
 uibus, quo suam suorumque testium falsi-
 tatem palliare valerent. Quæ iam obiter au-
 distis, per Scribam legente[m] audietis latius,

ac de verbo ad verbum istorum hominum historiam. B A C V L. Ascendam & ego in testem, ynà cum Magistro artium. Pœnitens à tam benigno Principe misericordiam facile consequar, aliàs cum iis nebulonibus puniar. Valeant igitur, ad probos ibo dum tempus est. P O P V L V S O M N I S. Separa Princeps Illustrissime, Lupos ab Ouibus. Tollantur qui seducunt nos, & ab his repurgetur sordibus hæc tua Ciuitas. Mittantur ad Tyberim turbulentissimum fluuium, vt ibidem forbendi Sapientiam suam addiscant melius. P R I N C. Iudicium hoc Regi Potentissimo relinquendum est, cui fecerunt iniuriam. R E X. Quod ad me attinet, eis remitto libenter omne delictum, nec eorum cupio mortem, sed potius, vt expectentur donec ad ouile redeant, prout eorum socij. P R I N C. Mittantur igitur in exilium donec resipuerint. P R E Z. At ego fures ex æquo traetaturus sum.

Huius Allegoriæ conclusio.

Sic solet euenire his, qui Veritatis viam uitantes, per semitas ambulant erroneas, suosq; proximos ducūt, ac eis moliuntur insidias. Ut scilicet quicquid contra Veritatem machinati sint, in eorum caput meritò

z 4 (sic)

(sic disponente Deo) decidat. Nec aliquid excogitare ualeant, quod illis in ruinam possum non sit. Ac dum euitare Caribdin cupiant, in Syllam incident. Non aliás, & qui Metaphysicam Hermetis Trismegisti, tot & tam uarijs erroneousque sectantur modis, ignorantiam suam necessariò deplorant. Nā unica est uia, quæ ducit ad Balneum uerè Philosophicum, in quo fouetur ouum illud Metaphysicum, paucissimis Metaphysicis, aut nullis nostri temporis cognitum.

F I N I S.

DE

DE P R A E P A R A- T I O N I B V S M E T A L- licis.

P R A E F A T I O .

DE Vegetabilium & nonnullorum Animalium destillationibus, antea dicere visum est, ex optimorum doctissimorumq; Virorum opinionibus, ne vide rer aliena spernere velle. Quicunq; peritus fuerit artis, facile percipiet quid ego ad eam attulerim: non est meum institutum, ut ex ea mihi laudem parare cupiam. Imò scio maximam imminere his inimicitiam, qui de bonis artibus præter vulgatam consuetudinem (licet verissima) loquuntur. Non propterea subticenda sunt, quæ Republicæ literariæ possunt aliquam utilitatem adferre. Solent nonnulli post mortem sua priùs ædita fore velle, quod minimè probandum est, ob multa quæ præter æquitatem illis contingere videntur indies. Aut ab eis, ad quorum peruenient manus in varia fragmenta distrahuntur, aut fœdis conspurcantur nebulis, uel omnium quod pessimum esse comperimus,

ea quæ docent artem ex practica retinentur ab eis, qui quæstum inde sibi solis fore maximum cupiunt: editis tantum illis quæ per Theoriam, tanquam per nebulas eminùs aliquid incerti videntur demonstrare. Quapropter æquum est eos, qui prodeesse cupiunt omnibus labore suo, dum adhuc super sunt in lucem ea dare, quibus prouectos studiorum conatus fore cupiunt. Sic fiet, ut contra Veritatis inimicos, sua quæ vera sunt, optimo iure defendere valeant. Quandoquidem inuidi solent post mortem probis maledicere, necnon eorum scripta carpere, quod impium est. Si quid igitur in hac arte cuiquam scripsisse videar, quod à Veritate sit alienum, precor, ut quum respondere datū est à Deo, non ubi dormiero, faciat impetū. Rationi libenter, & non iniuriæ, nisi coacte cedit, ac pro tempore Veritas. Hæc à me dicta sint, quod Labyrinthum vegetabilem antea posuerim, & nunc mineralēm in medium adferre cupiam. Sunt igitur mineralia, solidiorum naturæ partium proles. Et quamvis ex aqua plurimæ nonnulla generentur nihilominus terra, quæ minima pars eorum est prædominatur, ingentiique sua virtute solidatiua subtilitatis copiam aquæ maximam vincit, ac solidam reddit. Primi Parentes mineralium

neralium inferiores: Aqua Mater, & Terra Pater existunt: veluti vegetabilium aër & aqua, necnon animantium ignis & aëris, seminaria sunt potissima pars generationis. Licet elementa cætera concurrent, loquimur de his quæ magis ad eorum generationem faciunt. Ignis enim & aëris magis ad sensitivam accedunt animam, aëris & aqua minùs: at magis ad vegetativam, quæ nihilominus in sensitiva reperitur, ut alteræ socia facultas. Non possunt ambo genera quæ dicta sunt, aëre libero sine, qui particeps ignis ætherei pariter liberi sit, generari. Minerale vero, conclusum aërem & ignem requirit, alias non generatur. Ex terra minerali, quæ sulphuris initium est, & aqua minerali, quæ primum argentum viuum est minerale, generatur vitriolum, quod Genealogiæ mineralis primum gradum obtinet. Ex eo, per calorem ignis subterranei resoluto, generatur aëris mineralis, solaris atque lunaris, qui si cum igne minerali concurrat, sit generatio mineralis, talis qualis partium puritas vel impuritas fuerit. Non semper inde metallum oritur, sed inter extrema hæc multa nascuntur media mineralia, quæ varia sunt: ut alumina, salia propter sulphuris defectum, ad naturam non ita propinquæ metallicæ, ac Marchasitæ,

quæ

que præ nimio sulphure non fixo constan-
tiā in igne pauciorem habēt, quām solida
metalla, quibus etiam fragiliores existunt.
Verūm, quia rei Medicæ per quām vtiles, nō
secus ac metalla sunt, de Præparationibus ho-
rum scribere proposui, clariūs fortè quām an-
tea videri licuit, aut legi. Cūm igitur ex his
quæ dicta sunt, vires aut virtutes non melio-
ri via possint, quām per calcinationem elici.
De hac etiam primo tractandum erit, à Vi-
trioloque sicut priùs inchoandum.

De Calcinatione Chymica.

C A P V T.

CAlcinatio dicitur, corporis metallici,
vel mineralis in calcem ignis calore
factam reductio. Propriè corruptio metalli-
ca vel mineralis dici potest. Nam vt suprà di-
ximus, à metallis & medijs mineralibus, oc-
culata virtus haberī nō potest, nisi per occul-
tationem sui manifesti, sub occulto iam per
calcinationem manifestato. Postquam hu-
midum aqueum igne separatum est ab hu-
mido aëreo, quod ignis est particeps: istud à
suo terreo corpore separatur, & non priùs. A
Vitriolo calcinationem igitur incipiamus
mineralium.

De

De Calcinatione Vitrioli.

Melior huius nulla calcinatio fieri potest, quām si ponatur in Cucurbitam vitream, aut si ētilem, & vitreatam, galeaque vitrea rostrata, Mercurialis humor totus recipiatur subiecto vase, qui ad rem Medicam, & maximē ad Epilepsiam in Spiritum suum redactus laudatur. Postmodūm eximatur à Cucurbita caput mortuum, & in pila metallica tundatur in puluerem. Hic in ollam ētilem positus, super prunas agitetur spatula ferrea, donec rubificetur. Hanc operationem aliqui rubificationem appellant Vitrioli. Verūm ego huius veram calcinationē esse dico, & ab ea calce oleum & Sal eximi posse, quod supra docui. Sunt qui sine liquoris retentione per exhalationem illud exlicant, pulueratumque torrent latius. Alij crudum in olla liquescens, & propè siccationē agitant illud, quo usque redactum sit in puluerem. Primum ego modum expertus optimum laudo. Poterit nihilominus quicunq; volet alios assumere, si meliores illi videbuntur.

De

*De Calcinatione Salis marini, vel
fossilis.*

Sal quo in cibarijs vtimur, aut ex marinis aquis, aut è puteis sub terra scaturientibus coquitur, esse videtur Alchali naturæ primū, & aquæ terra, vel Sulphur aqueū potius. Hoc inter alias species magis notum est, quò sit, vt ab aliquibus commune dictū sit. Verū per Sal cōmunc chymicos aliud intelligere puto, quod à diuersis eruitur eodem artificio. Quicquid sit hoc cibarium Sal nominabimus, quod mensæ primū apponitur. Idipsum in ollis terreis non vitreatis positum, vel in Aurifabororum vasis fusorijs, quæ tigilla vulgariter appellantur, pruniſ torrendum est. Aliqui volunt vt in eis ad ignitionem usque maneant citra liquefactionem. Ego tamen satis iudicare non possum cur istam prohibeant, cùm ad eam in præparatione Salis veniendū esse moneant. Quapropter vt à iudiciofis hæc opinio sit iudicata viris, ad præparationem hanc transfire minimè tedebit. Sic aiunt: Sal esse præparandū. Postquam ignitum fuerit, ac vt ferrum canduerit in igne citra tamen liquefactionem (à qua maximè cauendum esse dicunt, alias destrueretur præparationis opus) eximendum

dum erit, ac terénum, postea soluendum in aqua tepida, necnon per filtrum destillandum, post filtrationem euaporatione siccandum, & siccatum rursus, ut priùs calcinandum. Processus hic tamdiu continuandus est, quoad super laminam ignitam positum, ut cera liquefat. Vide iam scopum huius præparationis esse liquefactionem, à qua tam encaudénum esse dicunt, præter naturalem ordinem. Quandoquidem quò sæpiùs quid liquefit, obnoxium liquationi magis redditur. Quapropter liquefaciénum Sal fore iudico, dum ad liquationem præparatur.

De Calcinatione Salis nitri, quod acutorum liquorum Alchali fore dico.

PRÆTER omnia Salia, Sal nitri sulphureū esse magis, experientia docet: nam expositum igni flagrat, vt illud, sed cum flatu maximo nullo fœtore tamen, aut saltem exiguo. Sed mirum est in rebus frigidissimis à Philosophis indicatis, igneas inesse vires & sulphureas: vt in Camphora quæ succensa flagrat etiam in aqua. Pauci reperiuntur qui certam huius rei causam reddere potuerunt. Ego uero Chymicis operationibus eductus, aqueum Sulphur esse iudico, hoc est

est aqueam naturam quod induit. Hinc sit ut sulphur terreum illi iunctum, & simul accensum, tantas vires habeant, ut in bombardico puluere conspicimus. Nam ut aqua non patitur ignem, neque hic illam, sic etiam aquum sulphur igneum, quod in terra generatum est, admittere non potest, & ob diuersam eorum naturam unus ignis alteri non facilè permiscetur. Quamquam fieri potest, ut industria Chymica simul, uniuntur tamē hoc ipsum absque medio uel artificio maximo non contingit. Huius igitur calcinatio propter flagrationē est satis difficilis, at possibilis hoc modo. In retortum uas conditum, & super prunas positum igne lentissimo liquefcat, ne rimam uas aut fissuram contrahat, alias ubi minimum aërem admiserit, accessionem eius retinere nemo facilè ualebit. At postquam totus liquor in recipiens uas descenderit, placentam in uasis retorti fundo repartam exime, tere, torre que latius in olla terrea semper agitando quo ad voles, & candidissimam calcem habeas.

Reliquorum Salium calcinatio non est à prædictis absimilis, præterquam Salis Armoniaci, quod calcinari per se facilè non potest, ob facilem eius ascensum, quo sublimatur, nec bene teneri potest.

Salium Alchaliū tria sunt genera generalissima,

ralissima, nempe de Vegetabilibus anima-
libus, & mineralibus tracta, ut supra de Ioue
do cui, simul & extractionis eius artificio.
Hæc licet ab aliquibus artificiata fore iudi-
centur, non sunt nisi naturalia per Chymicā
artem à suis corporibus separata. Non diffe-
runt ab eis quæ vulgo naturalia dicuntur &
fossilia, prout Sal gemmæ, quod à natura se-
paratum est à suo corpore Saturnio, per arti-
ficium naturæ, simile huic quod exercent
Chymistæ. Comburit enim sua corpora sub-
terranea natura, de quorum cinerib. per ab-
lutionem Salia sua trahit, & per concoctio-
nem coagulat: hoc ipsum imitatur Artifex,
qui considerans in caueris terræ stillantes
aliquos liquores falsis, per terram & lapides
in Salis coalescere glebas eisdem adhæren-
tes lapidibus, hunc Salis eliciendi modum à
quibusvis primū excogitauit.

*De metallorum Calcinatione, Saturni pri-
mum & Iouis.*

Saturnus atq; Iupiter, quod facilimæ li-
quationis existat, paucō labore possunt
& per se calcinari, sine cuiusvis alterius mix-
tura corporis, dū liquata fuerint in olla ter-
rea, semper agitata spatula ferrea, donec in
calcem transcant. Hæc est omnium optima
A calcina-

calcinatio, quę per adustionē proprij Sulphuris & interni fit. Habēt enim imperfēcta metallū quæq; suum Sulphur adurens, quo suū argentum viuum in calcem redigitur. Vera calcinatio metallorum talis foredebet, vt nō ampliū in metallū redire valeant, hoc est malleatione sua prorsus priuata sint, oportet. Hoc ita poterit quis experiri, portiunculam eius calcis, igni fortissimq; liquandā exponendo, siquid em in vitrum redigatur, optimè calcinatum fuerit, si minus, at in corpus redeat metallicum, assandū erit ampliū donec vitruū appareat. Non solum in istis duobus, verū etiam in omnibus alijs calcinatis metallis id fieri poterit. Hoc artificio vitra sunt colorum diuersorū, vt sunt illa quæ Smalta vulgariter appellare solēt Aurifabri, quibus etiam viuntur in depingēdis aureis armillis. Quoduis enim proprium colorem occultum in se metallū habet, quem operare, quod calcium reductionem vocant, patefacit. In oeculto suo rufus est Saturnus, albus Iupiter. Rubet Mars colore fusco. Viret Venus, at Lunæ cœlestis color inest. Mercurio varius, & Soli sanguineus. Ex his optimè præparatis, lapides arte Chymica fieri solent, pretiosis & naturalibus persimiles, qui viribus etiam à nonnullis minimè fore minores prædicantur. Nam qui natura fabricati

cati sunt, ex vaporibus mineralibus constat, lapides ideo Sulphure congelatis: quos quidem si cōtigisset in Sulphur metallicum incurrere, sufficient in metalla congelati. Habet siquidem Sulphur in se formam lapidis vel metalli, iuxtra sui tamen informationem, id est, cœlestem influxum, quam in materiam, scilicet vapores minerales infundit. Manifestum est etiam vapores, dum adhuc resoluti sunt, & priusquam ad eos accedat Sulphur, cœlestes habere vires & influxus varios, ut Sulphur, immo potentiores, vt probatur ex Sole cæterisque Stellis, quæ soluta sunt in cœlo metalla sive lapides, & in terris correspondetia sibi lapidea vel metallina habent corpora, viribus illis ob congelationem inferiora. Quæ tamen si debitè resolvantur, & à suis compedibus liberentur, ad operationē cœlestium corporum accedunt magis, pro sui quantitate, non immo minus efficacē. Quapropter non est quod quispiam credat, materiali hanc vaporosam lapideam sive metallicam esse viribus aut forma sua deslitutam, quia misteria vocamus eā, hoc ratione dicimus actus cōgelationis, quē in eam Sulphur imprimit, & quo dicta formam aërēam in lapideam immutat, cœlesti nō ablata, sed occultata sub corpore coabitāq; Sic etiā de Sulphure lapidū pretiosorū est cogitandū, nō crassū

hoc vel densum, at purum, clarum, diapha-
num & vaporosum esse, pariter & metallicū,
sed illo minūs istud. Habet igitur materia de
qua loquimur, formam in se resolutam, &
Sulphur in se suam fixatiuam: at quia virtus
fixatiua potentia dominioque solutiua su-
perat, hoc disponente natura, propter gene-
rationem, coguntur ambo vapores amplexu
mutuo, corpus in vnum conuenire lapideū,
aut metallicum. Est autem vapor ille prius-
quam congeletur ambiguus, & post coniun-
ctionem vnius vel alterius Sulphuris virib.
non imminutus, immo potius auctus. Nam ha-
bet Sulphur alterutrum etiam varios infle-
xus à cœlestibus. Quapropter siue lapides
pretiosi suos in vapores arte Chymicā soluā-
tur, siue metalla, similes pro parte Mercurij
futuri sunt, & pro parte sui Martis non alia
ratione differentes, quam lapis & metallum.
Arte nostra verum ut esse doceatur oculari-
ter non verbis tantum, proposui magisteriū
conficiendi lapides pretiosos ex metallis,
Vulcanico primū artificio, postmodū
Philosophico magis addere: præfertim quod
in eo magna pars Medicinæ à mineralibus
extrahendæ lateat: non prius ramen quam
cæterorum Planetarum terrestrium calcina-
tionem prosequutus sim.

De Calcinatione Martis & Veneris.

LImaturam horum duorum corporum accipies minutissimam, & vtramq; seorsum cum duplo sui Salis communis in tigillum aut ollam fortem inter prunas positam vrgebis igne vehemētissimo, vt Sal in liquatione continua stet per horas duodecim. Postea super lapidem effundes, frigefactum cōteres minutum, & puluerem hunc Salis aqua tepida solutum per filtrum, vel aliās colare permittes. Quod in fundo resederit in tigillum positum per se rursum assabis, vt etiam per horas duodecim candeat, vt ferrum inter incudem & malleum cudendum ab igne traētum. Deinceps, vt suprà dictum est, examinetur, an vitrificatoriā liquefactionem attigerint, aliās iteretur quod prius donec eo perueniant pulueres, vt amplius in corpus metallicum redire nequeant: quo percepto, seruentur ad usum.

De Calcinatione Solis & Lunæ.

Tusta corpora calcinata sunt omniū difficillima, quare modus excogitandus est quo melius corrumpi queant, ac à sua remoueri malleatione, qui talis est. Accipe Mercurij viii sex partes, laminorum aut limitorum

Solis aut Lunæ partem vnam, quæ Mercurio in tigillo & inter prunas bullienti mox imponantur, styloque ferreo misceantur, de mūm in aquam frigidam iniijciantur. Pastam hanc in vase terreo rostrum prope fundum habente, cooperculumque luto strictam positam vrgebis igne iento primūm, auctoque postea. Totus Mercurius per canalem vasis in aqua frigida metsum, à prædictorum metallorum altero separatus & viuus descēdet, in fundo vasis terrei relista placenta metallica. Hanc in puluerem conteres, & in duplo sui Salis communis assetur, in eiusq; liquatione per spatium horarū duodecim teneatur ut suprà de alijs dictum est. Exéptiq; pulueris huius portiuncula probetur, si liquefacta vitrificatoriam dabit, sin minùs, at in metallum redierit, prior ab initio processus iterandus est toties, donec vitrificatione experiaris: adepta qua, seruandi sunt pulueres, ut aliorum metallorum, ac seorsim quilibet. Sic habebis calcinata sex metalla, scilicet, Plumbum, Stannum, Ferrum, Cuprum, Arium & Argentum.

De Sublimatione.

C A P V T .

SVblimatio dicitur Spiritus à suo corpore per ignem eleuatio. Quæ dupliciter fit

fit, scilicet in liquore, aut in densum quid. Liquidam sublimationem exposui, quum de Vegetabilium destillationibus egi, necnō animalium. Sublimatio verò **concreta**, pertinet ad metallū mineraliaq; Non possunt enim ista facilius in suos resolui liquores, quā calcinationibus & sublimationibus medijs, quibus etiam precedentibus, alijsq; sequentibus operationibus ad liquidam sublimationem perducuntur. Et quia superiū eam abunde satis declarauī, ne videar actum iterū agere, quod papyrus impleam, eo lectorēm cīle remittendum iudico, tam pro liquorib. metallorum, quā sublimatione Mercurij, superiū etiam descripta.

De metallorum calinatorum sublimatione.

Cuiuslibet metalli calcem communē cum Salis armoniaci, vel nitri purgati separatim aut simul rāta quantitate, quantā sat esse videbitur in mortario teres, & commista simul omnia pones in retortum vas, quod orificium ampli satis recipientis intret, ut quaevis humiditas eo descendatigne lento fūsum acta. Postmodum ubi stillare cessauerit, augatur ignis & paulatim, quo usq; in collo retorti vasis (ample satis, ne sublimatis obstruatur) Salia videris ascendisse. Quo percepto, continuetur ignis in

codem statu sex horis. Demum cessa, frigefactaque fornace, retortum exime, frange cum industria, quod sublimatum fuerit exime & serua. Caput mortuum iterum tere, cumque recenti Sale terendo, misce rursus ut prius. Hoc toties fac donec tibi videbitur calcis bonam partem ascendisse. Verum si voles experiri quantum ascenderit, caput mortuum in puluerem tritum, aqua tepida solue, quod solutum fuerit in aliud vas ejice, recentem priori similem aquam ad puluerem assunde, saepius id fiat, quo usq; dulcis aqua sit. Postea puluerem hunc siccatum igne pondera, si ponderasti prius, cognoscere poteris a residuo quid & quantum ex eo sublimatum sit. Hoc si iuxta sublimatorū usum Philosophicum solueris, mira percipies. Salia resoluta poteris per evaporationem aquæ rursus in Sal reducere.

De Transmutatione metallorum in pretiosos lapides.

C A P V T .

CAlces omnes, cum Vegetabilium, tum animalium & mineralium, si vehementi comburantur igne, & ne dum illæ, verum etiam corpora quævis, in vitrum, nemo qui Vulcanicas exercuerit artes, transfire dubitat, eò ma-

quò magis minusque diaphanum ac nobile,
 quò materia præstantior aut vilior fuerit.
 Cùm igitur omnium quæ natura producit
 corporum, præstantissima sint mineralia,
 præstantissimum etiam ex eis vitrum arte
 fieri potest, pretiosis lapidibus non absimile.
 Nam & isti vitrum naturale sunt, à natura
 fabricatum igne subterraneo, sed illi, supra
 terram fabricati hominum industria naturale
 le magisterium imitante, cuius modum po-
 nere minimè pigebit. Certum est Philo-
 phis, pretiosos lapides in terris, à cœlestibus
 Planetis & stellis naturaliter, & ad sui simi-
 litudinem esse fabricatos. Quapropter à Pla-
 netis artificialibus exordiar, per ignem ex-
 ternum fabrafactis. Quum Saturnium, Iouia-
 lem, Martialem, Solarem, Venerem, aut Lu-
 narem lapidem fabricare volueris. Calcem
 vnius horum accipe, quam in tigillo fortissi-
 mo positam, & in fornace vitriariorum, vel
 potius ea simili, non tamen æquè magna,
 tamdiu feruentissimo combures igne con-
 tinuo, donec in vitrum conuertatur. Quo fa-
 &to, canalem aut fistulam habeas ferream,
 quam intinges materiæ, modoque vitriariorum
 sufflando bullas, poteris facile cognoscere, quum lucidum atomisque repur-
 gatum prorsus fuerit. Postmodum eximere
 materiam ferro per oblonga frusta formam

digitii parui referentia, vel aliis rotunda pro ut libuerit, quæ sesta, poliri pretiosorum, & naturalium instar poterunt. Hac arte Planetas artificiales habebis à naturali primaquo sui materia tractos, & colorum diuersorum. Si tamen compositos velis, vnius, partem ad alterius assumito portionem, & pro tuo arbitrio iudicioque temperato colores.

Alius pretiosorum lapidum è metallis fabricandi modus, & magis ad naturale magisferium accedens.

C A P V T.

Quidam Philosophi naturales, aliud quàm antea posui, describunt artificium, interno tantum igne, & æthereo complendum. At istud obscuris verbis, imò deprauatis potius, ut vix eorum, qui sunt artis peritissimi, possunt intelligere quid sibi vellint, intricarunt. Ego verò quod potero, clarioribus elucidare conabor, & diffusa quædam ad compendium reducere. Fac Mercuriale aquam, id est Mercurium in quintâ es sentiam vegetabilem resolute. Hanc in duas partes diuide, quarû una sit quarta pars eius, altera verò tres quartæ. E tribus quartis unâ accipe cum dimidia, necnon primæ quartæ medianam partem, quæ simul totius medium partent

partem efficiunt, & ita manebunt tres octauæ sub terram sepeliæ, & vna octaua pars aëri cum ceteris, prout audietur, exponēda. In alterius medie partis aliquota parte, solue Lunæ partem aliquam, & postquam soluta fuerit, solutionem istā destilla per filtrū. Quod solutum est, serua. Si quid id manica filtreæ, secum remanferit, abijce tanquā inutilē. Reliquos Planetas omnes in aquæ Mercurialis residui parte conueniente solues, & cum eis, ut prius de Luna dictum est, facies. Quamlibet solutionem filtratam per se destillabis iterum in balneo Maris vaporoso, donec tota humiditas ascenderit, in receptaculumq; se receperit. Postmodum huius liquoris tertiam partem fecibus suis, quas in Cucurbita reliquit affundes, & resolutū hoc seruabis, & per se. Deinceps soluti duas tertias illas in phyalam longi colli pones, & tertiam cum fecibus in aliam, sigillatis ambarbus Hermetis sigillo. Tandem phyalam quæ feces continet, in terram sub Dio sepelies totam præter extremitatem colli, quæ parum emineat, aliamque duas tertias aquæ claræ continentem in aërem pones, & in altum, ut aëre tangatur, ne tamen ab aliquo lapide iactu casuè frangi queat. Id ipsum de ceteris aliorum Planetarum solutionibus facies. Phyalis duabus etiam includes

includes Mercurialem aquam reseruatam,
 & sigillabis ut prius: in una quæ ad aërem est
 ponenda, sit octaua dicta, & in altera, quæ se-
 pelienda est in terra, sint octauæ predictæ se-
 ptem. Hoc negotio, solutionem Philosophi-
 cam absoluisti. Iam ad congelationem veni-
 endum est.

*De Congelatione pretiosorum lapidum arte
 Chymistica fabrefactorum.*

Anno reuoluto, iubeas à vitrorum Arti-
 ficibus duplex vas tibi confici, quod
 spheræ formam diuisæ per medium habeat,
 superiorusque vas inferiori sic aptatum sit, vt
 ab eo deponi reponique valeat, quoties o-
 pus fuerit. Quo peracto, confice tibi formu-
 las cereas vacuas, vasorum aut cimbarum in-
 star, quæ liquore possint impleri, natareque
 super aquam. Nonnulli has in formam, qua-
 scindi solent pretiosi lapides, conficiunt in
 hunc modum. Accipiunt ferrum ab una sua-
 rum extremitatum, scissum atque politum,
 vt lapidem fore cupiunt: hoc in oleum im-
 mergunt, postmodum in ceram liquefactā,
 & postea in aquam frigidam. Vbi iam inuo-
 lutum est cera, circumquaque scindunt eam
 vt à formante ferro liberetur. Hac via scisso-
 rum instar sibi lapides parant. At ego non
 credo

credo fieri posse, ut exactè res sit. Quapropter in rotundā formā aut semirotundā, quo cunque modo fieri suaderem, & postea scindi prout naturales. Erue demūm è terra phalias & alias ab aëre depone. Deinde sphericū tui vasis inferiorem partem aqua Mercuriali terrea, quæ medietatem eius impletat, imbues, & super eam formas natare facias. Postmodum si Mercurialem, Solarem, Lunarem, Saturnium, Iouialem, Venereum, aut Martialem volueris lapidem, formas tuas paulò minus imple cereas, quorumuis dictorum Planetarum cœlo, hoc est, aërea sua aqua, deinceps terra sua, id est aqua sua terrea: non ad summum tamen implebis, ne fortassis effluant aquæ. Tandem superiori sua parte sphericū vas teges, & ita clausum aliquot horas maneat, quousq; videris aquas in formis aliquantulum densatas: quo percepto vas aperies, & formas inuertes, ut pasta fixatiuam aquam tangat. Relinque sic in umbra donec durescat in lapidem. Sed iste processus ad metallorum facere magis transmutationem, quam ad Medicinam videtur, ob ieraram cum cœlo simul infusionem. Quò sit, ut lapides hac ratione facti sint obscuriores illis qui hoc modo fabricantur.

Cuinslibet metalli pars, vel aqua terrea, ponatur in vasis inferiorem partem, & per-

ie,

formis quoque supernatantibus & vacuis,
claudatur superiori parte, & clausum vas per
quartam horae partem relinquatur, vt forme
vapore quodam inuisibili fixatiuoc; replea-
tur. Postmodum aperte vate, forme cælo, seu
aqua impletantur aërea tātūm, & rursus clau-
so procedatur, vt suprà.

Poterūt etiam omnes aquæ terreæ in vas
inferius mistæ simul effundi, formeq; cæli-
cis omnibus aquis mistis, etiam impleri, pro-
cedendo sicut prius, & habebitur lapis uni-
cus Planetas inse complectens omnes.

Aliqui duorum aut trium Planetarum va-
pores antea dictos, iuxta proportionem ex
arbitrio depromptam simul commiscent, vt
vulgariter denominatos lapides pretiosos
fabricent, coloribusque suis adornent, hoc
modo videlicet.

Carbunculus.

Fit ex cælo Solis, in terra eiusdem.

Adamas.

Fit ex Lunæ cælo, & eius terra.

Saphyrus.

Fit ex Lunæ cælo, & eiusdem terra, cum Ie-
uis terra mixta.

Smaragdus.

Fit ex cælo Veneris, & ex terra Lunæ.

Topasmus.

Fit ex cælo Martis, & ex terra Solis.

Hyacin-

Hyacinthus.

Fit ex cœlo Martis, & eius terra mixta cum terra Solis.

Elitropia.

Fit ex cœlo Veneris cum cœlo Martis, & ex terra Lunæ cum terra Martis.

Alamandina.

Fit ex cœlo Martis, & eius terra.

Pallax.

Fit ex Lunæ cœlo, & ex terra eiusdem cum æquali ponderi terræ Solis mixta.

Berillus.

Fit ex Lunæ Iouisque cœlis æqualibus, & ex terra Lunæ.

Vnio.

Fit ex una parte cœli Iouis, cum quinq; partibus cœli Lunæ, & ex terra Iouis.

Lapis Solaris.

Fit ex Solari cœlo, & Solari terra.

Lapis Lunaris.

Fit ex Lunæ cœlo, & eius terra.

Lapis Iovialis.

Fit ex cœlo Iouis, & eius terra.

Lapis Veneres.

Fit ex Venereo cœlo, & eius terra.

Lapis Martialis.

Fit ex cœlo Martis, & eius terra.

Lapis Saturnius.

Fit ex Saturni cœlo, & eius terra.

Lapis

Lapis Mercurialis.

Fit ex Mercurij cœlo, & eius terra.

*Lapis Mixtus.*Fit ex omnium cœlorum partibus, in omni-
um terrarum pariter æqualibus.

Multi polunt alij lapides ad imitationē fieri naturalium hac arte, quos recensere lō-
gum foret. Verūm vnuſquisque iuxta suam
experienciam in coloribus eorum, quoſcum
que volet fabricare, necon si Mathemati-
cus fuerit, suis breui temporis (vt etiam re-
quiritur) spatio characteribus insculpere: pri-
us quām aspectus repente nimis transcant,
optimè poterit.

Quid aliud restat, præterquām lapidum
& metallorum omnium vires diligenter in-
uestigare particulares, ac ad Medicinam ap-
plicare. Sapientes olim in sculptis lapidibus
tempore constellationum atq; metallis col-
lo tantū appensis, aut gestatis, plerosque
morbos curauerunt abique superstitione.
Vnde quæſo virtus hæc, niſi partim à mate-
ria, partim à characteribus, & potissimum à
constellationibus mouetur ad aetum? Nil
mirum sanè considerantibus mundi superio-
ris ad inferius, & istius ad illud maximam
confæderationem. Siquidem hic inferius a-
pud nos moueri nihil potest arte, quod ſupe-
rius itidem non commoueatur. Non alias
quām

quām si membrum aliquod in humano corpore læsum fuerit Vxori, correspondens in eius Viri corpore, si nō actu, potentia saltem & quadam naturali compassione, dolorem percipit ob naturalis amorem, atque Diuini coniugij. Quanto magis in ipsam et natura hoc ipsum fieri necessum est, quæ coniugio Diuino, constat ex mundo superiore & inferiore, sic à Deo quidem ordinatis, vt vnum eorum nil contineat, quin sibi correspondēs habeat alterum. Cūm igitur minor mundus Homo videlicet corpore, vitaliꝝ Spiritu sit ad magni similitudinem creatus, rationali quidem ad imaginem Dei, quicquid in maiori fuerit, in minore fore constat. Sicuti nūquam in cœlo superiori cessant motus, hominis etiam Spiritus vitalis quiescente corpore vel dormiente, motus exercere suos nō cessat, imò potius operatur, quām vigilante. Pariter si membrum aliquod in corpore tangitur hominis, mox ad Spiritum huiusmodi tactus peruenit, vt suprà de Cœlo dictum est. Simile coniugium ergo videmus inter Spiritū & corpus hominis fore, quale diximus inter cœlum & terram. Iterum qualiscunq; sit in cœlo motus, in hominem influitur, aut in elementa ad usum eius. Quapropter mirandum non est, si fieri valeant arte lapides, pretiosiss non absimiles, quibus morbi cu-

rari possunt hominum, vbi sub aspectibus (vt aiunt) fœlicibus fabricati sunt. Quantò magis, quum resoluti fuerint in suos liquores, & intra corpus adhibiti remedia potentiora futura sunt.

Hæc tenus de solutionibus & congelationibus metallorum egimus, quæ licet Chymistarum potissimæ sint operationes: aliae tamen intermediæ sunt, ac primæ, quarum etiam facere mentionem oportet.

*De corporali Philosophorum coniugio,
quod Chaos nominatur.*

C A P V T.

Antea dictum est, cœlum atque terram diuino quodam fore iuncta matrimonio, quo cuncta, quæ creata sunt à Deo propagatione durarent. Verum accedente corruptione, rerum omnium interitus ortum cœpit, qui per corruptionis repressionem, ad constitutum à Deo terminū, etiam retardatur. Considerandum est igitur, qua ratione possit omnis euitari, necnon amoueri corruptio. Non aliàs melius quam per Uniuersum coniugij naturalis in homine roboratam, quæ quidem sit artificialiter & metaphysicè. Coniunges igitur cœlum & terram, id est, corpora duo præstantissima, res naturales

turales interiuncta simul, matrimonium hoc naturaliter consummare curabis, prout inferius audies, & inde fiet vnum, quo reducatur omnis binarius ad uitatis puram simplicitatem. Superius dictum est, quid cœlum sit Philosophicum, utpote quinta rerum omnium essentia. Est ergo triplex: Vegetabile scilicet, Animale & Minrale. Terra vero Philosophica hoc loco, est Philosophorum Sulphur, fixum & incombustibile, cœli praedicti formam in se continens, & in illud ages, tanquam in materia actus eius receptiuam. Cōposito namq; Philosophorū Chaos, duob. modis in illud operari docent. Primo quidē opere minore (quod vocant) altero maiore. Minore tamē, suū Chaos nō conficiunt, ut in maiore, sed utuntur Lunaria terraq;, de qua suprà loquuti sumus: istam corpus vocant, illam cœli sui liquorem. Hoc opus varijs document operationibus absoluere: videlicet, calcinatione, dissolutione, euacuatione & multiplicatione: quibus Spiritū suum extrahunt, argentum Viuum exuberatum, Sulphur naturæ, tinturā & oleum. Hoc postremo, per incerationē, super ea quæ sublimarūt, suum lapidem fabricari dicunt. Et quamuis de calcinatione metallorum, abūdē suprà dictum sit, nihilominus, iam de hac in opere minori necessaria dicendum erit.

De Calcinatione metallorum ad opus minus.

Accipe metalla sicuti superius docui-
mus calcinata, vel in limaturam fracta
crudaque. Hæc in Lunariæ succum injicias,
& resoluta, per destillationem in balneo Ma-
riæ, vel in cineribus, abstrahē totum liquo-
rem, inuenies in fundo puluerem subtilis-
simum.

De dissolutione huius operis.

Prædictos pulueres metallorum, ut su-
præ calcinatorum volunt in ampullam,
aut phyalam longi colli poni, demum eis de
succo Lunariæ tantum affundi, ut supernatet
quatuor aut tribus digitis. Obstructum vas
in cineribus uno die naturali positum bulli-
at, & post in equino fimo calido similibus
diebus duobus digeratur, ut spissum à subti-
li suo separetur. Postea referato vase, clara co-
letur aqua leuiter, ne turbetur fecibus, in Cu-
curbitam coopertam. Et alia super feces in-
fundatur Lunaria, cooperitumq; vas rursum
in cineribus ad bulliendum, vt prius ponan-
tur, & in fimo postmodum ad digerendum.
Processum hunc toties iterabis, donec à suis
spiritibus corpus omnino separatum fue-
rit: hoc ipsum experiri quis poterit, si pulue-
rem

rem dictum , aut partem eius in Sole siccata posuerit super laminam ignitam : vbi fumū dederit, iterandus est processus, donec fumi nihil prorsus emittat. Si defecerit Lunaria, claras aquas in balneo destilla, sic, vt eius liquoris tertia pars maneat: aqua destillata hac vtere, loco Lunariæ super corpus. In ista solutione, vel cum ea continetur euacuatio, quæ Spirituum est à suis corporibus separatio, necessaria in hac arte : si fieri debeat verū cōiugium Philosophicum in opere minori.

*De Multiplicatione, quæ alias Rectificatio
dicitur.*

POstquam Spiritus à corpore suo separatus fuerit, corpus hoc accipe, siccumque pondera. Postmodum in Cucurbitam postum, suffundatur succo Lunariæ rectificato, superpositaque rostrata galea, perquam optimè lutata, lentissimo quidem igne destilletur, donec puluis in fundo siccus remaineat. Huic affunde tantundem Lunariæ quam prius, & iterum destilla. Hoc ipsum toutes continuandum erit, donec in subtilissimum puluerem & in palpabilem, corpus reductum sit. Aquæ destillatæ seruentur, &c.

De argento viuo exuberato.

Evacuationis aquas omnes in balneo, vel cineribus, igne lento destilla, donec in fundo Cucurbitæ materia sit redacta in modum spissi Mellis, & infrigidato balneo, superponatur huic materiæ tantum aquæ multiplicationis, ut supernatet altitudine digitorum quatuor. Id in phiala clausa per viginti quatuor horas digeratur in equino fimo, vel aliâs in balneo. Postea destilla per alembicum igne mediocri: quod autem destillatum est, seruetur. Infrigidato vase, rursus aquæ prioris ad materiâ in fundo remanentem, affundatur ut prius, et fiat per omnia, prout narratum est. Processus hic tam diu continuandus est, quo usq; tota materia dicta, sursum per distillationem ascéderit. Omnes aquæ hac via destillatæ, simul pondæ sunt, quæ Lac Virginis appellantur, aut argentum viuum exuberatum.

De Sulphure naturæ.

PBluerem impalpabile rectificatione factū accipe, quæ imbibes medietate sui ponderis aquæ per exuberationem destillatæ. Hæc in vase clauso pones, ad nutriendum calore fimi diebus octo, quibus absolu-

tis,

tis, materia iam humectata, destilletur igne lento, siceturq; modestè puluis, & aqua seruetur abstracta. Ponderato rursum huic pulueri, medietatē aquæ, vt prius, affunde, facq; sicut antea toties, donec terra medietatem istius humiditatis, vel quatuor sui partes bibet: hoc ipsum experieris hoc modo. Si parum eius pulueris positū super laminā ignitam in fumū euolauerit, cōpletum est opus istud: sin autē imbibitiones, inhumationes & calcinationes itera, donec fiat quod audiisti. Postquam huiusmodi puluerem, uel terram, ad iustum gradum reduxeris, ipsam in cineribus igne lento primū, deinceps aucto, paulatim sublimabis ad latera vasis. Sublimatū hoc Sal à Philosophis dicitur, & Sulphur naturæ mirabile: quod si cum oleo Lunæ fuerit inceratum donec fluat, erit perfecta Medicina, cuius vnum pondus Iouis alia centum, si Sal ex Iove sit, & si ex Saturno fuerit, eius pondera quinquaginta conuertet in perfectissimum corpus, &c.

*De metallorum in oleum Philosophicum
reductione liquefactioneq;.*

A Calce cuiusvis metalli suum extraheatur argentum viuum, uti suprà dictum est succo Lunariæ. Tandem liquefactiones

omnes per Alembicum in balneo destillen-
tur, vt materia maneat in fundo vase ad mo-
dum spissi mellis, &c. Frigefacto vase, ad spis-
sam huiusmodi substantiam, affunde Lunariæ
tantum ut supernatet quatuor digitis, &
in fimo vel balneo viginti quatuor horis di-
gerantur. Postmodum in balneo Mariæ va-
poroso destilletur omnis liquor, vt materia
sicca maneat in fundo, cui Lunarię recentis,
vt prius tantundem affunde, vt emineat su-
pra materiam digitis ut antea quatuor, & per
omnia facias, vt audiuisti. Processus iste rei-
teretur donec materia tota sit in aquam sub-
limatam & claram cōuersa, quam octo dieb.
inhumabis, & postea destillabis, ab eaque
partes hoc modo separabis. Igne suauissimo
per balneum aquam abstrahe totā, quæ per
calorem hunc ascendere volet. Infrigidato
vase, destillatam aquam rursus ad suas feces
affunde, simulque per dies octo vel septem
in fimo vel balneo digeri permitte. Postea
per cineres igne lento prius, aucto postmo-
dum, destilla totum liquorem. Hic demum
in balneo destilletur, donec liquor aliquis
ascendere velit. In fundo manebit oleum.
Rursus aquam destillatam per balneum, pri-
mis affunde fecibus, in huma, destillaq; per
balneum aquam inde totam, ut antea fece-
ras, hanc iterum superfeces proijce, digere,
necnon

necnon per cineres, destilla totum liquore,
& hunc iterum per balneum, & in fundo ma-
nebit oleum acrius priori, viriumque magis
ignearum. Processus hic tamdiu reiteretur,
donec liquor totus argenti viui, per aquam
à corpore suo separetur, in fundoq; maneat
puluis impalpabilis. Sunt qui separationem
elementorum hoc opere fieri dicant, ego ve-
rò nego quemquam Artificem, licet excellē-
tissimum, hac arte posse elementa separare,
sic ut quodlibet per se purum existat, absq;
mixtione alterius. Quapropter partium vo-
lui separationem dicere, nempe liquoris, seu
Mercurij, Sulphuris, & Salis. Nam oleum pri-
us, & alterum, quod aëreum & igneum vo-
cant, vnum & idem est, nec alia ratione dif-
ferunt, quam vnum aquæ magis in se conti-
net, alterum verò minus, & ignis plus habe-
at. Argentum viuum hoc, per cineres à suo
corpore tractum, iterum suam in terram sic
reduci potest, vtpote: Puluerem impalpabi-
lem imbibes medietate sui pôderis, argenti
sui viui. Postmodum inhumationibus, vel
nutritionibus fac per omnia, sicut in alijs re-
ductionibus dictum est.

*De sublimati predicti salis, in claram aquam
reductione.*

SVblimatum Sal quod suprà positū est,
in phyalā clausa perquām optimè reponatur in fīnum calidū vel balneū, octo
vel pluribus diebus, donec in oleū aut vnguentū resoluatur Philosophorum. Si ve-
rò non ita facilē resolueretur, adde Lunariæ
quater rectificatæ partem aliquam, & sic fa-
cilimè soluetur.

*De inceratione sulphuris, aut salis cum oleo
predicto.*

Huiusmodi Sal vel Sulphur pone in ti-
gillum, & prunas inter: cumque inca-
luerit, guttatum oleum supradictum injec-
donec ad similitudinem spissi Mellis rediga-
tur. Frigefactæ massæ huiusmodi parum ac-
cipe, quod candelæ flamma si facilimè li-
quescat, erit opus hoc optimè completū: sin
minus, incerationem iterabis, donec ante
Mercurij viui fugam leuiter fuit. Poterite
tiam hæc inceratio cum auri vel argéti quin-
ta essentia fieri, quæ quidem à Philosophis
oleum incombustibile dicitur.

De

*De mixtionibus metallorum in opere
minori.*

C A P V T.

MEtalla solida sunt sex: utpote Satur-nus, Jupiter, Mars, Sol, Venus & Lu-na, qui sic disponi vel componi possunt in opere minori Chymistico, videlicet. Metal-lum sextum cum quinto iungitur, & cum Lunaria, vel quarto cum, aut secundo. Quar-tum cum secundo, vel sextum cum quinto & quarto, vel idem cum quinto, quarto & secundo, vel quartum cum quinto. Quæ qui-dem compositiones cum Lunaria, median-tibus istis operationibus, calcinatione vide-licet, solutione, euacuatione, multiplicatio-neque reducuntur in Spiritum, in argentum viuum exuberatum, in Sulphur naturæ, in tincturam, in sublimatum, & hoc inceratio-ne per oleum in lapidem, eadem è quibus factæ fuerint compositiones, metalla con-uertentem, &c.

*De informatione Sulphuris naturæ, per olea
solis & Luna.*

PHilosophorum in arte metallorum transmutatoria est intentio, ut imperfe-cis metallis introducatur auri vel argenti perfecta

perfecta forma. Quapropter ab eis quæ suprà dicta sunt, considerandum erit qua ratio ne fieri queat hoc artificium. Primò perfecta metalla suum ad oleum, arte quæ suprà posita est, reducantur. Hoc autem Sulphura naturæ, Saliaque reliquorum imperfectorum scilicet incerentur. Inde pefectum resultabit opus, hoc serua.

De extractione Mercurij Philosophici, ab alijs corporibus, quam à metallis.

C A P V T .

Mercurius potest à vino rubeo & albo per separationem extrahi, iuxta modum eorum essentiæ quintæ. Separabuntur hac ratione crassiores partes, id est elemen ta, quæ in fecibus remanebunt. Illaque si reducantur in tartarum suum, idq; per aliquot horas vel dies calcinetur igne violétiſſimo, reducetur in lapidem leuem. Hic subtiliter pulueratus in penario super marmoreum lapidem, in aquam oleo ſimilem refoluitur. Destilla per filtrum, & ex eo fiat ut suprà de Sulphure naturæ diximus: vel Spiritus eius extrahatur per destillationis artificium. Nō alias ex Melle, Chelidonia, floribus Anthos, aut Rosmarini, Mercuriali, rubeo Lilio, & fangi-

fanguine humano, potest extrahi Lunaria per elemētorum separationē, quā diximus: ē quibus terra sola sumatur, &c. fiatque vt in rubeo vino & albo. Hæc separatio cœli dicitur ab elementis, in arte nostra Philosophica. Verūm de liquoribus ad cœlum procedere poteris, vt in vino fecisti. Mercurius Philosopherum vegetabilis, in omnibus corporibus elementatis reperitur: at in alijs magis, à quibus etiam elici potest facilius: vt sunt vi num rubeum vel album, Mel nouum, Chelidonia, flos Rosmarini, Mercurialis, Liliū rubeum, Tartarum, & Sanguis humanus: in alijs verò minūs, à quibus tamen aliqui putarunt, vt à floribus, lignis, & lapidibus, elicere Mercurium huiusmodi vegetabilem, at frustrà tentarunt opus. Nonnulli de propin quis principijs, vt Chelidonia, floribus Rosmarini, Mercuriali, & Lilio rubeo suos in succos redactis, per simi vel balnei digestiō nem extraxerunt Mercurium nostrum, vulgi Mercurio qualitate, pondere, coloreque persimilem. Verūm, quia cum corrosiuis eū sublimarunt, nihil ex eo perficere potuerunt. Si hunc etiam, aut vulgarem absque alterius materiæ mixtione reduxeris in aquā, aëre suo sibi reddito, balneo Mariæ destillaueris septies, lumen habebis vniōnum, Heterogeneum liquorem ad artē nostram inutilem.

utilem. Mercurius igitur vegetabilis qui di-
ctus est, ad cœli naturam est reducendus mo-
tu quo cœlum agitur, utpote circulari, si ad
artem hanc utilem forc cupiat Artifex.

*De nonnullorum in hac arte peritorum opa-
nione, quod ad minus opus transmutato-
rium attinet.*

C A P V T.

O Mittere nolui, quod cum veraciorib.
Philosophis concordare magis vide-
retur, et si per ambages discurreret, quo laby-
rinthum etiam Chymicum in mineralibus
ostenderem, ex diuersis opinionibus, eum-
que ad simplicitatem reductum postea, qui-
busuis artis Chymisticæ studiosis pateface-
rem. Quod omnes varijs inuoluerunt inten-
gumentis, vt ab eorum scriptis videre licet.
Non quod ea docere velim, sed potius illu-
strare lectoribus, vt intelligant, ac inde feli-
gere possint optimum.

*Defabricatione metallici lapidis, quod Elixir
uocant.*

S Olis partem vnam cum partibus qua-
tuor Mercurij iunges in pastam, eo quo-
solent.

solent ad obducendum argentum auro fabri magisterio. Postmodum adde Mercurij viui similes partes octo. Hæc materia degeneratur in cineribus igne lentissimo diebus ad minimum quadraginta. Deinceps extracta ponatur in Cucurbitam, & per Alembicum eius destilletur igne mediocri, donec ascenderit. Hoc opere finito, pondera hoc quod in fundo Cucurbitæ remansit: vbi pars una sit corporis & Mercurij quatuor, benè quidem erit: alias addatur iterum sublimatus uel destillatus Mercurius, & ut prius destilletur toties, donec prædictum pondus habeatur. Hoc ipsum contere, misce & incorpora simul, ac in ampullam uitream ad collum usque sepultam, in cineribus positum urgeatur igne mediocri, sic in fundo repries materiam florescentem, quam eximes fracto uitro, teres & coques donec in rubeum puluerem conuertatur. Huic adde pulueri, Mercurij destillati prius tantundem ut antea: toties addes & exsiccabis, donec Mercurius totus in puluerem siccetur, omnino rubeum, & semifixum. Huius pulueris partem unam, in aceti sex partes acerrimi ponas, & in uase clauso bulliant horas tribus ut soluat puluis. Euacua quod solutum fuerit, in aliud uas mundum & uitreum: si quid insolutum remanserit, siccetu

siccetur, & igne coquatur cinerum, acetōq;
soluatur, vt priūs in balneo vel cineribus, &
euacuetur quod solutum fuerit cum priori-
bus euacuatis aquis. Processus hic toties in-
nouetur, donec materia tota sit soluta, vel si
non omnino dissoluatur, cum eo proceden-
dum erit, quod solutum reperitur. Solutio-
nem istam in balneo Mariæ destillabis, do-
nec tibi visum fuerit acetum ascendisse totū:
cessa tunc, & materia solutionis in fundo Cu-
curbitæ manens frigefacto balneo densabi-
tur, vt Mel. Congelatam hanc materiam ad
serenum aérē noctu ponas, & tertia vel quar-
ta nocte soluetur in claram aquam: hanc in
vase clauso digestam septem diebus priūs, è
Cucurbita per Alembicū exprimes balneo,
vel igne cinerum lentissimo, donec ascende-
rit aqua pura, quæ dulcis erit. Vase postea fri-
gefacto, rursum affundatur aqua destillata
suis fecibus in fundo congelatis, & iterum
destilletur vt priūs, toties imbibendo & de-
stillando, quo usque materia tota soluta sit.
Hác solutionem claram in ampulla coques,
& in cineribus, donec aliquam deponat in
fundo vasis residentiam, quam seruabis, a-
qua clara per inclinationem euacuata. Clá-
ras aquas toties coques, vt suprà donec nul-
lam residentiā faciat amplius. Feces omnes
quas collegisti, calcina per dies tres, calcina-
tas

tas in aqua Sulphuris acuta solues, quod solutum fuerit, evacuetur, & non solutum calcinetur iterum, & soluatur ut prius. Continuetur hic processus, donec materia tota soluatur, & in igne cinerum congeletur & siccetur. Postmodum accipe huius materiae congelatae partem unam, & aquae dissolutae partem aequalim, tere simul, & adde parum aquae nostrae acutae, ut fiat sicut pasta mollis. Haec in Phyalam obturatam posita, soluantur in balneo per quadraginta dies. Demum in cineribus calidis igne suavi congelentur, & congelatae materiae huic addatur aquae suae volatilis tantum, ut in pastam reducatur priori similem, & iterum coquatur in balneo diebus septem, postea congeletur, &c. Hoc toties continuetur, donec materia sit fusibilis ad lumen candelae. Materiam hanc extollit ille, qui fuit Author eius, ut ego verear, tantas ei virtutes adscriptas, ad Mercurium in argentum conuertendum recensere. Ponere tamen volui processum eius, quo Lectores videant, comparatione ad ea quae scribuntur, à Philosophis veris facta, quam sint, ut in alijs quibusuis artibus, in hac erroneae seducentesque viæ. Quod quidem ut pateat apertissime, ponam gradus omnes Philosophicos, cum operis Chymistici transmutatorij minoris, tum operis maioris, per

C quo

quos necessariò debet Artifex ab uno ad aliud extreum facere transitum , alias inane fuerit opus atque deceptorium .

De Scala minoris operis Alchymiae transmutatoriaæ.

C A P V T.

Alchymia transmutatoria (prout ex libris Philosophorum videre licet) binas continet operationes . Vnam vocant minorem , quod forte materialem artē redoleat magis in exercitio , quam Metaphysicam . Alteram uero maiorem cīcē non im-merito volunt , quia non tam hominis industria fieri , quam diuino quodam afflatu , miraculoque dicunt . Istarum viarum extrema similia fore uidentur , īma & media verò diuersa . Quapropter à diuerso fundamento Scalā exordiemur utramque in eundem finem terminantem , hoc est in Medicinā duplicem , utpote metallorum & hominum . Fundamentum igitur Scalæ minoris est forma , de qua dicetur inferius .

De primo gradus scalæ minoris Alchymie.

IN Scala minori forma primus gradus est , & illa dicitur actus de suo corpore tractus cum

cum uehiculo, quo metallorum occulta forma Potentiam acquirit se manifestandi. Philosophorum verè naturalium est opinio, metalli quævis manifestam formā imperfectā habentia, perfectam in occulto formam habere, hoc sic docent. Nullū reperitur metallum imperfectum, quod non in se parū aut multū perfecti metalli cōtineat. Quapropter euidentissimum fore uidetur, illa fore in perfectionis via, sed propter caloris defectū in locis in quib. generātur, manserunt indigesta. Perfectorū igitur forma libera, hoc est à suis compedibus & impedimentis corporis, in materiam imperfectorum etiā à suis corporibus crassis immunem agere potest libere, penetrantem omnia corporalique facta perfectam formam.

De secundo gradu.

Hocloco materia secundum Scalæ gradum obtinet, estq; naturæ Sulphur de corporibus tractum, in quam agit oleū Solis aut Lunæ. Fatuū sanè foret putare materiam hanc naturalem tantum, & arte non esse mutatam, quia minus obediens est materia naturalis cruda, quā ut actiōes formæ recipiat, & inde formalis efficiatur. Nō est sapientū sentētia, ut ex perfectorū forma, naturalis & imperfecta materia statim absq; medio trāsfo-

C 2 metur,

metur, sed mediante Sulphure naturali tracto de imperfectis artificialiter metallis. Partet ex his igitur, utramq; nempe formam & materiam, de suae materiae potentia deductam ad aetum exequendum. Nam in metallo quouis a natura producto, cessat motus in eo naturalis donec per corruptionem artificialiter excitetur, & ideo bene loquuntur, qui dicunt metalla naturaliter producta fore mortua, hoc est nihil agentia. Philosophorum uero metalla uiuunt, quia de potentia mortuorum, ad aetum & vitam arte sunt adducta. Per ea colligere Lector facile poteris, quænam sint metalla Philosophica.

De tertio gradu.

S Calæ minoris corpus, est subiectum de quo Sulphur extrahitur naturæ. Talia corpora sunt: Saturnus, Iupiter, Mars & Venus. Quatuor ista solida sunt, in quæ perfecti onis aetus cadunt: est unum adhuc aetus huiusmodi susceptum, at non solidum sed liquidum est metallum, ut argentum viuum. Alia quæ supersunt ex numero septenario uidelicet Sol & Luna, perfectione quidem non indigent, cum sint perfecta naturaliter, at plus quam perfectione Metaphysica: quæ uis Luna tam in Solem etiam transmutari ualeat.

ualeat. Verum quod ista duo formam adeptā sint à natura completam, & aliud, quia liquidum est, hic inter corpora Scalæ minoris non adscribuntur, de quibus materia debet at elici, formæ patiens actum , &c.

De quarto gradu.

Corpora quæ dicta sunt per Lunariam cofrumpi soluiq; debent, quæ quidē cœli Philosophici liquor est & Mercurius vegetabilis, per quem ad Sulphur naturæ peruenitur corporum. Sunt qui putant etiam Physici, quia vegetabilia cum ipsis mineralibus non conueniunt, eis ad opera metallica non utendum esse. Verum falluntur miserè nimis, cùm rerum naturalium omnium catenā ignorēt, ac ōnia quotquot sint in diuidua sub suis specieb., & istas sub generibus, necnon illa sub unū genus generalissimum contineri, quo simul in vnum hoc, omnia cōueniunt, nec nisi ratione particularium formarum discrepant. Vniuersalis uero formæ ratione, non dissonant à vegetantibus animatiā, nec ab ipsis mineralia. Quæ transformanda sunt igitur, à sua particuliari forma remoueri debent ad vniuersalem, ut aliam quam habuerunt antea particula rem induere ualeant. Nam est vniuersalis

forma, quarumvis formarum susceptuā nō aliās quām cera sigillorum omnium . Totum huius rei negotium in eo consistit, ut particularia possint ad vniuersalitatem reduci, cuius primum instrumentum est corruptio.

De quinto gradu.

Superiū abundē satis de calcinationibus dictum est, hīc verò consideratur alius calcinatio : nam igne fit æthereo simili, qui est occultus in ipsa Lunaria . Hac via calcinantur corpora per sympathiā, & nō antipathiā, faciliusq; reducuntur ad vniuersalitatē, ad quā peruenire minimē possūt nisi p corruptionem . Corrupta forma particulari metalli, mox introducitur alia , qua corrupta, rursus & alia magis ad vniuersalem semper accedens, donec ad eam deuentum sit operationibus quæ sequuntur.

De sexto gradu.

Post calcinationem solutio sequitur quæ calcis in aquam dicitur conuersio. Necessaria quidem est hæc operatio , ut à corporibus, extrahi queat fiscosa materia mineralis , in qua totum secretum artis delitescit,

Jitescit. Non potest enim Spiritus à suo corpore perfecta fieri separatio, nisi per solutionem, qua partes in compositione Physis simul adhærentes, melius disiunguntur.

De septimo gradu.

Non potest vnica suffusione Lunariæ facta, solutio fieri, quapropter opus est, post quamuis inhumationem, euacuationem fieri Lunariæ, quæ propriè destillationis liquoris hoc loco dici potest à calce: cui siccatae recens assundi queat Lunaria, postmodum ut priùs euacuari. Spiritus in euacuationum aquas transit, &c.

De octavo gradu.

Post multas affusiones & euacuationes Lunariæ factas, donec super laminam ignitam calx amplius non fumet, quod ante diximus, ut melius testificetur & subtilietur corpus, ei tot affusiones, & euacuationes Lunariæ fiendæ sunt, quo usque hanc puluis impalpabilis, &c.

De nono gradu.

Precedenti gradu, Spiritum in euacuationum aquis fore diximus, quod non absfonum fore uidetur: nam per Simbolisationem, Spiritus cum Spiritibus facile conueniunt, & ab ipsis vi Magnetis naturalis attrahuntur. Ignari sunt quotquot contraria contrarijs attrahere nituntur, naturalium intereste non cognoscentes amicitias, & inimicitias. Nam contra naturam est ut inimicus attrahat inimicū: sed quod amicus amicum expertat, à natura procedit. Cum igitur opus Chymicum ad imitationem operis naturalis fieri debeat, amicitia perficiendum erit.

De decimo gradu.

Spiritus dictus ab euacuationū aquis elicetur per eleuationem, postquam ipse destillatione per Mariæ balneum facta, fuerint in spissitudinem Mellis redactæ, multiplicationum euacuationes affundendo, postea destillando saepius, donec totus liquor ascenderit, qui dicitur argentum viuum exuberatū. Non est illud argentum viuum, ex argento viuo uulgari exuberato per septenam destil-

destillationem quod lumé esse dicitur vniōnum, sed est metallorum Spiritus, in argētum suum viuum exuberatus.

De undecimo gradū.

DEuenimus iam ad huius operis verū coniugium, vtpote Spiritus cum corpore, per quorum coniunctionem, fœtus corporum & naturæ Sulphur oritur. Et hæc est vniuersalis materia mineralis in hoc opere, quæ formam sibi iunctam recipit, iuxta proprietates, vires & qualitates informantis. Eiusque rubeus color indicat nobis, hoc Sulphur à suo argento viuo processisse (qui colores pallidum, viridem & nigrum habebat) ac ad assumendos purpureum & album colores idoneum esse.

De duodecimo gradū.

ORto fœtu, suis coloribus tingi debet, viridi croceoq; his denotatur ipsum à Luna & Sole tinturam sui recipere debere. Sunt principaliores tinturæ tamen, color niger, albus & rubeus, quos inter, multi sunt medij, prout ipsa practica demonstrat.

De decimotertio gradu.

Nec satis erit quod Sulphur naturæ, pvndecimi gradus operatione in substantiam volatilem redactum sit: verùm etiam opus est, vt ad maiorem eius subtilitationem sublimetur, eo fit ad incerationem aptius.

De decimoquarto gradu.

Non possunt meliori quæ sublimata sunt aridaque liquefieri, quām oleo pinguedineū, quæ sint eiusdem, cum li-quandis naturæ. Hinc sit, ut Philosophi metallinum oleum excogitarint incombus-tibile de fixis corporibus tractum, quo suis metallis cum, fixatione liquationum inde-rent facilius atq; perfectius.

De decimoquinto gradu scalæ minoris operis.

Postquam volatilia facta sunt metalla, fixari debent, ut fiat quod ab omnibus Philosophis præceptum est, fixum nempe volatile, & hoc denuo fixū, ut perficiatur ma-gisteriū. Nec solum inceratione fixatur sub-limata,

limata, sed etiam liquabilia penetrabiliaque faciliter in corpora dura sunt. Quæ duo necessaria sunt ad metallorum transmutacionem. Siquidem quod argentum viuum vulgate perficere debet, nisi huat ate dicti Mercurij fugam ab igne, quod retinere valeat suum comparem, nihil efficiet. Quod si etiam non penetrat solidâ corpora, manebit in superficie, hoc est in manifesto solum tinget, aut transmutabit, in occulto vero non, & ideo non permanenter.

De decimosexto gradu.

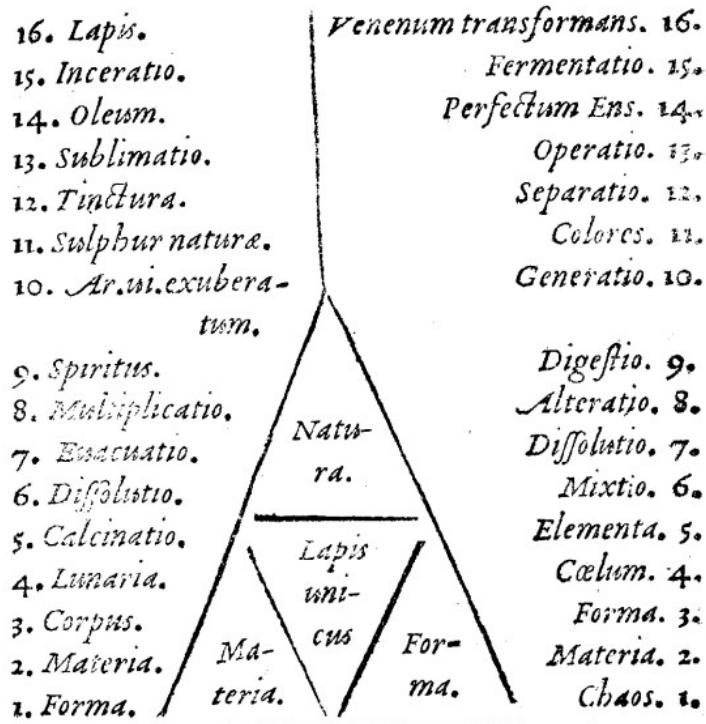
OMNE quod incorruptum, & imminutum igne, manet in eo tamquam Salamandra iubilas, à Philosophis dicitur esse lapis, ut iste Philosophorum, qui melior semper igne redditur ac potentior, nec ab eius edacitate vincitur. Alias igne si consumetur, potestatem non habet alia tutandi ab impetibus ignis. Quapropter necessarium fuit ut Philosophi Medicinam hanc ab igne tutam redderent, &c.

Hactenus opus minus Alchymiae, vel minoris lapidis absoluimus, vna cum suis extremis ac medijs gradibus. Iam æquum est ut etiam de maiori Philosophorum opere lapideq; loquamur. Hæc sunt. n. quæ sapientiam superat mundanam, & à Dei sapientia concessa.

concessa sunt hominibus, vt videant, quām admirabilis Deus sit in suis operibus. Ita loquuntur Philosophi, qui fecerunt experientiam artis istius. Quamobrem vtriusq; Sca-læ figuram ob oculos ponere proposui, sicut ex eorum libris intellexisse potui haetenus. Et si fortè quid requiratur, supplere velis optime lector ignoscereq; nā ardua sunt hæc, & enigmatibus intricata magis, quām captus vnius valeat.

Vniuersalis

Vniuersalis Medicina.

C A P V T .

Non secus, ac in opere minore fecimus,
in opere maiore per singulos gradus
eius Scalam ascendemus, ut ad Medicinam
vniuersalem vtrinque peruenire valeamus,
quæ morborum genera quævis indifferen-
ter curare perhibetur à Philosophis, tam in
hominibus, quam in metallis.

*De primo gradu scale maioris operis
Alchymia, Chaos dicitur.*

Prima rerum omnium transibilium cœatura, secundum Philosophos Chaos fuit, & indiget in moles ac informis, nihilominus formam in se continens, ac materiali confusè: quod si in sua confusione manisset, solum restitisset absque generatione. Quapropter Altissimus eius Conditor, à sua materia formam diuisa, ut non alias quam in sua foemina generaret masculinistre Cœlum est, illa nimirum Elementa. Naturales nesciunt, sed verè Metaphysici Philosophi, hoc opus non ex natura, sed supra naturā à Deo prius ordinatum solo verbo, considerantes, Chaos unum excogitarunt, ac per duorum coniunctionem, formæ suæ videlicet cum sua materia, confusè miscuerunt. A quo cœlum suum & elementa separarunt ut in mundi machina factum esse videamus.

De secundo gradu.

Philosopherum in hac arte materia, Luna dicitur Philosophica. Non secus in cœlo, Sol in Lunam agit proximè primo quæ tamquam in materiam propinquiorem & si bi magis conuenientem, & vtrumq; postmodum in Elementa. Sed videamus quid sit Lu-

na Philosophica: certè nihil aliud quā vniuersalis materia, continens in se quatuor Elementa sine forma. Talē esse materiam oportuit, ut ex ea Chaos cum altera sui parte compонeretur. Nam si completam haberet formā, quid opus foret aliam addere? Cum in una & eadem materia duæ formæ simul nō conueniant. Dicet fortè quispiam Physiologus nullā esse formā sive materiam, neq; formā absq; materia. Respondemus dictū hoc Physicum de particularibus intelligi formis & materijs, & non de vniuersalibus. Nam essentiæ quintæ quænā est forma quæsto? si dixeris aquæa, arguemus, quia tūc essentia quinta non erit, sed quartū Elementū sic de cæteris.

De tertio gradu.

Hoc in opere, forma dicitur Sol Philosophicus materiæ Philosophicæ iunctus: nam si huic nō iungatur, non erit Philosophicus, & è conuerso materia dicta Soli simili nō coniuncta, Philosophica dici nō poterit ex opere maiori. Quapropter existimandum erit Chaos Philosophorum in hoc opere, compositum esse materialiter & formaliter ex Sole & Luna Philosophicis. At videamus quid Sol sit Philosophicus, profecto non aliud quam vniuersalis forma. Sed utrem ipsam perlustremus, non alias quam cœlestis

cœlestis ille Sol formas & vires omnes acti-
uas in se continet : Lunaque cœlestis etiam
passiones opacas cum Luna terrestri conue-
nientes: ita Sol terrestris & Philosophicus,
cum Luna terrestri & Philosophica se habet
hic in terris . Verum actiones & passiones i-
stæ non ita manifestæ sunt ac in opere Chy-
mico Philosophorum, &c. Sed hoc loco sum
me notandum est, Lunam cœlestem in se co-
tinere passiones immediatas & actiones me-
dias: quia Sol agit in Elementa, per Lunæ
medium, ergo Luna quid actionis etiam ha-
bet suum in Elementum, sed à Sole, non à
Iulis quam œconomus in famulos inferiores.
à superiore Domino suum habet imperium:
Elementum Lunæ potissimum est aqua. So-
lis autem ignis, postea terra. Sed aër mediū
inter Solē & Lunam tenet. Sol etiam ter-
restris est ignis, igne terrestri non consum-
pibilis, & Luna terrestris eodem aqua sicca
ta, non etiam consumptibilis. Ex his collige
quid Sol & Luna sint Philosophorum in o-
pere maiore.

De quarto gradu.

SIcuti naturale Chaos à Deo diuisum est
in cœlum & Elementa naturalia, Meta-
physicum etiam ad imitationem eius diui-
di necesse est in Cœlum & Elementa Phi-
losophica.

Iosophica. Dicitur enim cœlum Philosophicum, Mercurius Philosophorum, qui triplex est, utpote vegetabilis, animalis & mineralis. Est etiam essentia quinta, formam vniuersalem continens, & pars altera Chaos, quæ sursum ascēdit. Pars etiam dicitur volatilis, quæ fixam partem eleuare debet, ac Spiritus qui corpus in Spiritum cōuertere, hoc est volatile reddere.

De quinto gradu.

PArs Chaos inferior, à superiori separata sunt Elementa, quæ corpus appellatur: hæc vbi per Spiritum eleuata fuerit, potestatem habet fixandi Spiritum, & secum in corpus redigendi, quapropter fermentum à Philosophis appellatur. Non est quod quispiam putet Elementa separari Philosophice, prout aliqui docent, iterumque simul cōponi, videlicet vnum ab alio seorsim, quod fatuum est & indignum Philosopho. Sed Elementorum separatio Philosophica, fit à cœlo Philosophico, & compositio Elementorum fit cum eodem, &c.

De sexto gradu.

POstquam ascendere feceris (ut Philosophi loquuntur) fœminam supra masculum,

lum, id est materiam suprà formam, & deinceps masculum suprà fœminam, hoc est formam suprà materiam, cœli siet cum Elementis mixtio, quæ coniugium dicitur Philosophicum. Aliqui de Gallo & Gallina generatibus ouum Philosophicum allegorice fabulantur, quæ non usque ad eò sunt ob conuenientem absurdæ comparationem, ut verba sonant. Nulla siquidem generatione fieri potest, absque duarum istarum partium coniunctione, formæ scilicet, materiæque, vel cœli & Elementorum.

De septimo gradu.

Nec satis est partium factam coniunctio nem, sed eopportet materiam seminales formæ partes in utero suo concipere, per eiusdem formæ dissolutionem, ut ingrauidata materia fœtum parere queat Philosophicum. Est igitur hæc operatio, coniugij Metaphysici consummatio.

De octavo gradu.

COnsummato matrimonio sit unius in alterum conuersio videlicet formæ in cœlum, & huius in formam, quæ quidem alteratio hoc in opere necessaria est, ut ex duobus

bus tertium quid vnum fiat. Nam seminibus coniunctis, nisi vnum in aliud alteretur, & c contrà non siet embryon, &c.

De nono gradu.

Facta conuersione vnius in alterum, est epus digestione, qua sine vegetare nequit alteratum. Non potest enim fœtus in utero Matris ad perfectionem duci nisi digeratur, & hoc temperatè. Quapropter videat Artifex in isto gradu, ne calor extrinsecus agens acrior, aut æquo sit remissior, sed ut naturalis in utero digestionis calorem imiteatur.

De decimo gradu.

Per continuum fomentum calori naturali simile, deuenitur ad generationem quæ quidem initium est manifestationis occultæ priùs in seminibus formæ. Hęc autem alias fieri minimè potest quàm præcedentibus alijs operationibus, &c.

De undecimo gradu.

In terea dum ex uno gradu ad alium transit, apparent varij colores, & hi sunt indicia scandus ab uno ad alium, per quæ

D 2 reges

regere potest Artifex opus hoc, & ad suum finem ducere. Tres existunt potissimi, quorum primus niger est, & indicū concubitus formæ cum cœlo, embryonisque conceptio-
nis in vtero Matris. Demonstratur hic potis-
simū in dissolutione. Quum diminuitur,
& in albedinem vergit, indicat cœlum & for-
mam ad Ens perfectum, & hoc ad Venenum
transformans initiū facere. Euanescente co-
lore pallido, croceus oritur, iudiciumque no-
bis exhibet, fœtum Philosophicum ad sua
membra disponi, qui color in modum appa-
ret circuli vel rotundæ Lunæ. Postmodùm
euanscit croceitas & appetit nobis rube-
do, quæ quidem fœtus complementum in-
dicat, partiumque veram adunationem, &c.

De duodecimo gradu.

Continuo calore promouetur ascēsus de gradu in gradum, & separatur ab uno, vt ad aliud accedat, quæ separatio coloribus apparentibus dignoscitur.

De decimotertio gradu.

Gradus operationum in hoc opere, ni-
hil aliud sibi vult, quamvt Artifex ani-
maduer-

maduertat consideretque summa diligen-
tia quasuis mutationum varietates, vt ex eis
cognoscere valeat regimen ignis, obseruare-
que simul ea quæ sunt in hac arte necessaria.

De decimoquarto gradu.

OMnibus istis gradibus ex ordine ser-
uatis, fœtus Philosophicus ad perfe-
ctionem ducitur, & nascitur, & perfectum
Ens nominatur: suis coloribus omnibus, &
numero tertio completus, ad vnitatis simpli-
citatem est reductus: potens omnes infirmi-
ties metallorum, & hominum indifferen-
ter curare.

De decimoquinto gradu.

SI contentus fuerit Artifex Ente perfecto
non est quod procedamus vltierius, sin-
minus, ab eo poterit transire ad Venenum
transformans per multiplicationem, quæ
hoc in opere fermentatio dicitur. Verùm per
omnes gradus transeundum erit, per quos
antea, facta mixtione Cœli, Formæ, & Entis
perfecti. Continuetur opus, donec igne cō-
tinuato fiat transitus per Dissolutionem, Al-
terationem, Digestionem & Generationē,
ad colores, & sic deinceps procedendo per
omnia, sicut prius, donec ad Venenum trās-

422 DE PRAEPARATIONIBVS
formans peruentum sit, & ab eo rursus ad aliiud simile quoties Artifex voluerit in finitum.

De decimo sexto gradu.

Postquam Artifex Ens perfectum adeptus fuerit, perfectum etiam Venenum transformans habere poterit, viribus ac Virtutibus efficacius Ente perfectio, modo qui supra dictus est. Hac ratione cognosci potest in utroque facultatem sui similis generatiua & productiuam esse. Perfectum autem eorum facultatem ab eo deprehendimus, quod summam rerum omnium perfectionem adcepta sint.

De Spirituali coniugio Philosophico.

C A P V T.

Matrimonium fac inter cœlum & formam, vel formam, in vase fortissime clauso, quod in continuo calore foueatur, ut fœtus in utero Matris absq; intermissione; sic per Dissolutionem, in Alterationem trahibit, & primus color generabitur qui niger est. Hic nobis indicabit formam vel formam & cœlum transire per Dissolutionem, Alterationem, Generationem & Operationem, & vinculum amoris factum inter formam vel formam

formam in cœlum conuersam, & hoc in formam. Deinceps continuato fomento caloris, forma vel forma paulatim ascendet in Digestionem & Generationem, quæ per colores durabunt usque ad perfectum Ens. Mortificatur enim color ille niger, donec albus appareat. Et quum forma vel forma, cœlum, & vas alba fuerint, indicium habes indubium ossa nervosæque fœtus Philosophici, per tertium coniagi numerum. Hæc operatio prosequitur usq; ad croceum calorem: quo quidem orto, datur indicium formationis corporis infantis Philosophici, præparationis quoque ad Spiritus receptionem vegetabilis: quæ quidem operatio durat, quo usque croceus color evanescat, & rubeus oriri cœperit. Postquam autem rubeus color huiusmodi iam apparuerit, indicium est animam vegetabilem corpus infantis intrasse Philosophici, fœtumque in terminatione perfectionis, vel unionis Spiritus cum corpore, per vinculum animæ iam dictæ fore. Tunc oportet Artificem interstitios numerare dies, ab initio generationis, quod fuit in termino quo Dissolutio suum adimpleuit gradum: his cognitis, duplo temporis spatio continuabis igne intermissione sine: quo quidem absolute, frigescat omnia. Tandem reperietur ouū illud Philosophorū optimè formatū, q;

Extractum, repones in vas aliud mundissimum, & in furno decoctionis, vel balneo sic, colauetur, spatio dierum sex naturalium, igne continuo satis acri. Postmodum exemptum serua: nam huius pondus vnum, duo millia potest in sui formam conuertere, sed extrinseca.

De Multiplicatione.

C A P V T.

Occultarunt haec tenus Philosophi suum fermentum, at quid prodest occultum? nihil sanè. Quapropter eorum occultationē, ut fas est, reuelare conabor. Accipe duas uncias formæ vel formæ, aut uncias duas cum dimidia, cœli verò libram unam, & Entis perfecti drachmam. Iuncta simul omnia coquantur, ut suprà, dierū spacio triginta: quo tempore perfectum Ens in Venenum perfectum atque transmutans conuertetur igne temperato, per colores transeundo, quo usque rubeum atque rotundum corpus apparereat, si ad rubeum informatum fuerit. At si ad album, cum albedine metallica. Notandum est igitur hoc loco bipartitæ prolis Philosophicæ, vel Metaphysicæ differre colores. Nam color pueri masculi perfecti Veneni, variatur ut suprà. Sed puellæ color dicti Veneni pri-

ni primò viridis est cum rubore: secundò, croceus rubore splendido mixtus, qui partium in vnum coniunctionem, atque totum denotat. Color tertius est albus & splendēs, qui terminationis corporis dat indicium. Quartus est albo niueus & metallicus, indicans in corpus ingressiōnem animæ: quo percepto nasci debet è ventre Matris & exīmi. Huius pondus vnicum aiunt, millia tria materiæ suæ multiplicare posse, multiplicationeque tertia quingenta millia, &c.

*De tempore Metaphysicæ prolis ortus &
nascentia.*

Non potest assignari tempus determinatum ortui Metaphysicæ prolis, quia nonnunquam in septē nascitur mensibus, ut fœtus hominum æquo citius, ob excessiuū calorem, at non ita potens, aut bene temperata: aliquando post menses nouem æquo termino temperata: & aliàs tardius, propter caloris defectum, &c. Color est Artifici methodus optima, quum à dissolutione, seu p: i ma coloris mutatione cœperit animaduertere: post quam oritur nigredo, quam caput Corui nonnulli vocarunt: à qua discat fœtus ad mixtionem per alterationem transiisse. Quum autem apparet croceus color de for-

matione corporis, & membrorum certus es
se potest. Orto verò colore rubeo, coniunctio-
nem & ingressiōē Spiritus in corpus me-
dio quidem animæ certissimo credat, eoq;
tempore, continuet ignem ad infantis ortu,
& nativitatem, &c. Sicuti iam de colore pue-
ri dictum est rubei in eius generatione, de
puelle coloribus iuxta suum ordinem prius
enarratum iudicabitur. Hoc est opus Philo-
sophorum cætera quævis opera mundi, Sa-
pientiam etiam eius omnē excellens, quod
assecuti sunt mortalium paucissimi, vt inter
omnium literatissimos, vix è millies millib.
vnus reperitur, qui hanc artem etiam legē
intelligat. Vere donum est Dei, nam alij re-
periuntur qui hanc artem intelligunt, mate-
riam & operandi modum callent, verū si
rem aggressi fuerint, nihil efficient. Qui vo-
luntas est Altissimi conditoris omium, ut il-
li tantum assequātur, qui mundo corde sunt
pauperesq; diligunt: auaris autem non faci-
lē continget.

COL.

COLLOQUIVM, QVO

DOCETVR QVINAM IL
li sint, qui ad hanc artem perue-
nire possunt.

*Hermes, Pastor vel Fortunatus, &
Chrysophylus Interlocutores.*

CHRYSTOPHYLV S.

DRAEDII tantillum quod reli-
quit mihi Pater, alere me non
potest, nisi quid ad hoc officio
mihi comparem, vel arte. Qua-
propter considerandum erit,
qua via diuitias adipisci queā, siquidē odio-
sa paupertas est omnib. & mihi. Rus me cō-
feram, ibidē liberūs sp̄culari, quām in ciui-
tate plena strepitibus licebit. Si mecanicam
artem cōdidicero, perpetuos adsciuerō mihi
labores à diuitijs hoc sœculo remotissimos.
Aulis diuitū si me dederō, libertatē nullo ve-
nalē auro vendā, nec nisi longa post seruitia,
canosq; capillos diues siā: quod plurimū ad-
huc versatur in dubio. Quod si mercator siā,
tantillū hoc quod habeo fortunę p̄ceteris
ambi-

ambiguæ committo. Si Concionator, pauperatem incurram, quam summopere fugio. Si miles, vitam cum libertate paruo stipendio vendo. Si rusticus, militum nunc hōspes, modò præda futurus. Si nuncius, peregrinus perpetuus, æstibus & algoribus quibusuis expositus absq; misericordia. Si Doctor & Iurisconsultus, homo rixis, & controvërsijs obrutus. At si Medicus, quid aliud quām planctus audire perpetuò licebit, ac tedia mortis? Nihil optare possum, quod animo satisfaciat, diuitiasque polliceatur abs que magno labore, præsertim cùm ex hæreditate parùm contigerit, hoc ipsum ita multiplicari nequit. Scio quid faciam. In arendā (quod aiunt) alicui conscribam ea quæ possideo, per annos aliquot vt modò numeret, quo peregrè proficiscar. Fortè peregrinus alter occuret, qui dabit consilium. Iam aliquot milliaria passuum absolui, nec mihi quis obuiam factus, cui negotium hoc meum expонere valeam. Sed video Pastorem in aëra speculantem, ac si foret Astronomus, hunc adibo. Nam in simplicioribus hominibus plus Sapientiæ latet, quām in astutis manifestatur: habent & illi non secus acisti suam rationem. Salve mi Pastor optime. PASTOR. Te quoque saluum fore cupio. CRY. Quidnam in cœlo vides, quòd faciem intentam habeas?

habeas? P A S T. Video pluuiam breui casurā,
 sed te&ta gregem reducere volo. C H R Y. Ma-
 lūm omen, quod mox à pluuiā sumit exor-
 dium, nec propter id progredi sinam: quis
 mihi vatum exposuit? Dic quæſo frater, cùm
 cœli faciem iudicare noris, & hoc minimè te
 latere potest: quænam est via breuior, qua
 minimo labore peruenire licet ad multas di-
 uitias? P A S. Nulla potior mihi videtur, quām
 reperire theſaurum illius, qui quodſuum nō
 est alijs inuidens, vbi diutiū vti nequit, ab-
 ſcondit. C H R Y. Meliorem ſanè ſolutionem
 dare nemo potuit, hoc vnum tamen deeft,
 vbi nempe talis eft reperibilis? P A S. Vbi tu
 dixeris, ego reuelabo. C H R Y. Benè reſpon-
 des, at non ex voto, vellesnè tu ſimilem in-
 uenire poſſe? P A S. Quid ni, vt ego ē tot mi-
 ſerijs quibus inuolutus ha&tenus fui, libe-
 rarer. C H R Y. Contra putauſi paſtoralementa
 eſſe tranquillissimam. P A S. Non inficias ie-
 ro, ſi bonum colonum paſtor na&tus fuerit.
 C H R Y. Quid audio, malus eft herus tuus Pa-
 terfamiliās? P A S. Suis optimus, famulis au-
 tem homo crudelis. C H R Y. Mirum narras,
 quid ergo eft, quo vos torqueat? P A S. Vides
 panem quo vefcor, ab eo quo canis eundē
 eſſe, quūq; domum redeo cum grege, ſolus
 in angulo rodere cogor, quod abiiciunt alij,
 nec id me lamentabundum reddere poſſet,
 niſi

nisi fustibus præter occasionem exciperet.
CHRY. Alios etiam tractat hoc modo famulos? PAST. Minime, sed quia peregrinus, & orbus utroq; parente sum, vilipendor ab omnibus. CHRY. Itanè? si meus esse vis benignè te suscipiā. PAS. Nil optarem potius. CHRY. Qui poteris ab eo liberari? PAS. Tempus absolu quo suis addic̄tus fui preceptis. CHRY. Bene est, valedicto veri mecum ubi gregem reduxeris. PAS. Placet, eamus. CHR. Omnibus vale dixisti? PAS. Maximè. CHRY. Quod est tibi nomen? PAST. Fortunatus. CHRY. Optimum si respondeat successibus. Adsit mihi tecum fortuna quę bona dicitur, mala verò procul hinc abeat. Dic Fortunate, scisne locum aliquem in quo thesaurus lateat? FORT. Scio quidem, sed longè distat hinc. CHRY. Non refert, eò nos ibimus, viaticum enim habemus satis amplum. FORT. Non procul à solo patrio sed et mons excellētissimus Alchys dicitus, sub quo fertur inexhaustas fore diuitias. Plurimi se conferunt eò, verūm quod alperrimi fit ascensus, paucissimi sunt eorum qui ad apicem pertingunt eius, in quo vir senex moratur: hic eos recipit, qui labores asperimes inter ascendendum sustinere potuerunt, eosque dicit in antrum ex quo manant aurum & argentum abundantissima copia, tū quod magis lau-

laudatur, sanitatis liquor effluit morborum genera quævis expellens. C H R Y. Hec ipsum est quod quæro. Quantum distat locus ille quem dicis? F O R T. Milliaribus plus trecentis. C H R Y. Non refert, et si mille distaret, eò nobis cundum est. F O R T. Vere orne possimus montem ascendere, nam è millibus vix unus attollitur, non ingentis abeuntibus, non priùs tamen, quàm plus millies tentarint ascendere frustra. C H R Y. Audi Fortunate mi, si Fortuna tibi magis quàm mihi fauerit, in radice montis coperiar donec redeas, partéque facias eius quod acquisieris, id ipsum & ego tecum agam si congerit ascendere me. Suntne propè montem hospitia? F O R T. Per pauca. C H R Y. Satis erit modo habeamus unicum, in quo socium alter expectet, quo usque redierit. Ascendere tu non tentasti quum adhuc es in patria? F O R T. Iuuenis admodum fui, nec ad radicem usque montis unquam perueni, vix uno tamen à pago nostro miliari distat. C H R Y S. Nullos amplius parentes, aut sanguine iunctos habes? F O R T. Nullos quod sciam. C H R Y. Nec tibi quid post mortem reliquère Parentes? F O R T V N. Quid reliquisten cùm ipsimet nihil haberent. C H R Y S O P H Y L. Deus bone, cùm tam propè montem

montem hunc diuitiarum habitarent, miror
quod nunquam ascenderint. F O R. Non du-
bito quin tentarint saepius, at non omnibus
contingit adire Corinthum. C H R Y. Videas-
mus utrum tuis parentibus euades fortuna-
tior. At iam sesquimensem absoluimus in i-
tinere hoc, putarem nos breui montem huc
visuros. F O R. Cras Deo dante videbimus an
te meridiem. C H R Y. Faxit Omnipotens ut
feliciter. F O R. En vides cacumen eius, post
horas tres ad radicem venire licebit. C H R Y.
Qui fit ut non citius videatur? F O R. Impe-
dit mons iste proximus, quem ascendere
descendereque prius oportet, quam ad verum
peruenire. C H R Y. Quo nomine vocatur hic?
F O R. Ab ista parte mons dicitur industrie, &
ab altera quidem ignauiae. C H R. Cure ei duo
nomina sunt indita? F O R. Quia quotquot
montem adire volunt, industrios oportet fo-
re homines & rares, qui post tergus ignauiam
relinquunt, ut montem hunc descendentes.
Ecce montem attigimus Diuitiarum, ascen-
damus. C H R Y. Optime Deus, quam aspera
via haec est, & prærupta rupibus. F O R T U N.
Nihil haec difficultatis habet, si compares ad
eam quæ futura. C H R Y. Difficiliorem adhuc
profers, animū despondere me cogis. F O R.
Non ita, iuuabo te quod potero. C H R Y. Por-
tige quæso manum, ut saxum hoc superem.

F O R.

F O R. Euge viriliter scande. C H R Y. Video mi
Fortunate me futurum, qui socium expecta-
re cogetur, quiescamus hic parumper, ut re-
focillemus animum. F O R. Recte, sed eamus
hic. C H R Y. Mi Fortunate, si me contingat in-
ferius manere, de quo non dubito, & ascen-
dere te, iam indica hinc ubi te locorum ex-
pectabo. F O R. Videsne pagum hunc à fini-
stris proximum? C H R Y. Video. F O R T. In eo
bonum est hospitium unicum, si tu huc ascé-
deris, ego te, si ego, tu me ibidē expečtes.
C H R. Quanto tempore mansurus es donec
ad me redeas? F O R. Ab aliquibus audiui, no-
uem ad minus integros menses ibidem es-
se manendum, & annum integrum his, qui
perfečtas & absolutas, id est inexhaustas ha-
bere diuitias cupiunt. C H R Y. Tam diu ma-
neas, donec pro te meque satis adferas. Ego
non recedā ab hospitio donec veneris. F O R.
Sursum aspice. Videsne senem huc descen-
dentem, nobis obuiam? C H R Y. Quām reue-
rēdus vir hic est. F O R. Nonne viri sapientissi-
mi personam refert? C H R Y. Ita sanè, surga-
mus, propè nos est. F O R. Salutemus ipsum.
C H R Y. & F O R. Salve reuerende Pater, H E R-
M E S. Vos quoq; saluete filij. Quid hic quæ-
ritis? C H R Y. & F O R. Ad te sursum ascende-
re cupimus. H E R. Cuius gratia? C H R Y. Diui-
tiarum acquirendarum, & Salutis liquoris.

HER. Nullis conceduntur, præterquam illis
 qui montem hunc ascendere possunt. Experi-
 mini vos igitur, si viceritis coronabimini.
 CHR. Fortunate iuuia. HER. Non licet, ut ergo
 solus faciat oportet, & si alter alterum iuu-
 a revelit, non potest, immo seipsum retardabit.
 Hoc in loco probantur, qui diuitijs digni
 sunt, indignijs reprobatur. CHR. Deficiunt
 viros mihi, tu Fortunate vade si potes. HER.
 Animum resume fili, ne desponderis eum,
 sequere socium. CHR. Non possum ô Pater.
 At precor saltem, ut indicare velis causam ei-
 ius, cur vni magis quam alteri negatur hic a-
 ditus. HER. Tui me miseret ô fili, verū quod
 alias iuuare non licet, hac in re tibi satisfa-
 ciam, eiusque negotij dum socius ascendit,
 narrabo totam historiam. Septem sunt hu-
 manarum inclinationum Duces, totidemque
 sunt earum Comites: ut quisque Dux habeat
 quinque: utpote Saturnus, Iupiter, Mars, Sol,
 Venus, Mercurius & Luna. Qui Ducem ha-
 bent propitium, & non reluctantates Comi-
 tes, illi huc ascendunt, & non alii. CHRYSO.
 Non sat intelligo Pater. HER. Didicisti vnu-
 quam Astronomiam? CHR. Nunquam Pa-
 ter. HER. Difficile poteris igitur intelligere.
 Verum ut consolacioni tibi sim, alia via rem
 aperiam: videlicet per naturalem & iudicia-
 riā artem, qua quisque de seipso potest o-
 ptimum

ptimum facere iudicium, ac de quo quis alio,
sed non ita leuiter. **Saturnus** itaque Dux est
omnium studiorum vniuersalis, & præser-
tim abditorum. **Jupiter** quidem religionū,
Mars bellorum & controuersiarum, **Sol** re-
gnorum, dominiorumque, **Venus** amorum,
Mercurius negotiationum, & mechanicarū
artium, & **Luna** constantiæ. Qui Duxem ha-
bent Saturnum primum, Iouemque secun-
dum, Solem Comitem primum, secun-
dum Lunam, tertium Mercurium, quartum
Venerem, & quintum Martem, ut so-
cius tuus, facile huc ascendunt: Verūm
quibus Dux **Saturnus** est, & **Mercurius**
proximus: Comes primus **Mars**: secun-
dus **Venus**, tertius **Jupiter**, quartus **Lu-
na**, quintus verò **Sol**, ut tibi, similibus, huc
ad abditissima loca non facile patet aditus.

CHRY SOPHY. Abnegatus est illis prorsum
accessus? HERM. Ita natura, sed non arte:
CHRYSO. Reuela mihi precor hanc ar-
tem. HERM. Lubens faciam. Summo stu-
dio Mercurium tuum in Iouem conuer-
tere coneris, Martem in Solem, & Vene-
rem in Lunam. CHRYSO. Qua ratione
id facere potero? HER. Dictu primò, quo te
huc animo contuleris? CHRYSO. Ut ego
ditarer. HER. In quem usum appetis di-
uitias? CHRYSO. Ut absque sollicitudine

viuere possim. H E R. Audio, quum tibi soli
benè foret, non curares de cæteris. Vides ja
te fraternalę charitatis, in pauperes exercen
dæ penitus immemorem esse? Mercurium.
quę tuum auarum sequutum fuisse. Contrā
nitere nunc non tam diuitias, quām summā
illam adipisci Medicinam, qua pauperes æ
gros à suis calamitatibus subleuare queas,
& ita solidum, auarumq; Mercurium tuū,
in candidissimum, splendidissimum & libe
ralem, pietatisq; plenum & charitatis Iouē
inuerteris. Mars tuus eò studium tuum atq;
Saturnum direxerat, vt in alios dominium
appeteres, in te verò nullum. Contrā iam au
xilio Iouis nitere vanos, ambitiosos & super
bos appetitus regere, frœnareque tuos, ita
Martem in alios imperiosum, in Solem tui
dominantem, vitaq; malae tuę reformatore
transmutabis. Venus etiam tua suaferat, vt in
adimptionem appetitum carnis omniū
diuitias has quereres. Contrā modò castita
tis & honestatis constanter amorem prose
quere: sic lasciuam tuam Venerem in pudici
ssimam Lunam commutabis. Quum idi
psum feceris, huc redi, & faciliùs tuo socio,
qui paulò minùs montis medietatem, vt vi
des iam superauit, ascendas. C H R Y. Libenter
id facerem, at nō possum, da quęso medium
quo fieri queat mecum id quod admones.

H E R. Non est meū dare tibi, nec velle tuum, sed miserentis Dei, qui preces exaudiet ubi fuderis, & ad ipsum contrito corde prorsum direxeris. Tamē ut charitatis in fratre (quod iussit Altissimus) ergo iuuē, explicabo latius quæ tibi iam dixi. Mox atque senseris auari Mercurij loculos, Christi paupertatem reco le. Contra vindictā & Martis nimiam Tyran nidem, oppone Christi patientiam, & cōtra Veneris lasciviam templi Dei munditiam, quod cor est hominum. Breuius contra hæc omnia mortis memor & resurrectionis esto. C H R Y. Ista facere quandoq; volui, sed mox ab illis cogitationibus ad alias retrahabar.

H E R. Et tu contra ab istis ad illas redire debuisti, continuoq; prælio sic vincere bono, hoc est oratione, malū. Arma potissima quibus in hoc bello præliandum, est oratio, qua robur & vires contra nostros inimicos acquirimus. C H R Y. At mi Pater quām diu māsurus est apud te socius meus? H E R. Anno si velit, aut nouem ad minimum mensibus. C H R. Da mihi librū ô Pater ut interea studeā. H E R. Alio studio iā non indiges, præterquā eo quod audisti. C H R. Saltē expone latius ea quæ de huiusmodi comitib. dicere non cōpleuisti. H E R. Audi, repetam. Genus hominum vniuersum alicui studio peculiari potissimum est intentum, & quiuis viuentū ra-

tione quidem vtentium. Hinc fit, quia Satur
nus, qui generalis est, vt ante a diximus, o-
mnium studiorum Dux atque Pater, fœtum
primus regit in utero Matris, & interim eo-
dem tempore comitatur Dux alter, loco ter-
tio comes primus, quarto secundus, quinto
tertius, sexto quartus, & septimo quintus.
Verbi gratia, si quis Duce alterū, Iouē habe-
at, studiū eius ad pietatem, charitatē & san-
ctimoniam dirigetur, modò Comes inde pri-
mus fautor sit istius inclinationis: vt si Sol,
ad regnū Dei: si Luna, constantissima profes-
sio futura est: Contrà si Mercurius, mercena-
ria: si Mars, cōtentiosa, mouēsq; turbationes
in Ecclesia: si Venus, delicijs inquinata. Stu-
diū autē quod Marte Duce regitur, primò
Comite Sole, bello regnū appetit: si Iupiter
Duce sequatur, ad pietatē: si Venus, ad lasci-
uiā: si Mercurius, ad auaritiā, & bonorū am-
pliationē: si Luna, in cōseruationē pacis. Stu-
diū Solis, primò Comite Ioue, Regnū app-
etit in gloriā Dei: si Marte, in sœuitiā atq; Ty-
rannidē: si Venere, ad voluptates: si Mercurio,
ad opes accumulandas: & si Luna, in trā-
quillitatē patriæ. Veneris autē studium, pri-
mo Comite Ioue, ad honestum dirigitur ma-
trimonium, in obseruationem sanctitatis: si
Marte, ad voluptates: si Mercurio, ad quæstū,
vel ad lenociniū: & si Luna, in cōstantissimū
fœderis

fœderis vinculū : si Sole, ad opes & dititias. Studiū tamē ipsius Mercurij primò Comite Ioue, Mercimoniū honestū , aut artes licitas absq; dolo cupit: si Marte, latrocinia deprædationesq; : si Sole, dominiū: si Venere, fluprū: si Luna, probitatē . Studium verò Lunæ primo Comite Ioue, conscientiæ sanitatē optat: Marte cum, pertinaciā: cum Sole, Sapientiā: cum Venere, castimoniā: cum Mercurio, partorum conseruationē: sic de cæteris erit Comitibus, vt secundis, tertijs, &c. iudicandū.

CHRY. At Pater, qui potest quis cognoscere Duces & Comites istos? H E R. Vnusquisq; in seipso facilē potest, at in alio nō it: facilē: C H. Precor vt id etiā reuelare digneris. H E R. Audi fili, sumā vt intelligas melius à teipso hoc exemplū. Considera, quod fuit potissimum in hæ vita studiū tuum? C H R. Vt ego ditarer. H E R. Iam habes iudiciū inclinationis Saturni ad Mercuriū . Latius, quod fuit aliud subsequēs desideriū? C H R. Vt otiosus viuere possem & liber. H E R. Iā habes Martis inclinationem, qui metere cupit, quod non seruit, impetrareq; nō obedire. Quod fuit aliud? C H R. Vt in delicijs viuere possem. H E R. Iā habes Veneris inclinationem. At non propterea desperandum est, quia tibi restant adhuc alij tres optimi Planetæ, quos in aliorum locum substituere potes. C H R Y S O. Qui sunt illi?

HER. Dic iterum, cogitasti vñquam aliquid boni post primas, quas antea recitasti cogitationes? C H R Y. Aliquando fratris calamitosi vel egeni me miseruit. HER. Iam habes Iouis inclinationem, quam in Mercurij locum substituere potes: quid aliud cogitasti boni? C H R Y. Me Deo diligentius, quam antea feceram, obedire debere. HERMES. Iam Solis inclinationem habes, in locum Martis tui substituendam. Quid amplius boni tibi venit in mentem? C H R Y. Ut à vanitatibus abstinerem, HER. Iam Lunę habes inclinationem, quam pro Venere commutare potes. Quod vbi feceris, huc redi, sic facile monte ascendas. Ut etiam de alijs hoc iudicium facere valeas, ipsos ut ego te, interroga, & iuxta responsa iudica, Vale.

F I N I S.

*Grandia sunt hominum subito labentia motu,
Irruta Virtutu, mœnia sacramant.*

ELENCHVS CAPI TVLORVM HOC OPVSCVL contentorum.

Dmonendos esse Magnates à Dei Tr-
conibus, ut Inuentutem adpieta-
tem in suis ditionibus institui in-
beant

Pagina 296

Ænigmata quadam	200
Alteratio Scale maioris operis	418
Amicitia mutuis nisi frequentationibus foveatur, ste- rilis erit, è contrâ fœcundissima	274
Amor Philosophicus	127
Apologia contra Leonem Suauium. I. G. P.	202
Aqua uitæ ad aurum poculentum	195
Arcanum Metaphysicum	43
Argentum uiuum exuberatum	408
Aurum potabile	194
Calcinatio metallica	364
Calcinatio Martis & Veneris	373
Calcinatio Saturni & Iouis	369
Calcinatio Solis & Lunæ	373
Calcinatio metallorum ad opus minus	388
Calcinatio Scale minoris	406
Calcinatio Salis marini uel foſtilis	366
Calcinatio Salis nitri	367

E L E N C U S.

<i>Calcinatio Vitrioli</i>	369
<i>Chaos Philosophicum</i>	414
<i>Cælum quibusuis rebus inesse</i>	37
<i>Cælum Scala maioris</i>	416
<i>Cognitio Philosophica</i>	120
<i>Colloquium, in quo Sophista & Chymista patrem Hermetem consulunt</i>	233
<i>Colloquium, quo declaratur quinam ad hanc artem peruenire sunt idones</i>	427
<i>Colores Metaphysici</i>	419
<i>Comparatio inferiorum ad superiora</i>	13
<i>Comparatio Magistery Metaphysici, ad mundi creationem</i>	63
<i>Compositio Elementorum Philosophica</i>	65
<i>Conclusio Metaphysici Magistery</i>	84
<i>Conclusio per Interpretem</i>	85
<i>Congelatio Philosophica</i>	53
<i>Congelatio lapidū pretiosorū arte fabrefactorū</i>	380
<i>Coniugium Spiritale Philosophicum</i>	422
<i>Coniugium Philosophorum Chaos</i>	386
<i>Corpus minoris operis</i>	404
<i>Consilium à uetusissimis amicis esse querendum</i>	266
<i>Creatio unius per unum increatum</i>	17
<i>Criminis maturi, meßus est supplicium</i>	353
<i>Digestio maioris operis</i>	419
<i>Diligentia Verbi Dei Ministerorum in promouendis bonis conatibus</i>	300
<i>Dispositio Magistery Metaphysici, ad mundi creationis ordinem facta</i>	20
<i>Dissolutio</i>	

C A P I T U L O R V M .

<i>Dissolutio metallica</i>	388
<i>Dissolutio minoris operis</i>	406
<i>Dissolutio maioris operis</i>	418
<i>Elementa Philosophica</i>	417
<i>Euacuatio Chymica</i>	407
<i>Expositio graduum Philosophorum</i>	170
<i>Expositio quorundam arcanorum</i>	196
<i>Extractio Mercury Philosophici ab alijs corporibus,</i> quām à metallis	396
<i>Fabricatio lapidis quem Elixir vocant</i>	393
<i>Fabricatio pretiosorum lapidum</i>	378
<i>Fatim uult exequitionem</i>	326
<i>Fermentatio Philosophica</i>	422
<i>Fœcunditas Magisterij Metaphysici</i>	16
<i>Fœtus Metaphysici coniugij</i>	36
<i>Forma minoris operis</i>	402
<i>Forma maioris operis</i>	415
<i>Frequentia Philosophica</i>	156
<i>Fruetus Medicinae Metaphysicae, quoad humana cor-</i> <i>pore</i>	57
<i>Genealogia Mineralis</i>	247
<i>Generatio Philosophica</i>	419
<i>Gradus Philosophiae speculativa</i>	97
<i>Inceratio Sulphuris cum oleo</i>	394
<i>Inceratio minoris operis</i>	410
<i>Informatio Sulphuris naturæ</i>	395
<i>Instruentum Physicum & Metaphysicum</i>	49
<i>Lapis Philosophorum</i>	418
<i>Lunaria Philosophica.</i>	405
<i>Magiste-</i>	

E L E N C H U S.

<i>Magisterium naturae cum suis instrumentis & ma-</i>	
<i>teria</i>	22
<i>Manifestatio materiae Metaphysici magistery</i>	68
<i>Mater Metaphysica prolis</i>	33
<i>Materia minoris operis</i>	403
<i>Materia maioris operis</i>	414
<i>Medicina universalis</i>	12
<i>Mendacium persuadendum pallio false Rhetorices in-</i>	
<i>diget</i>	315
<i>Miraculum Philosophicum</i>	169
<i>Mixtio metallorum in opere minori</i>	395
<i>Mixtio maioris operis</i>	417
<i>Modus compositionis Elementorum Philosophicus</i>	67
<i>Motiva descriptionis Apologetica contra Leonem sua-</i>	
<i>mum. I. G. P. mordicus & perperam. Authorem</i>	
<i>carpere prater equitatem non erubescetem</i>	199
<i>Multiplicatio, rectificatio</i>	389
<i>Multiplicatio minoris operis</i>	407
<i>Multiplicatio maioris operis</i>	424
<i>Mysterium totius mundi Physicum</i>	42
<i>Nihil occultum quod suo tempore non reueletur</i>	347
<i>Nutrimentum Physicum & Metaphysicum prolis Me-</i>	
<i>taphysicae</i>	40.41
<i>Oleum operis maioris</i>	410
<i>Oleum Philosophorum</i>	391
<i>Oleum Solis</i>	19
<i>Operatio metaphysici Magistery</i>	46
<i>Operatio maioris operis</i>	420
<i>Opinio quorundam in opere minori</i>	398
<i>Optio</i>	

C A P I T V L O R V M.

<i>Optio filiorum de uita labore paranda.</i>	258
<i>Pater Metaphysicæ prolis</i>	30
<i>Pœnitentia, uitiorum ab Anatomia radice accipit</i>	332
<i>Perfectum Ens</i>	422
<i>Periclitatio rerum adulterinarum ad omnem falſitatem refugium habet</i>	310
<i>Potentia Philosophica</i>	167
<i>Præparationes metallicæ</i>	362
<i>Principia prima naturæ tria</i>	25
<i>Probatio Magistery Metaphysica</i>	8
<i>Proiectio Medicinæ Metaphysicæ</i>	61
<i>Purificatio secunda Metaphysicæ materia</i>	47
<i>Quanto magis tegitur uitium, nudius in lucem emergit</i>	350
<i>Qui foueam alijs parant, in eam plerumq; decidūt</i>	359
<i>Quod per se Diabolus nequit, per alios exequitur</i>	334
<i>Quod à Veritate sumit exordium, ad bonum finem peruenire necessum est</i>	342
<i>Reductio sublimati Salis in aquam</i>	394
<i>Sal Philosophorum</i>	194
<i>Sapientia puerorum cælitus data, superat omnem humanam Sapientiam</i>	305
<i>Satio Physica seminum cælestium</i>	44
<i>Satio Metaphysica</i>	45
<i>Separatio Metaphysica</i>	420
<i>Simplicitas hominum à vulpibus facile decipitur</i>	319
<i>Similitudo inferiorum & superiorum</i>	10
<i>Similitudo Magistery Metaphysici, mundiq; separationis physice</i>	14
	501

E L E N C U S

<i>Sol & Luna quibusvis insunt naturaliter</i>	<i>33</i>
<i>Sol citudo parentum de filiis erudiendis</i>	<i>253</i>
<i>Solutio Philosophica</i>	<i>50</i>
<i>Spiritus Aqua vita cum Chelidonia</i>	<i>195</i>
<i>Spiritus in opere minori</i>	<i>408</i>
<i>Studium Philosophicum</i>	<i>108</i>
<i>Sublimatio</i>	<i>374</i>
<i>Sublimatio metallorum calcinatorum</i>	<i>375</i>
<i>Sublimatio minoris operis</i>	<i>410</i>
<i>Sulphur naturae</i>	<i>390</i>
<i>Sulphur in opere minori</i>	<i>409</i>
<i>Tabula Hermetis</i>	<i>1</i>
<i>Tempus Act: physice prolixi, ortus & nascientia</i>	<i>425</i>
<i>Tinctura Solis, id est Auri</i>	<i>188</i>
<i>Tinctura Corali</i>	<i>190</i>
<i>Tinctura Balsami</i>	<i>191</i>
<i>Tinctura Antimonyi</i>	<i>192</i>
<i>Tinctura Salis Philosopherum</i>	<i>193</i>
<i>Tinctura minoris operis</i>	<i>409</i>
<i>Triplicitas materie Metaphysicae</i>	<i>70</i>
<i>Transmutatio metallorum in pretiosos lapides artificiales</i>	<i>376</i>
<i>Veritas Magisterij Metaphysici</i>	<i>6</i>
<i>Veritas Magisterij Physici</i>	<i>3</i>
<i>Vires Metaphysicae prolixi</i>	<i>55</i>
<i>Virtus & potentia solis Metaphysici</i>	<i>60</i>
<i>Virtus Philosophiae Speculativae</i>	<i>162</i>
<i>Vno Ternary Metaphysici</i>	<i>92</i>
<i>Pocatio</i>	

C A P I T V L O R V M

Vocatio priusquam aggredi quodvis officium est optime probanda	284
Ptilitas Magisterij Metaphysici	56

*Errata crassiora quæ post impressionem
reperta sunt, corrigere Lector.*

Pagina 5. linea 26. lege, aurum. 38. 23. fel-
quipedalis. 51. 27. partim. 76. 21. propin-
quiūs. 108. 28. ait Hermes. 111. 24. est in id.
133. 23. si, pro se. 139. 7. de fluvio fontis. 164.
8. post faciat, infere, Quapropter mirandum
non est, homines fide miracula fecisse. 211.
29. tu tibi minimè. 230. 22. destillatarum.
290. 7. eorum nomine. linea 8. ipsos. 194.
1. ante Deum, Lætus. 322. 24. norunt. 328.
20. tegitis. 369. 16. falsos. 374. 6. strictum.
406. 24. viscosa. 414. 9. Conditor. 415. 9. for-
ma sine. 423. 11. colorem. 429. 2. sub tecta.
432. 8. post noningentis infere, & nonaginta
nouem.